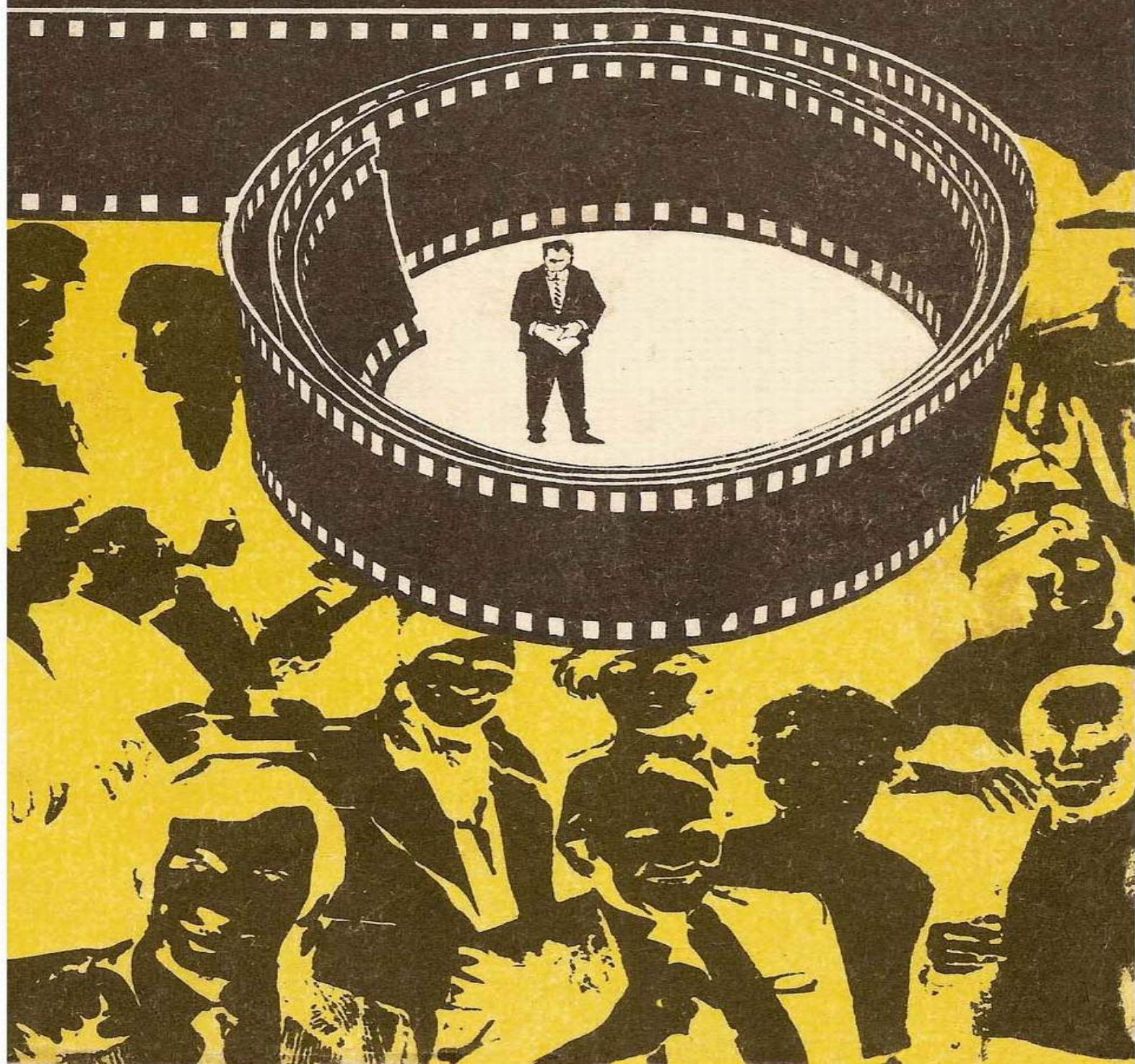

Ъруин Шоу
ВЕЧЕР
ВЪВ ВИЗАНТИЯ

ЪРУИН ШОУ ВЕЧЕР ВЪВ ВИЗАНТИЯ

Превод: Мария Пейкова

chitanka.info

ВСТЪПЛЕНИЕ

Непохватни и бавни като динозаври, никому ненужни, вече бездействени и безсилни, облечени в спортни ризи от „Салка“ и „Карден“, те седяха един срещу друг зад малки маси в просторни зали с изглед към менящото се море и раздаваха и прибираха карти точно така, както бяха правили това в напоената от дъждовете гора на Западното крайбрежие през славните години, когато през всички сезони тяхната дума бе закон — и в банките, и в заседателните зали, и в мавританските къщи, и във френските вили, и в английските замъци, и в георгианските жилища в Южна Калифорния.

От време на време звъняха телефоните и от Осло, Ню Делхи, Париж, Берлин, Ню Йорк се носеха енергични, почтителни гласове. Картоиграчите вземаха слушалките и отривисто даваха нареждания, които в други времена щяха да имат значение и несъмнено да бъдат изпълнени.

Извършващи поредното си поклонение, неволни лировци, крале без кралства, те се обкръжаваха с малки свити от предани васали и живееха в разкош, неотговарящ на положението им. Те казваха: „Джин“ и „Стигнахте трийсет бройки“ и раздаваха наляво и надясно чекове за хиляди долари. Понякога си спомняха за доледниковия период. „Тя най-напред работи при мен. За седемдесет и пет на седмица. Тогава се мъкнеше с преподавателя по дикция в Долината.“

Или: „Той превиши сметката с два и половина милиона и след три дни трябваше да го снемем от екраните на Чикаго. А сега самодоволните тъпаци в Ню Йорк казват, че е гений. Лайно!“

Казваха още: „Бъдещето е в касетите“, а най-младият в стаята — той бе на петдесет и осем — попита: „Какво бъдеще?“

Казваха още: „Пики. Контра.“

Долу, на два метра над морското равнище, на терасата, открита за слънцето и вятъра, беседваха по-слаби и изгладнели хора. Като махаха на бързащите покрай тях сервитьори за черно кафе и аспириин, те казваха: „Не е това, което беше едно време.“

Говореха също: „Руснаците тази година няма да дойдат, японците също.“ И: „Край на Венеция.“

Под движещите се облаци, ту засланиящи, ту откриващи слънцето, сновяха ловки млади хора, с малки лъвчета под мишница и фотоапарати „Полароид“^[1] в ръце и предлагаха услугите си с безцеремонни международни усмивки. Но още на другия ден никой освен туристите не се интересуваше от лъвчетата и разговорите продължаваха и те говореха: „Фокс са зле. Много зле.“ И „Така е с всички.“

— Награда тук е равна на милион — казваха те.

— В Европа — казваха те.

— Че Европа да не е зле? — питаха те.

— Това е типичен фестивален филм — казваха те. — Няма да се събират мухите, когато го пуснат по екраните.

И питаха „Какво ще пиеш?“ И: „Ще дойдеш ли на приема довечера?“

Говореха на английски, френски, испански, немски, еврейски, арабски, португалски, румънски, полски, холандски, шведски; говореха за секс, пари, успехи, неудачи, изпълнени и неизпълнени обещания. Сред тях имаше честни хора и крадци, сводници, сутеньори, а също и порядъчни хора. Някои бяха талантиливи, даже много талантиливи, други — хитри или не много хитри. Там имаше красиви жени и прелестни девойки, красиви мъже и мъже със свински мутри. Фотоапаратите непрекъснато щракаха и всички се преструваха, че не забелязват, че ги снимат.

Там имаше хора, които някога са били знаменитости и вече не са; хора, които ще станат знаменитости следващата седмица или следващата година; хора, които щяха да умрат в неизвестност. Хора преуспяващи, хора западащи; хора, които лесно бяха постигнали успех, и хора, отхвърлени несправедливо.

Те всички бяха участници в хазартна игра без правила; някои залагаха весело и безгрижно, други се потяха от страх.

На други места, на други сборища учени предсказваха, че след петдесет години морето, което се плискаше в брега пред терасата, ще бъде мъртво, че е напълно вероятно това поколение да е последното, което яде раци или сее незаразени семена.

А имаше и други места, където падаха бомби, избираха се мишени, загубваха се и отново се завземаха височини; имаше наводнения и вулканични изригвания, войни и подготовка за войни, разклатени правителства, погребения и военни походи.

Но тук, на терасата, в пролетна Франция, за две седмици целият живот на човечеството бе запечатан на назъбени ацетатни ленти, които минаваха през прожекционен апарат със скорост деветдесет фута в минута; и надежда и отчаяние, красота и смърт се разнасяха из града в кръгли, плоски лъскави алуминиеви кутии.

---

[1] Фотоапарат за моментални снимки. — Бел.пр. ↑

1.

Самолетът подскачаше, носейки се нагоре през черните облачни стълбове. На запад блесна мълния. Табелката с надпис „Затегнете коланите“ на английски и френски продължаваше да свети. Стюардесите не разнасяха напитки. Тонът на моторите се промени. Пасажерите мълчаха.

Високият мъж, свил се в седалката до прозореца, разгърна списание и след това го затвори. Дъждовните капки оставяха по плексигласовите илюминатори бледи, прозрачни следи, наподобяващи пръсти на призраци.

Чу се приглушена експлозия, нещо изпращя. По дължината на корпуса на самолета се затъркаля невероятно бавно мълния и избухна над крилото. Самолетът се затресе. Двигателите смениха тона отново.

Колко удобно би било да се разбием — си помисли високият мъж. — Окончателно и безвъзвратно.

Но самолетът се стабилизира и се измъкна от облаците на слънчева светлина. Дамата от другата страна на пътеката каза:

— Това ми се случва за втори път в живота. Започвам да си мисля, че нещо ме преследва.

Надписът изгасна. Стюардесите пак подкараха количката с напитки по пътеката. Мъжът поиска уиски и „Перие“. Той пиеше с видимо удоволствие, а самолетът с бръмчене се отправи на юг, високо над покритото с облаци сърце на Франция.

Крейг взе студен душ, за да прогони съня. Въпреки че не бешепил много предишната вечер, имаше чувството, че очите му малко по-бавно проследяваха движенията на главата му. Както обикновено в такива случаи, той се закле да не вкусува алкохол този ден.

Избърса се, без да си прави труд да си суши косата. Прохладната влага освежи главата му. Той се загърна в една от големите бели хавлии от груб плат, оставени в хотела, отиде в хола на апартамента си

и поръча закуска по телефона. Беше разхвърлил дрехите си снощи из стаята, докато се разсъбличаше, пийки последното уиски, преди да си легне, и сега смокингът, колосаната риза и вратовръзката лежаха смачкани на един стол. Чашата, наполовина пълна с уиски, беше покрита с капчици влага. Бутилката до нея беше останала отворена.

Погледна в пощенската кутия от вътрешната страна на вратата. Вътре имаше един брой на „Нис-Матен“ и пакет с писма, препратени от секретарката му от Ню Йорк. Писмо от счетоводителя му, друго от адвоката. Разпозна плика с месечния бюлетин от посредническата кантора сред другите пликове. Хвърли неотворените писма на масата. Ако се съдеше по състоянието на борсата, бюлетинът от посредниците можеше да бъде пълен само с панически вопли. Счетоводителят вероятно му изпращаше неприятни новини за битката, която водеше с данъчното бюро. А писмото на адвоката щеше да го подсети за жена му. Могат да почакаат. Не му се искаше да мисли за посредника, счетоводителя, адвоката и жена си още рано сутринта.

Хвърли поглед на първата страница на „Нис-Матен“. В комюнике на телеграфна агенция се съобщаваше за прехвърлянето на нови войски в Камбоджа. Cambodge по френски. До съобщението за Камбоджа имаше снимка на италианска актриса, усмихваща се от терасата на хотел „Карлтън“. Преди няколко години бе спечелила награда в Кан, но тази година, ако се съдеше по усмивката, не хранеше никакви надежди. Имаше също и снимка на президента на Франция Помпиду в Оверн. Цитираха обръщението му към мълчаливото мнозинство на френския народ, в което ги уверяваше, че Франция не е застрашена от революция.

Крейг пусна вестника на земята и, бос, прекоси бялата стая с висок таван, застлана с килим и обзаведена по вкуса на бившата руска аристокрация. Излезе на терасата и се загледа в Средиземно море, което се простираше зад булеварда „Кроазет“. Трите американски десантни кораба, които вчера бяха в залива, си бяха отишли през нощта. Духаше вятър, морето бе посивяло и развълнувано, белееха се „зайчета“. Плажните, работници бяха изравнили пясъка и наредили по плажа надуваемите дюшеци и чадърите. Чадърите, все още неразтворени, трептяха от вятъра. Прибойт неспокойно се блъскаше в брега. Някаква храбра дебелана се къпеше точно пред хотела. Времето се е променило, откакто бях тук за последен път, си помисли той.

Последния път беше през есента, сезонът вече бе свършил. Сиромашко лято, макар че тук никога не е имало бедняци. Златиста мъгла, неярки есенни цветя. Той помнеше Кан с розовите и кехлибареножълти сгради, с градини, наредени край морето. А сега безвкусните жилищни блокове и оранжевите и яркосини слънчобрани по балконите загрозяваха крайбрежието. Градовете се надпреварваха да се самоунищожават.

На вратата се почука.

— Entrez^[1] — извика той, без да се обръща, и продължи да наблюдава морето. Не беше необходимо да казва на сервитьора къде да слага масичката. Беше тук от три дни и сервитьорът знаеше навичките му.

Но когато се върна в стаята, там се оказа не сервитьорът, а една девойка. Беше нисичка — горе-долу метър и шестдесет — предположи той неволно. Облечена в сива трикотажна спортна блузка, доста дълга и прекалено широка за нея. Ръкавите, явно предвидени за ръце на баскетболист, бяха навити и разкриваха тънките ѝ, бронзови от загара китки. Блузката висеше почти до коленете над измачканите и избелели сини джинси. Беше обута в сандали. Дългите ѝ кестеняви коси, изрусели на места от слънцето и от солената вода, се спускаха небрежно на сплъстени кичури по плешките ѝ. Имаше тясно лице със заострена брадичка; огромните слънчеви очила, зад които бяха скрити очите ѝ му придаваха загадъчно изражение като на кукумявка. На раменете ѝ висеше италианска кожена торба с катарамии, твърде елегантна за нея. Когато го видя, тя някак се приведе. Струваше му се, че ако погледне босите ѝ крака, сигурно ще открие, че не се е мила доста време, поне не със сапун.

Американка. Помисли си той. В него сега се обаждаше чувство, противоположно на шовинизма.

Загърна полите на халата. Нямаше колан — халатът не беше предназначен да среща гости. Разтваряше се и при най-лекото движение.

— Помислих, че е сервитьорът — каза той.

— Боях се да не ви изпусна — каза момичето. Говорът ѝ беше американски, само не беше ясно от кой край.

Ядоса се, че стаята беше в такъв безпорядък. Раздразни го и това, че момичето нахълта така. А той очакваше сервитьора.

— Хората се обаждат по телефона, преди да се качат в стаята — каза той.

— Боях се, че няма да ме приемете, ако бях позвънила.

О, господи, помисли си той. Една от онези.

— А защо не пробвате, госпожице? Слезте долу, кажете името си на портиера, той ще ми позвъни и...

— Но аз вече съм тук. — Тя явно не беше от плахите момичета, които благоговоят пред големите клечки. — Сама ще ви се представя. Казвам се МакКинън. Гейл МакКинън.

— Трябва ли да ви познавам? — В Кан всичко е възможно.

— Не — каза тя.

— Винаги ли се натрапвате така на хората, когато не са облечени и чакат закуска? — Беше му неловко — халатът непрекъснато се разтваряше на най-неподходящо място и той непрекъснато се загръщаше, косата му беше още мокра, по гърдите му сивееха косми, стаята беше разхвърляна.

— Аз дойдох по работа — каза момичето. Тя не направи крачка към него, но и не отстъпи. Просто стоеше и мърдаше пръстите на босите си крака в сандалите.

— Аз също имам работа, госпожице — каза той, усещайки как по челото му се стича вода от косата. — Искам да закуся, да прегледам вестника и да се приготвя за кошмарите през деня на тишина и сам.

— Не бъдете неучтив, господин Крейг. Нямам никакви лоши намерения. Вие действително ли сте сам? — Тя погледна многозначително към вратата на спалнята, която беше леко открената.

— Драга млада госпожице... — Гласът ми звучи като на деветдесетгодишен старец, си помисли ядосано той.

— Наблюдавам ви от три дни — каза тя. — Никой не е бил с вас. Имам предвид никоя жена. — Докато говореше черните ѝ очила шареха из стаята. Той забеляза, че погледът ѝ се задържа малко по-дълго върху ръкописа на бюрото.

— Каква сте? — попита той. — Детектив?

Момичето се усмихна. Във всеки случай зъбите ѝ блеснаха. Беше невъзможно да се разбере какво изразяваха очите ѝ в този момент.

— Не се безпокойте. Аз съм нещо като журналистка.

— Джеси Крейг не представлява интерес този сезон, госпожице. Мога ли да се сбoguвам с вас? — Той направи крачка към вратата, но тя

не мръдна.

Почука се и сервитьорът влезе. Носеше на поднос портокалов сок, кафе, кифлички и препечен хляб. В другата ръка държеше сгъваема масичка.

— Bonjour, M'sieur et dame — поздрави той, хвърляйки бърз поглед към момичето. Крейг си помисли: „Французите умеят с един поглед да разсъблекат жената, при това без да променят изражението на лицето си.“ Схващайки какво впечатление ще направи на сервитьора костюмът на момичето, той с мъка потисна у себе си желанието да коригира подозрителния му поглед. Щеше му се направо да му каже: „За бога, бих могъл да намеря нещо по-добро.“

— Помислих, че само една закуска — каза сервитьорът.

— Да, само една — каза Крейг.

— Може би ще се трогнете, господин Крейг, и ще помолите за още една чаша?

Крейг въздъхна и каза:

— Още една чаша, моля. — Цял живот се е подчинявал на етикета, на който майка му го бе учила.

Сервитьорът нагласи масичката и постави два стола.

— Момент — каза той и отиде да вземе втора чаша.

— Седнете, моля, госпожице МакКинън — предложи ѝ Крейг, надявайки се момичето да усети иронията, скрита в подчертано любезния тон.

С едната ръка държеше стола ѝ, а с другата придържаше халата си. Всичко това явно я забавляваше. Поне така изглеждаше, доколкото можеше да се прецени по лицето ѝ, от носа надолу. Тя се отпусна на стола, а торбата остави на пода до себе си.

— А сега, ако позволите — каза той, — ще отида да облека нещо по-подходящо за случая.

Той взе ръкописа от бюрото, пъкна го в чекмеджето (реши да не прибира смокинга и ризата) и влезе в спалнята, като затвори плътно вратата зад себе си. Изсуши косата си и я среса назад, прекара ръка по брадата. Дали да се избръсне? Отказа се. Облече бяла тенисфланелка и сини памучни панталони, на краката си нахлузи мокасини. Хвърли бърз поглед в огледалото. Не хареса бялото на очите си потъмняло до цвета на слонова кост.

Когато се върна в хола, момичето сипваше кафето.

Той мълчаливо изпи портокаловия сок. Момичето сякаш нямаше намерение да си ходи. С колко жени съм сядал досега на закуска с надеждата, че ще мълчат, помисли си той.

— Кифличка? — предложи Крейг.

— Не, благодаря. Закусила съм.

Зае се с препечения хляб, радвайки се, че всичките му зъби са си на място.

— Е — каза момичето, — приятелска атмосфера, нали? Гейл МакКинън и господин Джеси Крейг в минута на отдых сред бесния водовъртеж на Кан.

— Вижте... — започна той.

— Искате да кажете, че вече мога да ви задавам въпроси?

— Не, искам да кажа, че имам намерение аз да ви задавам въпроси.

— Работя в радиото. На хонорар — каза тя, поднасяйки чашата към устните си. — Правя петминутни репортажи за някои хора за една агенция, която ги продава на частни радиостанции в Америка.

— За какви хора?

— За интересни хора. Поне агенцията ги счита интересни. — Тя говореше монотонно и бързо, сякаш ѝ бяха омръзнали тези въпроси. — За кинозвезди, режисьори, художници, политици, престъпници, атлети, автомобилни състезатели, дипломати, дезертъори, за хора, които вярват, че хомосексуализмът и марихуаната трябва да се узаконят, за детективи, директори на колежи. Да изброявам ли още?

— Не. — Крейг наблюдаваше как му наливаше кафе. Домакия!

— Казахте, че сте на хонорар. А през останалото време?

— Опитвам се да пиша интервюта за списанията. Дълбая в душите. Защо се намръщихте?

— Дълбаете в душите... — повтори той.

— Да. Ужасен жаргон. Човек свиква с него. Няма вече да го чуете от устата ми.

— Сутринта не е загубена напразно — отбеляза Крейг.

— Интервюта като тези, които печатат в „Плейбой“. Или като тези на Фалачи, оная, по която стреляха войниците в Мексико.

— Чел съм някои нейни работи. Тя довърши Фелини. Също и Хичкок.

— Може би те сами се довършиха.

— Трябва ли да го разбирам като предупреждение?

— Както желаете.

В това момиче имаше нещо обезпокояващо. Струваше му се, че от него се очакваше не просто интервю, а нещо повече.

— Този град — каза той — сега е наводнен от орди, жадуващи за реклама, от хора, които умират да бъдат интервюирани. И вашите читатели, които и да са те, мечтаят да узнаят нещо за тях. За мен не са чували от години. Защо дойдохте точно при мен?

— Ще ви кажа някой друг път, господин Крейг. Когато се опознаем по-добре.

— Ако беше преди пет години — отбеляза той, — щях отдавна да съм ви изхвърлил от стаята.

— Ето защо не бих се и опитала да ви интервюирам преди пет години. — Тя се усмихна и отново заприлича на кукумявка.

— Вижте какво — покажете ми някои от вашите статии, които сте писали за други хора. Ще ги прочета и ще реша дали си струва да имам работа с вас.

— О, това не мога да направя — отговори тя.

— Защо?

— Не съм публикувала нито една. — Тя се подсмихна, сякаш беше много доволна от това, което каза. — Вие ще бъдете първият.

— За бога, не ми губете повече времето. — Той се изправи.

Тя продължаваше да седи.

— Аз ще задавам такива очарователни въпроси, а вие ще давате такива очарователни отговори, че редакторите ще се надпреварват да публикуват статията ми.

— Интервюто приключи, госпожице МакКинън... Надявам се, че ще ви хареса на Лазурния бряг.

Тя пак не мръдна.

— Ще ви бъда само от полза — рече момичето. — Аз мога да ви помогна.

— Защо мислите, че ми е необходима помощ?

— През всичките тези години не сте идвали на фестивал в Кан, но пускахте филм след филм. А сега, когато името ви не се е появявало на екрана от 1965 година, пристигате, настанявате се в голям апартамент, появявате се всеки ден във фестивалната зала, на терасата, на коктейли. Значи нещо ви е необходимо тази година. Каквото и да е

то, една, сензационна статия за вас би могла да бъде това, което ви е необходимо, за да постигнете целта си.

— Откъде знаете, че за първи път идвам на фестивала?

— Аз зная много неща за вас. Подготвих се предварително.

— Губите си времето напразно. Страхувам се, че ще трябва да ви помоля да напуснете. Предстои ми тежък ден.

— С какво ще бъдете зает? — Тя предизвикателно взе кифличка и отхапа малко от нея.

— Ще лежа на плажа и ще слушам как шумят вълните, които идват от Африка. Ето ви един от очарователните отговори, които бих могъл да ви дам.

Момичето въздъхна като майка, която търпи капризите на непослушното си дете.

— Добре — каза тя. — Макар че това е против принципите ми, ще ви дам да прочетете нещо. — Тя посегна към торбата си и измъкна пачка жълти листове с машинописен текст. — Ето — подаде му тя листовите.

Той продължаваше да стои с ръце отзад.

— Престанете да се вдетинявате, господин Крейг — каза тя остро. — Прочетете го. Отнася се за вас.

— Мразя да чета каквото и да е, отнасящо се за мен.

— Не лъжете — ядоса се тя отново.

— По много очарователен начин се умилквате около хората, които евентуално ще интервюирате — каза той. Взе обаче листовите и отиде до прозореца, където светлината беше по-добра — в противен случай трябваше да сложи очила, за да може да чете в затъмнената стая.

— Ако ще правя интервюто за „Плейбой“ — обясни тя, това, което четете, ще бъде встъпителната част, а после ще следват самите въпроси и отговори.

Момичетата от „Плейбой!“ — помисли той — поне си оправят косите, преди да се представят.

— Имате ли нещо против да си наля още кафе? — попита тя.

— Разбира се, моля. — Започна да чете. Чуваше потракването на чайника при допира с ръба на чашата.

„За широката публика, прочете той, думата «продуцент» означава обикновено нещо несимпатично. В нейните представи типичният кинопродуцент е пълен мъж от еврейски произход, с пура в уста, със странен речник и неприятно влечение към млади актриси. Незначително малцинство хора, които са под влиянието на романтично-идеализирания образ на покойния Ървинг Талбърг от незавършения роман на Скот Фицджералд «Последният магнат», си го представят като необикновено надарена, тайнствена личност, великодушен Свенгали, полумагьосник, полуполитик, удивително приличащ на самия Скот Фицджералд в най-привлекателните моменти от живота му. Разпространеният образ на театралния продуцент е по-малко колоритен. Него по-рядко си го представят като евреин или вулгарен човек, но той не предизвиква всеобщо възхищение. Ако има успех, завиждат му като на щастливец, който един ден случайно взема пиеса, търкаляща се на бюрото му, и който отначало с много мъки успява да събере пари за финансиране на постановката, а след това леко и свободно се движи към слава и богатство, използвайки таланта на артистите и художниците, чиято работа най-често разваля в стремежа си да задоволи интересите на бродуейския пазар. Колкото и да е странно, в балета, едно сродно изкуство, с почит се ползват тези, които я заслужават. Дягилев, който, както е известно, никога не е танцувал, никога не е бил хореограф, нито пък някога е рисувал декори, навсякъде е признат за голям новатор в модерния балет. Въпреки че Голдуин (евреин, слаб като щека, без пура в устата), Занук (не е евреин, пуши пури, строен), Селзник (евреин, пълен, пуши цигари) и Понти (италианец, пълен, не пуши пури) не са това, което списания като «Коментъри» и «Партизан ревю» наричат творчески личности в изкуството, на което служат, филмите, които те са направили и които ясно отразяват тяхната индивидуалност, влияят върху начина на мислене и съзнанието на зрителите от цял свят и безусловно доказват, че посвещавайки се на този вид дейност, тези хора са

имали нещо повече от късмет, пари или покровителството на влиятелни роднини.“

Е, помисли си той без особен възторг, с граматиката е добре. Учила е *някъде*. Но още не можеше да преодолее раздразнението от безцеремонния ѝ маниер, с който му разстрои сутринта и още повече — от нейната невъзмутима увереност, че той ще се подчинява покорно. На Крейг му се искаше да не чете повече жълтите листове и да ѝ заповяда да напусне стаята, но суетността му бе събудена и бе обхванат от желание да узнае кое място заема името му в този списък от герои. Искаше му се да се обърне и да я огледа по-внимателно, но се въздържа и продължи да чете.

„Казаното по-горе намира още по-голямо потвърждение в американския театър. През двайсетте години Лорънс Лангър и Тери Хелбърн разкриха нови хоризонти за драмата с техния «Гилдтиътър», а в четиридесетте години, като продължаваха да работят като продуценти, а не като режисьори или драматурзи, създадоха «Оклахома» — спектакъл, който преобразува музикалната комедия, — най-американската от театралните форми. Клърман, Страсбург и Крофорд, ръководещото трио на «Груптиътър», се считаха по право за режисьори-постановчици, обаче главната им заслуга се състои в избора на проблемни пиеси и създаване на система за обучение на актьорите на колективна игра.“

Не ме излъга, помисли си Крейг. Наистина се е подготвила предварително. Тя дори не е била родена, когато е било всичко това. Той вдигна глава.

— Мога ли да ви задам един въпрос?

— Разбира се.

— На колко години сте?

— На двадесет и две — отговори тя. — Има ли това някакво значение.

— Разбира се, че има значение. — Той продължи да чете понататък с неволно уважение.

„Могат да се припомнят имената и на някои наши съвременници, но не е необходимо да се търсят нови потвърждения. Почти винаги е имало хора, независимо от това как са се казвали, които са се нагърбвали със задачата да събират таланти за фестивалите, на които Есхил е съперничел на Софокъл. Бърбидж например се погрижил театър «Глобус» да се развива успешно, след като Шекспир му занесъл да прочете «Хамлет». В този дълъг почетен списък се нарежда и името на Джеси Крейг.“

Дръж се, помисли си. Сега започва.

„През 1946 година, продължи да чете той, Джеси Крейг, тогава двадесет и четири годишен, привлече вниманието на зрителите с «Пехотинецът» — едно от малкото драматични произведения за Втората световна война, издържали изпитанието на времето. През периода от 1946 до 1956 година Крейг е бил продуцент на още десет пиеси и дванадесет филма, значителна част от които са имали, както касов успех, така и успех сред критиката. След 1956 година нито на сцената, нито на екрана не се е появявала негова работа.“

Телефонът иззвъня.

— Извинете — каза той и вдигна слушалката. — Крейг на телефона.

— Събудих ли те?

— Не. — Той погледна момичето предпазливо. Тя се сви на стола, така смешна в голямата си риза.

— Сънува ли ме в сладострастни пози тази ужасна нощ?

— Не си спомиям.

— Свиня. Развличаш ли се там?

— Да.

— Още един път си свиня — каза Констънс. — Сам ли си?

— Не.

— А!

— Не е това, което си мислиш.

— Както и да е. Не можеш ли да говориш с мен в момента?

— Не съвсем. Как е Париж?

— Страшна жега. А французите, както обикновено, са непоносими.

— Откъде звъниш?

— От службата.

Той си я представи в малката тясна стаичка на улица „Марбьоф“, където винаги се тълпяха младежи и девойки, приличащи по-скоро на гребци, прекосили Атлантическия океан в лодки, отколкото на студенти-туристи, пристигнали тук с товарни и пасажерски параходи или със самолети. Нейната работа се състоеше в това, да им урежда екскурзии из страната. Тя беше отзивчива към всеки посетител, помлад от тридесет години, в какъвто и вид да се появеше, но само след едно-две всмуквания на марихуана ставаше театрално от стола и като сочеше яростно към вратата, прогонваше всички навън.

— Не се ли боиш, че те подслушват? — попита той.

Понякога Констънс подозираше, че телефонът се подслушва от френските данъчни власти, от американската служба за борба с наркотиците или от бивши любовници — високопоставени дипломати.

— Не казвам нищо, което французите не знаят. Те се гордеят със своята непоносимост.

— Как са децата?

— Нормално. Хубаво съчетание — тя с ангелски характер, а той същински дявол.

Констънс се беше женила два пъти: веднъж за италианец и втория път за англичанин. Момчето беше от италианеца и до единадесетата си година бе вече изключван от четири училища.

— Вчера Джани отново го върнаха вкъщи — каза Констънс равнодушно. — Организирай сбиване в часа по рисуване.

— Хайде, хайде, Констънс. — Той знаеше, че тя има навика да преувеличава.

— Всъщност май се е опитвал да изхвърли през прозореца едно момиче с очила. Тя, казва, непрекъснато ме гледа. Във всеки случай, нищо особено. Ще може да се върне в училище след два дни. На Филипа може би ще й дадат „Критика на чистия разум“ като награда в края на срока. Правили са тест за проверка на умственото развитие и казват, че би могла да стане президент на корпорацията „Ай Би-Ем“.

— Кажй й, че ще й донеса моряшка фланелка.

— Вземи със себе си и един мъж, когото да облича в нея — предложи Констънс. Тя бе убедена, че децата й, както и тя самата, бяха много сексуални. Филипа беше на 9 години. На Крейг му се струваше, че момичето не беше много по-различно от собствените му дъщери, когато бяха на тази възраст. Като изключим това, че не става, когато в стаята влизат възрастни, и че понякога използва думи от речника на майка си, които той би предпочел да не чува.

— Как вървят нещата там? — попита Констънс.

— Добре.

Гейл МакКинън стана тактично от стола и излезе на балкона, но беше сигурен, че чува всичко и оттам.

— Виж какво — каза Констънс. — Снощи казах няколко хубави думи за тебе на един твой стар приятел.

— Благодаря. На кого?

— Вечерях с Дейвид Тейкмън. Винаги ми се обажда, когато идва в Париж.

— Както хиляди други хора, които ти се обаждат винаги когато идват в Париж.

— Нима искаш една жена да вечеря сама, така ли?

— В никакъв случай.

— При това той е вече на сто години. Ще дойде в Кан. Казва, че се кани да основава нова компания. Казах му, че вероятно у тебе ще се намери нещо за него. Ще ти позвъни. Имаш ли нещо против? В най-лошия случай, той е безвреден.

— Ще умре, ако чуе последното. — Дейвид Тейкмън беше тероризирал Холивуд повече от двадесет години.

— Да, аз и пред него не мълчах. — Тя въздъхна в слушалката. — Днес имах лоша сутрин. Събудих се, протегнах ръце и казах: „Дяволите да го вземат.“

— Защо?

— Защото ти не беше до мен. Липсвам ли ти?
— Да.
— Говориш с такъв тон, сякаш си в полицейски участък.
— Нещо подобно.
— Не затваряй. Скучно ми е. Снощи яде ли рибена чорба?
— Не.
— Липсвам ли ти?
— Вече отговорих.
— Всяка жена ще каже, че това е много сух отговор.
— Не исках да се възприеме така.
— Искаш ли да съм при теб?
— Да.
— Назови ме по име.
— Предпочитам да не правя това сега.
— Когато поставя слушалката, ще започнат да ме измъчват подозрения.
— Не се измъчвай.
— Напрасно прахосвам пари за този разговор. Със страх очаквам утре сутринта.
— Защо?
— Защото като се събудя и протегна ръце, ти пак няма да си до мен.
— Не бъди толкова ненаситна.
— Да, аз съм ненаситна жена. Добре. Не зная кой е там с теб в стаята, но ми позвъни, когато се освободиш.
— Добре.
— Назови ме по име.
— Ужасна си.
В слушалката се разнесе смях, после щракане, когато Констънс затвори телефона.
Крейг остави слушалката. Момичето се върна в стаята.
— Надявам се, че моето присъствие не попречи на разговора ви?
— попита тя.
— Ни най-малко — отговори той.
— Изглеждате по-весел след телефонния разговор — отбеляза момичето.
— Така ли? Не го съзнавам.

— Винаги ли така отговаряте по телефона?

— Как?

— „Крейг на телефона.“

Той се замисли за момент.

— Да. Защо?

— Звучи много... формално — каза момичето. — Вашите приятели не се ли ядосват?

— И да се ядосват, не са ми казали.

— Мразя формалностите. Ако трябва да работя в някоя кантора, бих... — тя сви рамене и седна в креслото до масичката за закуска. — Харесва ли ви това, което прочетохте?

— От самото начало на кариерата си възприех принципа никога да не правя изводи за нещо, което не е завършено — каза той.

— Желаете ли да продължите нататък?

— Да.

— Аз ще бъда безмълвна като звездна нощ. — Тя потъна в стола, облегна се назад и преметна крак върху крак. Краката ѝ се оказаха чисти. Той си припомни колко пъти се бе налагало да напомня на дъщерите си да седат изправени, но те продължаваха да се изтягат в креслата. Изкривено поколение. Той взе жълтите листове, които беше оставил, докато говореше по телефона, и продължи да чете.

„МакКинън взе интервюто от Крейг в хола на неговия апартамент в хотел «Карлтън» (сто долара на вечер) — розова, натруфена сграда, резиденция на знаменитостите, пристигнали за филмовия фестивал в Кан. Крейг е висок, строен, сух мъж с бавни движения. Гъстата сребрееща коса, оставена дълга, е небрежно сресана назад, открива челото — насечено от дълбоки бръчки. Очите му са светлосиви, студени и хлътнали. Той е на четиридесет и осем години сега и точно на толкова изглежда. Погледът му е прикрит, клепачите са обикновено притворени. Човек добива впечатлението за часови, който наблюдава от високо бойното поле през тесен отвор на крепостната стена. Гласът му е дрезгав, говори бавно, следите от родния нийоркски говор не са заличени напълно. В обръщанията

си е старомоден, сдържан, учтив. Неговият стил на обличане, — в сравнение с крещящо натруфената публика в този град, е умерен. Той може да бъде взет за харвардски професор по литература, прекарващ лятната си ваканция в щата Мейн. Не може да се каже, че е красив — лицето му е твърде скучно и сурово, а устните — тънки и неизразителни. Сред знаменитостите, събрани в Кан, има доста хора, които или са работили за него, или с него. Посрещат го топло навсякъде, където се появи — той, изглежда, има много познати, но не и приятели. Първите две от трите вечери, прекарани на фестивала, вечеря сам. И двата пъти изпи три чаши мартини преди ядене и бутилка вино с вечерята без каквито и да било признаци за напиване.“

Крейг поклати глава и остави жълтите листове на библиотеката до прозореца. Оставаха да прочете още три-четири страници.

— Какво има? — попита момичето. Тя го беше наблюдавала внимателно. Докато четеше, той се стараеше да запази равнодушен вид, защото усещаше втрещения ѝ поглед през тъмните очила. — Намерихте някаква глупост?

— Не — отговори той. — Намирам героя ви за несимпатичен.

— Четете нататък. После ще стане по-добър. — Тя се изправи приведена. — Ще ви оставя текста. Зная колко трудно е да се чете в присъствието на автора.

— По-добре си вземете тези неща — посочи той към купчината листове. — Всеизвестно е, че губя ръкописи.

— Не се безпокойте — успокои го момичето. — Имам копие.

Отново иззвъня телефонът. Крейг вдигна слушалката.

— Крейг на телефона. — Той погледна момичето и съжали, че отново произнесе тази фраза.

— Приятелю — обади се гласът от другия край.

— Здравей, Мърф, откъде звъниш?

— От Лондон.

— Как е там?

— Издъхва — каза Мърфи. — Няма да мине и половин година и ще почнат да превръщат местните студии в хранителни пунктове за черни ангуски бикове. Как е там при вас?

— Студено и ветровито.

— Би трябвало да е по-добре, отколкото тук. — Мърфи обикновено говореше толкова високо, че всички в стаята го чуваха. — Променям плана си — ще летим довечера, а не следващата седмица. Ще се настаним в „Отел Дю Кап“. Можеш ли да обядваш утре с нас?

— С удоволствие.

— Чудесно — зарадва се Мърфи. — Соня те поздравява.

— И ти я поздрави.

— Не казвай на никого, че пристигам. Искам да си почина няколко дена. Не идвам в Кан, за да разговарям с лигавите италианци по три пъти на ден.

— Можеш да разчиташ на мен — каза Крейг.

— Ще позвъня в хотела — обеща Мърфи — и ще поръчам да изстудят виното в лед.

— Бях решил да не пия днес — каза Крейг.

— В никакъв случай, приятелю. До утре.

— До утре — каза Крейг и затвори телефона.

— Неволно подслушвах — обади се момичето. Това беше вашият агент, нали? Брайън Мърфи?

— Откъде знаете толкова много? — попита Крейг. Гласът му прозвуча по-рязко, отколкото желаше.

— Всеки знае кой е Брайън Мърфи — отговори момичето. — Как мислите, ще се съгласи ли да говори с мен?

— Ще трябва да го попитате сама — каза Крейг. — Аз не съм му агент, той е на служба при мен.

— Мисля, че ще се съгласи. Разговарял е с всички други. Впрочем да не бързае. Ще видим как ще се стекат обстоятелствата. Би било добре да мога да послушам за час два вашия разговор с него. Всъщност най-добрият начин да взема интервю е да ми позволите да се навъртам около вас за няколко дни. Ще бъда в ролята на мълчалива поклонница. Можете да ме представите като ваша племенница, секретарка или любовница. Ще облека рокля. Имам отлична памет и за да не ви смущавам, няма да си вода никакви бележки. Само ще слушам и наблюдавам.

— Много ви моля, госпожице МакКинън, не бъдете толкова настоятелна — каза Крейг. — Спах лошо тази нощ.

— Добре — съгласи се тя. — Няма да ви безпокоя повече тази сутрин. Ще си отида, а вие прочетете останалото и го обмислете. — Тя преметна торбата през рамо. Движенията ѝ бяха резки, не момичешки. Сега не бе приведена. — Аз ще бъда наоколо. Навсякъде. Където и да отидете, ще виждате Гейл МакКинън. Благодаря за кафето. Можете да не ме изпращате.

Тя излезе, преди той да успее да протестира.

---

[1] Влезте (фр.). — Б.пр. ↑

2.

Крейг крачеше бавно напред-назад. Стаята не му харесваше. Тази стая бе за лекомислени гости на хотела, чийто единствен проблем сутрин е дали да отидат да се изкъпят и в кой ресторант да обядват. Затвори бутилката и я постави в едно шкафче. Взе дрехите си и изпотената полупразна чаша с уиски, отиде в спалнята и тръшна дрехите на леглото, на което беше спал. Чаршафите и одеялата бяха омотани на кълбо — той спеше неспокойно нощем. Второто легло беше непокътнато. Дамата, за която камериерката беше сметнала за необходимо да го приготви, беше спала другаде. То придаваше на стаята тъжен и неуютен вид. Отиде в банята, изпразни чашата в мивката и я изплакна. Привиден ред.

Върна се в хола, изнесе масичката с остатъка от закуската в коридора, влезе и заключи вратата след себе си.

На бюрото бяха разхвърляни купчина брошурки и кино реклами. Той изхвърли всичките в кошчето за боклук. Нечии надежди, лъжи, талант, алчност.

Писмата лежаха захвърлени на масата до ръкописа на госпожица МакКинън. Реши да се заеме първо с тях. Нямаше какво да се прави, трябваше да ги прочете, а и да отговори. Отвори писмото от счетоводителя. Най-напред най неотложното. Тази главна грижа — данъците върху дохода.

„Драги Джес, пишеше счетоводителят, боя се, че ревизията за 1966 година няма да мине гладко. Данъчният инспектор, голям негодник, пет пъти идва в кантората. Пиша ти това писмо от къщи, на собствената си пишеща машина, така че няма да има копие, а теб съветвам да го изгориш, след като го прочетеш.

Както знаеш, наложи се да отложим временно ревизията на доходите за 1966 година в установения

тригодишен срок. Тази същата година си спечелил за последен път голяма сума пари и Брайън Мърфи ги е завел по документи на европейска компания, защото по-голямата част от филма беше сниман във Франция. Всички считаха, че операцията е правилна, защото на парите, които вашата компания взе в заем срещу бъдеща печалба, се гледаше не като на обикновен доход, а като прираст на основния капитал. И тъй, данъчното бюро оспорва законността на тази операция, а инспекторът е истински копой.

И още нещо (това да си остане между нас), този човек ми се вижда мошеник. Той ми даде да разбера, че ако се свържеш с него, той ще оформи декларацията в най-приемлив вид. Срещу възнаграждение. Намекна, че осем хиляди биха го устроили.

Сам знаеш че подобни сделки не са по вкуса ми. Ти също, както ми е известно, не си се занимавал никога с такива фокуси, но все пак реших, че трябва да те уведомя за положението. Ако решиш да предприемеш нещо, добре ще е да дойдеш тук по-скоро и да преговаряш с този мошеник. И не ме посвещавай в този разговор.

Би могъл да се обърнеш към съдебните инстанции и, почти сигурно, ще спечелиш делото, тъй като всичко е почтено и честно и никой съд няма да се противопостави. Длъжен съм обаче да те предупредя, че съдебните разноси вероятно ще възлязат на около 100 000 долара. Освен това вестниците, имайки предвид твоята известност и репутация, ще вдигнат голям шум и ще представят делото така, сякаш те съдят за неплатени данъци.

Струва ми се, че можем да се договорим с този мошеник и да се отървем с данъци около 60 — 75 хиляди. Така че моят съвет е да дойдеш да преговаряш и уредиш нещата бързо, а загубите ще компенсираш за година-две.

Когато отговориш, изпрати писмото на домашния ми адрес. Имам много хора в кантората и човек никога не знае на кого може да се довери. Да не говорим за това, че и правителството е склонно да отваря пощата в наши дни.

С най-добри пожелания — Лестър.“

Ще ги компенсираш за година-две, помисли си Крейг. Явно, че в Калифорния сега е слънчево.

Той накъса писмото на малки късчета и ги хвърли в кошчето. Виждаше му се много мелодраматично да го изгори, както го съветваше счетоводителят. Освен това не мислеше, че данъчното бюро ще стигне дотам, че да подкупва и камериерките на Лазурния бряг да слепват намерените в кошчето късчета от писма.

Патриот, ветеран от войната, данъкоплатец, човек, спазващ законите, той не желаше да мисли за какво ще използват неговите шейсет-седемдесет хиляди долара господин Никсън, Пентагонът, ФБР, Конгресът. Съществува някакъв предел на нравствено страдание, което човек може да си причини, когато е макар и теоретически на почивка. Дали да не дам на Гейл МакКинън да прочете тези писма, помисли си той. Читателите на „Плейбой“ ще бъдат във възторг. Дягилев под властта на пощенска марка.

Той посегна към писмото от адвоката, но след това промени решението си. Взе купчината жълти листове, претегли ги на ръка, поддържа ги нерешително над кошчето, след това започна произволно да прехвърля страниците. „Той е на четиридесет и осем години сега и точно на толкова изглежда“ — прочете той. Как ли изглежда един четиридесет и осем годишен мъж на една двадесет и две годишна девойка? Като развалина? Като стените на Помпей? Като окопите на Верден? Като Хирошима?

Седна на бюрото и започна да чете от мястото, докъдето беше стигнал, когато момичето си отиде. Човек трябва да се види такъв, какъвто го виждат хората.

„Той няма вид на човек, който щади себе си — прочете той, — а съществува мнение, че не щади и другите. Ето защо в някои кръгове си е спечелил репутацията на безмилостен човек. Спечелил си е много врагове, а сред бившите му сътрудници има хора, които го обвиняват в нелоялност. В потвърждение на това те казват, че той никога, с едно-единствено изключение, не е поставял повече от една пиеса от един автор и, за разлика от други продуценти, няма любими актьори. Заслужава внимание фактът, че когато двата му последни филма се провалиха (общите щети възлизаха на сума, превишаваща осем милиона долара), неговите колеги не му изразиха никакво съчувствие.“

Кучка, изруга той. Откъде е разбрала всичко това?

За разлика от болшинството журналисти, които вземаха интервю от него, без да прочетат предварително нищо освен рекламните материали, разпространявани от студията, тази особа се оказа добре подготвена. При това недоброжелателна. Той прескочи две страници, пусна ги на пода и продължи да чете нататък.

„Общозвестно е, че най-малко веднъж му е предлаган най-висок пост в една от най-влиятелните киностудии. Казват, че отхвърлял предложението с лаконична телеграма: Вече напуснах потъващия кораб. Крейг.“

Такова поведение се обяснява очевидно с това, че е богат — би трябвало да е богат, ако се е разпореждал разумно със спечелените пари. Един режисьор, с когото Крейг е работил, обяснява това по своему: „Той е едно вироглаво копеле.“ А актрисата Моника Браунинг е заявила в интервю: „Тук няма никаква загадка. Джеси Крейг е простодушен, мил човек, обзет от обикновена мания за величие.“

Не е лошо все пак да пийна малко, рече си Крейг. Погледна часовника си — беше десет и двадесет и пет. Така, едва десет и двадесет и пет, помисли си той. Взе бутилката, отиде в банята, наля уиски в чашата и добави малко вода от чешмата. Отпи една глътка и се върна в хола.

Държейки чашата в ръка, продължи да чете:

„Крейг е бил канен за член на журито в Кан два пъти. И двата пъти е отклонявал поканата. Когато стана известно, че тази година е резервирал хотел за времето, когато се провежда фестивалът, много хора бяха удивени. В продължение на пет години, откакто се провали последният му филм, той се държеше настрана от Холивуд и само понякога се появяваше в Ню Йорк. Не закри кантората си, но не съобщаваше нищо за своите планове.

Значителна част от времето през последните години прекарваше в непрекъснати неспокойни пътувания из Европа. Причините за това оттегляне не са ясни. Разочарование? Умора? Чувството, че е работил достатъчно, че е дошло време да се наслаждава на плодовете на своя труд в спокойна обстановка, там, където няма нито приятели, нито врагове? Може би нервно разстройство? А може би е дошъл в Кан морално опустошен, воден от носталгия и надежда да се потопи в атмосфера, която непрекъснато ще напомня за миналото, когато е бил пълен с енергия? Или пък разходка на човек, събрал силите си и решил да направи още един опит да постигне успех?

Може ли Крейг, настанил се в апартамент за сто долара на ден с изглед към морето, сам да отговори на тези въпроси?“

Машинописният текст прекъсваше на средата на страницата. Той постави листовете на лавицата, с текста надолу, и отново отпи от чашата. По дяволите, тя е само на двадесет и две години, помисли си той.

Излезе на балкона. Слънцето се бе показало от облаците, но вятърът продължаваше да духа все така силно. Никой не се къпеше. Дебелата жена я нямаше. Или я беше отнесло морето, или беше във фризьорския салон да си прави прическа. Долу, на терасата, вече се виждаха тук-там посетители по масите. Зърна небрежно сресаните кестеняви коси на Гейл МакКинън, свободно развяващата се риза, сините джинси. Тя четеше вестник, а пред нея имаше кока кола.

Видя как към масата ѝ се отправи един мъж и седна срещу нея. Тя остави вестника. Крейг беше много високо над тях, за да чуе какво казва тя.

— Срецнах се с него — говореше тя на мъжа. — Ще клъвне. Пипнах го тоя стар негодник.

3.

Той седна. Зрителната зала се запълваше бързо. Публиката, предимно младежи — дългокоси, брадати момчета с индийски ленти на главите и придружаващи ги босоноги девойки, облечени с кожени куртки с ресни и дълги пъстри поли. Точно такива се тълпят в кантората на Констънс. Тази сутрин в програмата беше „Удсток“ — американски документален филм за фестивала на рок-музиката, ето защо градът беше наводнен с поклонници на рока, облечени съответно за случая. Крейг се запита как щяха да се обличат тези хора, когато станат на неговата възраст. Когато той беше на тяхната възраст, се радваше на това, че може да смени военната униформа със сив костюм.

Сложи си очилата и разгъна „Нис-Матен“. Прожекцията започваше от девет часа, защото филмът траеше три часа и половина, и тъй като стана късно, не успя нито да закуси, нито да прегледа вестника в хотела.

Хвърли поглед на първата страница на слабата розова светлина. В Кент, щата Охайо, войниците от националната гвардия застреляли четирима студенти. В района на Суецкия канал, както обикновено, продължаваха да убиват. Положението в Камбоджа е объркано. Ракета, изстреляна от френски кораб, се насочила към сушата, изпуснали управлението и се взривила в района на Лаванду на няколко мили от брега, разрушавайки няколко вили. Кметовете на съседните градове протестират, твърдят, напълно основателно, че подобни военни своеволия са пагубни за le tourisme. Един френски кинорежисьор обясняваше в интервю защо никога няма да представи свой филм на фестивала.

Някой каза pardon и Крейг се изправи, без да сваля очи от вестника. Покрай него се промъкна някаква фигура, шумолейки с дългата си пола, и потъна в свободното място до него. Усети лека миризма на сапун, в която имаше нещо детско.

— Добро утро — поздрави момичето.

Той позна тъмните очила, които скриваха по-голямата част от лицето. На главата си беше завързала шарена копринена кърпа. Съжали, че не бе успял да се избърсне.

— Непрекъснато се засичаме — засмя се момичето. Това е чудесно, нали?

— Чудесно — съгласи се той. Днес не само дрехите, а и гласът ѝ беше друг — по-мек, без напрежение.

— И снощи бях там, където бяхте и вие.

— Не ви видях.

— Така казват всички. Момичето погледна програмата. — Имали ли сте някога желание да направите документален филм?

— Да, както всички.

— Казват, че днешният филм е *страшен*.

— Кой казва?

— Хората казват. — Тя изпусна програмата на пода. — Хвърлихте ли поглед на материала, който ви изпратих?

— Нямах време даже закуска да си поръчам.

— Обичам да ходя на кино в девет часа сутринта — каза тя. — В това има нещо особено, неестествено. В голям кафяв плик е. Понататъшни размишления за Джеси Крейг. Погледнете го, когато имате време. — Тя започна да ръкопляска. На пътеката, точно пред сцената, бе застанал млад мъж с брада. Той вдигна ръка за внимание. — Това е режисьорът — съобщи тя.

— Гледали ли сте други негови филми?

— Не. — Тя аплодираше енергично. — Много си падам по режисьорите.

Режисьорът носеше на ръката черна лента. Той започна словото си с призив към присъстващите да сложат траур в памет на четиримата студенти, убити в Кент, а накрая обяви, че посвещава филма си на загиналите.

Крейг не се съмняваше в искреността на младия мъж, но словото му, както и траурната лента предизвикаха у него смътно неловко чувство. Ако беше на друго място, може би щеше да се трогне. Разбира се, смъртта на четиримата младежи го опечали не по-малко от останалите в залата. В края на краищата той самият имаше две деца, които можеха да станат жертва на такова убийство. Но тук, в разкошната позлатена зала, където жизнерадостната публика се бе

събрала да гледа развлекателен филм... Не го напускаше усещането, че този жест беше продиктуван не от скръб, а от желание да се придаде по-голяма тежест.

— Ще си сложите ли траур? — попита момичето шепнешком.

— Едва ли.

— Аз също. Не удостоявам мъртвите с почести. — Тя се изправи и се изпъчи, явно доволна от себе си. Крейг се престори, че не забелязва, че е до него.

Когато загаснаха светлините в залата и филмът започна, Крейг направи усилие да потисне в себе си всички предубеждения. Той разбираше, че неговата неприязън към брадите и дългите коси е смешна и се дължи на това, че бе възмъжал в друго време и е привикнал към други моди. Този начин на обличане на младежите край него бе най-малко нехигиеничен. Модите идват и си отиват. Достатъчно е да се прелисти някой стар семеен албум, за да се убедим колко нелепо изглежда в очите на съвременния човек облеклото, което някога е било общоприето. Баща му бе ходил на плаж с голф — той все още си спомняше неговата снимка.

„Удсток“ е филм, така му бяха казали, в който се говори от името на младите. Ако това е наистина така, той беше готов да слуша.

Гледаше с интерес. Веднага му стана ясно, че човекът, който е направил филма, е много талантлив. Самият той професионалист, Крейг ценеше професионализма у другите. Филмът бе сниман и монтиран без следа от аматьорщина или безцелна развлекателност. Очевидно бе, че всичко е обмислено обстойно и че е работено усърдно. И в същото време гледката на четиристотин хиляди хора, независимо от това кои са, къде са и с каква цел се бяха събрали, предизвикваше у него неприятно чувство. Колкото по-нататък продължаваше филмът, толкова повече го потискаше упоритото и безконечно повторение на кадри, изобразяващи диви оргии. И музиката, и изпълнението, с изключение на две песни, изпълнени от Джоун Бейз, му се виждаха груби и еднообразни, звукът непоносимо силен, сякаш шепотът, а дори и нормалният човешки тон бе изчезнал от гласовия диапазон на младите американци. Той възприемаше филма като непрекъсната вакханалия от звуци без кулминация и разтоварване. Когато на един кадър се появиха младеж и девойка, които се любеха, без да се смущават, че камерата следи действията им, той извърна очи.

Не повярва на ушите си, когато чу как един от изпълнителите, подобно на запаленко на футболен мач, извика: „Кажете «еф»!“ Четиристотин хиляди гласа отговориха: „Еф“! „Кажете «ю»!“ Четиристотин хиляди гласа отговориха: „Ю“! „Кажете «си»!“ Четиристотин хиляди гласа отговориха: „Си!“ „Кажете «кей»!“ Четиристотин хиляди гласа отговориха: „Кей“! „Какво се получи?“ — попита човекът с глас, многократно усилен от мегафона.

В отговор прозвуча мръсна дума — дрезгаво и на вълни, като на някакъв нюрнбергски митинг^[1]. Последваха диви одобрителни възгласи. Зрителите в залата заръкопляскаха. Крейг погледна изпод око момичето до себе си — тя седеше спокойно, със скръстени на скута ръце. Тя му хареса повече, отколкото допускаше.

Той продължи да седи мирно на стола, но вече почти не гледаше в екрана. Кой може да обясни значението на думата, излитаща от гърлата на толкова хиляди гласове? Дума като всички останали, на него също му се случваше, макар и рядко, да я използва. Тя сама по себе си не беше нито противна, нито красива, но от честата употреба бе загубила първоначалния си смисъл. Сега беше придобила толкова много различни значения, че вече не предизвикваше първоначалните асоциации. Произнесена от гласовете на младежите, участници в този гигантски хор, тя звучеше като злобен присмех, като лозунг, оръжие, като знаме, под което можеха да тръгнат пълчища разрушители. Той се надяваше, че бащите на четиримата студенти, убити в Кент, никога няма да видят този филм, за да не узнаят, че в произведение на изкуството, посветено на техните покойни деца, има епизод, в който около половин милион юноши и девойки почитат паметта на своите съвременници, крещейки в един глас мръсната дума.

Оставаше повече от час до края на филма, когато Крейг напусна залата. Момичето като че ли не забеляза, че той излиза.

Слънцето грееше, а знамената на страните, представящи се на фестивала, плющяха на пилоните пред фасадата на кинотеатъра. Навън му се видя блажено тихо, дори с непрекъснатия шум на колите, движещи се по крайбрежното шосе, и тълпите от хора по тротоарите и главната улица. Поне днес Кан помни, че трябва да прилича на картина от Дюфи.

Крейг се отправи надолу, към плажа, и започна да се разхожда покрай брега — самотен, саможив човек.

Качи се в стаята си, за да се обръсне. В пощенската кутия намери голям плик, на който набързо беше написано с наклонен, четлив женски почерк неговото име, и писмо от дъщеря му Ан, изпратено от Сан Франциско.

Той хвърли пликите на една маса, влезе в банята и внимателно се обръсна. Чувствайки приятното щипене по кожата след лосиона, той се върна в хола и отвори плика на Гейл МакКинън.

Върху куп жълти листове с машинописен текст имаше бележка.

„Уважаеми господин Крейг — прочете той, — пиша ви късно през нощта от хотелската си стая и се питам защо не ме харесахте. Досега в живота ми е нямало случай някой да не се радва да ме види, но днес целият следобед и цялата вечер, когато и да погледнех към вас — на плажа или на обяд, във фойето на фестивалната зала, в бара или на приема, вие ме карахте да се чувствавам Гейл Ураганът, готова да затрие този град. Сигурно сте давали стотици интервюта през живота си, при това на хора, убедена съм, далеч по-глупави от мен, като сред тях е имало немалко ваши явни врагове. Защо отказвате на мен?

Е, ако вие не желаете да разговаряте с мен, ще се намерят хора, които ще се съгласят, а и не съм си губила времето напразно. Ако не успея да нарисувам портрета на човек от натура, ще го покажа такъв, какъвто го виждат десетки други очи. А ако не остане много доволен, нека се сърди на себе си, не на мен.“

Типичен репортьорски прийом, помисли си Крейг. Щом ти не желаеш да ми кажеш истината, аз ще накарам твоя враг да ми каже лъжите. Вероятно на това ги учат още първата година в журналистическите школи.

„Много е вероятно, прочете той по-нататък, да напиша статията по съвсем друг начин. Ще подходя като учен, който наблюдава дивите животни в естествени условия. Отдалече, незабелязано, с помощта на оптически прибори. *Това животно има добре развито чувство за дистанция, бяга от хората, употребява силни напитки, има слаб инстинкт за самосъхранение, често се чифтосва с най-привлекателните самки от стадото.*“

Той се позасмя. Ще бъде трудно да се бори с такава жена.

„Аз изчаквам, завършваше бележката, не се отчайвам. Прилагам още някои и други глупости на тази тема, старателно напечатани. Вече е четири часът сутринта и аз ще понеса тези листове по опасните тъмни улици на приморския Гомора към вашия хотел, ще пусна монета в ръката на портиера, за да може името на Гейл МакКинън да бъде първото нещо, което ще видите, когато се събудите сутринта.“

Той остави бележката и взе писмото от дъщеря си, без да поглежда към жълтите листове. Всеки път, когато получаваше писмо от едната или другата дъщеря, си спомняше за ужасното признание на дъщерята на Скот Фицджералд: тя беше писала някъде, че когато била студентка, всеки път, щом получила писмо от баща си, отваряла плика и го разтърсвала, за да види дали ще падне чек, а после пъхала непрочетеното писмо в чекмеджето на бюрото.

Той отвори плика. Това е най-малкото, което един баща може да направи.

„Скъпи татко — прочете той. Ан пишеше с разкривен ученически почерк. — Сан Франциско е град на Униинето. Скоро ще закриват колежа ни, а това е все едно война. Хуните са навсякъде. И от двете страни. Пролетта е

времето на Боздугана. Всички досадно твърдят, че той е прав. Нашите чернокожи приятели искат да изучават не поетите-романтици, а танците на африканските племена и обредите по обрязването на младите госпожици. Поетите-романтици нямат нищо общо с епохата, разбираш ли. Всички професори са лоши, на чиято и страна да застанат. Образованието е старомодно, еснафско, тъпо. Вече дори не си правя труд да ходя в колежа. Веднага щом дойдеш, те обкръжават двадесет души и всеки по своя причина иска да положиш чистото си бяло тяло пред олтара на Джагърнот^[2]. Каквото и да правиш, ти предаваш поколението си. Ако не намериш Джери Рубин за най-добрия представител на мъжката част на американската младеж, значи баща ти е директор на банка, или таен агент на ЦРУ, или, боже опази, Ричард Никсън. Аз може би ще се запиша и в «Черните пантери» и в дружеството на Джон Бърн. Нека всички да знаят тогава. Ще перифразирам известен писател: не бъди нито студент, нито полицай.

Зная, че сама исках да дойда да уча в Сан Франциско, защото след няколкото години учене в Швейцария един ненормален свръхпатриот ме убеди в това, че губя принадлежността си към Америка (каквото и да значи тази «принадлежност») и че именно в Сан Франциско вършат истински дела. Това лято се канех да работя като сервитьорка на езерото Тахоу, за да видя как живее другата половина на човечеството. Но вече пет пари не давам как живеят, макар че разбирам, че това е временно. Срамувам се да призная колко преходни са почти всичките ми намерения — повечето от тях не доживяват и до обяд. Аз ще си остана, с божия помощ, американка, колкото и дълго да живея. Бих искала (но само ако това не те обременява) да взема самолет и да дойда да прекарам лятото в Европа, а те нека въведат порядък в колежа, преди да почне есенният семестър, без мен.

Ако наистина дойда в Европа, бих искала, ако е възможно, да не се срещам с майка си. Предполагам, че знаеш, че тя е в Женева този месец. Пише ми ужасни

писма. Казва, че си невъзможен човек, че искаш да я погубиш, че водиш разпуснат живот, че си в критическата възраст и не помня още какво. Откакто разбра, че употребявам противозачатъчни хапчета, се отнася с мен така, сякаш съм Фани Хил^[3] или някоя героиня на Маркиз дьо Сад и ако я посетя, вечерите на брега на Женевското езеро ще бъдат много тягостни за мен.

Твоята любима дъщеря, Маршиа, ми пише рядко от Аризона. Казва, че там ѝ е хубаво, само не може да се справи с теглото си. До Аризонския университет явно не достига никакъв нов повей, животът там и сега прилича на онези стари мюзикъли за студенти с техните детски лудории и бой с възглавници, които показват по телевизията в «Програма след полунощ». Казва, че трупа килограми, защото яде принудително, тъй като нашето щастливо семейно огнище е разбито. И тук Фройд — той е проникнал даже в кафе-сладкарниците.

Виждам, че се получи много весело писмо, но на мен, татко, хич не ми е весело.

Целувам те. Ан.“

Крейг въздъхна и постави писмото на масата. Ще отида някъде, където няма нито адрес, нито поща, нито телефон, помисли си той. Интересно, как ли щяха да му изглеждат сега писмата, които беше изпращал на родителите си по време на войната. Но ги изгори след смъртта на майка си, когато ги откри в един сандък, грижливо завързани.

Взе жълтите листове на Гейл МакКинън. Защо да не прочете наведнъж всичко, преди да е започнал денят.

Излезе с листовете на балкона на слънце и седна на едно от креслата. Ако тази разходка до Кан се окаже безрезултатна, ще има поне тен.

„По-нататък — прочете той: — Държи се официално, не понася фамилиарничене. Малко старомодният смокинг, в който се появи на приема, даден след вечерната

прожекция в балната зала близо до Зимното казино, му придаваше прекалено строг, отчужден вид. В разгорещената атмосфера в залата, където възторженият израз на приятелски чувства е правило в играта, където мъжете се прегръщат, а жените целуват хора, които едва познават, неговата коректност смразява. Той с никого не говори повече от пет минути и непрекъснато се движеше из залата, но не неспокойно, а хладно и с достойнство. На приема присъствуваха много красиви жени, а сред тях имаше поне две, с които е било свързано името му някога. И двете дами, облечени великолепно и възхитително вчесани, много искаха (така поне се струваше на автора на тези редове) да го задържат при себе си, но той и на тях отдели само по пет протоколни минути и продължи да се движи из залата.“

Свързано, сърдито си помисли той. С които името му някога е било свързано. Някой я снабдява с информация. Някой, който добре ме познава и който не ми е приятел. Крейг бе видял Гейл МакКинън на приема на другия край на залата и ѝ бе кимнал, но не бе забелязал, че е вървяла по петите му.

„Това, че не е постъпил в колеж, се обяснява не с материалното положение на семейство Крейг, тъй като те са били сравнително добре обезпечени. Бащата на Крейг, Филип, до смъртта си, т.е. до 1946 година, е бил завеждащ финансовия отдел на няколко бродуейски театри и въпреки че кризата през трийсетте години се е отразила несъмнено на финансовото му положение, той положително е имал средства да изпрати единствения си син в колеж, когато е станал на години за кандидатстване. Но скоро след Пърл Харбър Крейг предпочел да отиде на военна служба. Макар че в армията прослужил почти пет години, стигайки до чин сержант техник, не е бил удостоен с никакви награди освен отличията за участие в операции.“

На това място имаше звездичка, обозначаваща забележка. Долу, под друга звездичка, той прочете:

„Уважаеми господин К., всичко това е ужасно скучно, но докато вие не се разкриете, нищо друго не ми остава, освен да събирам факти. Когато дойде време да ги сглобявам, ще подложа материала на безпощадна обработка, така че читателят да не заспи от скука.“

Той се върна към основния текст.

„На него му провървя: от войната се върна невредим. И нещо повече, в торбата с вещите лежеше ръкописът на един млад войник, Едуард Бренър, който, една година след демобилизацията, Крейг представи на зрителите, давайки на спектакъла названието «Пехотинецът». Театралните връзки на Крейг-старши безспорно са помогнали на този съвсем млад и напълно неизвестен новак да се справи успешно с такава трудна задача.

През следващите години на Бродуей бяха поставени още две пиеси на Бренър, но и двете се провалиха катастрофално. Продуцент на едната от тях беше Крейг. Оттогава Бренър изчезна.“

Вероятно е изчезнал от вашия поглед, госпожице, помисли си Крейг, но не от собствения си и не от моя. Ако той прочете това, ще ми напомни за себе си.

По повод на това, че Крейг рядко сътрудничи с писатели повече от веднъж, казват, че е казал в поверителен разговор: „В литературните кръгове е разпространено мнението, че всеки човек носи в себе си поне един роман. Съмнявам се. Познавам няколко мъже и

жени, които действително носят в себе си по един роман, но болшинството хора, които съм срещал, носят в себе си може би само едно изречение или, в най-добрия случай, разказ“.

Откъде може да е чула това, дяволите да я вземат, помисли си той с раздражение. Спомни си, че някога бе казал нещо подобно — язвителна шега, целяща да отблъсне досаден събеседник, но не можеше да си спомни къде и кога. Да допуснем, че бе наполовина убеден в това, което беше казал, все пак тези думи никак нямаше да потвърдят репутацията му на доброжелателен човек, ако бъдат отпечатани.

Тя се опитва да ме предизвика, помисли той, тази малка кучка. Искане да ме предизвика да разговарям с нея, да се договорим, иска да получи пари, за да не избухне противопехотната мина.

„Би било интересно — се казваше по-нататък в текста да помолим Джеси Крейг да състави списък на хората, с които е работил, и да ги разпредели съобразно гореспоменатите категории. Тези — струват един роман. Тези — един разказ. Тези — изречение. Тези — фраза. Тези — запетая. Ако успея да побеседвам с него още веднъж, ще се опитам да го склоня да ми даде такъв списък.“

Жадна е за кръв, помисли той. Моята кръв.

Другата половина на страницата беше изписана на ръка.

„Уважаеми господин К., късно е и аз съм капнала от умора. Имам материал за няколко тома, но стига за днес. Ако пожелаете да коментирате това, което вече прочетохте, аз съм изцяло на ваше разположение. Продължението в следващия брой.

Ваша Г. М.“

Първата му мисъл бе да смачка листовете и да ги хвърли от балкона на улицата. Но се въздържа благоразумно. Тя беше казала, че има втори екземпляр. „Следващият брой“ също ще бъде в два екземпляра. По-следващият също.

В залива пускаше котва пътнически кораб. Изведнъж му се прииска да си събере багажа и да отплува с него, без значение къде. Но и това нямаше да помогне. Тя навярно щеше да се появи на първото пристанище — с пишеща машина в ръка.

Върна се в хола и хвърли жълтите листове на бюрото.

Погледна часовника си. Беше още рано за обяда с Мърфи. Спомни си, че вчера беше обещал да позвъни на Констънс. Тя бе казала, че иска да знае всяка негова стъпка. Идването му в Кан се дължеше донякъде на нея. Иди там, му каза тя. Опитай, може да излезе нещо. По-добре е да разбереш сега, отколкото да отлагаш. Тя не беше от жените, които обичат да отлагат нещата дълго.

Отиде в спалнята и даде покана за разговор с Париж. Полегна на неоправеното легло и се опита да дремне, докато чакаше да го свържат. Предишната вечер пи много и спа лошо.

Затвори очи, но не можа да заспи. Хилядократно усилените звуци на електрическите китари от филма, който току-що бе гледал, ечаха в ушите му, а пред затворените му очи се извиваха в екстаз човешки тела. Ако е там, помисли си той, ще ѝ кажа, че още днес следобед ще взема самолета за Париж.

Бяха се запознали на прием, на който се набираха средства за кампанията на Боби Кенеди, когато той посети Париж през 1968 година. Той самият се числеше в списъка на избирателите от Ню Йорк, но там го беше завел един парижки познат. На приема се беше събрала солидна публика, тя задаваше умни въпроси на двамата красноречиви високопоставени господа, които бяха прелетели от Съединените щати да молят американците в чужбина, по-голямата част от тях лишени от правото да гласуват, да окажат финансова и морална подкрепа на техния кандидат. Крейг не споделяше възторжените чувства на присъстващите в залата, но беше подписал чек за петстотин долара. Виждаше му се много комично да помага с пари на член от фамилията Кенеди. Докато в просторния красив салон, окичен с неразбираеми абстрактни картини, които, както подозираше, скоро щяха да бъдат разпродадени със значителни загуби за домакините на дома, се водеше

оживена дискусия, той се отправя към празната столова, където бе барът.

Той тъкмо си наливаше уиски, когато в бара след него дойде Констънс. Беше почувствувал върху себе си втренчения ѝ поглед, докато се произнасяха речи. Тя беше жена с поразителна външност — с мъртвешки бледо лице, раздалечени зеленикави очи и блестящи черни коси, не по модата подстригани късо. Впрочем „не по модата“ можеше да се отнася за всеки друг, но не и за нея. Беше облечена в жълто-зелена къса рокля, която откриваше ослепително красивите ѝ крака.

„Ще ми дадете ли напитка? — попита тя. — Казвам се Констънс Добсън. Аз ви познавам. Джин с тоник. И повече лед.“ Говореше бързо, отривисто, с дрезгав глас.

Той ѝ приготви напитката.

„Защо сте тук? — попита тя, отпивайки от чашата. — Имате вид на републиканец^[4].“

„В чужбина винаги се старая да приличам на републиканец. Това действа успокоително на местното население.“

Тя се засмя. Смееше се силно, почти вулгарно грубо, смехът ѝ не съответствуваше на изящната ѝ стройна фигура. Тя си играеше с дълга златна верижка, която висеше на деколтето ѝ. Той обърна внимание на моминския ѝ висок бюст. Трудно му беше да определи на колко години е.

„Вие, струва ми се, нямате толкова високо мнение за кандидата, колкото останалите“ — каза тя.

„Предусещам склонност към своеволие у него — отбеляза Крейг. — Не мога да се отнасям със симпатия към бруталните управници.“

„Но аз ви видях да подписвате чек.“

„Казват, че политиката е умение да се използват възможности. Забелязах, че вие също подписахте чек.“

„Придавам си важност — призна тя. — Аз едвам свързвам двата края. Работата е там, че е популярен сред младежите. Може би те знаят защо.“

„Мисля, че мога да ви разбера“ — съгласи се той.

„Вие не живеете ли в Париж?“

„В Ню Йорк — каза той, — ако въобще живея някъде. Сега просто минавам оттук.“

„За дълго ли?“ — Тя многозначително го погледна над вдигнатата чаша.

Той сви рамене.

„Още не зная“.

„Всъщност аз дойдох тук след вас.“

„Така ли?“

„Вие знаете, че дойдох заради вас.“

„Да.“ — Той с учудване усети, че се изчервява.

„Имате замислено лице. Скрит огън. — Тя се засмя, в удивително ниския ѝ глас прозвучаха вълнуващи нотки. И красиви широки, слаби рамене. Познавам всички тук, освен вас. Случвало ли ви се е да влезете в някаква стая, да се огледате и да си помислите: Господи, та аз познавам всички тук! Разбирате ли ме?“

„Да, струва ми се.“

Тя стоеше съвсем близо. От нея лъхаше силно на парфюм, но ароматът бе свеж и тръпчив.

„Искате ли да ме целунете сега? — попита тя. — Или ще чакате друг случай?“

Той я целуна. Не беше целувал жена повече от две години. Беше му много приятно.

„Сам има моя телефон — каза тя. Сам беше приятелят на Крейг, който го бе довел тук. — Позвънете, когато дойдете в Париж отново. Ако желаете. Сега съм заета. Скоро ще се разведе с този човек. Трябва да тръгвам. В къщи ме чака болно дете.“

Зелената рокля се понесе към антрето, където бяха натрупани горните дрехи.

Останал сам на бара, той си сипа още. По устните си още усещаше нейните устни, във въздуха витаеше тръпчивият дъх на парфюма ѝ.

Тръгвайки си, Крейг взе от Сам телефона ѝ и внимателно се позаинтересува за нея, без да разказва за епизода в бара с подробности.

„Тя е смърт за мъжете — бе казал Сам. — Но не е лишена от великодушие. Най-хубавата американка в Париж. Работата ѝ е странна, занимава се с хлапаци. Виждал ли си някога такива крака?“ — Сам — адвокат, солиден човек — не бе склонен към преувеличения.

При следващото идване в Париж — това беше след убийството на Боби Кенеди, след изборите — той позвъни на телефона, който Сам

му бе дал.

„Помня ви — каза тя. — Разведох се вече с оня тип.“

Покани я на вечеря и оттогава се срещаше с нея всяка вечер, когато отсядаше в Париж.

Тази красавица беше родена в Тексас. Висока, стройна, своенравна, с тъмни коси и гордо вдигната малка главица, тя бе покорила най-напред Ню Йорк, а след това и Париж. Когато се появи, на хората им се струваше, че със самото си присъствие питаше: „Драги мъже, защо сте тук, струвате ли толкова, че да губя време за вас?“

Тя му помогна да види Париж от най-бляскавата му страна. Париж беше нейният град и тя се разхождаше из него радостна, горда, палава, а прелестните ѝ крака караха улиците да изглеждат по-празнични. Избухлива, несдържана, тя си показваше и рогата. Не беше жена, на която може да се гледа несериозно. Що се отнася до работата — нейна или чужда, — тя беше пуританка. Яростно отстояваше собствената си независимост и ненавиждаше бездействието и паразитизма у другите. Беше дошла в Париж като манекенка през, както тя самата се изразяваше, втората половина на царуването на Карл Велики. Макар и без образование, беше учудващо начетена. Никой не знаеше на колко години е. Беше се женила два пъти. „Приблизително“ — шегуваше се тя. Както съпрузите ѝ, така и другите, си отивали, без да ѝ оставят грош. Но не ги споменаваеше със зло. Уморена от работата на манекен, тя бе учредила заедно с един професор от университета в Мейн бюро за обмяна на студенти. „Децата трябва да знаят повече един за друг — казваше тя. — Може би тогава няма да могат да ги заставят да убиват хора.“ Нейният любим брат, много по-възрастен от нея, беше загинал в Аахен и тя бе страдна противничка на войната. Когато четеше новините от Виетнам, и особено ако бяха лоши, псуваше като войник, заплашваше, че ще замине със сина си някъде из южните морета.

Вечерта, когато се запозна с Крейг, тя беше казала, че едва свързва двата края, и това бе вярно, но пък се обличаше скъпо. Парижките шивачи ѝ даваха дрехи под наем, знаейки, че там, където я канят, нито тя, нито тяхното облекло ще останат незабелязани. Където и да бе прекарала нощта, точно в седем часа сутринта ставаше, връщаше се вкъщи, приготвяше закуска на децата и ги изпращаше на

училище. И точно в девет часа седнаше на работното си място, независимо от това как бе прекарала нощта. Въпреки че Крейг запазваше луксозен апартамент в хотел, неговият истински парижки адрес бе широкото легло в стаята ѝ с прозорци към парка на Левия бряг. Децата ѝ се привързаха към него. „Те са свикнали с мъже“ — обясняваше тя. Тя бе надраснала всички нравствени норми, които е трябвало да приема в Тексас, и пренебрегваше условностите на парижкото общество, на всяко общество, което украсяваше с присъствието си.

Тя беше пряма, забавна, възискателна, непоследователна, възхитително чувствена, ласкава, нетърпелива и предприемчива. Ставаше сериозна само тогава, когато моментът изискваше това. Допреди да я срещне, той бе живял като в сън. Сега бе излязъл от това сънно състояние.

По-рано бе придобил лошия навик да не забелязва или да не цени в жените женствеността, сега моментално реагираше и на тяхната красота, и на чувствената им усмивка, и на походката; очите му отново се научиха да следят по юношески живо, невинно и сладострастно трепването на полата, извивката на шията, грациозните движения на тялото. Увлечен сериозно по една от представителките на прекрасния пол, той си възвърна отново вкуса към жените въобще. И това бе главното, но не и единственото, с което Констънс го дари.

Тя му разказваше откровено за мъжете преди него. Тъй като знаеше, че ще има и други мъже след него, той потискаше ревността си. Едва след като се запозна с нея, разбра, че е страдал от дълбоки душевни рани. Сега тези рани започваха да зарастват.

В тишината на стаята, нарушавана само от слабия шум на морето под прозореца, той с нетърпение очакваше звъна на телефона и нейния отривист дрезгав глас. Беше се приготвил да ѝ каже: „Излитам с първия самолет за Париж“, уверен, че даже и да имаше някакъв ангажимент тази вечер, щеше да го отложи заради него.

Най-после телефонът звънна.

— А, ти ли си? — каза тя. Гласът ѝ не беше ласкав.

— Скъпа... — започна той.

— Не съм ти никаква скъпа, продуценте. Не съм ти никаква старлетка, която си кълчи сладострастното задниче по две седмици само на дивана...

Той чу приглушени гласове — вероятно в кантората ѝ, както обикновено, беше пълно с хора, но Констънс не беше от тези, които сдържат гнева си пред хора.

— Кони, чуй...

— „Кони, чуй“ — стига глупости... Обеща да позвъниш вчера. И не лъжи, че си се опитвал. Познати са ми тези извинения.

— Не съм и опитал.

— Липсва ти благоприличие дори да излъжеш, копеле недно.

— Кони... — сега я умоляваше.

— Единственият честен мъж в Кан. Много ми върви, дявол да го вземе! Защо не се опита?

— Бях...

— Запази проклетите си обяснения за себе си. И не си губи времето и парите да звъниш. Няма да вися и да чакам край този проклет телефон. Надявам се, че ще си намериш някого в Кан, защото, заклевам се, парижката ти история свърши.

— Кони, за бога, бъди благоразумна.

— Ще бъда благоразумна. Още от тази минута — сега ми е абсолютно все едно — ще бъда студена, ледена и благоразумна. Считай, че този телефон не съществува, моето момче. И изобщо не се опитвай да звъниш.

Чу се сърдито щракване, когато тя тръшна слушалката на шестстотин мили оттук. Крейг поклати печално глава и остави слушалката. След това се усмихна, представяйки си тишината, която е настъпила сред младежите в кантората, и неистовия смях на работещия в съседната стая партньор професора, изваден от обичайното си сънливо състояние от тази тирада. Тя не за първи път му крещеше. И няма да бъде и за последен. Отсега нататък той ще се обажда винаги когато е обещал, даже ако трябва да виси на телефона цял ден.

Слезе на терасата — снима се с лъвчето, написа отзад: „Намерих си другарче“, сложи снимката в плик и го изпрати на Констънс. Бърза поща.

Беше време да върви на обяд с Мърфи. Отиде до входа и попита портиера къде му е колата. Портиерът бе зает със седящия в едно бентли^[5] плешив мъж и не обърна внимание на Крейг. Паркингът пред хотела бе пълен с коли, най-хубавите места заети от ферарита,

мазерати и ролс-ройсове. Взетата назаем симка на Крейг бе изместена от портиера някъде по-далеч, за да не бие на очи. Понякога, когато напливът на скъпи лимузини бе голям, Крейг откриваше колата си, паркирана в някоя странична улица на разстояние цял квартал от хотела. Някога се увличаше по алфи и ланчии, но това бе едно време. Сега му бе все едно с каква кола е, стига да му вършеше работа, но днес, когато портиерът най-после му каза, че колата му е някъде зад хотела и той тръгна покрай тенискортовете към тази част от улицата, където следобед се въртяха проститутки, за да търси колата си, му стана обидно. Струваше му се, че служителите в хотела бяха подочули нещо за него и че тяхното пренебрежително отношение към неговата скромна наета кола показваше, че не го считат достоен да живее в двореца, чиито стени те охраняваха.

После ще се изненадвате защо е толкова бакшишът, помисли си Крейг с яд. Запаля колата и потегли към Кап д'Антиб, където му предстоеше обед с Брайън Мърфи.

---

[1] Във филма се казва по букви мръсна дума. — Б.ред. ↑

[2] Култово име на индийския бог Вишна, който опрощава грехове. Б.пр. ↑

[3] Героиня от едноименния порнографски роман на Джон Клелънд (1709 — 1789). — Б.ред. ↑

[4] Робърт Кенеди беше демократ. — Б.ред. ↑

[5] Марка скъпи английски коли. — Б.ред. ↑

4.

Портиерът му каза, че господин и госпожа Мърфи го чакат в плажната кабина.

Той тръгна през парка, ухаещ на бор, към морето. По сенчестата пътека се чуваха само неговите стъпки и цвърченето на жетварите сред дърветата.

Спря се, преди да е стигнал кабината. Мърфи не бяха сами. В малкото патио^[1] пред кабината седеше млада жена. Тя беше в розов бански костюм, едва прикриващ тялото ѝ, по гърба ѝ се спускаха дълги тъмни коси, блестящи на слънцето. Когато се обърна леко към него, той позна тъмните очила.

Мърфи носеше плувки на цветя и ѝ говореше нещо. Соня Мърфи лежеше в шезлонга.

Крейг реши да се върне в хотела и оттам да позвъни на Мърфи и да го покани той да отиде при него, защото не е харесал компанията, но в този момент Мърфи го зърна.

— Ей, Джес! — извика той, ставайки. — Тук сме.

Гейл МакКинън също стана, когато той се приближи, но не се обърна.

— Здравей, Мърф — поздрави Крейг и подаде ръка.

— Здравей, приятелю.

Крейг се наведе и целуна Соня Мърфи по бузата. Тя беше на петдесет години, но изглеждаше на не повече от тридесет и пет, имаше елегантна фигура и не по холивудски меко и гладко лице. За да не изгори на слънцето, си бе сложила плажна хавлия на раменете и широкопола сламена шапка.

— Отдавна не сме се виждали, Джес — каза тя.

— Много отдавна — съгласи се той.

— Тази млада госпожица — Мърфи посочи към Гейл МакКинън — казва, че те познава.

— Да, познава ме — потвърди Крейг. — Здравейте, госпожице МакКинън.

— Здравейте. — Момичето си свали очилата. Движението беше бавно, сякаш сваляше карнавална маска. Очите ѝ бяха сини като елмаз, широко отворени, но погледът ѝ се стори на Крейг някак си неуловим, неопределен и бдителен. По вид човек можеше да ѝ даде шестнадесет-седемнадесет години — сериозно, открито лице, не съвсем развити още форми, гладка кожа. Той имаше странното чувство, че слънчевите лъчи се съсредоточават само върху нея, заливайки я с поток от светлина, а той стоеше и я гледаше отдалеч, засенчен от тъмен дъждовен облак. В този момент тя приличаше на прекрасна статуя, изправена на фона на морето, което блестеше и искреше, радвайки се на нейната младост, на свежестта на кожата ѝ, на нейната малко измършавяла стройна фигура.

В главата му се завъртя тревожната мисъл, че някога е виждал този образ на девойка, озарена от слънцето на фона на морето. Не знаеше дали това го очарова, или го радва.

Тя се наведе — не съвсем грациозно, дългите ѝ коси закриха лицето и той видя магнетофон до краката ѝ. Докато тя се навеждаше, той неволно обърна внимание на меката заобленост на корема над розовите бикини и на пищните бедра, с изскочилите, както при подрастващите, тазобедрени стави. Той не можеше да си обясни защо се беше загрозила вчера сутринта с онази глупава, прекалено широка риза и тези неестествено големи тъмни очила, скриващи цялото ѝ лице.

— Тя ме интервюира — рече Мърфи. — Против волята ми.

— Да, от само себе си се разбира — каза Крейг. Мърфи беше всеизвестен с това, че даваше интервюта на всеки и отговаряше на всякакви въпроси. Той беше висок, едър и широкоплещест шейсетгодишен мъж, с гъста боядисана черна коса, обветрено лице и живи хитри очи, грубоват, простодушен и непринуден като всички ирландци. Сред кинодейците имаше репутация на един от най-неотстъпчивите посредници и това се отразяваше много благотворно както на неговото собствено финансово положение, така и на положението на неговите клиенти. С Крейг не бе подписвал договор — тяхното съглашение беше скрепено само с едно ръкостискане, но беше представял неговите интереси в продължение на повече от двадесет години. Откакто Крейг престана да прави филми, те се срещаха много

рядко. Бяха приятели. Но не толкова близки, с горчивина си помисли Крейг, колкото бяхме тогава, когато нещата при мен вървяха добре.

— Как са дъщерите, Джес? — попита Соня.

— По последни сведения, и двете са добре. Доколкото могат да бъдат добре момичета на тяхната възраст. Маршиа, чувам, била напълняла.

— Ако не ги арестуват за употреба или притежание на наркотици, считай, че си щастлив баща — пошегува се Мърфи.

— Аз се считам щастлив баща — каза Крейг.

— Много си бял — каза Мърфи. — Сложи си плевки и се попечи малко.

Крейг погледна изпод око към стройното загоряло тяло на Гейл МакКинън.

— Не, благодаря. Моят плажен сезон не е започнал още. Соня, хайде да се поразходим, те нека си довършат интервюто на спокойствие.

— Интервюто свърши — каза Гейл МакКинън. — Той говори половин час.

— Съобщи ли й нещо интересно? — обърна се Крейг към Мърфи.

— Ако имаш предвид дали съм използвал мръсни думи, не съм.

— Господин Мърфи даде много съдържателно интервю каза Гейл МакКинън. — Той каза, че киноиндустрията е банкрутирала. Не са останали нито пари, нито таланти, нито смелост.

— Такова изявление може много да ти помогне при сключване на поредния договор — каза Крейг.

— Хич не ми пука — махна с ръка Мърфи. — Аз съм си взел своето. От какво да се страхувам? Мога, когато имам настроение, да си позволя удоволствието да казвам истината. Ето например ще се снима филм, който се финансира от апахите. Що за работа ще е това да чакаш индианци-апахи да одобряват сценария. Поръчахме раци за обяд. Имаш ли нещо против?

— Не.

— А вие? — обърна се той към момичето.

— Обожавам раци — отговори тя.

Значи ще остане и за обяд, помисли си Крейг. Той седна на едно от сгъваемите брезентови столчета с лице към нея.

— Тя — Мърфи посочи с палец към момичето — само за теб разпитваше. И знаеш ли какво ѝ казах? Казах ѝ, че един от пороците на киноиндустрията сега е, че пропъжда хора като теб.

— За първи път чувам, че съм пропъден — каза Крейг.

— Разбираш какво искам да кажа с това, Джес. Киното е престанало да те привлича. Каква е разликата?

— Той много ви хвали — каза Гейл МакКинън. — Чак да се изчервиш от удоволствие.

— Той е мой агент — каза Крейг. — Нима очаквате от него нещо друго? Но искате ли да знаете какво казваше за мен майка ми, когато беше жива?

— Разбира се. — Момичето посегна към магнетофона. — Да го включи ли?

— Не сега. — Той забеляза на устните ѝ лека усмивка. Тя отново сложи тъмните си очила, които придаваха на лицето ѝ отчужден, недоброжелателен вид.

— Гейл каза, че имаш каменно сърце — забеляза Мърфи. Той беше свикнал да се обръща към момичетата на малко име, даже и когато току-що се бе запознал с тях. — Защо не ѝ дадеш възможност?

— Когато имам какво да кажа, тя ще бъде първата, която ще го чуе.

— Това е вече обещание, господин Крейг — зарадва се момичето.

— Ти хубаво правиш, че пазиш мислите за себе си, Джес каза Соня. — Вече цял половин час слушам ораторствуването на мъжа си и ако можех, щях да му затворя устата с тапа.

— И това ми било съпруга — каза Мърфи, но в тона му звучеше нежност. Те бяха женени от двадесет години и ако някога се караха, то не беше пред хора. Преимуществото на късните бракове, помисли си Крейг.

— Хората задават твърде много въпроси — каза Соня. Тя говореше със спокоен, майчински тон. — И други хора много често им отговарят. Що се отнася до мен, ако тази мила госпожица ме попита откъде съм купила това червило, аз и това няма да ѝ кажа.

— Госпожо Мърфи, откъде си купувате това червило? — попита Гейл МакКинън.

Всички се засмяха.

— Слушай, Джес — предложи Мърфи, — хайде да се разходим с тебе до бара и да оставим жените сами. Нека позлословят малко преди обяда. — Той стана, Крейг също.

— И на мен ми се пие нещо — каза Соня.

— Ще кажа на сервитьора да ти донесе. А вие, Гейл? Какво желаете?

— През деня не пия — отговори момичето.

— По мое време журналистите бяха други каза Мърфи. — И в бански костюми не изглеждаха така.

— Стига си флиртувал, Мърф — заяде го Соня.

— Зеленооко чудовище — Мърфи целуна жена си по челото. — Да вървим, Джес. Време е за аперитив.

— Не повече от две — напомни Соня. — Не забравяй, че си в тропика.

— Щом се накая да пия, на жена ми й се струва, че тропикът започва от самия Лабрадор — каза Мърфи. Той хвана Крейг под ръка и го поведе по покритата с плочки пътека към бара.

Пред една от плажните кабинки лежеше по корем върху дюшека дебела жена. Тя се беше разкрачила сладострастно на слънцето.

— Я-я — промърмори Мърф, вперил поглед в жената. — Опасен бряг, приятелю.

— И аз си помислих същото — призна си Крейг.

— Това момиче се е насочило към теб. Ех, да имах твоите четиридесет и осем!

— Тя не се е насочила към мен за това.

— Опита ли?

— Не.

— Послушай съвет от стареца. Опитай.

— Как, за бога, се озова при теб? — попита Крейг. Винаги го отвращаваха откровените разговори на Мърфи за секса.

— Много просто. Тя ми позвъни тази сутрин по телефона и аз й казах: елате. Аз не съм като някои мои приятели. Не страдам от престорена скромност. А когато видях как изглежда, попитах я не си ли носи бански костюм.

— И тя си го носеше.

— Съвсем случайно. — Мърфи се засмя. — Аз не тичам по фусти — Соня знае това, — но много обичам да бъда в компанията на

симпатични млади момичета. Невинна старческа слабост.

Бяха вече стигнали до малкия павилион. Сервитьорът стана, когато те се приближиха.

— Bonjour, Messieurs.^[2]

— Une gin fizz per la donna sabana numero quarante due, per favore^[3] — поръча Мърфи. През войната беше живял в Италия и там се бе научил да говори малко италиански. Това беше единственият чужд език, който знаеше, освен английски, и щом напуснеше Америка, независимо от това в коя страна беше, натрапваше своя италиански на местното население. Крейг се възхищаваше от вежливата самонадеяност, с която Мърфи налагаше на чуждите хора своите привички.

— Si, si, signore — каза сервитьорът с усмивка, предизвикана или от акцента на Мърфи, или от предвкусването на евентуалния голям бакшиш, който този клиент можеше да остави.

На път за бара минаха покрай плувния басейн, който беше в скалите над морето. На края на басейна беше застанала млада русокоса жена и наблюдаваше как едно малко момиченце се учи да плува. Цветът на косите на момиченцето беше същият и беше явно, че са майка и дъщеря. Майката даваше съвети на език, непознат на Крейг. Гласът ѝ беше ласкав и насърчаващ, с нотки на смях. Кожата ѝ току-що бе започнала да розовее от слънцето.

— Датчанки са — каза Мърфи. — Чух на закуска. Трябва да отида в Дания някой ден.

Встрани от стълбата, водеща към морето, лежах по корем на надуваеми дюшеци две момичета. Бяха си махнали сутиените, не желаейки по красивите им млади гърбове да останат издайнически бели ивици. Кафявият загар на гладката кожа придаваше особена привлекателност на задничетата им и дългите им крака. Бикините им бяха само една символична отстъпка пред общественото благоприличие. Момичетата приличаха на два прясно изпечени хляба — топли, апетитни, хранителни. Между тях беше седнал млад мъж Крейг позна в него актьор, когото бе гледал в два-три италиански филма. Актьорът, също толкова загорял, беше с теснички плувки. Беше слаб, но мускулест и на гладките му гърди висеше религиозен амулет на златна верижка. Той беше чернокос красавец, великолепно животно с много бели зъби, които оголваше в хищна като на леопард усмивка.

Крейг забеляза, че Мърфи не сваляше очи от тройката.

— Ако изглеждах като него, аз също бих се усмихвал — каза Крейг.

Мърфи въздъхна високо и продължиха нататък.

В бара Мърфи си поръча мартини, за да не говори жена му за тропика. Крейг си поръча бира.

— Е... — Мърфи вдигна чашата, — за твое здраве, приятелю. — Той отпи една трета от пиетието си. — Колко хубаво е, че се срещнахме най-после. В писмата си не си много щедър на информация, а?

— Нямало е всъщност за какво да пиша. Да не би да искаш да ти досаждам с подробности около развода?

— След толкова години — Мърфи поклати тъжно глава. Кой би могъл да помисли? Е, щом е нямало друг изход... Чувам, че в Париж си имаш нова приятелка.

— Не е толкова нова.

— Щастлив ли си?

— Не си толкова млад, Мърф, да задаваш такива въпроси.

— Странно, но аз не се чувствавам нито ден по-възрастен от деня, в който напуснах армията. По-глупав, да, но не по-стар. Я да говорим за друго. Става ми тъжно. Е, как си ти? Какво правиш тук?

— Нищо особено. Безделнича.

— Това момиченце, Гейл МакКинън, непрекъснато се стремеше да разбере от мен защо си дошъл в Кан. Искаш ли да работиш отново? — Мърфи го погледна изпитателно.

— Не е изключено — отговори Крейг. — Ако ми попадне нещо подходящо. И ако се намери глупак да ме финансира.

— Не си единственият, който иска това. За да вложиш сега пари във филм, независимо какъв, трябва наистина да си глупак.

— С други думи никой не е идвал да чука на вратата ти да те моли да ме уговаряш да отида да работя за него.

— Виж какво — уклончиво отговори Мърфи, — съгласи се, че ти отдавна вече си се оттеглил. Ако сериозно възнамеряваш да работиш, има един филм, който искам да опитам... Може би ще излезе добра продукция. Имах предвид теб, но не исках да ти пиша, преди да си изясня нещата по-конкретно. Плюс това не обещава много пари. И сценарият е отвратителен. Трябва да се снима в Гърция, а нали са ми известни политическите ти възгледи...

Крейг се засмя, слушайки тези безконечни уговорки.

— С една дума блестящ проект във всяко отношение.

— Е, добре — каза Мърфи, — спомням си, че когато дойде за първи път в Европа, не искаше да отидеш в Испания, защото не одобряваше политическата обстановка там, така че...

— Тогава бях по-млад — прекъсна го Крейг. Наля си бира от шишето на бара. — Сега става модно да се снимат филми в страни, чиято политика не одобряваш, иначе шансовете да пуснеш филм са малки. Ти положително не би снимал филм в Америка, нали?

— Не зная — отговори Мърфи. — Моята политика е вземай парите и бягай. — Той направи жест към бармана за още едно мартини.

— Тогава? Да ти позвъня ли, ако гръцката история се задвижи?

— Не — отговори Крейг разклащайки бирата в чашата.

— Не е сега време да се възгордяваш, Джес. — Мърфи се намръщи. — Отдавна не си врял в този казан и навярно не разбираш. Кинематографията е бедствена зона. Тези, които по-рано вземаха по 750 хиляди на филм, сега са готови да работят и за 50 хиляди. И получават отказ.

— Разбирам.

— Ако си над тридесет, ти казват: „Ние ще ви позвъним“, а не „Позвънете ни“. — Мърфи отпи глътка. — Всички търсят някакъв никому неизвестен дългокос младеж, който би им направил още един „Безгрижен ездач“ за по-малко от сто хиляди. Истинско бедствие ни е сполетяло.

— Така е само с киното, Мърф — каза Крейг. — Твоето любимо развлечение. Не го приемай толкова присърце.

— Добро развлечение — мрачно каза Мърф. — Но аз се тревожа за теб. Слушай, не обичам да говоря на неприятни теми, особено когато съм на почивка, но нали точно сега те безпокои паричният въпрос...

— Точно сега — каза Крейг.

— Адвокатите на жена ти обикалят из цялата страна, двама от тях бяха при мен с изпълнителни заповеди и прегледаха счетоводните документи. Искаха да проверят дали не ти давам тайно някои суми, на които още не е сложила ръка. Зная, че претендира за половината ти капитали, плюс къщата. А ценните ти книжа... — Мърфи сви рамене.

Знаеш какво е положението на борсата. Вече пет години живееш без никакви доходи. Дявол да го вземе, Джес, ако успея да пробия с този гръцки филм, искам ти да го направиш. Би си изкарал за текущи разходи, докато изскочи нещо. Слушаш ли ме?

— Разбира се.

— Прави ти впечатление толкова, колкото и на някоя стена — каза Мърфи мрачно. — Много болезнено го възприемаш, Джес. Е, имал си неудачи. Какво от това? Кой е нямал? Много се зарадвах, когато чух, че идваш в Кан. Най сетне, помислих си, ще излезе от душевната потиснатост. Попитай Соня, тя ще потвърди. А ти стоиш и ме гледаш с безжизнени очи, докато аз се старая да те вразумя. — Той допи чашата си и поръча още. — В онези времена след неудача идваше на следващата сутрин с пет нови идеи.

— Така беше, но в онези времена.

— А в тези времена знаеш ли какво трябва да правиш? — попита Мърфи. — Може да си талантлив, и опитен, и възпитан, но не можеш да скръстиш ръце и да чакаш хората да дойдат при теб и да почнат да те молят да вземеш техните десет милиона долара, стига да им направиш филм. Не, ти трябва да имаш своя идея. Трябва да я защитиш, да я разработиш. Намери сценарий. И трябва да бъде дяволски хубав сценарий. И режисьор. И актьор. Актьор, когото все още искат да видят на екрана. Останали са примерно двама такива актьори. И не по-малко от два милиона долара. Едва тогава мога да водя делови разговори с теб. Не по-рано. Това са фактите, Джес. Неприятни са, но какво да се прави. И за теб ще е добре да ги приемеш.

— Добре, Мърф — склони Крейг. — Готов съм да ги приема.

— Така е по-добре. Момичето каза, че е видяла на бюрото ти ръкопис.

— Трябва да се предполага, че точно сега в хотел „Карлтън“ лежат ръкописи на бюрата в стотици стаи.

— Дай да поговорим за този, който е на твоето бюро — настояваше Мърфи. — Какво е — сценарий?

— Да. Сценарий.

— Тя ме попита дали зная нещо за него.

— Ти какво й отговори?

— Какво, за бога, можех да ѝ отговоря? — ядосано попита Мърфи. — Нищо не зная. Заинтересувал ли си се от някакъв сценарий?

— Може да се каже и така. Да.

— Чий е? — недоверчиво попита Мърфи. — Ако е бил отхвърлен от някое киностудио, остави го. Чисто губене на време. Информацията сега се предава с помощта на лазерен лъч.

— Не е бил отхвърлен още. И никой друг освен мен не го е чел.

— Кой е авторът?

— Един младеж. Ти не го познаваш. Никой не го познава.

— Как се казва?

— Предпочитам да не казвам сега.

— Дори и на мен?

— Особено на теб. Ти много приказваш. Сам знаеш това. Не искам никого да пускам до него.

— Е, добре — със съжаление се съгласи Мърфи. — В това има известно основание. Купи ли го? Имам предвид сценария.

— Имам права над него. За шест месеца.

— Колко плати за това?

— Дребна работа.

— За младежи под трийсетте ли е? С много голотии?

— Не.

Мърфи изпъшка.

— О, господи. Вече две точки не в твоя полза. Добре, дай да го прочета, а после ще помислим какво можем да направим.

— Почакай няколко дни — каза Крейг. — Искам още веднъж да прегледам текста, за да го подготвя, както трябва.

Мърфи го изгледа продължително, без да каже дума, и Крейг беше почти убеден, че не му вярва. Може би не се досещаше какво именно крие и защо, но не му вярваше.

— Добре — каза най-накрая Мърфи. — Когато ти потрябвам, тук съм. А междувременно, ако имаш глава на раменете, поговори с това момиче. Подробно. Не изпускай нито един журналист. Нека хората да знаят, че си още жив, за бога. Той пресуши чашата си. — А сега да отиваме да обядваме.

Донесоха им обяда в плажната кабина. Студените омари се оказаха много хубави. Мърфи поръча две бутилки бяло вино, по-голямата част от което изпи сам. Говори повече от всички също. Разпитваше Гейл МакКинън грубовато, но добродушно — поне в началото. „Искам да си изясня какво се стреми да постигне това дяволско младо поколение, преди да ми е прерязало гърлото.“

Гейл МакКинън отговаряше на въпросите му направо, без заобикалки. Можеше да е всякаква, но не беше срамежлива. Бе израснала във Филадельфия. Баща ѝ все още живее там. Тя е единствено дете. Родителите ѝ били разведени. Баща ѝ се оженил наново. Той е адвокат. Учила в „Брин-Мор“, но напуснала след втори курс. Намерила си работа във Филадельфийското радио и ето вече година и половина е в Европа. Кореспондентската ѝ база е в Лондон, но естеството на работата ѝ ѝ позволява да пътува много. В Европа ѝ харесва, но възнамерява да се върне да живее в Щатите. За предпочитане в Ню Йорк.

Тя приличаше на хиляди други американки, които Крейг бе срещал в Европа — пълни с надежди, ентузиазъм и обречени на неудачи.

— Имате ли си приятел? — попита Мърфи.

— Истински — не — отговори тя.

— Любовници?

Момичето се засмя.

— Мърф! — укорително каза Соня.

— Не съм измислил аз сексуалната революция, а те — каза Мърфи. — Младите я измислиха, дяволите да ги вземат. — Той се обърна отново към момичето. — Натрапват ли ви се мъжете, които интервюирате?

— Не всички — каза тя и се усмихна. — Най-интересен беше един възрастен равин от Кливлънд, който минаваше през Лондон на път за Йерусалим. В хотел „Бъркли“ трябваше да го отблъсквам със сила. За щастие самолетът му излиташе след час. Имаше копринена брада.

Крейг се почувствува неловко при този разговор. Момичето му напомняше много на дъщеря му Ан. Мисълта, че и Ан може да разговаря така с по-възрастни в негово отсъствие, не му харесваше.

Мърфи заговори за упадъка на киноиндустрията.

— Да вземем например „Уорнър Брадърс“. Знаете ли кой я купи? Една погребална компания. Как ви харесва черният креп като символ? Ами въпросът с възрастта? Говорят за революции, които изяждат младите. При нас там също има революция, само че тя изяжда старите. Вие, разбира се, считате това за правилно, госпожице дяволско лице. — Беше станал агресивен от виното.

— Отчасти — спокойно каза Гейл МакКинън.

— Изяждате ми омара и казвате „отчасти“.

— Вижте докъде са ни довели възрастните — каза тя. По-лошо от това, което те са направили, младите не могат да направят.

— Тази песен я зная — каза Мърфи. — Нямам деца, слава богу, но моите приятели имат и ги чувам какво говорят. „По-лошо младите не могат да направят“. Ако искате да знаете, Гейл, малко дяволче, могат — могат и по-лошо. Много по-лошо. Включете магнетофона, ще добавя това към интервюто.

— Довърши си обяда, Мърф — настоя Соня. — Горкото момиче се наслуша на твоите празни приказки.

— Млъквам — промърмори Мърф. — Присъствувам, но мълча. Това е моят девиз. Те решават всичко сега. Основите се рушат.

Крейг въздъхна облекчено, когато обядът завърши.

— Благодаря за храната — каза той, ставайки. — Трябва да вървя.

— Джеси, можеш ли да закараш госпожица МакКинън до Кан? Ако остане с нас и Мърф продължи да плещи, граничните власти няма да го пуснат, когато реши да се върне в Съединените щати.

Гейл МакКинън погледна Крейг сериозно и той пак си спомни за двете си дъщери. Те точно така го чакаха да ги закара вкъщи след детско тържество.

— Как дойдохте тази сутрин? — невежливо попита той.

— Докара ме един приятел. Ако имате нещо против, ще взема такси.

— С такси е ужасно скъпо. Грехота е да харчиш толкова пари, когато можеш да се върнеш с Джеси. Иди да се облечеш, моето дете — решително каза Соня. — Джес ще почака.

Гейл МакКинън погледна Крейг въпросително.

— Ще почакам, разбира се — каза той.

Тя стана.

— Идвам веднага — каза тя и изтича до кабината да се преоблече.

— Умно момиче — каза Мърфи, като си наливаше остатъка от виното в чашата. — Харесва ми. Нямам й доверие, но ми харесва.

— Говори по-тихо, Мърф — прошепна Соня.

— Нека всички да знаят какво чувствам — каза Мърфи. — Нека да знаят на какво мнение съм. — Той пресуши чашата. — Дай ми да прочета този сценарий, Джес. Колкото по-скоро, толкова по-добре. Ако го бива за нещо, ще ти уредя всичко само с два телефонни разговора.

Два телефонни разговора, помисли си Крейг. Независимо от всичко, което говореше, след този обяд и двете бутилки вино, Мърф забравяше, че сега не е вече 1960 година и че Брайън Мърфи не е онзи Брайън Мърфи, а Джес Крейг не е онзи Джес Крейг. Той погледна разтревожено към тънката дървена врата, зад която се обличаше момичето. Гласът на Мърфи кънтеше.

— Възможно е след ден-два, Мърфи — каза той. — Но дотогава не разтръбявай нищо, моля те.

— Ще бъда гроб, приятелю — обеща Мърфи. — Като „Уорнър брадърс“! — Той се засмя, сравнението му се видя подходящо. — Прекарах добре деня днес, стари приятелю, нови момичета, омари за обяд и синьото Средиземно море. Да не би богатите да живеят по-добре от нас, Джеси?

— Да, по-добре — отговори Крейг.

Гейл МакКинън излезе. Чантата ѝ висеше на рамото. Беше в бели джинси, опънати по бедрата, в синя тениска. Беше без сутиен. Крейг обърна внимание на малките кръгли гърди, които се очертаваха под синята памучна тъкан. Беше си свалила слънчевите очила и приличаше на морско създание — свежо, чисто и безопасно. Тя благодари на домакините скромно и учтиво и се наведе да си вземе магнетофона, но Крейг посегна преди нея и каза:

— Аз ще го нося.

Когато поеха по пътеката към басейна и паркинга, Мърфи започна да се приготвя за следобедна почивка. Пълната жена, покрай която двамата бяха минали на път за бара, все още лежеше по корем под палещото слънце с широко разтворени, канещи крака. Тя въздъхна

тежко, като болна, обърна се на другата страна и отправи кисел поглед към Крейг и момичето за това, че ѝ нарушаваха уединението. Лицето ѝ беше подпухнало и силно гримирано. По него се стичаше син грим, който се смесваше с потта. Жената не беше млада, чертите ѝ говореха за егоизъм, алчност, сладострастие, лукава и покварена суетност и контрастираха поразително със здравата селска пълнота на тялото ѝ. На Крейг му стана противно и извърна очи. Щеше да му бъде много неприятно, ако ги заговореше.

Той пусна Гейл напред и тръгна след нея като покровител. Тя стъпваше безшумно по гладките камъни. Чистите дълги коси се развяваха на морския вятър. Изведнъж разбра какво го бе разтревожило в патиото на Мърф, когато я видя на фона на морето, обляна в лъчи. Тя му бе напомнила за жена му Пинелъпи. През един такъв юнски ден на Лонг Айлънд по време на прилива я видя толкова млада и розова, застанала на една дюна, като изваян силует на фона на морето.

Датчанката четеше, облегнала гръб о скалата до брега на басейна, а момиченцето седеше до нея, сложило русата си главица на рамото ѝ.

Опасен континент.

Послушай съвет от стареца. Опитай.

Качвайки се в колата, Гейл МакКинън отново си сложи тъмните очила.

---

[1] Вътрешен двор. — Б.ред. ↑

[2] Добър ден, господа (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Джинфиз за дамата в 42 кабана, моля (непр. итал.). — Б.пр. ↑

5.

Когато излязоха от района на хотела, той зави не към Жуан ле-Пен и Кан, а по стар навик, към Антиб. Една година след брака им той бе наел вила на брега на морето между носа и Антиб и навикът да завива в тази посока, печално отбеляза за себе си той, се бе запазил досега.

— Надявам се, че не бързате за никъде — каза той. — Ще мина по дългия път.

— Днес нямам по-добро занимание от това да пътувам с Джеси Крейг по обиколния път.

— Някога живях по тези места. Тогава тук беше по-хубаво.

— Тук и сега е хубаво.

— Да, може би. Само са построени повече къщи. — Той караше бавно.

Шосето се извиваше покрай самия бряг. В далечината, върху синята вода, проблясваха платната на регата. На скалите на самия бряг бе застанал старец с раирана риза и ловеше риба. Над главите им прелетя самолет, снижавайки се за кацане в Кан.

— Коя година бяхте тук? — попита Гейл МакКинън.

— Тук съм бил няколко пъти. За първи път през 1944 година, по време на войната.

— Какво правехте тогава тук? — с учудване попита Гейл МакКинън.

— Казахте, че сте се подготвили добре — подразни я той. — Мислех, че моето минало е разтворена книга за вас.

— Не чак толкова.

— Тогава се возех на джип с екип кинооператори. Седма армия беше разположена в Южна Франция и ни бяха изпратили от Париж да снимаме малък документален филм. Фронтвата линия се намираще близо до Ментон, което е на няколко мили оттук. От другата страна на Ница се чуваха оръдейни залпове.

Раздърдори се, стари войнико, помисли си той и млъкна. Древна история. Цезар заповядал лагерът да бъде разположен на хълмовете, издигащи се над реката. Бойните редици на хелветите се разположили на другия бряг на реката.^[1] За момичето до него фронтовата линия над Ментон така се губеше в мъглата от време, както и позицията на Цезар. Дали учат латински сега?

Той я погледна косо. Очилата ѝ, през които можеше да го разглежда, скривайки себе си, го раздражиха. Раздразни го нейната младост. Раздразни го нейното простодушно невежество, причина за което беше пак тази младост. Твърде много предимства на нейна страна.

— Защо носите тези глупави неща? — попита той.

— Имате предвид слънчевите очила?

— Да.

— Не ви ли харесват?

— Не.

Тя ги свали със замах, захвърли ги през прозореца и се усмихна.

— Така по-добре ли е?

— Много по-добре.

И двамата се засмяха. Вече не се сърдеше на Соня Мърфи за това, че го застави да закара момичето в Кан.

— Ами вчерашната ужасна риза, защо я бяхте облекли? — попита той.

— За експеримент. Нарочно си меня вида.

— Какъв вид искахте да имате днес? — Този разговор започна да го забавлява.

— Искях да изглеждам привлекателна, измита, невинно кокетна в духа на съвременната еманципация — обясни тя. Всичко това беше предназначено за господин Мърфи и неговата съпруга. — Тя разтвори ръце, сякаш искаше да обгърне и морето, и скалите, и боровете, които засенчваха шосето, и цялото пространство наоколо. — Никога не съм идвала по тези места, но имам чувството, че ги познавам от детство. Тя качи краката си на седалката и се завъртя така, че да го гледа. — Аз пак ще дойда тук. Ще идвам отново и отново, докато стана старица с голяма широкопола шапка и бастун в ръка. Мислили ли сте, когато бяхте тук по време на войната, че някога ще се върнете?

— Когато бях тук по време на войната, мислех само за това да се върна жив.

— Вие знаехте ли тогава, че ще работите в театъра и киното?

— Честно казано, не помня. — Той се опита да възкреси в паметта си онзи далечен септемврийски ден, когато четиримата войника с каски, кинокамери и карабини в ръце се носеха в джипа напред, към мястото на оръдейните изстрели, по живописния безлюден бряг, който никой от тях не бе виждал дотогава, покрай изровените бункери и замаскираните вили, гледащи морето. Как се казваха тримата войника, които бяха с него в джипа? Фамилното име на шофьора беше Харт. Това си спомняше. Малкълм Харт. Бяха го убили два месеца по-късно в Люксембург. Не можеше да си спомни имената на другите двама. Тях не бяха ги убили.

— Струва ми се — каза той — че тогава трябва да ми е минавала мисълта, че е възможно да работя в киното след войната. Още повече че в ръцете си имах кинокамера. В армията ме научиха да снимам. Свързочните войски бяха пълни с хора, които дотогава бяха работили в Холивуд. Но аз не бях кой знае какъв оператор. Просто правех филмчета за войната. Знаех, че след войната няма да мога да се занимавам с това. — С чувство на приятна тъга той се върна към далечното минало, когато беше млад мъж в американска военна униформа, когото не заплашваше куршум — поне този ден. — Всъщност — продължи той — в театъра попаднах случайно. На път за Щатите през Хавър на един военен кораб се запознах с Едуард Бренър — играехме заедно покер. Ние се сприятелихме и той ми каза, че докато е чакал в лагера за предислокация в Реймс да отправят частта му обратно в родината, написал пиеса. Благодарение на баща ми, който ме водеше на спектакли от деветгодишна възраст, разбирах нещо от театър и помолих Бренър да ми даде да прочета пиесата.

— Тази партия покер се е оказала щастлива — каза момичето.

— Мисля, да.

В действителност те се сближиха не по време на играта на покер, а по-късно, когато се срещнаха на палубата един слънчев ден. Крейг бе намерил място, защитено от вятъра, и четеше сборника „Най-добрите американски пиеси за 1944 година“, който му бе изпратил баща му.

(Какъв беше номерът на полевата поща? Някога мислеше, че този номер ще остане завинаги в паметта му.) Бренър мина покрай него два пъти, погледна книгата, накрая се спря, приклепна по селски на пети и попита:

— Харесват ли ви? Имам предвид пиесите.

— Нищо особено — отговори Крейг.

Те започнаха да разговарят. Показа се, че е от Питсбърг и че до влизането си в армията — беше по-възрастен, отколкото изглеждаше — бил учил в Технологическия институт „Карнеги“, бил записал курс по история на драмата и се интересувал от театър. На другия ден показва пиесата си на Крейг.

Бренър беше непривлекателен на вид — слаб, блед младеж, с тъжни тъмни очи. Говореше сдържано, малко предпазливо. Сред тълпата ликуващи гърлести мъже, завръщащи се в родината, той се чувствуваше не на място; лошо прилягащата му униформа му придаваше невоенен, нерешителен вид, сякаш се учудваше как беше оцелял след три военни операции и сякаш знаеше, че няма да оцелее след четвъртата. Крейг се зае да чете пиесата с опасения и се опитваше предварително да съчини успокояващи думи, които да не засегнат самолюбието на Бренър. Той изобщо не предполагаше, че в първото драматично произведение на редовия пехотинец ще има толкова емоционална сила, без всякаква сантименталност и с такава композиционна стройност. Макар че сам той нямаше непосредствено отношение към театъра, през живота си беше гледал достатъчно пиеси, за да изгради за себе си, както е присъщо на младите хора, мнение за човек с тънък художествен вкус. Той не скъпеше похвалите, когато споделяше впечатленията си с Бренър. Когато минаха покрай Статуята на свободата, вече бяха станали добри приятели и Крейг обеща на Бренър да запознае чрез баща си някои нюйоркски продуценти с пиесата.

Бренър трябваше да отиде в Пенсилвания да се демобилизира и да възобнови занятията в Технологическия институт „Карнеги“. Крейг остана в Ню Йорк и си даваше вид, че търси работа. Поддържаше връзки с Бренър само по пощата. Нямаше нищо особено да му съобщи. Баща му обходи добросъвестно всички познати продуценти, но нито един от тях не взе пиесата.

„Никой, казват те, не иска и да слуша за войната — писа Крейг в Питсбърг. — Всички са идиоти. Не се отчайвай. Така или иначе пиесата ще излезе.“

Накрая Крейг се оказа прав, защото баща му почина и остави двадесет и пет хиляди долара. „Зная, че това е безумна идея — писа той на Бренър. — Нищо не разбирам от режисура, но мисля, че разбирам от пиеси повече, отколкото тези тъпаци, които отхвърлиха пиесата ти. Ако си готов да заложиш таланта си на карта, аз съм готов да заложа парите си.“

След два дни Бренър пристигна в Ню Йорк и повече не се върна в Питсбърг. Тъй като беше буквално без грош, той се засели при Крейг в стаята му в хотел „Линкълн“ и през петте месеца, докато се поставяше пиесата, те бяха неразделни по двадесет и четири часа на ден. След едногодишната кореспонденция, в процеса на която Крейг и Бренър постоянно се връщаха към ръкописа, проверявайки и претегляйки всяка фраза, пиесата стана тяхно общо притежание, и затова много се учудваха, когато в хода на работа по спектакъла мненията им за нещо понякога не съвпадаха.

Веднъж режисьорът, млад мъж на име Баранис, който имаше някакъв опит в работата в театъра и разчиташе, че ще бъде третиран с уважение от страна на двамата новаци, възкликна недоволено, когато те, без всякакво предварително обсъждане, спокойно отхвърлиха някакво дребно негово хрумване: „Господи, вие сигурно сънувате и еднакви сънища.“

Но веднъж те поспориха сериозно, при това е любопитно да се отбележи, че предмет на техния спор беше Пинелъпи Грегъри, която впоследствие стана съпруга на Крейг. Тя беше изпратена по препоръка на един агент-посредник за една малка роля и направи голямо впечатление на Баранис и Крейг със своята красота и мекия си гръден глас. Но Бренър беше непреклонен. „Вярно е, че е красива — съгласяваше се той. — Вярно е, че има силен глас. Но в нея има нещо, което не ми внушава доверие. Какво е — сам не зная.“

Помолиха Пинелъпи отново да прочете текста, но Бренър държеше на своето и в края на краищата трябваше да вземат по-посредствено момиче.

На репетиции Бренър така се вълнуваше, че губеше апетит и Крейг трябваше не само да спори с художника, да води преговори с

профсъюза на сценичните работници и да следи изпълняващия главната роля да не се запие, но и да примамва Бренър да влезе в ресторанта и да го натъпче с поне малко ядене, иначе не би оцелял до премиерата.

В деня, в който при входа на театъра разлепиха афишите, Крейг намери Бренър на тротоара. Облечен в мръсния си шлифер — единствената горна дреха, която имаше, — той с удивление гледаше надписа: „Пехотинецът от Едуард Бренър“ и трепереше, сякаш имаше пристъп на малария. Започна да се смее неудържимо, когато видя Крейг. „Слушай, това е невероятно. Просто невероятно. Струва ми се, че ей-сега някой ще ме потупа по рамото, ще се събудя и ще се окажа отново в Питсбърг.“

Все още треперейки, той позволи на Крейг да го заведе до най-близкия магазин и да му поръча млечен коктейл. „Имам налудничаво двойствено усещане — призна той там, с чаша в ръка. — Не мога да дочакам премиерата, и в същото време не я желая. Не само защото се страхувам от провал. Просто не искам да свърши всичко това. — Той посочи с неопределен жест към автомата с газирана вода. — И репетициите. И тази дяволска стая в хотел «Линкълн». И Баранис. Няма да чувам повече твоето хъркане в четири часа сутринта. Всичкото това никога няма да се върне. Разбираш ли ме?“

„Като че ли да — отговори Крейг. — Допий си коктейла.“

Когато вечерта след премиерата започнаха да съобщават по телефона първите отзиви за пиесата, Бренър започна да повръща. Той изцапа целия под на хотелската стая, извини се и каза: „Ще те обичам до края на живота си.“ Изпи осем уискита и загуби съзнание. Крейг го събуди чак на следващия ден, когато донесоха вечерните вестници.

— Как изглеждаше тогава той? — питаше Гейл МакКинън. — Едуард Бренър. Когато се запознахте?

— Типичен войник, който е преживял война — отговори Крейг. Той намали скоростта и посочи наляво, към белеещата се сред боровете вила.

— Ето къде съм живял. През лятото на 1949 година.

Момичето погледна внимателно към широката ниска постройка, разположена в дъното на терасата. Един оранжев навес предпазваше

градинската мебел от яркото слънце.

— На колко години бяхте тогава?

— На двадесет и седем.

— Не е лошо да имаш такава къща на двадесет и седем години — каза тя.

— Да — съгласи се Крейг.

Какво му е останало в паметта от това лято?

Само отделни епизоди.

Пинелъпи на водни ски в залива Ла Гаруп, — стройна, загоряла от слънцето, с развяващи се коси, подчертано грациозна в черния си бански костюм — носеща се стремително на зиг-заг в дирята след катера. До него на катера — Бренър, който прави снимки на Пинелъпи с любителска камера, а тя безстрашно застава в балетни пози с въжето в една ръка и маха с другата към кинокамерата.

Бренър се мъчи да се научи да кара водни ски. Отново и отново упорито се опитва да се изправи на ските, но непрекъснато пада. Тромавата му суха фигура — само кожа и кости, с дълъг унил нос и измършавели плещи, изгорели до кръв от слънцето, ту се появява, ту изчезва; най-накрая, вече нагълтал ужасно много вода, се налага да го изтеглят на борда, а той казва: „Мен, проклетия интелектуалец, за нищо не ме бива.“ Пинелъпи се смее от люлеещия се катер и насочва кинокамерата в него.

Каdifена вечер в град О-ле-Кан, опасан с крепостни стени; на открития площад под звуците на френска музика танцуват двойки ту в полумрака, ту в светлината на фенерите, висящи по старите каменни стени. Пинелъпи, малка, елегантна и безтегловна в ръцете му, ухаеща на море и жасмин, го целува зад ухото и шепне: „Нека да останем тук завинаги.“ А Бренър седи на масата, стеснява се да танцува, налива в чашата вино и се опитва да разговаря с грозничката францужойка, която е хванал предишната вечер в казино Жуан ле-Пен, с мъка изговаряйки една от десетте френски фрази, които е научил, откакто е дошъл: „Je suis un fameux ecrivain a New York.“^[2]

Предизгревна зелена мъгла, те са в малката открита кола на път за вкъщи от Монте Карло, където заедно са спечелили на рулетка сто хиляди франка (доларът тогава струваше 650 франка). На кормилото е Крейг. Пинелъпи е между двамата мъже, облегла е глава на рамото на Крейг, Бренър крещи срещу вятъра с грачещия си глас: „Ние сме

тук, на Големия Корниз“^[3]. След това се опитват да изпеят заедно песента „Падащите листа“, която бяха чули за първи път предишната вечер.

Обяд на терасата на бялата вила под огромния оранжев навес, и тримата току-що освежени от утринното къпане; Пинелъпи — спретната, в бели памучни панталони и синя моряшка фланелка, с мокри, вчесани нагоре коси, нежна и пленително чувствена, подрежда цветята във вазата на бялата желязна маса, подредена за обяд; меките ѝ загорели ръце докосват бутилката в съда с лед, за да проверят дали се е изстудило виното, а в това време жената, постоянно работеща като готвачка в къщата, излиза, влачейки крака, със студена риба и салата на голямо глинено блюдо, купено от Валорис, което е недалеч оттук, близо до брега. Как се казваше тази жена? Елен? Винаги облечена в черно, траур за десет поколения роднини, умрели зад стените на Антиб, тя с обич се грижеше за тримата американци, наричаше ги „Mes trois beaux jeunes Américains“^[4] (никой от тях дотогава е нямал прислужничка) и им украсяваше масата с червени, бели и сини цветя по случай Четвърти юли и Деня на превземането на Бастилията.

Силният, остър аромат от боровата гора зад тях, потопена в обедното слънце.

Следобедните почивки, Пинелъпи в обятията му на огромното легло в полутъмната спалня с висок таван, нашарен тук-там с тесни ивици от светлината, влизаща през капациите на прозорците, затворени, за да не прониква горещината. Ежедневното любене — неудържимо, страстно, нежно; две сплетени, благородни, познати млади тела, чисти и солени; радостта от взаимното притежаване; фруктовият аромат на виното при целувките, приглушеното кискане и шепнене в благоуханния сумрак; коварното, възбуждащо докосване на дългите нокти на Пинелъпи, когато тя палаво движеше ръката си по стегнатия му корем.

Една августовска вечер те седят с Пинелъпи на терасата след вечеря; долу — спокойното, осветено от луната море, отзад — притихналата борова гора; Бренър го няма, беше отишъл някъде с едно от своите момичета; и Пинелъпи му каза, че е бременна. „Радваш ли се или си огорчен?“ — пита тихо тя с разтревожен глас. Той се наведе и я целуна. „Мисля, че това е отговорът“ — каза тя.

Той отиде в кухнята, взе от хладилника бутилка шампанско, пиха на лунната светлина и решиха, щом се върнат в Ню Йорк, да си купят къща: с новия член на семейството ще им бъде тясно в сегашния им апартамент в Гринич Вилидж.

„Не казвай на Ед“ — помоли тя.

„Защо?“

„Той ще завижда. Не казвай на никого. Всички ще завиждат.“

Утринно ежедневие. След закуска те с Бренър се изтягат по плувки на слънце, разтварят на масата ръкописа на новата пиеса на Бренър и той казва:

„А какво ще кажеш, ако е така: в началото на второто действие, когато се вдига завесата, на сцената е тъмно тя влиза, отправя се към барчето — ние, виждаме само силуета ѝ, — налива си уиски, изхлипва и изпива чашата на един дъх...“

Те мижат към яркото море, представяйки си актрисата на тъмната сцена пред притихналата пълна зала в студената зимна вечер в приветливия град отвъд океана... Тогава те преработваха втората пиеса на Бренър, чиято премиера Крейг беше обявил за ноември.

Крейг беше поставил още две пиеси след „Пехотинецът“, и двете бяха минали успешно. Едната все още се играеше, така че той реши да се награди с почивка във Франция, което щеше да бъде за него и Пинелъпи закъснял меден месец. Бренър беше вече похарчил по-голямата част от хонорара за „Пехотинецът“ — хонорарът се беше оказал по-скромен, отколкото очакваше — и той отново остана буквално без грош, но те възлагаха големи надежди на новата пиеса. Впрочем тогава Крейг имаше достатъчно пари и за трима им и бе започнал да привиква към разкоша.

От къщата долиташе приглушеният глас на Пинелъпи, която практикуваше френския си с готвачката, и от време на време звъненето на приятели или на поредната приятелка на Бренър; Пинелъпи неизменно отговаряше: Мъжете работят, моля не пречете. Странно, как толкова много приятели бяха узнали къде прекарват лятото, и колко много момичета знаеха телефона на Бренър.

По обяд Пинелъпи излиза по бански костюм и обявява:

„Време за къпане.“

Те се гмуркаха в дълбоката студена прозрачна вода от скалите пред къщата, плискаха се един друг; Пинелъпи и Крейг, отлични

плувци, кръжаха около Бренър, който веднъж започна съвсем да потъва; мятеше ръце и пръхтеше отчаяно, давайки си вид, че се преструва, макар че всъщност се нуждаеше от спасяване. Когато го измъкнаха, розов и хлъзгав, на брега той полежа малко на камъните, после каза:

„Вие, аристократите, всичко умеете да правите и никога няма да се удавите.“

Мили спомени.

Разбира се, паметта, ако я пуснеш на воля, е измамна. Някакъв отрязък от време — даже месец или седмица, за който си спомняш след това като за най-щастливия период в живота си — не може да се състои единствено от удоволствия.

Например скарването с Пинелъпи късно една вечер, две три седмици след като се бяха настанили във вилата. Заради Бренър. Те седяха в спалнята, капациите бяха затворени, и говореха шепнешком, страхувайки се, че Бренър може да чуе, макар че неговата стая се намираше от другата страна на хола и стените бяха дебели.

„Никога ли няма да си отиде оттук този човек? — попита Пинелъпи. — Омръзна ми това дълго, унило лице. Където и да се обърна, виждам него.“

„По-тихо, моля те.“

„По-тихо, по-тихо, омръзна ми винаги да говоря по-тихо. — Тя бе седнала гола на края на леглото и разчесваше русите си коси. — Сякаш не съм си в къщата.“

„А аз мислех, че ти харесва — каза изненадано той. Беше почти заспал и я чакаше да свърши с косата си, да загаси лампата и да се пъхне до него. — Мислех, че сте приятели.“

„Харесва ми. — Пинелъпи яростно разчесваше косите си. — И съм негова приятелка. Но не по цяло денонощие. Когато се омъжвах, никой не ме предупреди, че се омъжвам за цял отбор...“

„Не е по цяло денонощие — възрази Крейг, съзнавайки, че говори глупости. — Както и да е, той вероятно ще си замине, щом подготвим пиесата.“

„Тази пиеса няма да е готова до изтичане на срока на наема — каза тя ядосано. — Познавам го.“

„Не се отнасяш много приятелски към него, Пени.“

„И той самият не е толкова приятелски настроен към мен. Да не мислиш, че не зная по чия вина не получих ролята в неговата пиеса?“

„Тогава той дори не те познаваше.“

„Добре, но сега ме познава. — Последваха десет резки движения с четката по косата. — И не започвай да ме убеждаваш, че той счита, че съм най-голямата актриса в Ню Йорк след Етъл Баримор.“

„На тази тема не сме говорили с него — неубедително каза той. — Говори по-тихо.“

„Разбира се, че не сте говорили. Обзалагам се, че за много неща не сте говорили. И въобще ме пренебрегвате, когато говорите за нещо сериозно. Просто ме пренебрегвате.“

„Това не е вярно, Пени.“

„Вярно е, и ти знаеш това. Двата велики ума с напълно еднакви възгледи решават съдбата на света, плана «Маршал»^[5], поредните избори, атомната бомба, школата на Станиславски... — Четката се задвижи в ръцете на Пинелъпи като бутало на цилиндър. — А когато аз заговоря, ме изслушват снизходително, сякаш съм малоумно дете...“

„Абсолютно неразумна си, Пени.“

„Аз съм неразумно разумна, Джеси Крейг, и ти знаеш това.“

Той неволно се разсмя, тя — също. Той каза:

„Хвърли тази проклета четка и легни най-после.“

Тя веднага се подчини, остави четката, загаси лампата и легна.

„Не ме карай да ревнувам, Джес — прошепна тя, притискайки се до него. — Не ме дръж настрани от твоите работи. От всичко.“

Дните затекоха както по-рано, сякаш не бе имало среднощен разговор на леглото в спалнята. Пинелъпи пак се отнасяше към Бренър нежно, като сестра, заставяше го да яде, „за да сложи малко мръвка на бедните си кокали“, както казваше тя, седеше тихо и въздържано, без да се вмесва в разговорите на мъжете, незабелязано почистваше пепелниците, донасяше напитки, внимателно се шегуваше с Бренър за момичетата, които го навестяваха и понякога оставаха да нощуват, а сутрин излизаха на закуска и искаха на заем бански костюм, за да се изкъпят, преди да си заминат за града.

„Аз съм желан сексуален обект на Лазурния бряг — смутено казваше Бренър, поласкан от шегите. — Никога не е било така, нито в Пенсилвания, нито във форт Браг.“

След това — неприятната вечер в края на август, когато Крейг си събираше багажа и се канеше да хване нощния влак за Париж, предстоеше му да се срещне с ръководителя на киностудиото, за да се договорят за условията за продажба на пиесата, която все още се играеше в Ню Йорк. Пинелъпи дойде в стаята, току-що излязла от ваната, загръщайки се с халата. Кафявите ѝ очи, обикновено добри, сега изведнъж бяха станали сурови и опасни. Тя го гледаше как слага ризите в куфара.

„За дълго ли заминаваш?“

„Два-три дни. Не повече.“

„Вземи със себе си този кучи син.“

„За какво говориш?“

„Знаеш за какво. И за кого.“

„Ш-ш.“

„Не ми шъткай. Аз съм си вкъщи. Нямам намерение да бъда три дни бавачка на този гениален автор, на единствена пиеса, на този... Дон Жуан от града на металурзите, докато ти се развличаш в нощните заведения на Париж...“

„Нямам намерение никъде да се развличам, Пени — възрази Крейг, стараяйки се да говори спокойно. — Ти прекрасно знаеш това. А той е зает с третото действие и не искам да му прекъсвам...“

„Добре щеше да е, ако към жена си се отнасяш така внимателно, както към този свой свят храненик. За цялото време, откакто живее при нас, поканил ли ни е някога на вечеря? Поне веднъж?“

„Има ли толкова голямо значение? Знаеш, че няма пари.“

„Зная, разбира се. Той се старае да ни убеди в това. А откъде взема пари, за да излиза с тези проститутки по пет пъти на седмица? Или те му плащат и тези разходи? Ти какво, да не би да ти доставят удоволствие неговите нищожни, жалки победи?“

„Имам една голяма идея — невъзмутимо каза Крейг. — Събери си нещата и ела с мен в Париж.“

„Да бягам от собствения си дом заради някаква си нагла, похотлива твар като Едуард Бренър? — Пинелъпи говореше високо, без да обръща внимание на предупредителните жестове на мъжа си. — Няма да му позволя да превърне къщата в бардак и неговите евтини проститутки да се развяват разголени, естествено дотолкова, колкото позволява законът. Ти си длъжен да го предупредиш — отсега нататък

да се държи както трябва. Свърших с разиграването на ролята на хазяйка на неговото лично бордело^[6], да му записвам телефонни номера и да казвам: Мистър Бренър сега е зает, Ивет, Одил, госпожице Големии Цици. Може ли той да ви позвъни?“

Тя ревнува, с учудване си помисли Крейг. Иди ги разбери тези жени. Но каза само: „Това са буржоазни възгледи, Пени. Те свършиха отдавна, с Първата световна война.“

„Буржоазни. Сега пък това. — Тя започна да плаче. Сега и в това се убеди. Иди да се оплачеш на своя благороден приятел. Той ще ти съчувства. Великият художник-бохем, който никога за нищо не плаща, ще изрази съболезнованията си.“ — Тя избяга в банята, заключи вратата и стоя вътре толкова дълго, че Крейг беше убеден, че ще изпусне влака. Но точно когато се чу автомобилният клаксон, натиснат от Бренър за тръгване, вратата се отвори и Пинелъпи се появи — весела, усмихната и вече облечена. Тя стисна силно ръката на Крейг над лакътя и каза:

„Прости ми за избухването. Станала съм малко нервна тези дни“ — и отидоха заедно до колата.

Влакът тръгна от гарата в Антиб, Крейг се беше надвесил от прозореца на вагон-ли, а Пинелъпи и Бренър му махаха от перона.

Когато Крейг се върна от Париж, Бренър му предаде готовия ръкопис на пиесата и заяви, че трябва да замине за Ню Йорк. Уговориха се да се видят там в края на септември и устройоха прощална вечеря. Когато Крейг и Пинелъпи го настаниха във влака, той каза, че е прекарал времето прекрасно, както никога досега.

След като Бренър замина, Крейг седна да чете окончателния вариант на пиесата. Прелиствайки познатите страници, той изпитваше нарастващо безпокойство, което прерасна най-накрая в усещане за безкрайна, кънтяща празнота. Това, което в процеса на работата беше забавно, живо, вълнуващо, сега на хартията изглеждаше мъртво и безнадеждно лошо. Разбра, че се беше заблуждавал, че го беше мамило чудесното лято, възхищението от таланта на приятеля му, радостта от пълното поглъщане в работата. А сега, трезво оценявайки пиесата, той видя, че тя е мъртва и беше невъзможно да се спаси. Работата не беше само в това, че пиесата нямаше да има търговски успех. В края на

краищата, ако тя намереше малобройна, но възприемчива публика, то и това щеше да му донесе някакво удовлетворение като съавтор. Бедата беше, че пиесата — той беше уверен в това — бе обречена на пълно забвение. Ако тя бе написана от някой друг, Крейг щеше да се откаже от нея, без да мисли. Но какво да направи с Бренър?... Дружбата си е дружба, но ако пиесата излезе, Бренър ще се чувства зле. Много зле.

Без да казва нищо за усещането си, той даде ръкописа на Пинелъпи да го прочете. Тя, разбира се, беше слушала техни разговори за пиесата и имаше представа за съдържанието ѝ, но не беше я чела. Пинелъпи бе посредствена актриса, но щом станеше дума за театър, тя ставаше проникателен, тънък и безпощаден критик. Когато я прочете, каза:

„Няма да излезе, нали?“

„Не.“

„Те ще го унищожат. Теб също.“

„Аз ще оцелея.“

„Какво смяташ да правиш?“

Той въздъхна тежко.

„Ще я пусна.“

Тя не говори повече с него по този въпрос и той оцени нейния такт. Но не ѝ каза, че не възнамерява да рискува чужди пари и че ще поеме всичките разходи върху себе си.

Репетициите бяха кошмарни за него. Не успя да привлече нито актьорите, които искаше, нито режисьора, който искаше, нито даже художника, защото пиесата на никого не харесваше. Накрая се наложи да вземе вече негодни старци и неопитни новаци, а нощем с мъка измисляше за Бренър лъжа след лъжа, за да му запази самолюбието, за да обясни някак многобройните откази. Еди-кой си харесва пиесата, но вече е подписал договор в Холивуд, еди-кой си се е свързал с обещание да дочака новата пиеса на Уйлямс, еди-кой си е зает в телевизията. Бренър беше спокоен: той не се съмняваше в успеха. След успешния дебют се считаше застрахован срещу провал. Той даже се ожени в разгара на репетициите. За тиха, елементарна жена на име Сюзън Локридж, с черни прави коси, събрани на кок, придаващ ѝ строг, учителски вид. Нищо не разбираше от театър, на репетициите седеше

очарована, предполагайки, че така репетира и в другите театри. На сватбата Крейг беше кумът, даде обяд и, целият в пот, преструвайки се на весел и уверен в себе си домакин, отново и отново вдигаше наздравица за здравето на младоженците и за успеха на спектакъла. Пинелъпи не дойде на сватбата. Тя беше бременна в четвъртия месец, често ѝ се гадеше, така че имаше напълно уважителна причина.

Една седмица преди премиерата Крейг заведе Сюзън настрани и ѝ каза, че провалът е неминуем и че единственият разумен изход е да се спре спектакълът.

„Ако кажа всичко това на Еди, той как ще го възприеме?“ — попита Крейг.

„Ще умре“ — решително отговори тя.

„О-о, не говори така.“

„Чухте ли какво ви казах?“

„Добре — вяло каза Крейг. Ще я пуснем. Остава да се надяваме на чудо.“

Но чудо не се случи. Когато се спуснаха завесите след премиерата, залата бе полупразна. В ресторант „Сарди“, където отидоха да чакат първите отзиви за пиесата, Бренър каза на Крейг:

„Негодник. Нарочно си пречил. Сюзън ми предаде какво си ѝ казал. Ти от самото начало не си вярвал в успеха и си вършил всичко надве-натри. И ето резултата...“

„Защо ми е трябвало да ти преча?“ — попита Крейг.

„Знаеш много добре защо, приятелю. — Бренър стана. Да се махаме отгук, Сю.“

Много години по-късно, Ан и Маршиа бяха вече пораснали, Крейг се досети за какво е намеквал Бренър онази вечер. В разгара на един от скандалите с Пинелъпи — те бяха в лоши отношения много години вече — след едно събиране, на което, както тя заяви, той се бил залепил за хубавата млада актриса, ползваща се с лоша слава, тя се изпусна. Онова лято, когато те живееха в Антиб, тя се бе възползвала от тридневното му ходене до Париж и бе спала с Едуард Бренър. Искала да му причини болка и бе успяла.

Той седеше зад кормилото, облян от лъчите на яркото следобедно слънце, под него надясно бе синьото море, а отзад отдалечаващата се бяла вила. Той се обърна, за да я погледне за последен път.

Не е лошо да имаш такава къща на двадесет и седем. Ан бе зачената там, на голямото легло в прохладната спалня с висок таван и изглед към морето, в стаята, в която те блаженствуваха цели три чудесни, литнали като сън месеци. Той не разказа на Гейл МакКинън нито за Ан, нито за Бренър, нито за онези три месеца, нито за това как приятелството бе приключило или как бе умряла любовта.

Какво ли е станало с любителските филми, които направиха онова лято? Нямахше представа къде са се дянали касетите със стари чупливи филми. Търкалят се някъде из купчините стари театрални програми, стари списания, счупени тенисракети на тавана на къщата на Осемдесет и осма улица, която той купи, за да бъде удобно, когато се роди Ан; къщата, в която не бе стъпвал, откакто заяви на Пинелъпи за решението си да се разведе с нея; къщата, която навярно би могъл да обхожда със затворени очи до края на живота си.

Той увеличи газта и вилата изчезна зад един завой на шосето. *Ето ти един урок: стой по-надалеч от местата, където си бил щастлив.*

Момичето помълча малко, после каза:

— Мърфи казва, че жена ви е много красива. — Можеше да се помисли, че му е прочела мислите.

— Беше — отговори Крейг. — Може би и сега е. Да, и сега е.

— Като приятели ли се разделихте?

— Развод като развод.

— Моите родители се разведоха тихо и вежливо — каза Гейл МакКинън. — Противно нещо. Майка ми просто си отиде. Аз бях на шестнадесет години тогава. Тя и преди това ни беше напускала. Само че този път не се върна. Когато навърших осемнадесет години, попитах баща си защо. Той каза: „Тя търси нещо. Не мен.“ — Момичето въздъхна. — Веднъж в годината, на Коледа, ми праща картичка. От различни краища на света. Ще се опитам да я потърся някой ден.

Тя изведнъж млъкна и се облегна на гърба на седалката. След малко рече:

— Мърфи не прилича на типичен холивудски посредник.

— Искате да кажете не е нисък на ръст, не е дебел, не е евреин и в говора му няма нищо особено.

— Радвам се, че така внимателно сте ме прочели. Прочетохте ли това, което ви оставих тази сутрин? — засмя се тя.

— Да.

— Имате ли забележки?

— Не.

Тя отново замълча за малко.

— Много е умен, този господин Мърфи — каза тя. — Преди вие да дойдете, той ми каза, че ако пуснете последния си филм днес, би имал голям успех. Изпреварил е времето, каза той.

Крейг следеше шосето внимателно и натисна спирачките, за да даде възможност на едно семейство, облечено в бански костюми, да прекоси.

— Съгласна съм с него — продължи момичето. — Сензация може и да не бъде, поне в този смисъл, който влага в думата господин Мърфи, но зрителите ще оценят неговата оригиналност във всички случаи.

— Вие сте го гледали? — Крейг не можеше да скрие учудването си.

— Да. Мърфи каза, че сте направили голяма грешка, че не сте станали режисьор. Казва, режисьорът днес е главната фигура в киното.

— Вероятно е прав.

— Не сте ли се изкушавали?

— Не.

— Защо?

— Може би от мързел.

— Знаете, че това не е вярно. — Момичето беше явно огорчено от нежеланието му да говори откровено.

— Е, щом толкова ви интересува — каза Крейг, — мислех, че нямам талант. В най-добрия случай щях да стана сносен режисьор. Щяха да се намерят петдесет по-добри от мен.

— А сред продуцентите няма ли да се намерят петдесет по-добри от вас? — В гласа ѝ се долавяха предизвикателни нотки.

— Може би пет. Но и те, ако ми провърви, или ще измрат, или ще се пропият, или ще загубят чувство за мярка.

— Ако трябва да започнете всичко отначало, бихте ли си избрали друго занимание?

— На никого не се налага да започва всичко отначало каза Крейг.
— А сега се любувайте на пейзажа, моля.

— Е, във всеки случай — спокойно каза момичето — обядът беше приятен.

Тя не задаваше повече въпроси и мълча по целия път, докато се носеха покрай брега и после през сънения, облян в слънце Антиб, по оживеното шосе към Кан.

Той предложи да я закара до нейния хотел, но тя каза, че не е необходимо, защото от хотел „Карлтън“ е две минути път, при това обичала да ходи пеша.

Пред „Карлтън“ имаше свободно място между един ягуар и една алфа. Той паркира своята симка там и изгаси мотора. Когато колата отново му потрябва, няма да я намери на това място, разбира се.

— Благодаря за разходката — каза момичето, слизайки. Вашите приятели, Мърфи, ми харесват. Уверена съм, че и вие ще ми харесате, ако имам възможност да ви опозная.

Той се усмихна, оценил такта ѝ.

— На ваше разположение съм.

Проследи я как върви по крайбрежната улица, с магнетофон в ръка, вътре записан гласът на Мърфи. Дългите ѝ кестеняви коси блестяха на фона на синята тениска. Застанал така на яркото слънце, той се почувствува изоставен. Днес не му се искаше да остава сам и да си спомня за онези дни, когато беше на двадесет и седем. Дали да я настигне, да я докосне по ръката и да тръгне до нея. Но потисна този порив. Влезе в бара, изпи един пастис, след това тръгна нервно по Рю д'Антиб и изгледа до средата един порнографски филм. Филмът беше сниман в Германия, действащите лица бяха лесбийки с едри гърди, обути във високи кожени ботуши. Снимките бяха правени извън града, сред слънчеви поляни и водопади. Залата бе претъпкана. Той излезе и се отправи към хотела си.

Две проститутки с грубовати лица, застанали на ъгъла, близо до тенискортовете, го загледаха предизвикателно. Да отида ли, поколеба се той. Може би тъкмо това му бе необходимо.

Но само вежливо им се усмихна и отмина. От тенискортовете долитаха аплодисменти и той надзърна там. Имаше състезание между юноши. Момчетата играеха лошо, но се движеха невероятно бързо.

Погледа ги малко, опитвайки се да си припомни времето, когато сам тичаше толкова бързо.

Излезе от кортовете, сви зад ъгъла и тръгна към хотела, минавайки встрани от терасата, където вече бяха започнали да се събират посетители: беше време за вечерната разпивка.

Когато взе ключа от апартамента, портиерът му предаде няколко бележки и писма, оставени в негово отсъствие. Имаше също препоръчано писмо от жена му, препратено от хотела в Париж. Разписа се за получаването и пхна бележките и писмото в джоба си, без да ги чете.

В асансьора някакъв нисък шкембест мъж с оранжева риза казваше на хубаво младо девойче:

— Това е най-лошият фестивал от всички досега.

Момичето можеше да бъде и секретарка, и киноактриса, и проститутка, и дъщеря на този мъж.

Качи се в апартамента си, излезе на балкона, седна и се полюбува за малко на морето. След това извади писмата от джоба си и започна да ги чете наслуки. Писмото от жена си, остави най-накрая. За десерт.

Господин Б. Томас и съпругата му канят господин Крейг днес на вечеря. Ще бъде ли господин Крейг любезен да им позвъни? Те са отседнали в хотел „Мартине“ и ще чакат до седем часа.

Той не познаваше Брус Томас много добре, но се отнасяше към него със симпатии. Томас бе режисьор и досега бе имал три поредни успеха. Беше на около четиридесет години. Хора като него имаше предвид, когато обясняваше на Гейл МакКинън защо не се е съблазнил от кариерата на режисьор. Утре ще каже на Томас, че се е върнал много късно в хотела и не е могъл да му позвъни. Днес нямаше настроение да вечеря с човек, който е имал три поредни успеха.

Беше звънял Сидни Грийн, за да покани господин Крейг да пийнат днес преди вечеря. Той ще бъде в бара в осем часа. Сидни Грийн, също режисьор, бе направил три-четири филма и имаше договор с една независима компания за още няколко. Преди един месец тази независима компания бе прекратила всякаква снимачна дейност и Грийн бе дошъл в Кан да търси работа, умолявайки всеки срещнат да каже нещичко за него. Тази вечер той ще пие сам.

Беше звънила госпожица Натали Сорел, тя моли господин Крейг да ѝ позвъни. Натали Сорел беше една от двете великолепно облечени,

с разкошни прически дами, които бяха привлекли вниманието на Гейл МакКинън снощи на приема. Тя бе доста известна актриса, родом от Унгария, и изпълняваше роли на три-четири езика. Преди пет-шест години бе за няколко месеца негова любовница — тогава той снимаше филм в Париж, — но след това я изгуби от погледа си. Макар и към четиридесетте сега, тя все още беше сочна и красива; когато Крейг я видя на приема, му се стори странно, че е прекъснал връзката си с нея. Веднъж — това бе след курортния сезон — той беше прекарал уикенда с нея в Больо и спомените му от тези дни бяха едни от най-приятните в живота му. На приема тя му каза, че се кани да се омъжва. Значи, реши той, името Натали Сорел сега е свързано с много усложнения. Няма да й звъни.

Имаше и бележка от Йън Уодли, написана на ръка. Някога бяха прекарвали с него няколко пиянски вечери в Ню Йорк и Холивуд. Уодли беше написал роман, който получи широко признание в началото на петдесетте. Тогава той бе буен, остроумен и обичаше да спори на висок глас с непознати в бара. Оттогава написа няколко неудачни романа и участва в работата на много сценарии, три пъти се беше женил и развеждал и бе станал пияница. Вече много години Крейг не бе срещал името му нито във вестниците, нито на екрана и се изненада, като видя подписа му на плика.

„Драги Джес — гласяха драскулките на Уодли, — разбрах, че си тук и си помислих, че няма да е лошо да му ударим по една чашка за старата дружба. Живея в една бърлога недалеч от старото пристанище, където бедните водят своя кратък, противен, скотски живот, но се справят добре, когато им дадеш някое поръчение. Позвъни, когато имащ време, Йън.“

Защо ли е дошъл в Кан, помисли си Крейг. Впрочем това не беше чак толкова интересно, че да звъни на телефона, написан в края на бележката.

Отвори писмото на жена си. Беше го напечатала на машина. Съобщаваше му, че от два дни е изтекъл срокът за получаване на месечния чек и че възнамерява да уведоми и своя, и неговия адвокат. Ако не получи чека след един ден, ще даде указания на адвоката си да вземе съответните мерки.

Той смачка всичките хартийки, пъкна ги в джоба си, облегна се на стола и се загледа в морето.

Слънцето залязваше и над морето започна да се спуска сумрак. Небето се заоблачи, морето посивя, започна да ръми. Вятърът се усили, листата на палмите на брега се задвижиха, издавайки сухи механически звуци. Една бяла яхта, издигнала се над вълните, със запалени светлини, бързаше към старото пристанище.

Той отиде в хола и натисна ключа на стената. Лампите светнаха с бледа, разводнена светлина. На жълтеникавата светлина стаята изглеждаше бедна и неуютна. Извади чековата си книжка, седна на бюрото и написа чек на името на жена си. Вече седмици наред не бе пресмятал остатъка, не направи това и сега. Постави чека в плик и написа адреса. Адрес на чужд дом, макар и пълен с негови книги, документи и мебели, купувани половин живот.

Дръпна чекмеджето и извади ръкописа — един, от шестте екземпляра, които лежах там. Ръкописът беше без папка, на първата страница стоеше заглавието: „Трите хоризонта“. Под него нямаше име на автор. Крейг взе писалката и се наведе над бюрото. Поколеба се за момент и написа: „Малкълм Харт“. Име като име, не по-лошо от всяко друго. Нека оценяват произведението на неизвестен автор по неговите достойнства. Реакциите ще бъдат по-истински. На приятелите няма да се налага да дават снизходителни отзиви, на враговете няма да бъде даден нов повод за подигравки. В това, разбира се, имаше елемент на малодушие, но имаше и здрав смисъл, стремеж към точна преценка.

Той взе останалите пет екземпляра и написа четливо същото на всеки поотделно. След това сложи един от тях в голям плик и написа на него името на Брайън Мърфи.

Помисли си дали да не позвъни на Констънс. Трябва да си е вкъщи сега. И вероятно се е успокоила след сутрешното избухване. Но щеше да се огорчи, ако се окаже, че не се е върнала още, затова се отказа.

Слезе в препълненото фоайе, усмихна се равнодушно на двама познати и отмина — не му се разговаряше с никого. На портиера поръча пликът с чека до жена му да се изпрати по пощата, а ръкописът да се достави незабавно по куриер на Брайън Мърфи в „Отел дю Кап“. След това изпрати телеграма на Ан, в която ѝ предлагаше да вземе следващия самолет за Ница. Щом трябва да жертвува заради младите спокойствието си, то нека да бъде заради собствената си плът и кръв.

- [1] Цитат от произведение на Гай Юлий Цезар. — Б.ред. ↑
- [2] Аз съм известен писател в Ню Йорк (фр.). — Б.пр. ↑
- [3] Горното шосе, успоредно на крайбрежието. — Б.пр. ↑
- [4] Моите трима красиви млади американци (фр.). — Б.пр. ↑
- [5] Джордж Маршал — американски външен министър, създател на империалистически план за възстановяване на Европа (1947 — 1949) и на Трумановата доктрина. — Б.ред. ↑
- [6] Публичен дом. — Б.пр. ↑

6.

Той вечеря в един малък ресторант на старото пристанище. Съвсем сам. Бе разговарял с достатъчно хора този ден. Ресторантът бе един от най-хубавите в града, скъп и обикновено препълнен. Но тази вечер в салона бяха само той и две шумни компании от англичани — червендалести мъже, избръснати до синьо, и безвкусно облечени, отрупани с бижута жени. Те нямаха нищо общо с фестивала, в Кан бяха дошли за развлечение. Крейг ги бе видял всичките предишната вечер в казиното — мъжете и жените бяха играли на едро. Жените разказваха с тънки пискливи гласове за други курорти — Сардиния, Монте (както те съкратено наричаха Монте Карло), Капри, Сен Мориц — задължителните спирки на богатите. Мъжете се оплакваха от лейбъристкото правителство, валутните ограничения, курса на лирата, девалвацията гласовете им гърмяха и заглушаваха високите вибриращи гласове на съпругите им.

Англия винаги ще си бъде Англия, помисли си Крейг, докато ядеше салата „нисоаз“^[1].

Влезе Пабло Пикасо с компания от пет човека и съдържателката на ресторанта — красива жена — припряно го настани на една маса край отсрещната стена. Крейг го погледна и с възхищение си помисли за това каква бикоподобна енергия излъчва ниската му набита фигура, голямата гола глава, тъмните, нежни и същевременно жестоки очи, и отклони погледа си. Пикасо, разбира се, се гордееше със славата си, но той имаше право да си изяде супата спокойно, и защо трябва някакъв си възрастен американец, чиито претенции за внимание от страна на художника са обусловени само от това, че в дома му, който всъщност не е негов, виси литография с изображение на гълъб, досадно да следи всяко негово движение.

Англичаните хвърлиха бегъл, безразличен поглед към Пикасо и неговата компания при влизането им в ресторанта, и отново се заеха със своите бифтеци и шампанското.

По-късно съдържателката се приближи до масата на Крейг и тихо попита:

— Вие знаете кой е това, нали?

— Разбира се.

— А онези там... — Тя се усмихна язвително, кимайки леко с глава към английските си клиенти — ... не знаят.

— Изкуството е вечно, признанието е краткотрайно.

— Comment?^[2] — Притежателката го погледна озадачено.

— Американска шега — поясни Крейг.

Когато привърши вечерята, съдържателката му поднесе към кафето коняк за сметка на ресторанта. Ако англичаните бяха познали Пикасо, той щеше да си плати сам коняка.

На излизане от ресторанта мина покрай масата на Пикасо. Погледите им се срещнаха за миг. Той си помисли: „Какъв ли ме вижда този старец? Като абстракция, ъгловат, грозен продукт на американската система? Като убиец, надвесен над убит азиатски селянин, броящ труповете? Тъжен, безприютен клоун на печален чужд карнавал? Самотно човешко същество, движещо се с мъка по празно платно?“ Той си помисли със съжаление за условностите, които ръководеха поведението му. Колко хубаво би било да отиде до стареца сега и да му каже: „Вие направихте живота ми по-богат.“

Излезе от ресторанта и прекоси улицата, за да тръгне по кея покрай акостиралиите яхти, които се полюляваха на тихата черна вода. „Защо не сте в морето?“ — мислено ги попита той.

Вече бе стигнал завоя на пристанището, когато видя на светлината на фаровете приближаващата се към него позната фигура. Това беше Йън Уодли. Вървеше с наведена глава и тромава уморена походка. В последния миг Уодли го забеляза, изпъна се и на лицето му се появи усмивка. Беше напълнял и не се побираше в отдавна негладените си дрехи. Яката на ризата му беше разкопчана, за да не задушава дебелията увиснала шия; над измачканата му риза висеше почти развързана, килната накриво вратовръзка. Отдавна не беше се подстригвал, гъстите невчесани коси хвърчаха на всички посоки и откриваха високото изпъкнало чело. Приличаше на пророк-отшелник.

— Точно човекът, когото исках да видя — възкликна Уодли. — Моят приятел, вундеркинда. — Уодли се беше запознал с Крейг, когато

той току-що бе навършил тридесет години. С тази фраза целеше да го обиди и успя.

— Здравей, Йън. — Крейг стисна потната му длан.

— Оставих ти бележка — каза Уодли с упрек.

— Щях да ти звъня утре.

— Кой знае къде ще бъда утре. — Гласът му беше малко пресипнал. Беше пийнал. Както обикновено. Бе почнал да пие, откакто го преследваха неудачи с книгите му. Или обратното, неудачите го преследваха, откакто бе почнал да пие. Причина и следствие за Йън Уодли.

— Не си ли тук за целия фестивал? — попита Крейг.

— Аз не съм никъде за нищо. — Уодли се оказа по-пиян, отколкото му се стори в началото. — Какво правиш?

— Кога?

— Сега.

— Разхождам се.

— Сам? — Уодли погледна наоколо недоверчиво, сякаш подозираше, че крие някаква съмнителна личност между обърнатите плоскодънни лодки и рибарските принадлежности по тъмния кей.

— Сам — потвърди Крейг.

— Самотният продуцент^[3]. Ще се поразходя с теб. Двама ветерани, приятели от отстъплението от Булеварда на залеза^[4].

— Винаги ли се изразяваш в заглавия на филми, Йън? — попита Крейг, раздразнен от това, че този писател го смята за другар по беда.

— Какво да се прави, киното е изкуството на днешното време — каза Уодли. — Печатното слово е мъртво. Прочети който и да е канадски философ. Заведи ме в най-близкия бар, вундеркинде.

— Достатъчно съм пил за днес.

— Щастливец. Е, тогава ще се поразходя с теб. Твоята посока е по-вярна от моята.

Те тръгнаха един до друг. Уодли се държеше подчертано изправен и крачеше с пружинираща походка. Някога красивото, открито, слабо лице сега бе затлъстяло и се бе превърнало в лице на алкохолик и човек, на когото му е жал за самия него.

— Разкажи ми за себе си, вундеркинде. Какво правиш в този кенеф? — попита той.

— Реших, че е време да видя няколко филма — отговори Крейг.

— А аз живея в Лондон. Знаеш ли това? — Той попита с рязък тон, явно намеквайки, че Крейг е загубил всякакъв интерес към съдбата на бившия си приятел.

— Да — каза Крейг. — Е, как е в Лондон?

— Градът на Шекспир и Марлоу, на кралица Елизабет и Дикенс, на Туиги и Йън Уодли. Още един кенеф. Въобще аз дойдох да напиша статия за фестивала за едно английско педерастко списание. Никаква гаранция, те ми плащат само хотела. Ако приемат статията, ще ми подхвърлят няколко лири. Искат да украсят обложката си с вълшебното име Йън Уодли. Когато прочетат статията, вероятно ще им се повдигне. Тук видях само лайна. Точно така и ще напиша. И в гълъбарника ще настъпи смут! Педерастът в отдела за кино и театър е полуграмотен и затова е убеден, че киното е изкуството на днешното време, музика за безсмъртните. Той мисли, че Годар ежегодно изработва по четири Сикстински капели. Бога ми, че той и „Фотоувеличение“ на Антониони счита за шедьовър! Ти самият какво мислиш за всичките лайна, които показват тук?

— Има и хубави филми, има и лоши — отговори Крейг. — Мисля, че до края на фестивала ще се съберат шест хубави филма.

— Шест! — изсумтя Уодли. — Ела ми се обади, когато съставиш списъка. Ще го включа в статията си. Свобода на печата. „Големият в миналото кинодеятел назова шестте най-добри филма.“

— По-добре да се върнеш в хотела, Йън. Дразниш ме.

— Извинявай — в гласа на Уодли прозвуча искрено разкаяние. — Последните няколко години отвикнах да се държа като хората. И всичко останало у мене е долно. Не искам да се връщам в хотела. Там нищо не ме чака, освен колекция бълхи и недописан ръкопис на книга, която вероятно така и няма да завърша. Аз съм зъл напоследък, зная това, но защо да си изливам яда на стар приятел като теб. Прости ми. Прощавах ми, нали? — В гласа му сега се чувствуваше молба.

— Разбира се.

— Ние бяхме приятели, не е ли истина? — В гласа му продължаваше да звучи молба. — Прекарали сме с теб весели дни. Немалко бутилки сме обръщали заедно. Нещо все още е останало в нас от тази дружба, а, Джес?

— Да, останало е, Йън — отговори Крейг, въпреки че това не беше вярно.

— Това, което ме убива, е днешният маниер на писане. Особено в киното. Всички казват, сумтейки: „Аха“, или „От сорта“, или „Ти ми пасваш, бейби“, или „Хайде да се чукаме“. И на това казват диалог. Така, казват, трябва благородното животно, наричаща се „човек“, да се обръща към себеподобните си пред очите господни. А хората, които пишат така, получават по сто хиляди за филм, награждават ги с Оскари и имат толкова момичета, колкото им душа иска. А аз трябва да пиша глупава статийка от двеста думи за пет гроша за някакво си педерастко английско списание, а и не е известно още дали ще я отпечатаат или не.

— Хайде стига, Йън. Всеки художник има свой възход и падение. Почти с всеки писател е така: ту е на мода, ту не е. И така е цял живот. Ако, разбира се, живее достатъчно дълго.

— Аз ще бъда отново на мода петдесет години след смъртта си — заяви Уодли. — Йън Уодли, любимец на потомците. А ти как си? Отдавна не съм виждал в неделните вестници статии за твоите забележителни успехи.

— Аз съм в академичен отпуск — пошегува се Крейг. Почивам си от славата.

— Нещо се е проточил твоят академичен отпуск, дявол да го вземе.

— Вярно е.

— Междувпрочем, сетих се. Тук има едно момиче, Гейл МакКинън — нещо като кореспондентка е. Непрекъснато ме подпитва за теб. Задава ми разни въпроси. За жени. За момичета. За твои приятели. За твои врагове. Изглежда, тя знае за теб повече, отколкото аз. Разговарял ли си с нея?

— Малко.

— Пази се от нея. В очите ѝ има особено пламъче.

— Ще се пазя.

На завоя ги настигна фиат, в който седяха две жени. Колата забави ход и жената, която седеше по-близо до тях, се показа на прозореца и рече:

— Bonsoir.^[5]

— Я вървете по дяволите — изръмжа Уодли.

— Sale juif — каза жената. Колата рязко потегли напред.

— Мръсен евреин — повтори Уодли. — Нима имам толкова лош вид?

Крейг се засмя.

— Трябва да се научиш да се отнасяш по-вежливо с французойките. Те всички са възпитани в манастир.

— Проститутки — каза Уодли. — Навсякъде проститутки. В салона, на екрана, по улиците, в залата за заседания на журито. Наистина, Джес, Кан е световната столица на проституцията за две седмици всяка година. Разтвори си краката и вземай парите. Тези думи трябва да се напечатат като девиз на всяка бланка за писмо под печата на град Кан. Или онова, погледни. Ей там. — Той посочи с ръка към отсрещния тротоар; четирима младежи се усмихваха професионално на минаващите мъже. — Харесва ли ти?

— Не — призна Крейг.

— Сега без програма не можеш да кажеш какви актьори играят във филма. Почакай, ще видиш моята статия.

— Не мога да чакам — каза Крейг.

— По-добре ще е да ти изпратя ръкопис. Онези педерастии няма да я отпечатат. Или и аз да стана проститутка и да напиша точно това, което ще се хареса на редактора? Ако не изкарам никакви пари, не зная какво ще живея.

— Може би точно това си казват и онези жени в автомобила, и тези младежи на ъгъла всяка вечер: „Ако не изкарам пари, не зная какво ще живея.“

Уодли изруга.

— В тебе има прекалено много християнско смирение, Джес. Не мисли, че това е добродетел. Заради това отвратително смирение светът е тръгнал по дяволите. Мръсни филми, мръсен бизнес, мръсна политика. Всичко се позволява. Всичко се прощава. Винаги ще се намерят няколко неща, които не са лоши.

— Това, което ти е необходимо, Йън, е да се напиш хубаво — каза Крейг.

— Това, което ми е необходимо, са пет хиляди долара. — Уодли се спря на тротоара. — Можеш ли да ми дадеш пет хиляди долара?

— Не — отговори Крейг. — Защо са ти пет хиляди долара?

— В Мадрид снимат филм. Сценарият, разбира се, е отвратителен и трябва срочно да се преработи. Ако успея да отида сега там, тази работа почти сигурно ще бъде дадена на мен.

— Билетът до Мадрид струва сто долара, Йън, не повече.

— А с какво ще плащам хотела? — попита Уодли. А храната? Докато подпишат договора и платят първия аванс, минава време. А какво ще изпратя на моята повлекана — третата ми съпруга? В момента тя налага запор на книгите и пишещата машина, които съм дал на съхранение в Ню Йорк, за неплащане на издръжката след развода.

— Сега наистина ти съчувствувам, братко — призна Крейг.

— Ако искаш да сключиш сделка и тези мерзавци знаят, че нямаш пукнат грош, ще те стрият на прах. Трябва да можеш да станеш, да кажеш: „Ваша работа, приятели“, и да си излезеш. Ти сам знаеш как стават тези работи. Считам, че пет хиляди са минимумът.

— Съжалявам, Йън.

— Е, добре, можеш ли да ми дадеш триста? За триста мога да стигна до Мадрид и да поживея там два-три дни. Тлъстата му гуша над разкопчаната яка трепереше.

Крейг се поколеба. Машинално опипа страничния джоб на самото, където държеше портфейла. Там имаше петстотин долара и около две хиляди франка. Споменът за бедните години го беше направил суеверен и затова постоянно носеше със себе си големи суми. Винаги му беше мъчително трудно, почти невъзможно, да отказва да дава назаем дори на непознати хора и с право считаше тази черта на характера си за слабост. Той често си спомняше „Война и мир“ на Толстой, където авторът разглежда изобретената от Пиер Безухов способност да отказва на такива просители като признак на зрелост и благоразумие.

— Добре, Йън, ще ти дам триста.

— Пет хиляди ще бъде по-добре.

— Казах — триста. — Крейг извади портфейла, взе три стодоларови банкноти и му ги подаде.

Уодли пхна небрежно парите в джоба си.

— Нали знаеш, че никога няма да ти ги върна?

— Зная.

— И няма да се извиня — добави злъчно Уодли.

— Не те карам да се извиняваш.

— Знаеш ли защо няма да се извиня? Защото ми дължиш тези пари. Знаеш ли защо ми ги дължиш? Защото някога бяхме равни. А сега ти си нещо, а аз — нищо. По-малко от нищо.

— Желая ти приятно прекарване в Мадрид, Йън — уморено каза Крейг. — Аз отивам да спя. Лека нощ.

Уодли продължи да стои под уличния стълб, а около него закръжиха проститутки. Той дълго гледа след отдалечаващия се Крейг.

Приближавайки хотела, Крейг почувствува, че е изстинал. Леко го тресеше. Влезе в бара. Там, както винаги между вечеря и след вечерните прожекции във фестивалната зала, беше безлюдно. Седна и си поръча горещ грог — с лечебна цел. Докато пиеше, барманът му показва снимка на сина си. Синът беше облечен в старинна униформа на Escadre Noir^[6] от френската кавалерийска школа в Сомюр. Младежът на снимката беше на красив черен кон и се готвеше за скок над препятствие. Великолепна стойка, уверена ръка. Крейг се полюбува на снимката, за да достави удоволствие на бащата, мислейки си в същото време колко хубаво би било човек да посвети живота си на нещо така приятно и безполезно като служба във френски кавалерийски ескадрон през 1970 година.

Все още му беше студено. Усецайки пристъпите на треска, той плати за грога, взе си довиждане с бащата на кавалериста и отиде до фойето да си вземе ключа за стаята. В неговата кутия имаше плик. Позна почерка на Гейл МакКинън. Съжали, че не я покани на вечеря. Ако тя беше с него, Уодли нямаше да му говори с такъв тон. Уодли му наруши равновесието, макар и да не му се искаше да си го признае. А щеше да бъде и с триста долара по-богат, защото Уодли нямаше да се реши да иска пари пред свидетел. Разбира се, неоправдано, но той бе склонен да припише и простудата, и засилващата се треска на тази среща. Студеният вятър от бездните на Кан.

Като се качи в стаята, си сложи пуловер и си наля уиски — отново с лечебна цел. Беше още рано да си ляга въпреки простудата. Отвори плика на Гейл МакКинън и започна да чете писмото ѝ на жълтеникавата светлина на полилея:

„Уважаеми господин Крейг! Аз продължавам да упорствувам. Не губя надежда. Днес следобед, на обяда и в колата почувствувах, че ставате по-дружелюбен. Всъщност вие съвсем не сте толкова непристъпен, колкото искате да изглеждате. Когато минавахме покрай къщата на Кап

д'Антиб, където, както казахте, сте прекарвали едно лято, ми се стори, че искахте да разкажете повече от това, което си позволихте да кажете. Вероятно от предпазливост, от страх да не би под влияние на момента да кажете нещо излишно, за което по-късно, когато се появи в печата, ще съжалявате. Ето защо съм съставила въпросник. Прочетете го в удобно за вас време, без да бързате, и напишете отговори на въпросите по ваш избор и във форма, удобна за вас. Можете след това да ги редактирате така, както вие желаете, за да се предпазите напълно от случайно изгървани фрази от някой безсъвестен журналист или журналистка. Ето и въпросите...

Крейг прочете първия въпрос и спря. Прост въпрос: „Защо сте в Кан?“ Няма що, помисли си той, добро начало. И добър край. Умно момиче. Всеобхващащ, вечен въпрос. Защо сте въобще някъде? *„Отговорът на този въпрос ще определи цялостното ви познание на предмета. Имате тридесет минути, двадесет и четири часа, или четиридесет и осем години за обмисляне на отговора.“*

Защо си в този град, а не в друг? Защо си в това легло с тази жена, а не с някоя друга? Защо тук си сам, а там — сред тълпа хора? Как се получи така, че ти стоиш на колене пред този олтар в този час? Какво те накара да се откажеш да отидеш в един град и да дойдеш в този, където се намиращ сега? Какви обстоятелства те заставиха да пресечеш вчера тази река, да се качиш тази сутрин на този самолет, да целунеш това дете тази вечер? Какво те доведе на тази географска ширина? Какви приятели, врагове, успехи, неудачи, лъжи, истини, разчет на време, на географски карти, маршрути и шосета са причината да се озовеш в тази стая в този вечерен час?

Прямият въпрос изисква и пряк отговор.

Той седна на бюрото, взе лист хартия и писалка. „Защо съм в Кан?“ — бавно започна той и се замисли. След това, без всъщност да си дава сметка какво прави, написа почти автоматично: „Аз съм в Кан, за да спася живота си.“

---

[1] От Ница. — Б.ред. ↑

[2] Какво? (фр.) — Б.пр. ↑

[3] Парафраза на заглавието на повестта на Алън Силитоу „Самотният бегач на дълги разстояния“. — Б.ред. ↑

[4] Улица в Лос Анжелос, свързана с филмовия свят; едноименен филм. — Б.ред. ↑

[5] Добър вечер (фр.). — Б.пр. ↑

[6] Черният ескадрон (фр.). — Б.пр. ↑

7.

Втрени поглед в изречението, което написа. Това не е моят почерк, помисли си той. Постави писалката на масата. Знаеше, че днес няма да напише нищо повече. *Всичко, което кажете, може да бъде използвано против вас.* Облегна се на стола и затвори очи.

В лицето му блесна болезнено ярка светлина, отнякъде се раздаде пронизителен вик. Отвори очи. Точно срещу него през влажните от чистачките полуокръжности на предното стъкло летяха две размазани луни. Ръцете му лежаха безсилно на кормилото. Сви рязко встрани и профуча по черното бляскащо шосе на сантиметри от другата кола. Воят на нейния клаксон замря зад гърба му като погребален вопъл. Чувствуваше се спокоен, караше предпазливо, без да спира, внимателно оглеждайки завоите пред себе си през стъклото, насечено на ленти от дъжда.

Когато измина няколко мили, ръцете му започнаха да треперят, а тялото му неудържимо се затресе. Отби встрани, спря колата и зачака да мине спазъмът. Не можеше да каже колко дълго трепереха още ръцете му, чувствуваше само студената пот по челото и ледените струйки, стичащи се под мишниците. Извади носна кърпа, изтри чело, направи четири дълбоки вдишвания. В колата мирише на кисело. Къде е попаднал? Редиците черни дървета покрай шосето нищо не му говореха. Спомни си, че прекоси френската граница не много отдавна. Значи трябва да е някъде между река Бидасон и Сан Себастиан. От Париж потегли сутринта и кара, без да спира, освен да зареди и изпие чаша кафе. *Едва не загинах в слънчева Испания.* Възнамеряваше да кара, без да спира, до Мадрид, да пренощува там и на следващия ден да се придвижи на юг, до Малага. На следващия ден трябваше да излезе пред публиката един матадор, негов познат, приятел, и по-точно — приятел на негов приятел. Бяха се запознали преди една година в Аликанте по време на тридневната фиеста. Ярко средиземноморско

слънце, маршируващи оркестри, фойерверки, южноиспански костюми, пиянства, дълго и тежко неразположение от препиване, безгрижната веселост от чуждия празник, мъже и жени, с които бе приятно да прекараш празничните дни — той ги познаваше достатъчно добре — но които, общо взето, не значеха нищо за него, само се срещаше с тях по четири-пет пъти в годината, когато ходеше на бой с бикове.

Матадорът бе доста стар за бикове. Самият той знаеше това. Беше богат. Какъв смисъл имаше да излиза на арената при животните, чието предназначение бе да го убият? „А какво друго мога да правя? — беше го попитал матадорът. — Това е единственото нещо, което ме забавлява напълно. Моето единствено поле за игра. Аз съм щастливец, имам свое поле за игра. Повечето хора си нямат. Ето защо не мога да допусна да ме лишат от него.“

В Испания можеш да умреш по много начини. От рога, от заспиване на кормилото.

Крейг заспиваше на кормилото нощем за трети път тази година. Първия път беше близо до Залцбург. Втория — на аутострадата недалеч от Флоренция. Третия — днес. Провървя му. Или обратното? Във всеки случай навреме се събуди и отвори очи. През последните години минаваше по деветстотин, по хиляда мили, без да спира. Защо трябваше да бъде в Залцбург, какво се канеше да гледа във Флоренция? През годината неговият приятел, матадорът, щеше да играе на тридесет различни места. Каква необходимост го беше накарала да тръгне за Малага? Вече не си спомняше. Обичаше да кара нощем, харесваше му самотата, вцепеняващото, хипнотизиращо действие на летящите насреща светлини, чувството на удовлетворение за това, че напуска града, където му се струваше, че е стоял вече доста дълго, радостта от минаването по пустите тъмни улици на друг град, усещането за превзето разстояние.

Самоубийството дебне човека във всеки гараж. Крейг достатъчно ясно съзнаваше това.

Запали колата, влезе бавно в Сан Себастиан, намери хотел. До Мадрид тази вечер нямаше да стигне.

Близо до хотела още работеше един бар. Поръча си коняк, след малко — още един. Не му се ядеше. На една маса седяха някакви мъже и разговаряха оживено на испански. Той се заслуша. Главите им бяха приведени над масата, гласовете им — заговорнически приглушени.

Замислят да убият Франко, да освободят някакъв свещеник, да хвърлят бомба в полицейския участък или да си опитат късмета на лотарията? Той не разбираше испански и това му действуваше успокоително.

В хотела поръча разговор с Париж. Докато го свържат, мина много време, затова се съблече, легна си и зачака телефонния звън. Обади се Констънс. Беше си тръгнал от нея рано сутринта. На разсъмване се отдадох на любов. Тя беше сънлива и топла. В любовта тя беше силна, както винаги, щедра и непринудена. Отдаваше се пълно, вземаше си своята порция, не бяха необходими никакви благодеяния нито от едната, нито от другата страна, никой не водеше сметка в леглото. Тя никога не питаше защо заминава, когато той изведнъж заявяваше, че отива в Цюрих, на баското крайбрежие или в Ню Йорк. Ако го попиташе, той не би могъл да ѝ отговори точно.

Понякога пътуваха заедно, но това бе съвсем друго нещо. Когато си вземеше отпуск, тези пътувания бяха за него развлечение. Когато караше сам, не беше развлечение, но когато тя бе в колата до него, той караше бавно, през цялото време бърбеха, шегуваха се, любуваха се на гледките, спираха често да пийнат коняк. Тя обичаше и да сяде зад волана. Шофираше разсеяно, но ѝ вървеше. Хвалеше се, че е нямала нито една злополука, макар че може да са били поне двадесет. Веднъж на един завой навлезе в платното за насрещно движение и той се засмя. Не можеше да понася да ѝ се присмиват. Спря, излезе от колата и заяви, че никога вече няма да шофира с него. Пое обратно към Париж пешком. Той реши да почака. След половин час тя се върна, опитвайки се безуспешно да придаде на лицето си надменно изражение, и той ѝ разреши отново да седне зад волана. Тя спря пред първото кафене и отидоха да изпият по чашка коняк.

Тази сутрин, след като излезе от дома ѝ, отиде в хотела, събра нещата си и се отправи по още ненатовареното шосе на юг. Веднъж тя го попита защо си ангажира стая в хотел, след като почти всяка нощ, когато е в Париж, остава при нея. Той ѝ бе отговорил: „Свикнал съм с хотелите.“ Втори път тя не го попита.

Телефонът на масичката до него иззвъня. Стаята му беше огромна, обзаведена с високи тъмни мебели. Той винаги отсядаше в най-хубавите хотели в града, където нямаше много гости. Не обичаше, когато в скъпите хотели в който и град да е се тълпят посредствени хора.

— В Мадрид ли си вече? — попита тя. Навярно току-що я беше събудил, макар че никога не можеш да кажеш по гласа ѝ — такава беше Констънс. Едва събудила се, тя говореше така, сякаш току-що е взела студен освежителен душ.

— Не — отговори той. — Спрях да нощувам в Сан Себастиан.

— Как е в Сан Себастиан?

— Говорят испански.

— Изненадана съм. — Тя се засмя. — Защо ти хрумна да спреш там?

Ако трябваше да бъде откровен, би казал: „Не ми се искаше да умирам тази нощ.“ Вместо това отговори: „Валеше дъжд.“

Ето още една година. Преди пет години. Той седеше във фоайето на кинотеатъра в Пасадена. Беше привършила предварителната прожекция на последния му филм. Филмът бе сниман във Франция, главният герой — млад лейтенант от американската армия, намиращ се със своята част в Германия — бе дезертирал и започнал злощастен роман с една францужойка, преди да се предаде на властите. Заедно с Крейг във фоайето седеше, потънал в огромно палто с висока яка, режисьорът Франк Баранис; той беше разстроен, защото зрителите непрекъснато кашляха и не следяха филма внимателно. Бяха приятели вече двадесет години — откакто Баранис постави пиесата на Едуард Бренър. На сватбата на Крейг Баранис беше кум. По време на снимките на този филм Крейг получи анонимно писмо, написано от женска ръка, в което се казваше, че Баранис е спал с Пинелъпи преди сватбата, в деня преди самата сватба и вероятно и след нея. Крейг не отдаде никакво значение на това писмо и не каза за него нито на Пинелъпи, нито на Баранис. Невъзможно е заради едно анонимно писмо, написано очевидно от някоя изоставена и отмъстителна жена, да попиташ човека, твоя приятел, с когото си денонощно зает със сложни и отговорни дела, дали е спал с жена ти в навечерието на сватбата преди седемнадесет години.

Крейг изведнъж обърна внимание на това колко е остарял Баранис и как прилича на изплашена, съсухрена маймуна. Лицето му беше сипаничаво, но пък очите му бяха тъмни, големи и влажни и в контакта си с жените бе пренебрежително безцеремонен, което, както бе чувал Крейг, много ги привличаше.

„Хвърлихме бомбата — каза Баранис. — А сега?“

„Нищо — отговори Крейг. — Искахме да направим този филм и го направихме.“

Покрай тях минаха някакъв мъж с жена си — те излязоха заедно с тълпата от зрителната зала. Жената беше ниска и лошо облечена. Ако трябваше да бъде поставена като вещ за продажба, щеше да се търкаля някъде из рафтовете на универмага сред куповете преоценени стоки. Мъжът беше едър, облечен в тесен костюм. Имаше вид на футболен треньор, чийто отбор бе загубил току-що: лицето му пламтеше от гняв, очите му святкаха зад необрамчените стъкла на очилата.

„Лайна — ругаеше той, когато минаваха покрай Крейг и Баранис. Мислят, че могат да ни пробутват каквото си искат.“

„Хари — укорително каза жената. Гласът ѝ беше като от супермаркет, както и дрехите ѝ. — Как се изразяваш!“

„Повтарям: лайна.“

Крейг и Баранис се спогледаха мълчаливо. Бяха работили над филма почти две години. След малко Баранис каза:

„Вероятно този филм не е за Пасадена. Мисля, че в Ню Йорк ще се отнесат към него иначе.“

„Възможно е — съгласи се Крейг. След това, тъй като и бездруго му се стори, че тая вечер е по-особена, каза: Франк, преди два месеца получих анонимно писмо. В него се казва, че си имал връзка с Пинелъпи, преди да се оженим. Дори си бил спал с нея в деня преди сватбата. Истина ли е?“

„Да“ — отговори Баранис. В такава вечер всичко бе възможно.

„Защо тогава не ми каза?“

„Не си ме питал. Откъде, за бога, съм могъл да зная, когато това започна, че си искал да се жениш за нея. — Баранис придърпа яката около шията си и половината му лице се скри в нея. Така заприлича на малко умиращо зверче в капан. — Но дори и да бях ти казал, ти все едно щеше да се ожениш за нея. На нея щеше да простиш, а мен щеше да намразиш. И щеше да престанеш да разговаряш с мен за цял живот.“

„Може би, да“ — призна Крейг.

„Вземи например отношенията си с Ед Бренър — сърдито продължи Баранис. — С него ти вече не общуваш нали?“

„Не.“

„Ето виждаш ли.“

„Ти си знаел за Бренър и Пени?“ — посърнало попита Крейг.

„Всички знаеха — Баранис сви нетърпеливо рамене. Каква полза щеше да имаш, ако бях започнал да се хваля пред теб?“ — Баранис потъна още по-дълбоко в палтото си.

„Никаква — благоразумно се съгласи Крейг. — Добре, хайде да се махаме оттук. Ще те закарам вкъщи.“

В Ню Йорк филмът беше посрещнат не много по-добре. По това време филми за войници, разочаровани от американската армия, не бяха по вкуса на публиката.

Той седеше в кантората си зад изподрасканото бюро от червено дърво и подписваше чекове. Кантората беше малка, мизерна, състоеше се от две стаи: една за него, другата за секретарката. Белинда Юън работеше при него от деня на първата му постановка. Мебелите в кантората също не бяха подменяни от 1946 година. Нито Белинда, нито мебелите се бяха подобрили с времето. Когато той взе Белинда на работа, тя бе дребничка, тъмнокоса, много жива, почти миловидна млада жена. С годините си остана дребничка, тъмнокоса и жива, но изчезна миловидността. Годините набраздиха лицето ѝ с резки, прави линии, устните ѝ се изкривиха, сякаш изрязани с тъп нож. Бюрото и през 1946 година беше имитация на махагон, само че сега това повече личеше.

Пинелъпи го уговаряше да намери по-просторно помещение за кантора и тя сама да избере мебелите. Той отказваше. Не обичаше в кантората на мъжа да домакинствува жена: да купува мебели, дебели килими, да окачва по стените хубави картини. Нееднократно през съпружеския им живот, най-малко веднъж в годината, Пинелъпи се беше опитвала да го застави да уволни и Белинда. „Тя се държи така, сякаш тя е господарката в кантората, а не ти — твърдеше Пинелъпи. — А мен за нищо не ме зачита. — Не харесваше и как се обличаше. — Облича се нелепо. Видът и е такъв, като че ли се кани да отива до Кони Айлънд^[1] с някакъв моряк. Представяш ли си какво ще си кажат хората за теб, когато дойдат в кантората ти за първи път и видят тази жена в рокля с всичките цветове на дъгата?“ Той можеше да ѝ отговори, че хората идват да работят с него, Джеси Крейг, а не да обсъждат тоалета на секретарката му, но вместо това каза: „Когато тя се омъжи, ще взема друга жена, която ще се облича само в черно.“

„Да се омъжи ли! — изфуча Пинелъпи. — Докато ти си жив, тя няма да се омъжи.“

„Надявам се, че ще бъде така“ — каза той. Този разговор бе проведен вкъщи през една от неприятните вечери.

И въпреки това несъвместимостта на зелените и тъмночервени тонове в новото облекло на Белинда така рязко се хвърляше в очи, че и той понякога клатеше глава от удивление. Разбира се, след като затвореше вратата на кабинета си.

Понякога, когато беше изпаднала в пристъп на ярост, Пинелъпи обвиняваше мъжа си, че има любовни отношения със секретарката си. Той никога не беше докосвал Белинда. Беше сигурен, че дори ако я погалеше по бузата, тя щеше да хукне с вик навън. Не разбираше също защо жената, отлично справяща се с възложените ѝ задачи, е длъжна да уважава съпругата на своя шеф.

А освен всичко друго беше суеверен. В тази малка, мизерна кантора и с тази несимпатична, нелепо обличаща се секретарка той бе преуспял; откакто нае това помещение за осемдесет долара на месец, нещата тръгнаха добре — даже по-добре, отколкото някога е разчитал и мечтал. Какъв смисъл има да се изкушава съдбата с ненужен стремеж към разкош? Впрочем сега, в предвечерните часове на есенния нюйоркски ден, след неуспешната предварителна прожекция на неговия филм в Пасадена и не по-малко неуспешната премиера в Ню Йорк, когато седеше зад това старо бюро и подписваше безброй чекове, едва ли можеше да твърди, че щастието окончателно се е настанило в тази гола стая, където се бе трудил толкова години.

Повечето чекове, които лежаха пред него, той плащаше от собствения си джоб — това бяха лични разходи, а не служебни: домакински сметки, продукти, алкохол, отопление, телефон, заплатите на двете прислужнички, цветя; сметка за две хиляди долара за диван, който Пинелъпи открила в антикварен магазин на Медисън авеню; сметки от „Сакс“ на Пето авеню и „Бъргдорф Гудман“ за дрехи, купени от Пинелъпи; поредната ежемесечна сметка от двеста долара от „Чарлс и Риц“ където Пинелъпи си правеше косата. Имаше и други сметки: за обучението на Ан в колежа в Лозана, за обучението на Маршиа в училището в Мерилънд; застраховка и наем за гараж за колата на Пинелъпи; сметка за сто и осемдесет долара от масажистката, която посещаваше Пинелъпи три пъти седмично; огромна сметка от

холивудски лекар за лечението на майката на Пинелъпи, която дойде да навести дъщеря си скоро след сватбата, когато Крейг работеше в Холивуд над първия си филм, и веднага се разболя от някаква тайнствена болест, от която все още нямаше намерение да умре в най-скъпия град на света!

Крейг бе опитвал да остави Пинелъпи да урежда домакинските сметки, но тя постоянно превишаваше сумата или въобще не плащаше за телефона и го изключваха внезапно; или плащаше по два пъти една и съща сметка, и след това в продължение на няколко месеца не намираще време за нищо и в резултат на масата му се сипеха досадни писма, напомнящи за дълговете му. След това той поръча на Белинда да се занимава със сметките и веднъж в месеца, кипящ от безсилен гняв, ги подписваше собственоръчно. Беше му интересно какво си мисли Белинда, когато пише чекове за плащане на дрехи на сума, превишаваща годишната ѝ заплата.

Сигурно недоумяваше и какво толкова може да се прави на женските коси за двеста долара на месец.

Когато подписа и последния чек, той хвърли писалката, облегна се на стола и се загледа през отдавна немития прозорец. На отсрещната страна на улицата светеха прозорците; зад тях, на светлината на неонов лампи, работеха чиновнички и секретарки. Ако те знаеха, помисли си той, с какво се бе занимавал около час, биха имали пълното право да връхлетят в кантората му и да накъсат чековата му книжка на парчета. Най-малко чековата книжка.

От време на време се бе опитвал да протестира пред Пинелъпи за разточителните разходи, но тя избухваше в плач при всяко споменаване за пари. Кавгите за пари бяха унижителни. Когато се оженила за него, не предполагала, че се свързва за цял живот с човек, който мисли в долари и центове. В бащиния ѝ дом в Чикаго, където прекарала детството и младостта си, никога въобще не говорели за пари. Като я слушаше човек, можеше да си помисли, че произхожда от семейството на потомствени аристократи-земевладелци, забогатели още през онези знатни монархически времена, когато с такива плебейски неща като дългове и полици са се занимавали някъде в задни стаички дискретни дребни служители в сюртуци. Всъщност баща ѝ е бил търговски посредник на галантерийна фирма и бе умрял в нужда. Крейг трябваше да плати за погребението на стареца.

Всеки път споровете ставаха все по-разгорещени и Пинелъпи се заклеваше, че следи за всеки цент, изброяваше имената на съпруги на техни приятели, които за един месец харчат за дрехи повече, отколкото тя за цяла година (и това беше вярно), и призоваваше бога за свидетел, че всичките ѝ усилия и разходи са насочени към една цел — да му създаде приличен дом, да се грижи за себе си, така че да не му е неудобно да се появява с жена си пред хората, да даде добро възпитание на децата. Той не можеше да понася семейни сцени, особено за пари. Дълбоко в себе си съзнаваше, че големите суми, които изкарва, не бяха всъщност негови, те идваха по волята на случая, късмет, получаваше ги за нещо, което с удоволствие би вършил и срещу мизерно възнаграждение. Не можеше да спори за пари. Даже с такива неща, като сключване на договори, той винаги действуваше не направо, а или чрез Брайън Мърфи в Холивуд, или чрез своя бродуейски агент. Не умееше да се пазари със своенравни актьори за процента от печалбата от пиеса или филм, а още по-малко понасяше сълзите на жена си, когато станеше дума за сметката от шестстотин долара за телефон или за цената на новото палто. И все пак, като си припомни първите години, когато живееше в евтини хотели, Крейг се чудеше по силата на каква коварна магия сега подписва чекове за заплати на две прислужнички, работещи в дом, където се храни не повече от два пъти седмично и откъдето отсъства по пет-шест месеца в годината.

Всеки път, когато Белинда му донасяше да подписва чековете, лицето ѝ приемаше непроницаемо изражение. Той беше привикнал към това изражение и въпреки това му беше трудно да я погледне в очите. Даваше си вид, че е зает, и без да вдига глава, отронваше грубовато: „Благодаря, Белинда. Оставете ги на бюрото. Ще ги подпиша, когато имам време.“

Когато се запознаха, Пинелъпи бе очарователна млада актриса със средни възможности. Умееше да се облича красиво. Наемаше малка уютна квартира в Гринич Вилидж и живееше с деветдесет долара на седмица. Не можеше да си обясни какво се бе случило с нея. От икономична млада жена, която си переше сама чорапите и бельото всяка вечер, тя се беше превърнала много скоро в прахосница, която преобръща галерии и антикварни магазини и кръстосва из Петото авеню като мародер; бе наела две гледачки за децата си и заявяваше, че

не може да си представи да живее никъде другаде в Ню Йорк, освен между Шестдесета и Осемдесет и първа улица в Ист Сайд. Американките се отдават на пражосване на пари с такава лекота, казваше си той, с каквато делфинът се плъзга по вълните.

Но от това, че бе виновен не по-малко от жена си и че съзнаваше това, не му ставаше по-леко, когато подписваше чековете.

Той събра разходите, за които подписа чекове, и старателно записа сумата в чековата книжка. Девет хиляди триста двадесет и шест долара и четиридесет и седем цента. Немалки разходи за човек, претърпял два пъти неуспех.

Когато работеше с Бренър над първата му пиеса, веднъж той му каза: „Не разбирам какви проблеми може да има човек, изкарващ повече от петдесет долара на седмица.“ Тогава Бренър беше млад и се придържаше към крайни възгледи, но все пак щеше да бъде интересно какво би си помислил сега, ако попадне в кантората на стария си приятел и види всичките тези чекове, с които бе отрупано бюрото.

Поддаващ се на внезапен порив, той попълни собственоръчно още един чек за девет хиляди триста двадесет и шест долара и четиридесет и седем цента. Мястото за името на получателя не попълни. След малко написа там името на един родилен дом. Това бе родилният дом, където се бяха появили на бял свят двете му дъщери.

После написа кратка бележка до комитета за набиране на средства в родилния дом, приложи я към чека, сложи ги в плик, написа адреса и залепи плика.

Балансът на сметките е направен. Повика Белинда. Нямаха звънец; някога се канеше да прекара, но реши, че е глупаво. Когато Белинда влезе, той ѝ връчи чековете и запечатания плик и каза:

„Това е всичко за днес. Благодаря.“

След това слезе долу, влезе в съседния бар и пи толкова, колкото му бе необходимо да приеме предстоящата вечер като неясен силует.

Когато се върна вкъщи, Пинелъпи попита:

„Как смяташ, ще доживея ли до деня, в който ще те видя трезв на вечеря?“

Току-що си бяха отишли и последните гости. Навсякъде из хола имаше празни чаши. Пинелъпи беше отишла в кухнята да изхвърли пепелниците. Той погледна часовника си. Един и половина. Гостите се бяха заседели. Той се отпусна в креслото и свали обувките си. Вечеряха четиринадесет души. Вечерята беше отлична. Компанията — скучна. Той пи доста вино.

Теоретически всичките дванадесет гости бяха негови приятели. От тях считаше за истински приятели само двама Робърт и Алис Пейн. Робърт Пейн беше заместник-директор по търговската част на едно издателство; представителен, солиден, високообразован човек, не говореше прибързано, обмисляше всяка дума, не обичаше празните разговори. Крейг се запозна с него в издателството, когато го бяха помолили да състави сборник с пиеси, и веднага му стана симпатичен. Жена му, Алис, бе детски психиатър — едра, порядъчна жена със симпатично лице и по мъжки подстригана сребрееца коса, обграждаща спокойното ѝ овално лице. Пинелъпи ги намираще отегчителни и Крейг знаеше, че ги е поканила заради него, за да не се оплаква много от останалите гости.

Никой на масата не работеше в киното или театъра, но имаше двама, които понякога влагаха пари в негови пиеси. Както обикновено, и Бърти Фолсъм беше там. Откакто жена му почина, той не пропускаше нито една покана за вечеря. Винаги говореше за положението на борсата с подробности. Фолсъм бе няколко години, по-възрастен от Крейг. Дребен на ръст, с остро лице, оплешивяващ, с посредствена външност, безупречно облечен, с кръгло стегнато шкембе, той оглавяваше голяма комисионерска фирма на Уолстрийт. Крейг си мислеше: „Колкото по-навътре отива Бърти Фолсъм в деловата част на града, толкова повече расте влиянието му.“ От време на време даваше съвети на Крейг относно акциите и той понякога се ползуваше от тях. Понякога съветите се оказваха полезни. Откакто овдовя, го канеха у Крейг постоянно. Често той сам звънеше в шест часа и питаше какво ще правят вечерта. Ако нямаха предвидено нищо специално, те го канеха да вечеря заедно с тях в тесен семеен кръг. Фолсъм винаги помнеше кой кога има рожден ден, носеше подаръци на Ан и Маршиа. Пинелъпи казваше, че го съжалява. Капиталът на Фолсъм възлизаше, по изчисления на Крейг, на не по-малко от два милиона долара. Вероятно това беше проява на душевната доброта на

Пинелъпи, че намира време да съжалява човек с два милиона капитал. Когато у тях имаше събиране като тази вечер, Пинелъпи канеше разни дами за Фолсъм. Тези дами — обикновено разведени — се причисляваха към този тип жени, които са винаги свободни и могат да отидат да вечерят във всеки дом. Когато Крейг бе зает или се намираше извън града, Фолсъм придружаваше Пинелъпи на театър и на гости. Някой веднъж бе казал, че Фолсъм е полезен човек. Вдовец в кръга от приятели никога не пречи.

Бърти Фолсъм изнесе цяла дисертация по борсовите въпроси. Освен за борсата, говориха за прислугата, за бедственото състояние на спектаклите на Бродуей този сезон, за спортни коли — ферари, порше и мазерати, за недостатъците на сегашната младеж, за любовните похождения — открити и тайни — на отсъстващи приятели, за невъзможността вече да се намери прилично място за почивка в Карибско море и за сравнителните достойнства на разни курорти от гледна точка на това какви условия предоставят за каране на ски. Оказа се, че всички присъстващи карат ски всяка зима. Всички, освен Крейг — Пинелъпи прекарваше по един месец в Сън Вали и Аспън. Сама. Крейг, седнал начело на масата в дома си в Ист Сайд в Ню Йорк, чувствуваше, че става специалист по ски-спорта. Всъщност той нямаше нищо против ски-спорта и съжаляваше, че на младини е нямал време да се научи, но, мислеше той, със спорт трябва да се занимаваш, а не да говориш за него. Никой не спомена за последния му филм и въобще за никой от филмите му. Никой, освен семейство Пейн, които бяха дошли малко по-рано, за да говорят с него на чашка, преди да пристигнат останалите гости. Те бяха харесали последния му филм, макар че Алис Пейн не можеше да приеме бурната сцена в един парижки бар, където героят се замесва в побой. Тук Робърт Пейн дружелюбно отбеляза: „Алис още не се е научила да забравя, че е психиатър, когато влиза в киносалон.“

Вечерта имаше един момент, в който Крейг слушаше с интерес. Заговориха за движението за освобождение на жените и Пинелъпи, обикновено неразговорчива в компания, се включи активно в разговора. Тя говори в защита на движението. Крейг я поддържаше. С тях бяха съгласни всички жени на масата. Ако не бяха толкова заети с проби, уреждане на вечери, редовни посещения на фризьорски салони

и пътувания до Карибското крайбрежие и СЪН Вали, те несъмнено биха оказали голямо влияние в движението.

Крейг не се грижеше за подбора на гостите. Първо, бе твърде много зает с други неща. И второ, понякога се запознаваше с хора, които му се виждаха интересни, и съветваше Пинелъпи да ги кани, но тя почти винаги му отговаряше, че този мъж или тази жена, или съпругеска двойка по една или друга причина, обикновено сериозна, не са подходящи за компанията, която тя събира този ден.

Той въздъхна, без сам да знае защо, стана от креслото и се отправи по чорапи по дебелия светъл килим към бюфета с бутилките и си наля уиски. Пинелъпи се върна от кухнята и хвърли поглед към чашата в ръката му. Когато го погледнеше така, винаги се чувствуваше виновен. Той взе бутилката и си наля още уиски, плисна в чашата малко сода и се върна към креслото. Наблюдаваше как Пинелъпи се движеше из просторната уютна стая. Меката светлина на лампите хвърляше кремави кръгове по полираното дърво на страничните масички, по брокатната тапицерия на креслата, по медните вази, пълни с цветя. Пинелъпи не понасяше ярка светлина. Във всяко тяхно жилище, даже и да бе наето за лятото, беше трудно да се намери място за четене.

Тя беше в широка дълга рокля от червено кадифе, която падаше грациозно около изящната ѝ, все още млада фигура, когато се навеждаше, за да оправи цветята, да сложи на място някое списание, да затвори капака на сребърната кутия за цигари. Имаше добър вкус. Вещите ставаха по-красиви, след като тя ги докоснеше. В нейния дом нямаше нищо натруфено или крещящо. Но тук се живее чудесно, мислеше си Крейг. Той обичаше този дом. Седеше с чаша в ръка и наблюдаваше как жена му се движи из топлата, уютна стая, забрави за току-що разотишлите се гости. В този момент, любувайки ѝ се в нощната тишина, почувствува, че я обича и ни най-малко не съжали, че е женен. Знаеше недостатъците ѝ. Тя лъжеше, беше разточителна, коварна, често претенциозна; пълнеше къщата с хора от втора ръка, защото се страхуваше от съперничеството на блестящи, красиви, умни хора; беше му изневерявала и в същото време го беше измъчвала със своята ревност; когато се случеше неприятност, тя неизменно прехвърляше отговорността на други, обикновено на него; често го отегчаваше. И въпреки това я обичаше. В края на краищата няма

идеални бракове. Всеки от партньорите е длъжен да направи някакъв компромис. Сам той не е идеален. Беше уверен, че дълбоко в душата си Пинелъпи предявява към него много повече претенции, отколкото той към нея.

Остави чашата си, стана, отиде до нея и я целуна отзад, по врата. Тя се стресна, сякаш я беше изплашил.

„Хайде да си лягаме“ — каза той.

Тя се дръпна от него.

„Ти си лягай. Аз още не съм привършила.“

„Искам с теб.“

Тя бързо отиде до другия край на стаята и като за защита, постави стол пред себе си.

„Мислех, че на всичко това е сложено край.“

„Както виждаш, не.“

„За мен, да.“

„Какво каза?“

„Казах, че за мен е свършено. Завинаги. Не искам да спя с теб, нито с никой друг.“ — тя говореше с тих, равен, спокоен глас.

„Защо се сърдиш сега?“ — Той се стараеше да не показва раздражението си.

„На теб. На всичко. Остави ме на мира.“

Той се върна в креслото си, взе чашата и отпи голяма глътка уиски.

„Сутринта, когато изтрезнееш — каза тя, — ще разбереш, че страстта ти се намира на дъното на сейфа. Заедно с много други неща.“

„Не съм пиян.“

„Всяка вечер си пиян.“

„Ти сериозно ли говориш?“

„Да, сериозно.“

„Защо така изведнъж?“

„Не е изведнъж. — Пинелъпи все още стоеше барикадирана зад стола. — Отдавна съм ти омръзнала. И ти не го криеш. Тази вечер например. Непрекъснато се прозяваше пред моите приятели.“

„Съгласи се, Пени, че днешната компания беше скучна.“

„Не съм съгласна с нищо.“

„Този Бърти Фолсъм, за бога...“

„Много хора мислят, че е много умен и интересен човек.“

„Много хора са, мислели, че и Хитлер е бил умен и интересен човек.“

Той направи крачка към нея, но видя как ставите на пръстите ѝ побеляха, като стисна облегалката на стола, и се спря.

„Хайде стига, Пени — ласкаво заговори той. — Не се поддавай на мимолетно настроение и не говори неща, за които после ще съжаляваш.“

„Това не е мимолетно настроение. — Тя стисна устни сурово. Сега даже слабото осветление не скриваше възрастта ѝ. — Отдавна съм мислила за това.“

Той допи уискито, седна и я загледа изпитателно. Тя издържа погледа му, в очите ѝ имаше само неприязън.

„Е — каза той. — Значи развод. Да пийнем по този случай.“ — Той стана и с чаша в ръка се отправи към бюфета.

„Може и да не се развеждаме — каза тя. — Ти нали не се каниш да се жениш отново?“

Той се усмихна и си наля уиски.

„Аз също не се каня да се омъжвам.“

„Значи какво излиза: да живеем заедно, сякаш нищо не се е случило?“ — попита той.

„Да. Дори и само заради Ан и Маршиа. Това няма да бъде чак толкова трудно. Нищо особено не се е случвало между нас вече толкова години. Само рядко, когато не си се докарал до пълно изнемогване или когато страдаш от безсъние, или когато нямаш под ръка някои от твоите момичета, се сецаш, че имаш жена, и тогава започваш да се умилкваш.“

„Ще я запомня тази дума, Пени. Умилкваш.“

Тя не обърна внимание на заплахата му.

„Четири-пет ноци в годината — ето твоите съпружески утехи. Не са толкова много. Мисля, че и двамата ще минем и без тях.“

„Аз съм на четиридесет и четири години, Пени. Не мога да остана за цял живот неженен.“

„Неженен — тя грубо се изсмя — Сякаш това има някакво значение за теб. Можеш да постъпваш, както желаш. Точно както досега.“

„Мисля — каза тихо той, — че е съвсем уместно утре да се отправя на дълго и приятно пътешествие. Европа е най подходящото

място за това.“

„Момичетата ще си дойдат за Коледа — каза тя. — Най малкото, което им дължиш, е да ги дочакаш. Не си изкарвай яда на тях.“

„Добре — съгласи се той. — Европа ще почака до Коледа.“

Той чуваше, че звъни телефон. Още не опомнил се, едва не каза: „Пени, вдигни слушалката, моля те.“ След това се стресна, огледа се и видя, че стои зад натруфеното старинно бюро в хотелската стая с прозорци към морето. Протегна ръка към телефона и вдигна слушалката.

— Крейг на телефона.

В слушалката се чуваше далечно бучене и смесени американски гласове — толкова тихи, че беше невъзможно да се разбере нито една дума. След малко, чудно откъде, прозвучаха няколко акорда на пиано, после почукване и — тишина. Той се намръщи, сложи слушалката и погледна часовника си. Минаваше полунощ, на американския континент беше между три и шест часът следобед. Той почака, но телефонът не звънна отново.

Стана и си наля уиски. Почувствува, че бузите му са мокри. С недоумение се огледа в огледалото. По бузите му имаше сълзи. Той ги изтри грубо с опакото на ръката, отпи половината уиски, хвърли гневен поглед към телефона. Кой се бе опитал да му звъни, каква новина се изгуби по пътя през океана?

Може би този глас можеше да изясни всичко — да му каже къде е, какво е придобил, какво дължи, какво му дължат, как се отнася от гледна точка на религиозния морал към брака си, към дъщерите си, към кариерата си. Нека му кажат веднъж завинаги дали е морално банкрутирал, или е етически състоятелен, дали не прахоса любовта си напразно; нека му отговорят на въпроса не опозори ли себе си с това, че в този век на войни и неизчислими бедствия е потънал в света на измислици и сенки.

Но телефонът мълчеше. Гласът от Америка не си проби път. Той допи уискито.

По-рано, когато пътуваше, Пинелпи имаше навика да му звъни почти всяка вечер, преди да си легне. „Не спя добре — обясняваше тя, — ако не ти чуя гласа и не разбера, че си здрав.“

Сметките за телефона бяха огромни.

Понякога звъненето го дразнеше, понякога, точно обратното, го обхващаше съпружеска нежност при познатия нисък, музикален глас, долитащ от далечен град, от другия край на континента. Дразнеше се, когато си помислеше, че жена му следи и проверява неговата вярност, макар че след това, което се случи между тях, той не се считаше задължен да съблюдава вярност, поне вярност в този смисъл. От време на време ѝ изневеряваше. Изневеряваше ѝ без чувство на вина, внушаваше си той. И не можеше да се каже, че не изпитва удоволствие, като си позволяваше тези слабости. Но никога не си позволи да се увлече сериозно по някоя жена. В това, струваше му се, се проявяваше желанието му да запази брака. По същата причина той не считаше за нужно да се интересува от отношенията на жена му с други мъже. Никога не беше я следил. Жена му, той знаеше това, тайно се ровеше в неговите книжа да търси имена на жени, но той никога не бе вземал адресирано до нея писмо и не разпитваше с кого се среща и къде ходи. Без ни най-малко да се замисля за мотивите на своето поведение, той считаше, че любопитството от такъв род е унизително за него и би наранило самолюбието му. В нощните телефонни разговори на Пинелъпи той виждаше проява на женска хитрост, но в повечето случаи се отнасяше към тях търпимо, те даже го забавляваха и ласкаеха. Сега разбра, че се е заблуждавал. И той, и жена му бяха избягвали да гледат истината в очите и у тях не бе останало никакво съпружеско чувство.

Тази сутрин той се ядоса, когато получи от нея писмото, с което искаше пари. Подписвайки поредния чек, той я осъждаше за нейната алчност и подлост. Но сега, самотен в този среднощен час, когато душата му бе обхваната от спомени, събудени от дневната разходка до Кап д'Антиб покрай техния дом, и в ушите му все още ечаха тези неразгадаеми гласове в телефонната слушалка, той неволно се отнесе мислено към по-добри времена и по-нежни срещи.

Най-много от всичко Крейг ценеше семейния живот в минути на крайна умора, когато се връщаше вкъщи късно вечерта от театъра след многочасовия хаос на репетиции и яростните стълкновения на характери и темпераменти, които той, като продуцент, трябваше да смекчава и оправя. Вкъщи винаги го чакаше Пинелъпи, готова да му даде да пийне нещо в красиво подредения хол, и да слуша за

проблемите, за трудностите, за малките трагедии и нелепите комични ситуации през деня, за опасенията за утрешния ден, за нерешените още спорове. Тя го слушаше заинтересовано, спокойно и с разбиране. Той можеше да разчита на нейната интуиция и на нейния ум. Тя му беше неизменен помощник, най-надеждният съдружник, най-полезният съветник, винаги заставаше на негова страна. От всичките щастливи спомени от семейния живот — лятото в Антиб, минутите, прекарани с дъщерите, даже радостта от дълго неувяхващата взаимна страст — най-скъпи оставаха спомените за тези безбройни тихи нощни разговори, по време на които те даваха един на друг най-хубавото, което имаха, и които представляваха в крайна сметка истинската основа на техния брак.

Ето и днес се натрупаха куп проблеми и му беше нужен съветник. Въпреки всичко той съзнаваше, че жадува да чуе гласа ѝ. Когато ѝ писа, че ще подава молба за развод, тя му отговори с дълго писмо, в което го умоляваше да не разтрогва брака в името на запазването на семейството, като апелираше към чувствата и разума му. Той беше прочел писмото бегло, страхувайки се вероятно да не се разколебае, и хладно ѝ писа да си търси адвокат.

И ето — това беше почти неизбежно — тя е в ръцете на адвокатата и ламти за пари, изгода, отмъщение. Сега съжали, че тогава не прочете писмото ѝ по-внимателно.

Под действието на внезапен порив той вдигна слушалката, каза на телефонистката номера на телефона в Ню Йорк и изведнъж си спомни, че Пинелъпи сега е в Женева — това му съобщаваше дъщеря му в писмото.

Глупава жена, помисли си той. Тъкмо днес трябваше да си е вкъщи. Отново вдигна слушалката и анулира поръчката.

---

[1] Остров с парк за развлечения в Ню Йорк. — Б.ред. ↑

8.

Крейг отново си наля уиски и с чаша в ръка закрачи из стаята, сърдит на себе си, че се бе предал на спомени от миналото, че беше разчовъркал стари рани. Нали не за това дойде в Кан. И Гейл МакКинън носи определена вина. Но какво пък, помисли си той, щом съм започнал, по-добре да продължа до края. Спомни си всички грешки, всички погрешни завои, всички измени. Щом в дневния ред е мазохизмът — наслаждавай се. Чуй какво казват призраците, спомни си какво е било времето през други времена...

Отпи от уискито, седна прегърбен зад бюрото и отново потъна в миналото.

Беше в кантората си след тримесечен престой в Европа. Пътуването не беше нито успешно, нито неуспешно за него. Той живееше — не без удоволствия — като че ли извън времето и отлагаше всички решения.

На бюрото лежаха куп ръкописи. Прелистваше ги без всякакъв интерес. Преди разрива, или полуразрива, с Пинелъпи той доби навик да чете в малкия кабинет, който си бе устроил на тавана. Там нямаше телефон и никой не му пречеше. Но след завръщането си от Европа си взе стая в хотел, недалеч от кантората, и вкъщи ходеше рядко. Той не беше си изнесъл дрехите, нито книгите, и когато дъщерите му си идваха, което не се случваше често, оставаше с тях. Нямаше представа доколко са осведомени за скарването между родителите им; във всеки случай нямаше никакви признаци, че забелязват промяна. Те бяха толкова заети със собствените си грижи — срещи, училище, диети, — че едва ли биха обърнали внимание, даже ако родителите им разиграят пред техните очи, в хола, сцена от „Макбет“ с истински кинжал и проливане на истинска кръв. Струваше му се, че външно Пинелъпи и той се държат почти както по-рано, само може би се отнасят един към друг малко по-вежливо отпреди. Повече скандали или пререкания

нямаше. Не се питаха кой къде ходи. Това беше период, в който той се чувствуваше странно спокоен, както е с болен, който се възстановява бавно след дълго боледуване и който разбира, че няма да го заставят да върши тежка работа.

От време на време излизаха заедно. Пинелъпи му направи подарък за четиридесет и четвъртия му рожден ден. Отидоха заедно до Мерилънд да гледат училищен спектакъл, в който Маршиа играеше малка роля. Нощуваха в една и съща стая в хотела в града.

Нито една от предложените му пиеси, по негово мнение, не заслужаваше внимание, макар че беше уверен, че една-две биха се ползували с успех пред публиката. Но когато с такива пиеси се заемаха други и ставаха сензация, той не изпитваше нито огорчение, нито чувството, че е пропусната възможност.

Не четеше повече театралните хроники и не се абонираше за специалните периодични издания. Избягваше ресторанти от типа на „Сарди“ и „Дауни“, които някога обичаше да посещава и които винаги бяха пълни с хора от света на театъра и киното — повечето познати по физиономия.

След предварителната прожекция в Пасадена нито веднъж не бе ходил в Холивуд. От време на време звънеше Брайън Мърфи и съобщаваше, че му изпраща ръкопис или книга, които биха го заинтересували. Крейг добросъвестно прочиташе изпратеното и отговаряше по телефона на Мърфи, че не го интересува. Последната година Мърфи започна да звъни само за да го пита за здравето. Крейг винаги отговаряше, че се чувствува добре.

На вратата се почука. Влезе Белинда с ръкопис на пиеса и прикрепен към него запечатан плик. Лицето ѝ имаше някак си странно, напрегнато изражение.

„Току-що го донесоха. Лично — каза тя и сложи ръкописа на бюрото му. — Новата пиеса на Еди Бренър.“

„Кой я донесе?“ — Крейг се стараеше да говори спокойно.

„Госпожа Бренър.“

„Защо не влезе да се обади?“

„Поканих я. Но тя не пожела.“

„Благодаря“ — каза той и разряза плика.

Белинда излезе, като затвори тихо вратата след себе си.

Писмото беше от Сюзън Бренър. Той я харесваше и съжаляваше, че обстоятелствата не му бяха позволили да се среща повече с нея. Зачете писмото:

„Драги Джес! — пишеше Сюзън Бренър. — Ед не знае, че ти изпращам пиесата му и ако узнае, ще ме упреква цял половин час. Но това няма значение. Каквото се е случило между вас е вече минало и аз искам само едно: неговата пиеса да попадне в надеждни ръце. Последните години той се свърза с посредствени хора, които оказват и на него, и на работата му лошо влияние, така че трябва да предприема нещо, да го отърва най-после от това обкръжение.

Мисля, че това е най-хубавото, което Ед е написал след «Пехотинецът». До известна степен са сходни по настроение. Прочети я — ще видиш сам. Един-единствен път пиеса на Ед е намирала достойно сценично изпълнение — и това беше, когато работеше с теб и Франк Баранис, и аз се надявам, че вие тримата ще се съберете отново. Възможно е да е дошло време отново да сте си нужни един на друг.

Вярвам в твоя талант, в твоята честност и в твоя стремеж да поставяш в театъра само това, което е достойно за внимание. Убедена съм, че си достатъчно благоразумен и благороден човек, за да не си позволиш горчиви спомени да ти попречат по твоя път към съвършенство.

Когато прочетеш пиесата, моля те, позвъни ми. Звъни сутрин, около десет. Ед наема малка канторка недалеч от нас и до това време вече е излязъл.

Както винаги, твоя Сю.“

Предана, наивна, пълна с оптимизъм жена, помисли си Крейг. Както винаги. Жалко, че онова лято не беше с тях в Антиб. Той дълго гледа ръкописа. Текстът беше напечатан от непрофесионална ръка. И неумело подвързан. Вероятно го беше напечатала самоотвержената

съпруга. Бренър едва ли бе в състояние да плати на машинописка. „Горчиви спомени“ пишеше Сюзън Бренър. Какви ти спомени. Той ги беше погребал под толкова много други — горчиви и сладки спомени, че сега тези му приличаха на анекдот за някого си, от когото Крейг слабо се интересуваше.

Той стана и отвори вратата. Белинда седеше зад бюрото и четеше роман.

„Белинда — помоли той, — не ме свързвай с никого, докато сам не помоля.“

Тя кимна. Всъщност в последно време телефонът в кантората звънеше рядко. Каза го по стар навик.

Той седна зад бюрото и прочете неравно напечатания текст. Това му отне не повече от час. Искаше му се пиесата да му хареса, но когато привърши четенето, стигна до извода, че не желае да се захваща с нея. Както и първата пиеса на Бренър, тя беше за войната. Но не за сражения, а за войкови подразделения, които бяха воювали в Африка, сега се намираха в Англия и се подготвяха за агресия в Европа. Замисълът на автора му се виждаше прекомерно широк, а възплащението — твърде бедно. Действащите лица бяха ожесточени или сломени от войната ветерани, от една страна, а от друга — свежото попълнение от новобранци, които дресираща сурово и държаха в страх от старшите и които не знаеха ще им стигне ли мъжеството и какво да очакват, когато дойде време да влязат в бой. Конфликтите, възникващи между ветераните и новците, се допълняха от епизоди с участието на англичани — момичета, английски войници, техни близки. На тази основа Бренър се опитваше да анализира различията между двете общества, чиито представители войната беше събрала за няколко месеца в един лагер. Стилистически Бренър беше преминал от трагедия през мелодрама до груб фарс. Първата му пиеса беше проста и монолитна, безпощадно реалистична и директно довеждаше героите до неизбежния кървав край. Новата пиеса блуждаеше, морализираше, настроенията и местата на действие семеняха почти случайно. Ако сегашният период от живота на Бренър се наричаше зрелост, то тази зрелост не му е от полза, мислеше си Крейг. Тя го е лишила от предишната му непосредственост. Разговорът със Сюзън Бренър по телефона няма да бъде от приятните. Той посегна към телефона, но се

отказа. Реши да прочете пиесата още веднъж утре, след като помисли върху нея.

Но когато я прочете отново на следващия ден, пак не я хареса. Вече нямаше смисъл да отлага разговора.

„Сюзън — започна той, като чу гласа ѝ в слушалката, — страхувам се, че няма да мога да се заема с нея. Искаш ли да знаеш защо?“

„Не — отсече тя. — Остави ръкописа при секретарката си. Като минавам, ще го взема.“

„Съжалявам много, Сю.“

„Аз също. Имах по-добро мнение за теб.“

Той бавно постави слушалката. Започна да чете друга пиеса, но в главата му не влизаше нищо. Отново сне слушалката и помоли Белинда да го свърже с Брайън Мърфи, който се намирал на Западното крайбрежие в момента.

След като се поздравиха и Крейг разбра, че Мърфи се чувства превъзходно и че отива в събота и неделя в Палм Спрингз, Мърфи го попита:

„На какво дължа честта?“

„Обаждам се за Ед Бренър, Мърф. Можеш ли да му намериш работа? Той е зле.“

„Откога си станал толкова голям приятел с Ед Бренър?“

„Няма такова нещо. Аз даже не искам да узнае, че съм ти звънил. Само му намери работа.“

„Чух, че завършва пиеса“ — каза Мърфи.

„Още не се е справил.“

„Чел ли си я?“

Крейг се поколеба, после отговори:

„Не.“

„Значи си я прочел и не ти харесва“ — заключи Мърфи.

„Говори по-тихо, Мърф. И моля те, не казвай никому нищо. Ще направиш ли нещо?“

„Ще се опитам — склони Мърфи. — Но нищо не обещавам. Тук положението не е стабилно. На теб необходимо ли ти е нещо?“

„Не.“

„Чудесно. Впрочем този въпрос беше реторически. Предай моите поздравии на Пени.“

„Благодаря, ще предам.“

„Знаеш ли какво, Джес?“

„Какво?“

„Много обичам да ми звъниш. Ти си единственият клиент, който не дава телефонните разговори за моя сметка.“

„Аз съм разточителен човек“ — каза Крейг и остави слушалката. Беше уверен, че шансовете са едва едно на сто Мърфи да намери някаква работа за Ед Бренър на Западното крайбрежие.

Крейг не отиде на премиерата на пиесата на Бренър, макар че си бе купил билет, защото тази същата сутрин му се бяха обадили от Бостън. Неговият приятел, режисьорът Джек Лотън, който поставяше там музикална комедия, му съобщи по телефона, че спектакълът не върви и го молеше да отиде и види дали ще може да се направи нещо.

Крейг даде билета за премиерата на Белинда и отлетя за Бостън същия следобед. До започването на спектакъла не се срещна нито с Лотън, нито с другите — по-добре да види първо сам, със свежи очи. Той не искаше да слуша оплакванията на продуцента от режисьора, на режисьора от продуцента и актьорите, на главния актьор от всички — обичайните ежби, щом някой спектакъл не върви.

Това, което видя на сцената, предизвика у него съжаление. Съжаление за автора, за композитора, за певците и танцьорите, за актьорите, за музикантите, за зрителите и за тези, които са вложили парите си в това зрелище, струващо триста и петдесет хиляди долара. Талантливи хора от всички области се бяха трудили няколко години и ето спектакълът се появи на бял свят. Танцьорите показваха чудеса на виртуозност, певците, които в други пиеси се ползуваха с постоянен успех, надминаха себе си. И никакъв ефект. На сцената се появяваха и изчезваха оригинални декори, оркестърът изригваше във вакханалии от звуци, актьорите се усмихваха стоически и безнадеждно, изричайки шегите, на които никой не се смееше, в дъното на залата отчаяно шареха продуцентите. Лотън, седнал на последния ред, диктуваше нещо с измъчен, хрипящ глас на една секретарка, а тя записваше бързо в бележник с молив, в който беше инсталирана електрическа лампичка. Нищо не се получаваше.

Крейг не го свърташе на стола, струваше му се, че провалът виси във въздуха. Искаше му се да стане и да си отиде, мислеше си със страх за момента, когато всички ще се съберат в апартамента в хотела и ще се обърнат към него с въпроса: „Е, какво ще кажете?“

Анемичните единични аплодисменти при падането на завесата прозвучаха като плесница към всички от бранша, а застиналите усмивки на кланящите се изпълнители приличаха на гримаси на хора, подложени на изтезание.

Крейг не отиде зад кулисите, а се отправи направо към хотела и след като се подкрепи с две уискита, се качи горе, където го очакваха тънки като хартия сандвичи с пилешко месо, маса, отрупана с бутилки уиски, и злобните, пепеляви физиономии на мъже, неизлизали на свеж въздух три месеца.

Крейг не започна да откровеничи в присъствието на продуцентите, автора, композитора и художника. Към тях той не питаеше никакви симпатии и нямаше никакви задължения. Не те, а Лотън го бе помолил да дойде тук, така че той ще изчака тези хора да си отидат, а след това ще каже на Лотън честно мнението си. Засега се ограничи с няколко успокоителни пожелания: да се съкрати танц тук, да се измени леко песенен номер там, да се освети иначе любовна сцена. Хората разбраха, че нищо съществено няма да им каже и се разотидоха рано.

Последни си тръгнаха продуцентите. И двамата бяха невисоки на ръст, злобни, сприхави, привидно енергични, те нагрубяваха Лотън и почти не скриваха неприязънта си към Крейг, който също ги беше подвел.

Когато вратата се затвори след продуцентите, дошли в Бостън с големи надежди за блестящ успех, Лотън каза:

„Вероятно сега ще извикат поне дузина други режисьори да дойдат тук на моето място. — Лотън беше висок мъж с измъчен вид, с очила с дебели стъкла. Всеки път, когато поставяше пиеса, язвата започваше страшно да го боли, независимо от това дали върви добре или зле. Той непрекъснато си сръбваше от чаша с мляко и всеки пет минути гълташе от шишенцето с маалокс. — Е, какво ще кажеш, Джес?“

„Мисля, че трябва да се спре.“

„Толкова ли е лошо?“

„Толкова.“

„Ние имаме все още време да правим промени“ — каза Лотън, сякаш оправдавайки се.

„Няма да помогне, Джак. Не се опитвай да съживиш мъртъв кон.“

„Боже мой — промърмори Лотън. — Да се чудиш колко неприятности могат да се струпат изведнъж на главата ти. Той не беше вече млад, беше поставил повече от тридесет пиеси, винаги бе получавал само най-ласкави отзиви. Имаше приказно богата жена, а сега седеше, свил се от болката, и клатеше глава като генерал, който е хвърлил в боя последните си резерви и ги е загубил за една вечер. — Господи, да можеше поне стомахът да ме отпусне.“

„Джак, зарежи тази работа.“

„Имаш предвид спектакъла?“

„Не, изобщо. Така ще стигнеш до болницата. Нищо не те принуждава да минаваш през всичко това.“

„Така е — съгласи се Лотън. — Сигурно е така.“ Изглежда той сам се учудваше на откритието си.

„Е? Тогава?“

„С какво да се занимавам? Да се грея на слънцето заедно с другите старци в Аризона? — Лицето му се изкриви от нов пристъп на болка и той притисна стомаха си с ръка. — Това е единственото нещо, което умея. Единственото, с което искам да се занимавам. Дори когато е една такава безсмислена, мъртвородена глупост, като това шоу тази вечер.“

„Ти ме попита за мнението ми“ — напомни Крейг.

„И ти ми го каза. Благодаря.“

Крейг стана.

„Отивам да спя. Съветвам те и ти да направиш същото.“

„Да, да, разбира се — почти с нетърпение каза Лотън. — Искам само да си запиша една-две бележки, докато не са излетели от главата ми. Насрочих репетиция за единадесет часа.“

Крейг не беше успял да излезе още, когато той се наведе над текста на пиесата и зашари трескаво с молив по страниците, сякаш всяка щриха щеше да промени всичко и до началото на утрешната репетиция шегите ще станат по-смешни, музиката — по-жива, танците

— по-възторжени, аплодисментите — оглушителни и даже Бостън от неговото старание и мъки на другия ден ще стане друг град.

На другата сутрин, когато Крейг се върна в кантората си, Белинда беше оставила на бюрото му рецензиите за пиесата на Бренър. Можеше и да не ги чете. По изражението на лицето ѝ беше ясно, че нещата са минали зле предишната вечер. Когато ги прочете, разбра, че спектакълът се е провалил безнадеждно и в събота вероятно ще го снемат. Даже в Бостън беше по-добре.

В събота отиде на последното представление. Залата беше наполовина пълна и то, Крейг знаеше това, предимно с гратисчии. За щастие Бренър не беше в залата.

Когато завесата се вдигна и прозвучаха първите думи от диалога, имаше странното чувство, че се намира пред прага на нещо прекрасно. Актьорите играеха съсредоточено, пламенно, със заразителна увереност в ценността и значимостта на думите, които Бренър ги заставяше да говорят. По нищо не личеше някой да е огорчен от това, че само преди три дни критиците бяха оплюли пиесата, наричайки я скучна и заплетена и че щом падне завесата тази вечер, всичко ще бъде свършено: декорите ще бъдат демонтирани, театърът ще потъне в мрак, а те самите ще се озоват на улицата, без работа. В тяхната преданост към професията им имаше благородство и това накара Крейг да се просълзи, макар че виждаше грешките и в подбора на изпълнители, и в режисурата, и в трактовката, скриваща от зрителя тънкия, сложен замисъл на пиесата — грешките, които бяха навлекли на Бренър гнева на критиците.

Седнал в тъмната зала, зад него зеещите столове на празните редове, той гледаше този безспорно слаб, непълноценен спектакъл и разбра, че първата му преценка за пиесата на Бренър е била явно погрешна. За първи път от много време в него сега се пробуди интерес към театъра. Почти автоматично в главата му започна да се оформя план как да подобри пиесата, така че да разкрие достойнствата ѝ и да отстрани недостатъците.

Когато спектакълът завърши, тук-там в салона се чуха аплодисменти, но Крейг, трогнат и развълнуван, побърза да отиде зад кулисите с надеждата да намери Бренър и да му каже хвалебствени, ободряващи слова.

Старецът, който дежуреше на служебния вход, позна Крейг и каза мрачно:

„Какъв позор, господин Крейг.“

Те се здрависаха. Старецът каза, че Бренър е на сцената и се прощава с актьорите. Крейг изчака, скрит зад кулисите, докато Бренър си свърши кратката благодарствена реч, след която актьорите се отправиха към гримьорните си, говорейки предизвикателно високо под слабото осветление на работните лампи.

За момент Крейг не мръдна, наблюдавайки Бренър, застанал сам сред декорите, които изобразяваха ъгъл на временна, мизерна казарма в Англия по време на войната. Лицето му беше в сянка и Крейг не виждаше изражението му. Бренър бе отслабнал много, откакто се бяха видели за последен път. Бе облечен в много широко сако от груб вълнен плат, около шията си бе омотал дълъг вълнен шал. Приличаше на немощен старец, който трябва да внимава за всяка своя крачка, боейки се да не падне. Косите му бяха оредели, на темето лъскаше плешиво петно.

Завесата се отвори бавно. Бренър вдигна глава и погледна пустата тъмна зала. До Крейг се чу шумолене — покрай него мина Сюзън Бренър. Тя се приближи до съпруга си, взе ръката му и я целуна. Той я прегърна през раменете. Крейг излезе иззад кулисите.

„Привет“ — поздрави той.

Те го погледнаха, но не отговориха.

„Гледах пиесата тази вечер — продължи Крейг — и искам да ви кажа, че сгрехих в преценката си, когато я прочетох.“

Те продължаваха да мълчат.

„Пиесата е прекрасна. Най-хубавото от всичко, което си написал.“

Бренър се засмя със странен, задавен смях.

„Ти беше права, Сюзън. С тази пиеса трябваше да се заемем Баранис и аз.“

„Благодаря за това, че си спомняш“ — каза Сюзън. На жълтата светлина на лампите тя изглеждаше слаба, изнемоцяла, негритираното ѝ лице беше бледо.

„Изслушайте ме, моля ви — сериозно продължи Крейг. Неправилно са поставили пиесата ти и в този вид не може да стигне до зрителите. Но това не значи, че е краят. Изчакай една година, поработи

над нея, подбери подходящи изпълнители. Не е можело да се надяваш на успех с тези сложни пищни декори и с този актьор, който е много стар и прекалено превзет за главната роля. След една година можем да я поставим някъде в центъра, не на Бродуей — тя така или иначе не върви за Бродуей — ще подменим актьорите, ще дадем повече светлина, ще опростим декора, ще добавим музика — пиесата се нуждае от музика, ще доставим записи с речи на политически деятели, генерали, радиоговорители и ще ги пускаме между картините, ще ги разчетем по време...“ Той млъкна, съзнавайки, че говори много бързо и че Бренър, в сегашното си състояние, едва ли ще разбере какво му казва. — „Разбираш ли ме?“ — попита той, заеквайки.

И двамата го гледаха тъпо. След това Бренър се засмя със същия задавен смях.

„След една година“ — проговори той най-накрая. В гласа му звучеше ирония.

Крейг схвана за какво мисли Бренър.

„Ще ти отпусна аванс. Достатъчен, за да преживееш. Аз...“

„Значи Ед ще получи още една възможност да спи с вашата съпруга, господин Крейг? — попита Сюзън. — Това влиза ли в аванса?“

„Почакай, Сю — уморено я прекъсна Бренър. — Мисля, че си прав, Джес. Мисля, че сме направили куп грешки при поставянето и много от тях са по моя вина. Съгласен съм, че пиесата не трябваше да се поставя на бродуейски театър. Вероятно Баранис по-добре щеше да разбере замисъла ми. Мисля, че можеше да се получи... — Той въздъхна дълбоко. — Мисля също, че е по-добре да се махнеш оттук, Джес. Не се вмъквай в живота ми повече. Да вървим, Сю. — Той хвана жена си под ръка. — Оставих си чантата в гримьорната. Тук няма да се връщаме повече, така че е по-добре да я вземем сега.“

Хванати за ръце, двамата напуснаха сцената, Крейг едва сега забеляза, че Сюзън Бренър имаше дълга бримка на чорапа си.

Алис Пейн го чакаше в полупразния бар. Той се изненада, когато тя му позвъни, и след като му каза, че се намира близо до неговата кантора, го попита дали има време да пийне с нея. Никога досега не бе я виждал без съпруга ѝ, само рядко, и то случайно. Освен това никога

не бе я виждал да пие повече от една чаша на вечер. Тя не беше от тези жени, които можеш да срещнеш в бара в три часа следобед.

Когато той се доближи до нейната маса, тя допиваше чаша мартини. Крейг се наведе и я целуна по бузата. Тя вдигна очите си към него и му се усмихна малко нервно, както му се стори. Той седна до нея и повика сервитьора.

„Уиски със сода, моля. А за теб, Алис?“

„Аз ще пия още едно мартини.“

На Крейг изведнъж му мина през ума, че всичките тези години Алис е криела нещо от него и приятелите си. Въртеше неспокойно ръкавиците в силните си ръце, ноктите ѝ не бяха лакирани.

„Надявам се, че не те откъсвам от някоя важна работа“ — каза тя.

„Не. Няма нищо важно в кантората в момента.“

Тя сложи ръцете си на коленете.

„Откакто съм се оженила, не съм пила през деня.“

„Жалко, че не мога да кажа същото за себе си.“

Тя го погледна бързо и попита:

„Много ли пиеш напоследък, Джеси?“

„Не повече от обичайно. Въобще — много.“

„Не позволявай да те наричат алкохолик.“ — Заговори необичайно бързо, гласът ѝ леко затрепери.

„Защо? Чула ли си някой да казва, че съм алкохолик?“

„Не — отговори тя. — Всъщност Пинелъпи... Тя понякога така говори, че...“

„Какви жени!“

Сервитьорът донесе напитките. Те вдигнаха чашите.

„За твое здраве!“ — каза Крейг.

Алис отпи малко и се намръщи.

„Сигурно никога няма да разбере какво намират хората в това.“

„Мъжество, облекчение, забрава — обясни Крейг. Сега окончателно разбра, че Алис не го е извикала просто така. — Какво се е случило, Алис?“

„Ох! — въздъхна тя, въртейки чашата в ръцете си. — Не зная откъде да започна.“

Крейг беше сигурен, че тази въздишка е първата от деня на сватбата ѝ. Тя не беше такава жена. Не беше и от тези, които не знаят откъде да започнат.

„Почни от средата — посъветва я той. — После ще се разбере.“

„Уверен ли си, че сме ваши добри приятели — ние с Робърт?“

„Разбира се.“

„Това е важно — продължи тя. — Не бих искала да си мислиш, че съм натрапчива или злобна, или нещо подобно.“

„Дори и да искаш, не можеш да бъдеш натрапчива или злобна.“

Той вече съжеляваше, че си беше в кантората, когато тя позвъни.

„Снощи бяхме у вас на вечеря — каза тя ненадейно. — Робърт и аз.“

„Да се надявам, че сте се нахранили добре.“

„Превъзходно. Както обикновено. Само че теб те нямаше.“

„Напоследък не се задържам дълго вкъщи.“

„И аз така разбрах.“

„Каква компания се беше събрала?“

„Не най-добрата.“

„Както обикновено“ — допълни Крейг.

„Бърти Фолсът беше там.“

„Както обикновено.“

Тя пак му хвърли бърз поглед.

„Хората започват да говорят, Джес.“

„Хората винаги почват да говорят“ — каза той.

„Не зная какви са отношенията ви с Пинелъпи — продължи Алис, — но винаги ги виждат заедно.“

„И аз не зная какви са нашите отношения. Можеш да считаш, че ние въобще нямаме никакви отношения. Това ли дойде да ми кажеш? Че са видели Пинелъпи и Фолсът заедно?“

„Не — отговори тя, — не само това. Най-напред искам да ти кажа, че ние с Робърт няма да идваме повече у вас.“

„Жалко. Защо?“

„Това е стара история. По-точно от четири години.“

„Четири години? — Той се намръщи. — Какво се е случило преди четири години?“

„Може ли още едно мартини?“ — тя помоли с тон на момиченце, на което му се яде още един сладолед.

„Разбира се.“ Той махна с ръка към сервитьора и поръча още уиски и мартини.

„Тогава ти не беше в града — каза Алис. — Ние бяхме организирали малко събиране. Поканихме Пинелъпи. И за да запълним масата, трябваше да поканим още един мъж. Някак си този мъж се оказа Бърт Фолсъм. Както винаги.“

„Какво още?“ — равнодушно попита Крейг.

„Бедата с високите мъже като теб — строго отбеляза Алис — е, че никога не гледате сериозно на дребните хора.“

„Това е точно така — съгласи се Крейг. — Той е действително много дребен. И така, той седеше на стола до Пинелъпи.“

„Той я изпрати до вкъщи.“

„Дявол да го вземе! Той я изпратил до вкъщи.“

„Ти ме мислиш за глупава сплетница...“

„Не, Алис — ласкаво възрази той. — Аз просто...“

„По-тихо“ — прекъсна го тя и кимна към сервитьора, който идваше към тях с поднос в ръка.

Те мълчаха, докато сервитьорът се върна на бара.

„Добре — каза Алис. — Ето какво се случи. На другата сутрин аз получих дузина красиви рози. Анонимно. Без визитна картичка.“

„Това би могло да означава всичко“ — предположи Крейг, макар че вече бе убеден, че това не може да означава всичко.

„Всяка година на тази дата аз получавам дузина красиви рози. Анонимно. Разбира се, той знае, че аз разбирам кой ги изпраща. Той *държи* да зная. Това е толкова противно. Всеки път, когато отида у вас и го видя там да яде вашата храна и пие вашето вино, се чувствавам опетнена, сякаш съм негова съучастница. Толкова ме е било срам заради малодушието ми да не му кажа нищо, да мълча пред теб. И снощи, когато го гледах, седнал начело на масата, как си налива вино и въобще се държи като домакин, как изпрати всички гости, а сам остана, аз поговорих с Робърт. И той е съгласен с мен: не бива да мълча повече.“

„Благодаря за днешната среща.“ Той я целуна по бузата.

„Нямам представа от какъв морален кодекс се ръководим сега — каза Алис. — Зная, че вече не трябва да се отнасяме така сериозно към съпругеската измяна — ние се смеем, когато узнаем, че някой от нашите приятели е започнал любовна история. А и за теб също съм чувала.“

„Сигурно си чувала — съгласи се Крейг. — И разбира се, в приказките има много истина. Моят брак вече отдавна не е образец на съпругеско щастие.“

„Но това, което тя прави, не мога да възприема — каза тя на пресекулки. — Ти си забележителен човек. Истински приятел. Не мога да понасям този ужасен дребосък. И да си кажа истината, и Пинелъпи не ми харесва вече. Наред с цялото ѝ очарователно гостоприемство, в нея има нещо фалшиво и грубо. И ако трябва да говорим за някакъв морален кодекс, за мен той се състои в това да се притечеш на помощ на приятеля, ако той страда незаслужено. Съжالياваш ли, че ти казах всичко това, Джес?“

„Още не зная — бавно отговори той. — Във всеки случай ще се погрижа повече да не ти досаждат с никакви рози.“

На следващия ден той извести жена си с писмо, че завежда бракоразводно дело.

Друг бар. Този път в Париж. В хотел „Крийон“, точно срещу посолството. Имаше навика да се среща с Констънс тук след работния ѝ ден. Тук беше неизменното му дневно пристанище. През останалото време бродеше из града, разглеждаше картинни галерии, шляеше се из пазарите, сред младежите от Латинския квартал, влизаше в магазини, за да си упражнява френския, сядаше в кафенетата и четеше вестниците, понякога обядваше с някого от тези, които бяха работили с него над филма, който беше снимал във Франция, и които бяха достатъчно тактични да не питат с какво се занимава сега.

Той обичаше този бар, където пред тезгяха се събираха оживени, шумни групи английски и американски журналисти; обичаше да наблюдава непрекъснатия поток от вежливи, елегантно облечени възрастни американци (с акцент от Нова Англия^[1]), които са отседнали в този хотел още преди войната. Харесваха му и възхитените погледи, които другите посетители хвърляха на Констънс, когато тя влезе в бара и се отпрати към него със забързана походка. Той стана да я посрещне и я целуна по бузата. Макар че прекарваше целия ден в задимената кантора и тя самата пушеше цигара след цигара, от нея винаги лъхаше на свежо, сякаш току-що се връщаше от разходка в гората.

Тя си поръча чаша шампанско, „за да премахне от устата си вкуса на младостта“, както тя се изразяваше.

„Винаги се учудвам — отбеляза тя, отпивайки от шампанското, — че си тук, когато дойда.“

„Аз ти казах, че ще дойда.“

„Да. И въпреки това се учудвам. Всяка сутрин, когато се разделям с теб, си мисля: днес ще срещне някоя ослепителна красавица или изведнъж ще си спомни, че вечерта трябва непременно да бъде в Лондон, Загреб или Атина, където играе познат артист или актриса.“

„Нито в Лондон, нито в Загреб, нито в Атина има някой, с когото бих искал да се срещам, и единствената ослепителна красавица си ти. Други днес не съм срещал.“

„Колко си мил. — Констънс сияеше. Тя като дете се радваше на комплименти. — Хайде, разказвай с какво се занимава цял ден.“

„Любих се три пъти с жената на един перуански калаен магнат...“

„Аха!“ — Тя се засмя. Обичаше да я дразнят. Но не прекалено.

„Подстригах си косата. Обядвах в италианско ресторантче на улица «Гренел», четох «Монд», ходих в три галерии и за малко не купих три картини, изпих чаша бира в кафе «Флора», след това се върнах в хотела и...“ Той млъкна, защото видя, че не го слуша. Тя не свеждаше очи от младата американска двойка, която минаваше покрай тях към дъното на залата. Мъжът беше висок. Изражението на приятното му открито лице беше на човек, който никога в нищо не се е съмнявал, не е познавал никакви лишения и не си представя, че някъде могат да съществуват хора, които могат да му бъдат врагове или да му желаят злото. Девойката беше бледа висока красавица със смолисти черни коси, с големи тъмни очи, издаващи ирландски или испански произход, движеше се с неподправена грация, тъмното ѝ самурено палто падаше на меки гънки. Тя се усмихваше на нещо, което мъжът току-що ѝ бе казал, беше го хванала под ръка и така минаха покрай бара и масите край прозорците. Изглежда, не забелязваха никого в залата. Но не от неумение да се държат. Те просто бяха толкова заети със себе си, че даже небрежен, мимолетен поглед, необходимост да се види или може би познае нечие лице биха били за тях разточителство, губене на ценни мигове от общуването един с друг.

Констънс продължи да ги наблюдава, докато се скриха в дъното на ресторанта.

„Извинявай — обърна се тя към Крейг. — Май не те слушах. Познавах някога тези хора.“

„Прекрасна двойка.“

„О, да.“

„На колко години е тази девойка?“

„На двадесет и четири. По нейна вина умря един мой познат.“

„Какво?“ — удиви се Крейг. В бара на хотел „Крийон“ не може да се чуе често такава нещца.

„Не се плаши — каза Констънс. — Винаги има хора, виновни за смъртта на други.“

„Но тя ни най-малко неприлича на типична убийца.“

Констънс се засмя.

„Тя не е никаква убийца. Този мой познат беше влюбен в нея. Прочел във вестниците, че тя току-що се е омъжила и почина след три дни.“

„Що за старомодна история?“ — удиви се Крейг.

„Той самият беше старомоден. Беше на осемдесет и две години.“

„Откъде си познавала един осемдесет и две годишен старец? — попита Крейг. — Аз, разбира се, зная, че харесваш мъже на възраст, но не чак толкова стари все пак.“

„Старецът се казваше Джарвис — каза Констънс. — Кенет Джарвис.“

„Железниците.“

„Да — кимна тя. — И други неща. И много други неща. Имах един поклонник, който работеше с внука на Джарвис. Не гледай така сърдито, мили. Това беше много преди да те познавам. Старецът обичаше да има млади хора около себе си. Имаше огромна къща в Нормандия. По едно време притежаваше коне за надбягване. В събота и неделя му пристигаха гости — по двадесет-тридесет човека. Обичайните развлечения бяха тенис, плуване, гребане, пиене, флиртуване и тем подобни. С тях беше винаги весело. Само не със стареца. Когато се запознах с него, той беше вече грохнал. Заливаше се, като се хранеше, забравяше да си закопчее панталоните, заспиваше на масата и даже захъркваше, по няколко пъти разказваше една и съща история.“

„Това е била таксата за развлечението“ — подметна Крейг.

„Хората, които го познаваха от по-рано, като че ли не обръщаха внимание. Някога той е бил обаятелен, щедър, възпитан човек. Голям любител на книги, картини, хубави жени. Жена му умряла, когато и двамата били още млади, и оттогава не се женил. Мъжът, с когото аз ходех там, казваше, че трябва с нещо да се плати за удоволствията, с които този човек цял живот е дарявал хората. В края на краищата — цената не е чак толкова голяма — да го гледаш как лигите му капят по вратовръзката или да слушаш по няколко пъти една и съща история. Особено като се има предвид, че в този дом винаги ще те нахранят, ще те напоят и ще ти предложат всевъзможни развлечения. Зад гърба му се присмиваха само глупаците.“

„Избави ме, боже, да доживея до осемдесет години“ — промълви Крейг.

„Чуй до края. Веднъж в края на седмицата при него дойде една стара любовница. С дъщеря си. Ето това е девойката, която ти току-що видя с мъжа си.“

„Избави ме, боже, да доживея до седемдесет години“ — каза Крейг.

„И той се влюби в нея — продължи Констънс. — Била е истинска старомодна любов. Всеки ден писма, цветя, покани за майката и дъщерята за разходки с яхта и прочие.“

„Защо е трябвало майката да бъде там? Или дъщерята? За пари?“ — попита Крейг.

„Не. Те бяха достатъчно добре обезпечени. Предполагам, че ги е интересувал контактът с хора, които не биха срещнали в друг кръг. Майката не беше позволявала на дъщеря си никакви волности. Тя бе нейната единствена награда. Когато се запознах с момичето, то беше на деветнадесет години, но се държеше като петнадесетгодишна. На човек му се струваше, че може да направи реверанс, когато я представяха на някого. Джарвис ѝ помогна да израсне. Плюс това е ласкателно да си домакиня на големи вечери, да си център на внимание, да не си под контрола на майка си. Да си обожавана от човека, който навремето е познавал всички, който разказваше анекдоти за всички, който се бе разпореждал с живота на хиляди хора и е имал за любовници всички прочути красавици. Тя го харесваше. Обичаше го по свой начин, вероятно властта над него ѝ е доставяла удоволствие. И

той изведнъж се промени, подмлади се, оживи се. Не забравяше какво бе казал, вървеше изправен, вече не си тътреше краката, гласът му укрепна и престана да хрипти, започна да се облича безупречно, можеше да бодърствува цяла нощ и на сутринта да бъде стегнат и пълен с енергия.

Е, разбира се, някои хора се подсмиваха. Да гледаш осемдесет и две годишен старец, безумно влюбен в деветнадесетгодишна девойка, сякаш е първата му любов и я кани на първия бал в живота й... Но аз не го виждах толкова често и мен ме трогваше. Като че ли бе станало чудо и времето за него се бе върнало назад. Той беше отново млад. Не съвсем, разбира се, не двадесет или тридесетгодишен, но човек можеше да му даде петдесет и пет-шестдесет.“

„Ти каза, че е умрял“ — каза Крейг.

„Да. Тя се запозна с младия мъж, който ти току-що видя, и престана да се среща с Джарвис. За женитбата им той разбра едва от вестниците. Прочел тази новина, изпуснал вестника на пода, легнал в леглото с лице към стената и три дни по-късно умрял.“

„Красива, трогателна история“ — заключи Крейг.

„И аз мисля така. На погребението един негов приятел каза: Не е ли удивително! В нашия век, в наше време да си способен да умреш от любов на осемдесет и две години“.

„В нашия век, на толкова години.“

„Можел ли е този старец да желае нещо по-хубаво? — попита Констънс. — Осем месеца прекрасен, лекомислен, весел живот и такава благородна смърт. Никакви кислородни апарати, никакво кръжене на лекари около него, никакви тръби и изкуствени бъбреци, никакво преливане на кръв. Само любов. Никой, разбира се, не упрекваше момичето. Само завиждаха на мъжа й. И на стареца. И на двамата. Как странно ти засветиха очите.“

„Мисля.“

„За какво?“

„Ако някой ми донесе пиеса или сценарий с тая история, вероятно бих се заел с него. Само че никой не ми носи.“

Констънс си допи шампанското.

„А защо ти самият не го напишеш?“ — попита тя.

Тя за първи път се опита да му подсказе какво да прави, а той за първи път разбра, че тя знае, че не бива да продължава да живее така.

„Ще помисля“ — отговори той и поръча още шампанско.

Сутринта се разходи по брега на Сан Себастиан. Дъждът беше спрял. Духаше силен вятър, въздухът беше чист, в далечината, в залива, се виждаше висока скала. Вълните се разбиваха в нея и тя приличаше на обсадена крепост. Той прекоси моста над пенещата се разярена река: тук, на земния праг, океанът се сблъскваше със сушата. Спомняйки си местата, познати му от предишни идвания, Крейг тръгна към голямата арена за борба с бикове. Огромна, пуста — тук сезонът беше свършил вече, — тя приличаше на изоставен храм на някакво забравено кръвожодно божество. Вратата беше отворена. Отнякъде се носеха удари на чукове, които отекваха глухо в тъмните ъгли под трибуната.

Той се заизкачва по една пътека и се надвеси над barrera^[2]. Пясъкът на арената не беше златист, както на други места, а имаше пепеляв цвят. Той си спомни думите на матадора: „Само това развлечение ми остава. Моето единствено поле за игра. Тази вечер, на няколко стотин мили на юг оттук, ще излезе срещу рогата с шпага в ръка, със следи от кръв по яркия костюм, със застинала възторжена усмивка на красивото и младо, и старо, насечено с белези лице. Трябва да му изпрати телеграма: С пожелания за много уши. Abrazo^[3]“.

Телеграми по случай премиери. Различни култури — различни клишета.

Би трябвало да изпрати телеграма и на Джак Лотън, страдащ в Бостън от стомашна язва; на Едуард Бренър, прегърнал жена си през раменете на тъмната сцена в Ню Йорк; на Кенет Джарвис, купуващ цветя за деветнадесетгодишна девойка — всеки на своята арена, всеки срещу своите бикове, всеки със свое единствено поле за игра.

На отсрещната страна на арената се появи пазач, облечен в нещо подобно на униформа. Той замаха заплашително към него с юмрук и започна да крещи с тъничък, заповеднически тон, сякаш се боеше да не би Крейг, този побъркан възрастен espontaneo^[4], да скочи през перилата на арената, да руши призрачния ред и да извика на арената бика, който не е тук и няма да го има още два месеца.

Крейг му махна приветливо с ръка — като истински любител на фиестите, който уважава правилата на играта и прави посещение по нейните свещени места — обърна се и излезе изпод трибуната на ослепителната слънчева светлина.

Когато стигна хотела, в главата му бе назряло решение.

На връщане за Франция караше колата бавно, внимателно и не спря на мястото, където предишната вечер за малко не се уби. Когато стигна в Сен-Жан-дьо-Люз, тих в този между сезонен период, той взе стая в един малък хотел, излезе на улицата и си купи топ хартия. Сега съм въоръжен, рече си той. Занесе хартията в хотела. Връщам се към моето поле за игра. През друг вход.

В Сен-Жан-дьо-Люз остана два месеца, работеше бавно и трудно, опитвайки се да пресъздаде историята на Кенет Джарвис, който беше умрял на осемдесет и две години, три дни след като бе прочел във вестниците, че деветнадесетгодишната девойка, която е обичал, се е омъжила за друг. Отначало искаше да напише пиеса, но постепенно историята премина в друга форма, така че трябваше да започне всичко наново. Реши да напише сценарий за филм. Още от първите дни в театъра му се бе налагало да работи с писатели, да предлага изменения, да преработва цели сцени, да добавя нови сюжетни линии, но едно е да работиш над чужди съчинения и съвсем друго — да стоиш пред празен лист хартия, на който само ти си способен да вдъхнеш живот.

Констънс го посети два пъти в края на седмицата, останалото време прекарваше сам: седеше дълги часове зад бюрото в хотела, разхождаше се по плажа и пристанището, хранеше се в хотелския ресторант.

Разказа на Констънс за работата си. Тя не изказа нито одобрение, нито неодобрение. Той не ѝ показа написаното. Даже след двумесечен труд нямаше всъщност какво да покаже още — разпокъсани сцени, банални мисли, скици за евентуални последователни кадри, бележки за отделни роли.

В края на втория месец разбра, че не е достатъчно само да разкаже историята на стареца и младата девойка. Не е достатъчно, защото в тази история не оставаше място за него, Джеси Крейг. Не действителния Джеси Крейг, не обстоятелствата, които го заставяха да стои ден след ден зад бюрото в тихата хотелска стая, а неговите

убеждения, неговия характер, неговите надежди, неговата преценка за времето, в което е живял. Без всичко това, каквото и да създаваше накрая, щеше да се окаже незавършено, безполезно.

Тогава измисли няколко нови действащи лица, нови любовни двойки, които засели през лятото в голямата къща на северното крайбрежие на Лонг Айленд, там смяташе да се развие действието на филма. Премести мястото на действие от Нормандия, защото не я познаваше добре. А Лонг Айленд познаваше много добре. В числото на героите включи също деветнадесетгодишен внук, прехласнат от първата си любов по непретенциозна девойка, три-четири години по-голяма от него. В стремежа си да придаде на филма по-съвременен вид, добави и четиридесетгодишна двойка, за която съпружеската вярност е остаряло понятие.

Опирайки се на знанията, които беше натрупал в процеса на четене и обработване на чужди пиеси и сценарии, използвайки собствените си наблюдения над приятели, врагове и познати, той се стареше да покаже героите си в естествени драматични взаимоотношения, така че в края на филма те, без видимото участие на автора, със своите думи и постъпки да разкрият пред зрителите него, Джеси Крейг, неговите представи за това какво значи за американците във втората половина на двадесетия век — млади мъже и жени, мъже и жени на средна възраст и старец, застанал на прага на смъртта, какво значи за тях любовта с всичките интриги, компромиси и унижения, какво значат за тях парите, моралните принципи, положението, принадлежността към определена класа, красотата и липсата на красота.

След два месеца градът започна да се пълни с хора и той реши, че е време да тръгва. Пътят на север, към Париж, беше дълъг. Седнал зад волана, той размишляваше за работата, извършена за тези два месеца, и стигна до извода, че ще бъде щастлив, ако завърши сценария поне за една година. Може би ще бъде щастлив, ако въобще го завърши някога.

Сценарият му отне цели дванадесет месеца. Писа го на части ту в Париж, ту в Ню Йорк, ту на Лонг Айленд. Щом стигнеше до точка, от която не можеше да се придвижи, той си събираше багажа и

тръгваше където му видят очите, сякаш го гонеха. Но през тези пътувания нито веднъж не заспа на кормилото.

Даже когато завърши ръкописа, не го показва на никого. Той, който бе давал мнението си за произведенията на стотици други автори, не можеше дори и да помисли, че някой непознат ще прочете това, което е написал. За него всеки читател бе чужд. Когато изпрати ръкописа да се печата, той не постави никакво авторско име под заглавието. Само написа: „Собственост на Джеси Крейг“. Джеси Крейг, някога считан за вундеркинда на Бродуей и Холивуд и тънък ценител на театралното и киноизкуство. Джеси Крейг, който не знае достоен ли е плодът на едногодишния му труд за вниманието на някой за два часа и който се бои да чуе „да“ или „не“.

Когато постави шестте екземпляра на сценария в куфара в деня, в който отлетя за Кан, на титулната страница под заглавието „Трите хоризонта“ все още нямаше никакво авторско име.

Звънна телефонът. Той замаяно тръсна глава, сякаш изведнъж го бяха събудили от дълбок сън. Още веднъж трябваше да си спомни къде се намира и къде е телефонът. „Аз съм в стаята си в хотел «Карлтън», а телефонът е на масата, от другата страна на креслото.“ Телефонът отново звънна. Погледна часовника си: беше един и тридесет и пет. Той се поколеба, почти реши да не отговаря. Не му се искаше да слуша повече несвързани съобщения от Америка. Но въпреки това вдигна слушалката.

— Здравей, Джес. — Беше Мърфи. — Дано да не съм те събудил.

— Не, не ме събуди.

— Току-що прочетох сценария ти.

— Да?

— Този момък Харт умее да пише. Само прекалено много френски филми гледа. Кому, за бога, е нужен осемдесет и две годишен старец? Нищо няма да се получи от това, Джес. Зарежи го. Съветвам те да не го показваш на никого. Уверявам те, това само ще ти навреди. Откажи се от правата над ръкописа и забрави за него. По-добре да те устроя за този гръцки филм. И ще следим, може да изскочи и нещо по-добро по-нататък.

— Благодаря, че го прочете, Мърфи — каза Крейг. — Ще ти звънна утре.

Той остави слушалката и дълго гледа телефона, след това се върна на бюрото, на което дотогава бе седял. Погледна въпросника, който Гейл МакКинън му беше изпратила и още веднъж прочете първия въпрос: „Защо сте в Кан?“

Усмихна се на себе си, взе от бюрото купчината листове, нахъса ги на дребни късчета и ги хвърли в кошчето.

След това си свали пуловера, облече сако и излезе. Взе такси и отиде в казиното, където, както знаеше, барът работеше цяла нощ. Купи си пържени картофи, занесе ги на масата, на която играеха *chemin-de-fer*, и си поръча двойно уиски. Пи и игра до шест часа сутринта и спечели тридесет хиляди франка, които правеха почти шест хиляди долара. По-голяма част от парите спечели от двамата англичани, които видя онази вечер в ресторанта, където беше и Пикасо. На Йън Уодли не му провървя — той не се разхождаше по булевард „Кроазет“, когато Крейг, обгърнат в утринна предизгревна мъгла, се връщаше, почти без да залита, към своя хотел. В този час Уодли би получил петте хиляди долара, които му трябваха, за да отиде в Мадрид.

---

[1] Район, обхващащ шест щата в североизточната част на САЩ.
— Б.ред. ↑

[2] Перила (исп.). — Б.пр. ↑

[3] Прегръщам те (исп.). — Б.пр. ↑

[4] Чудак (исп.). — Б.пр. ↑

9.

Полицаи с електрически фенерчета в ръце направляваха колите към полето, където вече имаше много коли. Беше влажно и студено. Крейг изключи мотора, отвори вратата и стъпи на тревата. Под краката му изжвака вода. Добра се до пътеката и закрачи към голямата, приличаща на замък къща, откъдето се носеха звуци на оркестър. Къщата беше разположена на хълма зад Мужен и се извисяваше, също като малка крепост, над околната местност.

Той съжали, че Ан не беше пристигнала още. Щеше да ѝ е приятно да влезе в такава къща под ръка с баща си, под звуците на френска песен, съпроводени от полицаи, които охотно осветяваха пътя под старите тъмни дървета, доволни от това, че не трябва да хвърлят бомби със сълзотворен газ пред седалището на правителството. Телеграмата на Ан беше в джоба му. За негова изненада, тя бе решила да посети първо майка си в Женева и едва на другия ден да дойде в Кан.

Уолтър Клайн, домакинът, бе застанал в антрето и посрещаше гостите. Той бе наел къщата за един месец. Беше избрал точно нея, защото имаше достатъчно място за балове. Клайн беше нисък, як, широкоплещест мъж с измамно безгрижен характер. В последните години много посреднически фирми преставаха да съществуват и се сливаха с други. Клайн своевременно напусна една такава разпадаща се организация, отвеждайки със себе си редица известни режисьори и актьори, така че докато другите посреднически фирми и компании пропадаха, той ловко се приспособи към новите условия. Това му позволи да запази за себе си значителен дял участия във филми, които се подготвяха или снимаха в Америка и Англия. Клайн имаше във всички ключови позиции клиенти или длъжници, чиито филми той или финансираше, или разпространяваше. Когато другите изпадаха в паника, казваше: „Деца, нещата при нас вървят по-добре от когато и да било.“ За разлика от Мърфи, който бе забогатял в по-спокойни времена и през тези две седмици се държеше високомерно, настрани от

фестивалната трескава атмосфера, Клайн не странеше от хората. Човек можеше да го види по всяко време да разговаря съсредоточено в някой ъгъл с продуценти, агенти, финансисти, режисьори, актьори, обсъждащ всевъзможни финансови сделки, обещаващ нещо, подписващ нещо. За помощници си бе избрал спокойни, представителни млади мъже, неразглезени от лекия живот в онези стари времена, алчни и честолюбиви като господаря си и умеещи, подобно на господаря си, да скриват мошеническата си същност под външно обаяние.

Преди известно време Клайн бе срещнал Крейг в Ню Йорк и полу на шега го бе попитал: „Джес, кога ще оставите този стар динозавър Мърфи и ще дойдете при мен?“

„Вероятно никога, Уолт — бе отговорил Крейг. — Нашата дружба е скрепена с кръв.“

Клайн се бе засмял. „Вашата вярност ви прави чест, Джес. Само че жалко, че отдавна не съм виждал името ви на екран. Ако все пак решите да се заемете с истинска работа, позвънете ми.“

Сега Клайн седеше в мраморното антре на къщата и разговаряше с току-що пристигналите гости. Беше облечен в черно кадифено сако, риза с жабо и яркочервена папийонка. До него бе застанала, явно развълнувана, жената, която завеждаше отдела за реклама и информация в неговата фирма. Тя беше разпратила покани за приема и Крейг, облечен в неофициални панталони и син блейзър, явно не й хареса. Повечето от гостите, макар и не всички, бяха дошли във вечерни тоалети и по лицето на тази жена Крейг разбра, че в неговото небрежно облекло тя вижда някаква преднамереност.

Клайн му стисна крепко ръката и се усмихна.

— Ето я нашата знаменитост. Боях се, че няма да дойдете. — Той не обясни защо се е боял, че Крейг няма да дойде, но го представи на гостите, с които току-що разговаряше. — Тонио Корели. Вие, разбира се, познавате Тонио Корели, Джес?

— Само съм го виждал. — Корели беше същият този млад красавец — италианският актьор, когото Крейг бе видял до плувния басейн на „Отел дю Кап“. Беше във великолепен черен смокинг, шит в Рим. Те се здрависаха.

— Може ли вие да го запознаете със своите дами, casino^[1]? — предложи Клайн. — Не чух добре имената ви, момичета — добави той

с извиняващ се тон.

— Никол, Айрин — представи ги Корели.

Никол и Айрин покорно се усмигнаха. Те бяха толкова красиви, загорели и стройни, колкото и момичетата, с които Крейг бе видял Корели при басейна, само че тези бяха други.

Той ги ухажва по двойки, и то добре подбрани, помисли си Крейг. Всяка си има разписание. Завидя му. Кой не би завидял?

— Скъпа — обърна се Клайн към своята помощничка по рекламата и информацията, — заведете ги вътре и им дайте нещо да пият. Ако желаете да танцувате — предупреди той момичетата, — внимавайте да не хванете пневмония. Оркестърът свири на открито. Не можах да склуча договор с времето и ето — зимата се върна... Веселият месец май.

Триото, съпроводено от помощничката на Клайн се отдалечи грациозно.

— Заслужава си човек да се роди италианец — с усмивка отбеляза Клайн.

— Разбирам какво имате предвид — каза Крейг. — Само че вие и така си живеете добре. — Той посочи с ръка разкошно подредения дом. Бе чул, че за наемането на къщата за един месец е платил пет хиляди долара.

— Не се оплаквам. Нося се по течението — отвърна Клайн ухилен. Той не криеше, че се гордее с богатството си. — Бърлогата е доста уютна. Джес, радвам се, че се срещнахме отново. Как вървят работите ти?

— Чудесно — отговори Крейг. — Просто чудесно.

— Поканих Мърфи и неговата фрау, но те благодариха и отказаха. Не се мешат с по-низшите слоеве.

— Тук са на почивка — излъга заради приятеля си Крейг. — Предупредиха ме, че цялата седмица ще си лягат рано.

— Мърфи беше голям човек. По онова време. Вие, разбира се, не сте скъсали с него още?

— Не, разбира се.

— Аз вече казах, че вашата лоялност ви прави чест. Сега свързан ли сте с нещо с него? — Клайн зададе този въпрос някак си небрежно, гледайки настрана, към гостите, които минаваха под арката към голямата зала.

— Доколкото зная, не — отговори Крейг.

— А вие самият имате ли някакви планове? — Клайн се обърна с лице към него.

Крейг не отговори веднага.

— Може би. — Той на никого не бе казал, освен на Мърфи и Констънс, че в главата му отново се е зародила мисъл за собствен филм. Но Мърфи беше определил своята позиция ясно — повече от ясно дори. Така че Крейг отрони думите „може би“ не случайно. От хората, дошли на фестивала, най-полезен би могъл да бъде Клайн с неговата енергия и многобройните му връзки. — Имам една идеяка.

— Ето това е новина! — Възторгът в гласа на Клайн му се стори почти естествен. — Доста отдавна сте се откъснали от работата, Джес. Ако ви е необходима помощ, нали знаете към кого да се обърнете? — Клайн ласкаво постави ръка на рамото му. — За приятел нищо не жаля. Сега се занимаваме с такива комбинации, че дори и на мен ми се замайва главата.

— Чух. Ще поговорим тези дни. Ще ви позвъня.

Мърфи щеше да се обиди, ако чуеше този разговор. Той се гордеше със своята проникателност и се сърдеше, когато неговите клиенти или приятели не слушаха съветите му. Към Клайн се отнасяше с презрение и казваше за него: „Този ужасен дребен шмекер. След три години от него и следа няма да остане.“ Но Мърфи никога не правеше комбинации, от които главата му би се замаяла.

— В градината има плувен басейн — каза Клайн. — Идвайте по всяко време. Даже без да се обаждате предварително. В този дом сте винаги добре дошъл. — Клайн отново го потупа ласкаво по рамото и се обърна към новодошлите гости. А Крейг се отпрати към хола.

Там беше пълно с народ. Никой не искаше да отиде в градината, където свиреше оркестърът, беше студено. Крейг трябваше да се извинява няколко пъти, докато се добере до бара, промъквайки се между кресла и дивани, около които се бяха натрупали гости. Той помоли за чаша шампанско. В Кан трябваше да се върне с колата и ако пиеше уиски цяла нощ, пътуването обратно по тъмните лъкатушещи между хълмовете пътища щеше да бъде опасно.

Корели и неговите две момичета бяха на бара.

— Трябваше да отидем при французите — каза едната от тях. Тя говореше с английски акцент. — Тук е само за старчоци. Средната

възраст е четиридесет и пет.

Корели се усмихна, осветявайки залата с блясъка на зъбите си. Крейг се обърна с гръб към бара и започна да разглежда публиката. Натали Сорел беше седнала в далечен ъгъл увлечено разговаряше с един мъж, който бе седнал на облегалката на нейния фотьойл. Крейг знаеше, че тя е толкова късогледа, че не би могла да го види от такова разстояние. Но и самият виждаше достатъчно добре и независимо от това какво каза англичанката, Натали Сорел не можеше да бъде наречена старица.

— Казвали са ми, че баловете в Кан са буйни — продължи англичанката. — Всички чупят чаши, танцуват голи по масите и устройват оргии в плувните басейни. Римската империя в периода на упадъка.

— Така е било едно време, сага^[2] — отбеляза Корели. Той говореше със силен акцент. Крейг го беше гледал в няколко английски филма и сега разбра, че гласът му се дублира. Не е изключено и зъбите да не са негови. От тази мисъл му стана по-леко.

— Тази вечер е толкова буйна, колкото пиене на чай в дома на свещеник — забеляза момичето. — Защо не направим реверанс, да си вземем довиждане и да си отидем.

— Не е учтиво, *carissima*^[3] — възрази Корели. — Освен това тук е пълно с влиятелни хора, които младите актьори не бива да обиждат.

— Ставаш скучен, мили.

Крейг огледа стаята, търсейки да види приятели, врагове, неутрални. Встрани от Натали седеше френската актриса Люсиен Дюлен. Сякаш подчинила се на някакъв инстинкт, тя се бе разположила в самия център на залата, в кръга на постоянно сменящ се почетен караул от млади мъже. Тя бе една от най-красивите жени, които бе срещал. Беше в семпла, отворена бяла рокля; косите ѝ, стегнато прибрани назад, чудесно подчертаваха тънките черти на лицето ѝ и изящната дълга линия на шията ѝ и се спускаха по прелестните ѝ рамене. Тя не беше лоша актриса, но за жена с нейната външност това бе малко. Тя трябваше да бъде поне втора Гарбо. Крейг не се познаваше с нея и не искаше да се запознава, но му доставяше огромно удоволствие да я гледа.

Ето един огромен тлъст англичанин. Беше млад, едва ли имаше повече от тридесет години. И него като Корели го съпровождаха две

млади жени. Смееха се истерично на някаква негова шега. Бяха му го показали на плажа. Беше банкер. Говореха, че преди един месец лично той връчил на Уолт Клайн в една лондонска банка, на която бил президент, чек за три и половина милиона долара. Сега бе ясно защо тези две дами се въртяха около него и защо се смееха така на неговите остроумия.

Близко да камината бе застанал Брус Томас и разговаряше с тромав плешив мъж, в когото Крейг позна Хенеси, режисьор на филма, определен за показване на фестивала в края на седмицата. Томас бе снимал филм, който прожектираха вече половин година по екраните на Ню Йорк, а филмът на Хенеси — първото му постижение — се ползуваше с небивал успех в един кинотеатър на Трето авеню. Още отсега се вдигаше рекламен шум, че ще спечели наградата на фестивала.

Йън Уодли — той така и не бе заминал за Мадрид прав, с чаша в ръка, разговаряше с Елиът Стайнхарт и още един мъж — внушителен в тъмния си костюм, с бронзово от загар лице и гъста черна коса, прошарена тук-там. Мъжът му се стори познат, но не можеше да си спомни точно откъде. Уодли щеше да се пръсне в смокинга си, очевидно купуван, когато е бил доста по-добре и по-слаб. Не беше още пиян, но се бе зачервил и говореше бързо. Елиът Стайнхарт го слушаше благосклонно, устните му бяха опънати в лека усмивка. Той бе шейсет и пет годишен, невисок на ръст, лицето му имаше проницателно, хитро изражение, малко ехидно. Беше направил двайсетина филма, които имаха голям успех още в средата на тридесетте, и макар че сегашните критици високомерно го наричаха старомоден, спокойно продължаваше да пуска един след друг успешни филми, сякаш успехът го бе направил неуязвим за клеветите и безсмъртен. Крейг се отнасяше към него със симпатия и уважение. Ако не бе присъствието на Уодли, той би отишъл да го поздрави. Ще отида после, когато остане сам, реши Крейг.

На големия диван седеше Мъри Слоун, критик, пишец за специализирано кинописание. Пристрастията му клоняха изключително към авангардизма. Най-много от всичко се вълнуваше в затъмнените салони за прожекции. Разговаряше с някакъв непознат. Слоун беше кръглолик, с кафяв загар, непрекъснато се усмихваше и бе толкова влюбен в професията си, че бе прекъснал всякакви интимни

връзки с една жена (самият той призна това на Крейг), с която се бе запознал на Венецианския фестивал, само защото не ценяла достатъчно таланта на Бунюел.

Не зная, помисли си Крейг, оглеждайки залата, дали тази английска красавица е умна, или не, но е права, дето казва, че тук нищо не говори за упадъка на Римската империя. Богата, благопристойна, приятна публика. Каквито и насрещни течения да се сблъскваха в тази зала, каквито и пороци да се криеха под елегантните одежди, всичко беше грижливо прикрито. Обичаните и необичаните, състоятелните и несъстоятелните — всички съблюдаваха вечерното примирие. Честолюбието вежливо съседствуваше с безизходицата.

Едно време в Холивуд приемите не бяха такива. Тези, които печелеха по пет хиляди долара на седмица, не канеха онези, които вземаха по-малко. Ново общество, изникнало от пепелта на старото. Движение на пролетариата към „Моет“, „Шандон“ и към блюдата с хайвер.

Той забеляза, че мъжът, който разговаряше с Уодли и Елиът Стайнхарт, погледна към него, усмихна се, махна с ръка и тръгна насам. Крейг се усмихна за всеки случай в отговор, опитвайки се да си спомни къде бе виждал този човек и как се казваше.

— Привет, Джес — поздрави мъжът и протегна ръка.

— Здравей, Дейвид — отговори Крейг. Те се здрависаха. — Ако искаш, вярвай, ако искаш — недей, но не те познах в първия момент.

Мъжът се засмя:

— Това е от косата. Никой не може да ме познае.

— Не е за учудване — забеляза Крейг.

Дейвид Тейкмън бе един от първите му познати в Холивуд. Тогава беше плешив.

— Перука — обясни Тейкмън, поглаждайки самодоволно косата си. — С нея изглеждам двадесет години по-млад. За да ме обичат момичетата. Карам втора младост. Стана дума за жени, та се сетих — вечерях с твоята приятелка в Париж, от нея разбрах, че си тук и реших да те потърся. Пристигнах днес сутринта и цял ден играх карти. Приятелката ти си я бива. Моите поздравления.

— Благодаря — отвърна Крейг. — Сърдиш ли се, когато хората те питат защо си цъфнал с тази грива?

— Ни най-малко. Направиха ми малка операция на черепа и докторът остави две дупчици за спомен. Не много добър козметичен резултат, ще кажеш. Но защо трябва един стар човек да плаши малките деца и младите девизи. Това беше най-доброто, което можах да ми предложат перукерите в студиото. Единственото добро нещо, което това дяволско студио е създало през последните пет години.

При споменаването за студиото Тейкмън стисна здраво изкуствените си зъби. Беше минало повече от година, откакто го бяха отстранили от ръководството на студиото, но той продължаваше да говори за него като за свое собствено владение. Бе властвувал тиранично там цели двадесет и пет години и не бе никак лесно да се избави от навика да командува. Плешивата глава му придаваше много внушителен вид, загатваше с нещо за обсадно оръдие. Лицето му бе месесто, грубо — напomniaщо едновременно и за римски император, и за капитан на търговски кораб — с дълбоки бръчки по загрубялата кожа като на човек, който прекарва по цяла година с войниците си в походи или с матросите на палубата на параход. Гласът му напълно отговаряше на външността му — груб и властен. В щастливите години на разцвета му неговото студио пускаше изящни тъжно-комични филми — още една изненада в този изумителен град. С перуката той изглеждаше съвсем друг — благ и безобиден, и гласът му, някак си приспособен към новия облик, беше станал тих и печален.

Тейкмън се огледа наоколо и поставяйки нежно ръка на рамото на Крейг, каза:

— О, Джес, не ми харесва тук. Приличат ми на ято лешояди, кълвящи скелетите на гигантски животни. Ето в какво се е превърнала сега кинематографията, Джес. Грамадни стари скелети с все още оцелели късчета месо и тези грабливи хищни птици ги кълват къс по къс. И какво правят в преследването на Всемогъщия долар? Зрелища за воайори. Порнография и кръв. Да вървят в Дания и да правят каквото щат. И в театъра е същото. Леш. Какво е Бродуей днес? Сводници, проститутки, търговци на наркотици, палячовци. Разбирам защо си избягал от всичко това.

— Ти, както обикновено, преувеличаваш, Дейвид — забеляза Крейг. Той бе работил в студиото на Тейкмън в петдесетте години и още тогава бе усетил склонността на стареца към риторика, която обикновено се проявяваше тогава, когато искаше да поднесе

убедително някой тънък, добре обмислен аргумент. — И сега правят нелоши филми, а на Бродуей и вън от Бродуей има немалко способни млади драматурзи.

— Назови поне един. Един хубав филм.

— Защо един, два ще назова. Даже три — весело отвърна Крейг. — При това авторите им са тук, в тази зала. Последните филми на Стайнхарт, Томас и ей там онзи новак, който разговаря с Томас Хенеси.

— Стайнхарт не влиза в сметката — възрази Тейкмън. Той е от старата генерация. Скала, останала след оттеглянето на ледника. Що се отнася до другите двама... — Тейкмън пръхна презрително. — Ялов цвят. Гении за един час. Да, разбира се, от време на време някой успява. Случва се. Те самите не винаги могат да разберат как става това: събуждат се и виждат, че ги е споходило щастие. Аз не говоря за това, приятелю, а за истински професионализъм. Чаплин, Форд, Стивънс, Уайлър, Капра, Хоукс, Уайлдър, ти, ако нямаш нищо против. Макар че ти може би си малко по-особен и е трудно да бъдеш причислен към някоя група. Надявам се, че не се сърдиш, че говоря така.

— Не — отговори Крейг. — За мене говорят и по-лоши неща.

— За всички ни говорят. Ние сме живи мишени. Добре, направихме и много боклуци. Готов съм да призная, макар че не ми е много приятно. Четиристотин, петстотин филма в годината. Шедьоври не се раждат в голям брой, спор няма. Нека да са боклук, нека да са масово производство, но изпълниха своята задача. Това създаде механизма, който сега е на услугите на големите — актьори, сценични работници, декоратори, публика. И още нещо: киното завладя света за Америка. Виждам по лицето ти, че ме смяташ за откачен. Независимо от това какво са писали модните критици-интелектуалци, на тях им се присънва, че цялото човечество ни обича, че ние сме неговите възлюбени, неговите герои. Да не мислиш, че се срамувам от това, че съм бил причастен към това дело? Нищо подобно. Ще ти кажа от какво се срамувам. Срам ме е, че пикахме на всичко. И ако искаш, ще ти кажа кога точно се случи това. Даже и да не искаш, пак ще ти кажа. — Той ръгна Крейг с палец в рамото. — В деня, в който се подчинихме на онези селяндури от Конгреса и казахме: „Да, сър, да, господин конгресмен, да, господа от ФБР, дайте да ви целуна по задника, на вас

не ви харесват политическите възгледи на този писател или моралът на онази актриса, или темата на моите бъдещи десет филма, да, сър, разбира се, сър, всички ще ги уволним. Вие само си мръднете малкия пръст и аз ще прережа гърлото на най-добрия си приятел.“ Дотогава ние бяхме щастливците, красивците на двадесетия век, ние пускахме остроумия, на които целият свят се смееше, ние любехме така, че целият свят ни завиждаше за умението ни да любим, ние устройвахме пирове, на които целият свят искаше да присъствува. След това се превърнахме в жалка тайфа хленчеци евреи и се надявахме по време на поредния погром да убият нашия съсед, а не нас. Публиката се увлече по телевизията — и правилно направи. По телевизията ти казват направо, че искат да ти продадат някаква стока.

— Дейвид — прекъсна го Крейг, — лицето ти пламна.

— Как няма да пламне! Успокой ме, Джес, успокой ме. Моят доктор ще ти бъде благодарен. Съжалявам, че дойдох. Впрочем не. Радвам се на случая да поговоря с теб. Аз още не съм свършен човек, независимо от това, което говоря. У мен назрява един план — нещо голямо. — Тейкмън смигна заговорнически. — Нужни са ми таланти хора. Стара формация. И дисциплина. Капитани, а не ефрейтори. Такива като теб например. Кони ми каза, че ти имаш някаква идея. Посъветва ме да говоря с теб. Да не го пазиш в тайна?

— Не съвсем — отговори Крейг. — Имам нещо предвид.

— Време е да вървя вече. Позвъни ми утре. Ще поговорим. Парите не са проблем. Дейвид Тейкмън не е от тези, които правят второкласни филми. А сега ме извини, Джес, трябва да си тръгна. Напоследък започнах да се задъхвам, когато се развълнувам. И моят доктор постоянно ме предупреждава да не се вълнувам. Не забравяй какво ти казах. Утре сутринта. Аз съм отседнал в „Карлтън“. — Той поглади разкошната прошарена перука и се отправи навън с предизвикателна походка.

Крейг погледна след вдървената изправена фигура, промъкваша се към изхода, и поклати глава. Привърженик на проиграни каузи, историк на епохата на упадъка. Все пак реши утре сутринта да му позвъни.

Крейг забеляза, че мъжът, с когото разговаряше Натали Сорел, се изправи, взе чашата ѝ и започна да си пробива път през тълпата към бара. Крейг реши да се възползува от това и тръгна от бара към

Натали, но преди да успее да мине и половината разстояние, вратата откъм патиото се отвори и влезе Гейл МакКинън с някакъв нисък мъж с нездрав вид, чието лице се стори познато на Крейг. Около тридесет и пет годишен, с оредяващи невчесани коси, под очите нездрави жълтеникави торбички. Беше в смокинг. Гейл МакКинън беше облякла евтина басмяна рокля, къса, над коленете. Но на нея не изглеждаше евтина. Тя се усмихна на Крейг и бе невъзможно да избегне срещата с нея. По необяснима за него причина му се искаше тя да не го види, че приказва с Натали Сорел. Не бяха се срещали от обяда у Мърфи, но почти не бе излизал от стаята си. Лекуваше простудата.

— Добър вечер, господин Крейг — поздрави Гейл МакКинън. — С вас се срещаме навсякъде.

— Да, така изглежда — съгласи се той.

— Позволете да ви представя... — започна тя, като се обърна към своя спътник.

— Ние се познаваме — прекъсна я мъжът с недружелюбен тон. — Отдавна. От Холивуд.

— Страхувам се, че паметта ми изневерява — призна Крейг.

— Казвам се Рейнълдс.

— О, да. — Името му прозвуча познато, но не можеше да си спомни действително ли се е познавал с този човек. Рейнълдс бе писал рецензии за филми за един лосанжелоски вестник. — Да, разбира се. — Той протегна ръка. Рейнълдс подаде своята с видима неохота.

— Да вървим, Гейл — подкани я Рейнълдс. — Пие ми се.

— Иди пий, Джо — предложи Гейл МакКинън. — А през това време аз ще поговоря с господин Крейг.

Рейнълдс промърмори нещо и се запромъква към бара.

— Какво му е? — попита Крейг, озадачен от неприкритата враждебност на Рейнълдс.

— Пил е малко повечко.

— Подходяща епитафия за всички ни — каза Крейг и отпи глътка шампанско. — С какво се занимава толкова далеч от Лос Анжелос?

— Вече две години работи в Европа за една телеграфна агенция — каза момичето. — Много ми помага. — Стори му се, че тя защитава Рейнълдс. Крейг се запита дали не са любовници. Рейнълдс бе толкова невзрачен, начумерен. Но кой знае, в Кан от момичетата може всичко

да се очаква. Сега Крейг си спомни защо лицето на този човек му се бе видяло познато: това беше мъжът, седнал на масата на Гейл МакКинън на терасата в хотел „Карлтън“ онази сутрин.

— Побъркан е на тема кино — продължи момичето. — Помни всички филми, даже старите. За мен той е много ценна находка. Гледал е всичките ви филми.

— Възможно е за това да е толкова груб — предположи Крейг.

— О, не! Той ги харесва. Някои от тях.

Крейг се засмя.

— Понякога това, което говорите, напълно подхожда на възрастта ви.

— Онази дама ей там ви маха с ръка — каза момичето. Крейг погледна към ъгъла, където седеше Натали Сорел. Тя му махаше, за да иде при нея. Късогледството не беше й попречило да го забележи. Махна ѝ за поздрав.

— Стара приятелка — обясни той. — Моля да ме извините...

— Получихте ли въпросника, който ви оставих в хотела?

— Да.

— Е?

— Скъсах го.

— О, колко сте жесток — избухна момичето. — Не съм срещала още толкова жестоки хора. Чувала съм лоши неща за вас, но никой не ми каза, че сте жесток.

— Променям се с всеки изминат ден — отвърна той. — Понякога даже по-бързо.

— Джо Рейнълдс ме предупреди за вас. Не исках да говоря за това, но сега ми е все едно. Вие имате врагове, господин Крейг, знайте това. Знаете ли защо Рейнълдс е така груб с вас?

— Нямам представа. Виждал съм този човек само веднъж — онази сутрин, когато дойдохте при мен.

— Възможно е. Макар че той казва, че сте се срещали. А веднъж сте казали нещо за него.

— Какво?

— Написал бил някаква хвалебствена рецензия за един от вашите филми, а вие сте казали: „Този човек пише така лошо. Ядосва ме даже когато ме хвали.“

— Кога съм казал това?

— Преди осем години.

Крейг се засмя:

— Няма животно, по-обидчиво от критика.

— Не може да се каже, че се постаряхте да се покажете в приятна светлина — забеляза тя. — По-добре е да вървите сега. Красивата дама ще си счупи ръката да ни маха. — Гейл МакКинън се обърна и започна безцеремонно да си пробива път към бара, където я очакваше Рейнълдс, без да сваля поглед от тях.

Колко лесно можеш да накараш някой да те намрази за цял живот. С едно изречение.

Той престана да мисли за Рейнълдс и се отправи към Натали. Тя стана да го посрещне. Светлокоса, синеока, с разкошна фигура, стройни крака, приличаше на нежна кукла неправдоподобно розова, светлоруса и изящна. Независимо от външността ѝ и мекото ѝ звънливо гласче, беше смела, решителна и чувствена жена.

— Заведи ме в друга стая, Джес — помоли го тя, протягайки ръка. — Този ужасно скучен човек може да се върне тук всеки момент. — Тя говореше английски добре, с едва забележим акцент, и хората, които не знаеха, че е родена в Унгария, не биха могли да определят каква е по националност. Толкова добре владееше немски, френски и италиански. От последната им среща изобщо не беше се изменила. Бяха се разделили по случайни стечения на обстоятелствата, без взаимни обвинения. Тя трябваше да се снима в два филма в Англия, а той трябваше да се върне в Америка. Не бе гледал нито един от тези филми. Чу, че се била хванала с някакъв испански граф. Нито Крейг, нито Натали бяха търсили един от друг нищо, освен удоволствие — така поне на него му се струваше. Вероятно и затова се бяха разделили толкова леко. Тя нито веднъж не му каза, че го обича — още една черта от характера ѝ, на която се възхищаваше.

Хвана го за ръка и започнаха да се промъкват между гостите към библиотеката. На ръката си носеше голям диамантен пръстен. Крейг си спомни, че по-рано тя залагаше скъпоценностите си, а и той ѝ даваше пари на заем.

— Ти, както винаги, блестиш — отбеляза той.

— Ако знаех, че тук ще бъде Люсиен Дюлен, никога не бих дошла. На такива красавици трябва да им слагат чували на главите, когато се появяват сред по-възрастни жени.

— Ти няма от какво да се боиш. Все още можеш да отстояваш срещу тях.

Седнаха един до друг на кожата диван. Нямахме никой друг освен тях в стаята. Шумът от бала — музиката и гласовете на гостите — почти не проникваше дотук.

— Дай ми глътка от твоето шампанско — помоли тя.

Той ѝ подаде чашата и тя я пресуши на един дъх. Крейг си спомни, че винаги пиеше и ядеше лакомо.

Тя постави чашата на масата и го погледна с укор.

— Ти не ми позвъни, както те помолих.

— Късно се върнах.

— Трябваше да поговоря с теб — обясни тя. — А онази вечер на коктейла имаше прекалено много хора. Как си?

— Жив съм още.

— Нищо не се чува за теб. Говорих с други.

— Вегетирам.

— Не подхожда на Джеси Крейг, какъвто аз го познавам.

— Всички са прекалено активни. Ако си отдъхвахме по шест месеца на годината, щяхме да бъдем далеч по-добре. Аз слязох засега от въртележката.

— Безпокоя се, когато се сетя за теб.

— А често ли се сецаш за мен?

— Не. — Тя се засмя. Имаше малки бели зъби и мъничък розов език. — Само в неприлични мигове. — Той си спомни, че в леглото тя погрешно казваше една мръсна дума и тогава му се струваше много мило. Тя го стисна силно за ръката. Колко време мина оттогава — пет години?

— Повече. Шест или седем.

— Ах, как лети времето. Ти все още ли си същият палавник?

— Как да го разбирам?

— Видях, че приказваш с онова красиво младо момиче. Нещо все около тебе се върти.

— Тя е журналистка.

— Сега всички жени са опасни — въздъхна Натали. Даже журналистките.

— Това би било неприлично — възрази той. Стана му неловко от дразненето на Натали. — Тя може да ми бъде дъщеря. А ти как си?

Къде е мъжът ти?

— Не ми е мъж още. Все още се опитвам да го вържа.

— Онази вечер ми каза, че се жениш.

— Няма да повярвам, докато не ми сложи венчалния пръстен. И тогава край на ставането в пет часа да си правя прически и да се гримирам. Няма да трябва да търпя ругатните на прекалено темпераментни режисьори. Няма да е нужно да любезнича с продуценти.

— Аз също бях продуцент и ти любезничеше с мен.

— Не за това, защото си бил продуцент, мили. — Тя му стисна ръката.

— Както и да е. Къде е все пак твоят бъдещ съпруг? Ако аз се канех да се жения за теб, не бих те пуснал сама на такова място в навечерието на сватбата.

— Само че ти не се каниш да се жениш за мен — за първи път тази вечер тя заговори сериозно.

— Не — отвърна той.

— Както и много други. — Тя въздъхна. — Е, какво пък, малката Натали си е поживяла. Дошло е време да се държа прилично. Или пък дали пак да не стана порочна и да се измъкнем да проверим дали оная стая в Больо не е свободна?

— Никога досега не съм бил в Больо — отбеляза Крейг. Лицето му бе безизразно.

— Какво съвпадение. И аз не съм била. Пък и струва ли си да се ходи там. Той пристига утре.

— Кой пристига утре?

— Моят бъдещ съпруг Филип. Той искаше да дойде заедно с мен, но в последната минута му се наложи да остане в Ню Йорк.

— О, той е американец!

— Казват, че американците са най-добрите съпрузи.

— Виж, това не зная — каза Крейг. — С какво се занимава?

— Прави пари. Това не е ли очарователно?

— Очарователно. Как прави пари?

— Произвежда стоки.

— На колко години е?

Натали се замисли и подаде върха на езика си. И по-рано правеше така.

— Само не лъжи — предупреди той.

Тя се засмя.

— Проницателен си. Както винаги. Може би е по-възрастен от теб.

— Колко по-възрастен?

— Значително по-възрастен. — Тя говореше тихо. — Той не знае нищо за теб.

— Надявам се, че не знае. Май обяви във вестниците не дадохме. — Те действително бяха пазили връзката си в тайна. По това време тя имаше официален любовник, който отчасти я издържаше, а Крейг се стараяше да избягва сцени на ревност от страна на жена си. — А какво ще стане, ако той действително узнае за мен? Или си мисли, че се жени за девственица?

— Не, едва ли. — На лицето ѝ се появи тъжна усмивка. Но той не знае всичко. Тя сви устни като дете. — Даже половината не знае. Даже четвърт.

— А кой знае всичко?

— Надявам се, никой — отговори тя.

— Кажете ми само заради статистиката: колко от съседната стая?

Натали се намръщи.

— Пет. Приемливо ли е?

Той се усмихна и поклати глава.

— Тогава шест — каза тя. — А ти какво искаш? Твоята малка Натали достатъчно е поживяла на този свят. Да работиш в киното е все едно да тичаш година след година на някой остров в компанията на все същите корабокрушенци. Жената трябва да се приспособява. Мъжете също, приятелю мой. Тя докосна леко с пръсти устните му.

— *Nolo contendere*^[4] — каза Крейг.

Натали се засмя, мъничките ѝ бели зъби блеснаха.

— Не е ли чудесно? Теб никога не съм лъгала.

— А бъдещия си съпруг ще лъжеш ли?

Тя отново се засмя.

— На него едва ли ще му казвам истината. — И добави сериозно: — Той е солиден гражданин. Много консервативен. Баптист от Тексас. Такъв пуританин е, че още не е спал с мен.

— О, боже! — възкликна Крейг.

— Именно: о, боже! Когато той дойде тук, ще трябва да се правя, че ние с теб едва се познаваме. Не се учудвай, ако те наричам господин Крейг, когато те срещна. Ако разбере, че съм от тези жени, които прекарват времето си с женени мъже, не мога да си представя какво ще направи.

— Какво може да направи в най-лошия случай?

— Може и да не се ожени за мен. Нали ще бъдеш по-внимателен, Джес? — В гласа ѝ прозвучаха умолителни нотки, които никога по-рано не бе чувал. Изведнъж си помисли, че тя е всъщност вече над четиридесет.

— Ако узнае нещо, във всеки случай няма да е от мен успокоя я Крейг. — Но те съветвам да го отведеш от Кан колкото се може по-скоро.

— Тук той ще остане само няколко дни. След това ще отлетим за Венеция.

— Ние били ли сме с теб във Венеция?

— Не си ли спомняш?

— Не.

— Значи не сме били. — Тя вдигна глава и се усмихна. Мъжът, с когото бе разговаряла в залата, стоеше на вратата на библиотеката с две чаши в ръка.

— А, ето къде сте — възкликна той. — А аз ви търся навсякъде.

Крейг се изправи. Натали неохотно ги представи един на друг. Името му не бе познато на Крейг. Мъжът имаше дребно, угрижено, лесно забравящо се лице. Вероятно е от отдела за разпространение в някоя крупна компания, реши за себе си Крейг. Мъжът подаде на Натали чашата и стисна важно ръката на Крейг.

— Е, деца — каза Крейг. — Ще ви оставя сами. Като ви гледам, се сетих, че и на мен ми се пие. — Той приятелски потупа Натали по рамото, излезе от библиотеката и се отправи към бара, стараяйки се да не попадне в погледа на Йън Уодли.

В столовата, където беше приготвен бюфет, Крейг зърна Гейл МакКинън и Рейнълдс, които чакаха да ги обслужат.

Мъри Слоун — кръглолик енергичен мъж — бе застанал до бара и наблюдаваше гостите. Той се усмихваше добродушно, но очите му приличаха на малки тъмни компютри.

— Привет, Джес — поздрави той. — Присъединете се към пресата, пийте на аванта.

— Здравейте, Мъри — отговори Крейг и помоли за шампанско.

— Това не е вече вашата публика, а, Джес? — Слоун дъвчеше бавно взетия от подноса с ордъоври малък сандвич с краставица.

— Трудно може да се каже какво точно е това. Вавилонското стълпотворение ли е, Ноевият ковчег ли, може би сборище на мафията или бал в девическа гимназия?

— Ще ви кажа какво е — каза Слоун. — Това е бал във Версай в двора на Луи XVI на тринадесети юли хиляда седемстотин осемдесет и девета година в нощта преди превземането на Бастилията.

Крейг се засмя.

— Смейте се, смейте се. Но запомнете думите ми. Гледахте ли филма „Лед“, който показах в режисьорската петнадесетдневка?

— Да — отговори Крейг. Филмът бе сниман от група млади революционери, бе работено много сериозно и в него ставаше дума за въоръжено въстание, което избухва в Ню Йорк в най-близко бъдеще. Ужасяващи сцени на кастриране, убийства на представители на властта, улични побоища, хвърляне на бомби. Всички епизоди бяха снети в стила на cinema verite^[5] и правеха силно впечатление.

— Вие какво мислите за него? — предизвикателно попита Слоун.

— Самият аз трудно мога да преценя. Не зная доколко това отговаря на истината. Не познавам такива младежи. Допускам, че е просто чиста фантазия.

— Това не е празна фантазия. Точно това ще се случи в Америка. Скоро. — Слоун махна с ръка към тълпата гости. А всичките тези тлъсти котки ще се озоват в колата с осъдените на смърт.

— А вие къде ще се озовете, Мъри? — попита Крейг.

— В колата с тях — тъжно каза Слоун. — За тези младежи ние сме същите.

Към бара се приближи Уолтър Клайн.

— Здравейте, приятели. Доволни ли сте от вечерта?

Крейг замълча, предоставяйки на Слоун да отговори на въпроса.

— Много приятна вечер — вежливо, както подобава на гост, отговори Слоун.

— А вие, Джес?

— Много съм доволен.

— Да, вечерта не е лоша — самодоволно отбеляза Клайн — Добро съчетание на красота, талант и мошеничество. — Той се засмя. — Погледнете онази двойка там. — Той посочи към Хенеси и Томас, които разговаряха оживено до камината. Така са увлечени, че никого не забелязват наоколо. И двамата са мои клиенти.

— Да, естествено — кимна Крейг и взе от сервитьора чаша шампанско.

— Елате да поговорите с тези гении — предложи Клайн. Неговото неизменно правило бе да представя всички. Както казваше на своите сътрудници, не знаеш откъде какво ще изскочи. — И вие, Мъри.

— Не, аз ще остана на поста си. На бара — отказа Слоун.

— Не желаете ли да се запознаете с тях? — удиви се Клайн.

— Не. Каня се да критикувам техния филм и не искам да попадам под влиянието на лъжливо приятелско чувство.

— Нима вече сте гледали техния филм?

— Не — отговори Слоун. — Но ги зная как работят.

— Гледай ти какъв честен човек! — насмешливо възкликна Клайн. — Да вървим, Джес. — Той хвана Крейг под ръка и го поведе към камината.

Крейг се здрависа с Хенеси и се извини на Томас за това че не му е позвънил. Томас беше слаб, кротък на вид мъж известен със своята възискателност и упорство на снимачната площадка.

— Какво обсъждате? — попита Клайн. — Сравнявате доходите си ли?

— Плачем над бирата си — отговори Хенеси.

— По какъв повод?

— По повод корупцията в низшите слоеве на обществото — отговори Хенеси. — И по повод на това колко е трудно да останеш честен в нечестен свят.

— Хенеси е още новак в тази работа — отбеляза Томас. Никак не може да се примири с това, че трябваше да подкупва шерифа и помощника му, когато снимаше филм в един тексаски град.

— Нямам нищо против да се отблагодариш на човек — възрази Хенеси. — Искам само да се съблюдава поне малко приличие. Поне привидно да признават, че не е хубаво да се подкупват представители на властта. А те какво: разположили се в моята стая, пият ми уискито и

заявяват: „За всеки по три хиляди, в противен случай не си правете труд да вадите кинокамерата.“ — Той поклати печално глава. — И не някакви глупости като: Не мислите ли, че такава богата компания като вашата би могла да пожертвува малко пари за фонда за подпомагане на полицаите, или нещо подобно. Остави парите на леглото, господинчо — и това е всичко. Лесно ли му е на момче, което е било първият ученик в неделното училище, да даде шест хиляди долара в брой на двама полицаи, които са дошли в стаята му в мотела, а след това трябва да впише сумата в графата за непредвидени разходи?

— Евтино сте се отгървали — отбеляза Клайн. Той бе практичен човек. — Така че не се оплаквайте.

— А след това — продължи Хенеси — имаха нахалството да арестуват главния герой за пушене на марихуана. Отидоха още две хиляди долара, за да го освободим. Вярно каза вицепрезидентът, че нашата страна се нуждае от закон и ред.

— Не забравяйте, че сега сте във Франция — припомни Клайн.

— Какво като съм във Франция? Аз работя в киното. Вбесявам се, като си помисля какво огромно количество пари трябва да похарчиш преди да видиш филма си на екрана.

— Както се печелят, така се и харчат — каза Клайн. Човек, който скоро е получил чек за три и половина милиона долара, лесно може да говори така.

— Предстоящата учебна година ще ръководя семинар по киноизкуство в Калифорнийския университет — каза Хенеси. Той произнесе думата „киноизкуство“ с насмешлив тон. — Всичкото това, което казах, ще влезе в първата ми лекция. Слушайте, Крейг, не искате ли да бъдете мой гост на някой семинар и да разкажете на младите какво става в този бляскав целулоиден свят?

— Мога да ги пропъдя от киното за цял живот — отговори Крейг.

— Отлично — усмихна се Хенеси. — В крайна сметка конкурентите ще бъдат по-малко. Но аз говоря сериозно. Вие действително бихте могли да им кажете нещо полезно.

— Ако имам време и ако съм в Щатите...

— Къде мога да ви открия?

— Чрез мен — бързо се намеси Клайн. — Ние вече разговаряхме с Джес относно вероятността скоро да се върне в киното и тогава ще зная къде мога да го намеря.

Не може да се каже, че Клайн лъже, помисли си Крейг. Той просто ускорява събитията в негова и моя полза.

И двамата режисьори хвърлиха изпитателни погледи на Крейг. Томас попита:

— Нещо конкретно, Джес? Или не желаете да кажете?

— Предпочитам да не говоря засега. А и все още няма нищо конкретно. — Само мечти, както при Мърфи, помисли си той.

На вратата настана малка суматоха и в залата влязоха Франк Гарланд с жена си и още една съпругеска двойка. Гарланд се бе снимал в главната роля в един от първите филми на Крейг. Той беше с няколко години по-възрастен, но изглеждаше млад — на тридесет и пет, не повече. Беше тъмнокос, висок, с атлетическо телосложение и красиво волево лице. Беше отличен актьор и предприемчив делови човек и бе основал собствена компания, която произвеждаше не само негови филми, но и чужди. Працеше от здраве, беше весел, открит, съпруг на хубава жена вече повече от двадесет и пет години. Във филма на Крейг бе изключителен. Те бяха приятели, но днес на Крейг не му се искаше да се среща с него — беше му неприятно и удивителното му здраве, и трезвата му разсъдливост, и постоянните му успехи, и неподправената му всеобхващаща сърдечност.

— Засега довиждане, приятели — обърна се той към Клайн и режисьорите. — Ще отида да подишам чист въздух. — Той излезе в патиото и се отправи към осветения плувен басейн по мократа трева. Оркестърът свиреше „В ясен ден ти винаги ще виждаш.“

Крейг погледна надолу към светлата вода. Басейнът беше затоплен и над водата се вдигаше лека мъгла. Оргии в плувния басейн, спомни си той думите на англичанката. Не днес, Никол.

— Привет, Джес — чу той нечий глас.

Крейг вдигна глава. От сянката на храстите от другата страна на басейна към него вървеше някакъв човек. Когато човекът се приближи, Крейг го позна. Това беше Сидни Грийн. На Крейг му мина през ума, че Грийн търси уединение в тази хладна мокра градина по същата причина, по която и той самият. Губещите, моля, на улицата. Скоро и Йън ще се появи тук.

— Здравей, Сид. Какво правиш тук?

— Там стана много задушно за моите кръвоносни съдове. — Гласът на Грийн беше печален, тих — глас на човек, привикнал

непрекъснато да го третира пренебрежително. Излязох да се изпикая върху скъпата зелена трева на Уолтър Клайн. Всеки намира удовлетворение в това, което му е достъпно. — Той тихо се засмя и помоли с извиняващ се тон: Само не казвай на Уолт, чу ли? Не искам да си мисли, че съм неблагодарен. Той ми оказа чест, като ме покани. Заедно с всичките тези хора. Солидна публика, много богати. — Грийн бавно поклати глава, сякаш да подчертае уважението си към могъществото на тези, които бяха събрани тази вечер у Уолт Клайн. — Знаеш ли, Джес, сред тях има хора, които е достатъчно да мръднат само с пръст и утре ще започнат да снимат какъвто и да е филм, даже да струва десет милиона долара. Те изглеждат така, както и аз, а може би и по-зле, облечени са в същите смокинги — допускам, че нашите костюми ги шие един и същи шивач — но, господи, каква разлика между нас! А ти как си, Джес? Говорят тук за теб, все гадаят защо си дошъл. Казват, че имаш готов сценарий и си дошъл да сключиш договор.

— Засега няма още нищо определено — отговори Крейг. От гледна точка на Мърфи всичко е вече достатъчно ясно, но не би имало никаква полза да говори за това на Грийн.

— Видях, че разговаряше с Дейвид Тейкмън — забеляза Грийн. — Някога той беше нещо, нали?

— Безспорно.

— Свършен човек.

Крейг не хареса жлъчния му тон.

— Не съм уверен много в това.

— Той няма да направи нито един филм повече — каза Грийн с тон на човек, произнасящ присъда.

— Сид, той може би има планове, в които още не те е посветил.

— Ако мислиш да сътрудничиш с него, напразно е. Той ще умре до края на тази година.

— Какво говориш — рязко попита Крейг.

— Мислех, че всички знаят — каза Грийн. — Има злокачествен тумор в мозъка. Моят братовчед го оперира в болницата „Сидърс“. Истинско чудо е, че все още е на крак.

— Горкият старец — поклати глава Крейг. — А каза, че перуката го е направила двадесет години по-млад.

— Не бих го жалил много. Той си поживя достатъчно и не лошо. Дай боже да живея такъв живот, пък даже и с тумор на неговата възраст. В крайна сметка всичките му тревоги ще свършат скоро. А ти как си, Джес? — С мъртвите и умиращите в наетата градина на Уолтър Клайн бе приключено. — Връщаш ли се в киното?

— Такава възможност не е изключена.

— Когато решиш окончателно, не ме забравяй. Чу ли, Джес?

— Разбира се.

— Мен като режисьор ме подценяват. Много ме подценяват — убедено заговори Грийн. — И не само аз мисля така. Срегнах един журналист от „Кайе дю синема“. Той се запозна с мен специално за да ми каже, че според него последният ми филм, сниман за фирмата „Кълъмбия“, е шедьовър. Случайно да си го гледал?

— За съжаление, не — отговори Крейг. — Започнах да ходя рядко на кино.

— „Фанфара за барабани“ — каза Грийн. — Така се наричаше филмът. Сигурен ли си, че не си го гледал?

— Абсолютно.

— Ако искаш, да те запозная с този момък. С този от „Кайе дю синема“. Много е умен. Повечето от тия, които са дошли тук днес, предизвикват само презрение у него. Презрение.

— Някой друг път, Сид. Днес искам да си отида по-рано.

— Е, когато кажеш. Имам адреса му. Приятелю — с тъга продължи той, — а аз мислех, че тази година в Кан ще бъде щастлива за мен. Бях се разбрал с „Апекс анд Истърн“ за два филма с право на избор или замяна. Това е едно от известните крупни обединения. Преди три месеца изглеждаше, че фирмата процъфтява. Мислех, че всичко е в ред. Взех си нов апартамент в Шестнадесети район и сега там правят boiserie^[6]. Това ми коства петнадесет хиляди долара, които още не съм платил. Плюс това с жена ми решихме, че можем да си позволим второ дете и през декември тя ражда. И изведнъж — всичко по дяволите. „Апекс анд Истърн“ са банкрутирали и сега аз даже портокалов сок не мога да си позволя сутрин. Ако тези две седмици не сключа в Кан някакъв договор, считай, че със Сидни Грийн е свършено.

— Ще изскочи нещо — опита се да го успокои Крейг.

— Надявам се. Много се надявам.

Когато Крейг си отиде, Грийн все още стоеше печално до басейна и гледаше мъглата, вдигаща се над загрялата зелена вода. Влизайки в къщата, Крейг си помисли: „В крайна сметка поне не дължа петнадесет хиляди долара за boiserie и жена ми не е бременна.“

До края пи през цялото време. Разговаря с много хора, но когато почувствува, че е време да се връща в хотела си, вече почти нищо не помнеше. Помнеше само, че искаше да вземе със себе си Натали Сорел, но не я намери, и че обеща на Уолт Клайн да му покаже ръкописа си и че той каза, че утре ще изпрати в хотела един от помощниците си.

Стоеше до бара и допиваше последната си чаша, когато видя през вратата на салона да влиза забързано Гейл МакКинън с шлифер, наметнат на раменете. Той не бе забелязал кога е излязла. Тя се спря за момент на вратата, оглеждайки стаята, и като зърна Крейг, се отправи към него.

— Надявах се, че сте още тук.

— Пийнете с мен за преди лягане. — Изпитият вечерта алкохол го бе размекнал.

— Трябва ми някой да ме закара с Джо Рейнълдс вкъщи. Той се удари зле и е пиан. Падна от стълбата.

— Пада му се точно на него — весело отбеляза Крейг. Пийнете.

— Полицията не му позволява да седне зад волана — продължаваше Гейл.

— Коварни са. Коварна френска полиция. Копоите на закона. Да прием за благородната жандармерия от Крайбрежните Алпи.

— И вие ли сте пиан? — рязко попита тя.

— Не особено. А вие? Защо самата вие не заведете вашия критик вкъщи?

— Нямам шофьорска книжка.

— В това има нещо антиамериканско. Гледайте да не кажете пред някой конгресмен, ако ви попита. Да прием.

— Да вървим, Джес — замоли го тя. За първи път — той обърна внимание на това — тя го назова по име. — Вече е късно. Сама няма да се справя с тоя досадник. Той е там целият в кръв, реве и заплашва полицията и ако не го отведем сега, ще го арестуват. Зная, че ви

омръзнах, но бъдете милостив. — Тя се огледа наоколо. Залата беше почти опустяла. И вечерта също свърши. Моля ви, заведете ни обратно в Кан.

Крейг пресуши чашата и се усмихна.

— Ще доставя тялото непокътнато. — Той я хвана церемониално под ръка и преди да излязат навън в мокрия мрак, я заведе при Уолт Клайн да му пожелаят лека нощ.

Рейнълдс беше спрял да крещи на полицаия. Седеше на най-долното стъпало на каменната стълба, от която беше паднал, на челото му зееше дълбока рана и едното му око започваше да отича. Стискаше носа си с окървавена носна кърпичка. Когато Гейл и Крейг приближиха, той им хвърли мътен поглед и пресипнало изруга:

— Проклети жабари. И Уолтър Клайн и неговите главорези.

— Всичко е наред, мосю — обърна се Крейг на френски към полицаия, който стоеше спокойно до Рейнълдс. — Аз съм негов приятел. Ще го закарам вкъщи.

— Той не е в състояние да шофира — обясни полицаият. Това е повече от ясно, независимо от това какво казва господинът.

— Напълно съм съгласен с вас — кимна Крейг, стараяйки се да стои по-далеч от полицаия. Боеше се той да не помирише дъха му. — Хайде, Джо, хоп-а! — Той подхвана Рейнълдс под мишниците и го изправи на крака. Рейнълдс изпусна кърпичката и по панталоните на Крейг пръсна кръв. Рейнълдс целият миришеше на уиски, сякаш бе киснал с дрехите в уиски няколко дни.

С помощта на Гейл той го домъкна до колата и го напъха на задната седалка, където веднага заспа. Крейг изкара колата от паркинга изключително внимателно, за да не предизвика подозрението на наблюдаващия го полицаи, и пое под мокрите от дъжда дървета.

През целия път до Кан мълчаха, чуваше се само клокочещото хъркане на Рейнълдс отзад. Крейг гледеше съсредоточено напред и караше бавно, стараяйки се да не изпуца от очи банкетата — на завоите шосето като че се губеше от светлината на фаровете. Срамуваше се, че бе изпил толкова много тази вечер и се зарече в бъдеще да не пие въобще, ако знае предварително, че ще кара кола.

Когато стигнаха предградията на Кан, Гейл каза кой е хотелът на Рейнълдс — намиращ се през шест блока от „Карлтън“, далеч от

морето, зад железопътната линия. Когато стигнаха там, Рейнълдс, вече буден, каза с пресипнал глас:

— Благодаря на всички. Не си правете труд да ме изпращате. Аз съм съвсем добре. Лека нощ.

Те го наблюдаваха, изправен и непохватен, как влиза в тъмния хотел, без да подгъва крака.

— На него не му е необходимо повече пиене — каза Крейг, — но на мен ми се пие още.

— На мен също — призна Гейл МакКинън. — Вие не живеете ли в същия хотел?

— Не.

Той почувствува странно облекчение.

Всичките барове, покрай които минаха, бяха затворени. Той нямаше представа, че беше толкова късно. И по-добре, че бяха затворени, защото какво биха си помислили среднощните посетители, когато ги видят двамата така изпоцапани с кръвта на Рейнълдс? Крейг спря колата пред „Карлтън“. Моторът продължи да работи.

— Имам една бутилка горе. Искате ли да се качите? — предложи той.

— Да, благодаря.

Той паркира колата и влязоха в хотела. За щастие във фоайето нямаше никого. Портиерът, от когото Крейг взе ключа за апартамента, бе свикнал от малък да не променя изражението на лицето си, каквото и да се случеше във фоайето на хотела.

Когато се качиха горе, Гейл си свали шлифера и влезе в банята. Крейг започна да налива уиски и сода. Водата в банята приятно шуртеше, напомняше за присъствието на втори човек и разсейваше чувството за самотност.

Тя се върна в хола вчесана, лицето ѝ изглеждаше свежо, чисто, сякаш е нямала никакви произшествия тази нощ. Те вдигнаха чашите за здравица и пиха. Хотелът беше тих, градът спеше. Седяха един срещу друг в големите кресла, тапицирани с брокат.

— Един урок за вас: не излизайте с пияници — посъветва я той. — Ако оня не бе имал благоразумието да падне от стълбата, вие вероятно сега щяхте да сте мъртва край някое дърво.

— Вероятно. — Тя сви рамене. — Рискове във века на колите.

— Можехте да ме помолите да ви закарам вкъщи, преди да е паднал. — Крейг забравяше, че той самият бе не по малко пиян от Рейнълдс.

— Бях решила да не ви моля повече за нищо.

— Ясно.

— Как ви ругаеше, когато направи този лебедов скок. — Момичето се изсмя.

— И всичкото това — заради някаква нищожна насмешлива забележка, казана преди осем години? — Крейг поклати глава, удивен от злопаметността на хората.

— Заради нея и много други неща.

— Например?

— Веднъж в Холивуд сте му отнели някакво момиче.

— Така ли? Дори не подозирах.

— Това е още по-лошо. От гледна точка на такива като Рейнълдс. Той я ударил и тя от яд започнала да му разказва какъв забележителен човек сте и какво говорели за вас другите жени. Колко сте умен, чувствителен и колко е весело с вас. Какво очаквате от него след това? Още повече че вие сте били знаменитост, а той — пъпчиво момче, още съвсем новак.

— Е, сега сигурно има по-добри чувства към мен.

— Малко, да. Но не съвсем. Той ми даде голяма част от сведенията, които включих в статията. Той предложи и заглавие.

— Какво е? — с любопитство попита Крейг.

— „Човекът с неосъщественото бъдеще“ — обяви спокойно момичето.

Крейг кимна.

— Вулгарно е, но бие на очи. Така ли ще озаглавите статията си?

— Още не зная.

— От какво зависи?

— От вас. От това какво мнение ще си съставя за вас, когато ви опозная напълно. Ако въобще ви опозная. И от това колко, по мое мнение, мъжество ви е останало. Или воля. Или талант. Моята задача щеше да бъде по-лека, ако ми дадете да прочета ръкописа, който ще дадете утре на Уолт Клайн.

— Откъде знаете за това?

— Сам Бойд е мой приятел. — Крейг си спомни, че Сам Бойд е един от способните млади хора на Клайн. — Той ми каза, че утре ще дойде тук за сценария. Ще закусваме заедно с него.

— Кажете му да дойде за сценария след закуска.

— Добре. — Тя протегна към него чашата си. — Празна е.

Той стана, отиде до масата с бутилката, наля в двете чаши и се върна обратно.

— Благодаря. — Тя го погледна спокойно в очите. Той се наведе и нежно я целуна. Устните ѝ бяха пухкави, приятни. Тя извърна лицето си. Той се изправи, давайки ѝ възможност да стане. — Стига толкова — каза тя. — Отивам си вкъщи.

Протегна ръка да я докосне по рамото.

— Оставете ме на мира! — каза рязко тя и остави чашата на масата. Грабна шлифера и изтича към вратата.

— Гейл... — повика я той и направи крачка към нея.

— Жалък старец! — изтърси тя и излизайки, тръшна силно вратата.

Той бавно допи чашата си, загаси лампата и легна. Лежейки гол върху чаршафите в топлия мрак, чуваше свистенето на гумите на колите, минаващи от време на време по „Кроазет“, и шума на вълните. Не можеше да заспи. Вечерта беше прекалено напрегната. Изпитото уиски биеше в слепоочията му. В главата му се събираха и изчезваха като в калейдоскоп моменти от вечерта: Клайн в кадифеното си сако, запознаващ всички; Корели и неговите момичета; нещастния Грийн, пикаещ отчаян върху скъпата зелена морава; кръвта на Рейнълдс...

И сред тази каша — играта (игра ли беше?) на Гейл МакКинън. Нейната ту пламваща, ту гаснеща, млада — и в същото време зряла — чувственост. Привличаща и отблъскваща. Не, по-добре си спомни и съжелявай за пицната красота на Натали Сорел. Забрави за Дейвид Тейкмън, забравил за смъртта, дебнеща го под студийната перука.

Крейг се въртеше неспокойно в леглото. Коктейлът приличаше на коледно тържество на служащи в кантората. Само че те не устройват такива събирания по два пъти в седмицата.

И изведнъж чу, почти без да се изненада, тихо почукване на вратата. Стана, сложи халата си и отвори. В полутъмния коридор стоеше Гейл МакКинън.

— Влез — покани я той.

-
- [1] Скъпи (ит.) — Б.пр. ↑
- [2] Скъпа (итал.) — Б.пр. ↑
- [3] Скъпа (итал.) — Б.пр. ↑
- [4] Няма да оспорвам (лат.). — Б.пр. ↑
- [5] Течение във френското кино, появило се в края на 50-те —
Б.пр. ↑
- [6] Ламперия (фр.). — Б.пр. ↑

10.

Усещаше, че вече е светло и че не се е събудил напълно още, чуваше нечие леко дишане някъде до него и звъненето на телефона. Продължаваше да лежи със затворени очи, за да не види настъпващия ден; напипа телефонната слушалка на нощното шкафче. Далечен глас, промъкващ се през бучащия механичен фон, каза:

— Добро утро, мили.

— Кой е? — попита той, без да си отваря очите все още.

— Колко души те наричат „мили“? — тъничко попита далечният глас.

— Извинявай, Констънс. Много лошо те чувам, сякаш се обаждаш от другия край на света. — Крейг отвори очи и обърна главата си. На възглавницата до себе си видя дългите кестеняви коси. Гейл го гледаше втренчено, сините ѝ очи бяха сериозни. Чаршафът, под който бяха и двамата, се бе спуснал наполовина, откривайки голото му тяло. Искаше му се да хване края на чаршафа и да се покрие, за да не се вижда колко е възбуден, но разбирайки нелепостта на този жест, се въздържа. Не си спомняше да е бил някога толкова възбуден.

— Все още ли си в леглото? — питаше в това време Констънс. Електронният глас, долитащ до него по още несъвършения дълъг шестстотин мили кабел, звучеше укорително. — Минава десет часът.

— Нима? — учуди се глупаво той, чувствавайки върху себе си погледа от съседната възглавница. С края на окото си виждаше очертанията на тялото ѝ под чаршафа и акуратно оправеното неизползувано второ легло. Той съжали, че назова Констънс по име и че изобщо споменава имена. — В този град късно лягат и късно стават — каза той. — Как е в Париж?

— Все по-лошо и по-лошо. Как е при тебе?

Той се поколеба.

— Нищо ново.

Гейл не се усмихваше и не промени израза на лицето си. Почти осезаемо почувствува тежестта на погледа ѝ, насочен към оголеното

му тяло в златистия утринен въздух — сякаш неизменен и безсрамен детайл от пейзажа. Гейл се пресегна бавно и внимателно го докосна с пръсти. Конвулсивна тръпка го прониза, като че се бе допрял до проводник с високо напрежение.

— Светец — прошепна тя.

— Преди всичко... — гласът в слушалката — механически, трептящ — бе почти неузнаваем, — искам да се извиня.

— Въобще не те чувам. — Той направи отчаяно усилие да говори спокойно. — Може би е по-добре да затворим и още веднъж да помолим телефонистката да...

— Сега по-добре ли е? Сега чуваш ли ме? — Гласът изведнъж стана ясен и силен, сякаш се намираще в съседната стая.

— Да — неохотно отговори Крейг. Той отчаяно се опитваше да измисли някакъв предлог, който да застави Констънс да отложи разговора, да му даде време да си сложи халата, да се премести в хола и там да чака да му позвъни повторно. Но боейки се да не се издаде, реши засега да се ограничи в едносрични реплики.

— Казах, че искам да се извиня за това, че онзи ден така се нахвърлях върху теб. Знаеш ме каква съм.

— Да.

— И да ти благодаря за снимката с лъвчето. Добре си го измислил.

— Да — каза той.

— Имам новина — продължаваше Констънс. — Добра. Надявам се, че поне за теб ще ти се види добра.

— Каква? — Внимателно и незабелязано той бе успял да придърпа края на чаршафа и да се покрие от кръста надолу. Чаршафът обаче стърчеше, опънат като цирков купол.

— Утре или вдругиден вероятно ще дойда нататък — съобщи тя. — В Марсилия.

— В Марсилия? — Не можеше в момента да си спомни къде се намира Марсилия. — Защо в Марсилия?

— Не мога да ти кажа по телефона. — Френската телефонна мрежа никога не се бе ползувала с нейното доверие. Но ако нещата се наредят добре тук, ще бъда там.

— Чудесно! — възкликна той, мислейки за съвсем друго.

— Какво „чудесно“? — В гласа на Констънс се усещаше раздразнение.

— Ами може би ще се видим...

— Какво значи „може би“? — Гласът ѝ звучеше вече заплашително.

Той усети движение до себе си. Гейл стана и — гола, стройна, със закръглени бедра и източен и загорели прасци бавно, без да поглежда назад, се отпрати към банята.

— Тук има едно затруднение...

— И тоя разговор не се получава, скъпи.

— Утре пристига дъщеря ми Ан. — Зарадван, че Гейл излезе, той изведнъж се успокои. — Изпратих ѝ телеграма и ѝ предложих да дойде.

— Всички сме във властта на тези проклети младежи с досада отбеляза Констънс. — Вземи я със себе си в Марсилия. Всички девственици трябва да видят Марсилия.

— Аз ще се справя с нея... — Той реши да не реагира на думата „девственица“. — Позвъни ми когато плановете ти се изяснят окончателно. Може би ще можеш да дойдеш и до Кан? — неискрено добави той.

В банята чу душа. Интересно, помисли си той, дали Констънс чува шума на водата в Париж.

— Ненавиждам Кан — каза Констънс. — Там реших да се разведа с първия си мъж. За бога, ако ти е толкова трудно да се качиш на колата и да загубиш два часа, за да се видиш с жената, в която би трябвало да си влюбен...

— Недей да се дразниш сама, Констънс. Та ти още не си сигурна ще бъдеш ли в Марсилия, а вече...

— Искам да гориш от нетърпение — прекъсна го тя. — Вече седмица, откакто не си ме виждал. Най-малко би трябвало да гориш от нетърпение...

— Така е, наистина.

— Докажи.

— Ще дойда при теб, където пожелаеш и когато пожелаеш! — извика той.

— Е, така е добре, момчето ми. — Тя се закиска. — Господи, разговорът с теб ми прилича на вадене на зъби. Пиян ли си?

— Махмурлия.

— Отдаваш ли се на разврат?

— Може да се каже, да. — Поне един камък да положи в арката на истината.

— Никога не съм обичала трезви мъже — каза тя. — Е, добре, ще ти изпратя телеграма веднага щом реша окончателно. На колко години е дъщеря ти?

— Двадесет.

— Предполагам, че за двадесетгодишно момиче има и поинтересни занимания от това да се върти около баща си.

— Ние сме сплотено семейство.

— Виждам аз колко е сплотено. Развличай се, мили. Липсваш ми. А лъвчето беше чудесна идея. — Тя затвори телефона.

Срамно положение, помисли си той с досада. Срамно комично. Скочи от леглото и започна бързо да се облича. Беше вече по риза и панталони, когато от банята излезе Гейл — все още гола, стройна, грациозна; по мургавата ѝ кожа проблясваха останали капки вода, които не беше се погрижила да избърше.

Тя застана пред него, широко разтворила крака, опряла ръце на бедрата си — в карикатурна поза на фотомодел — и се усмихна.

— Я, нашето човече е заето, а? — Тя се приближи до него, притегли главата му към себе си и го целуна по челото. Но когато той я прегърна през кръста и пожела да я целуне, тя се отдръпна рязко и каза: — Умирам от глад. Кое копче да натисна, за да донесат закуска?

Той пристигна на летището в Ница по-рано. До кацането на самолета от Женева имаше още половин час. Постоянният страх да не закъснее го преследваше още от годините на брачния му живот. Жена му никога и никъде не успяваше да бъде навреме и споменът за семейния им живот бе една непрекъсната верига от ужасни сцени: той ѝ крещи да побърза, а тя избухва в плач и за да му върне за грубостта, нервно тръшва вратите. След това трябваше да се издържат унизителните извинения пред приятели за закъснения за вечеря, за самолета, за влака, за театър, за сватба, за погребение, за футболен мач. А сега, вече избавил се от нея, изпитваше удовлетворение, пристигайки навсякъде по-рано, за да не се притеснява. „Разделяйки се

с майка ти — каза той веднъж на Ан, която можеше да го разбере, тъй като, не желаейки да наследи този порок на майка си, бе развила в себе си навика да бъде чудовищно точна, — си удължих живота с десет години.“

Качи се на терасата на летището, откъдето се виждаха пистата и морето, седна на една от металните масички и си поръча уиски и сода. Макар че бе рано следобед, въздухът бе прохладен, духаше свеж вятър, синята вода се белееше.

Докато пиеше уискито, той си наложи да се опита да събере мислите си, да се подготви за срещата с дъщеря си. Ръката, в която държеше чашата, леко трепереше. Той бе изтощен, напрегнат до крайност: когато се опита да съсредоточи погледа си върху един самолет, който се готвеше да кацне, но все още летеше високо, може би на една миля от пистата за приземяване, очите му, въпреки слънчевите очила, веднага се просълзиха. Беше спал зле. И при това по напълно непонятна причина. Гейл МакКинън дойде в стаята му и легна до него в леглото му, но не му позволи да я обладае. И не даде никакви обяснения. Просто каза „не“ и заспа в обятията му спокойна, гладка, нежна, благоухаеща, порочна и уверена в себе си, замайваща и мамеща със своята красота и младост.

Сега, чакайки дъщеря си да се спусне от следобедното небе на земята, той си припомни всичко това и му стана срамно. Нелепа нощ! На тази възраст да позволиш така да те примамят в глупава детска игра! И кой! Момиче, което може да му бъде дъщеря. Трябваше да запали лампата, да я застави да напусне стаята, да вземе приспивателно и да заспи. Или поне да облече пижама и да се премести на съседното легло, а сутринта, когато тя се събуди, да ѝ каже, че не желае да идва повече при него. А вместо това се бе разкиснал: обхванат от тъга и нежност я беше прегърнал крепко, целуваше врата ѝ, вдишваше аромата на косите ѝ и измъчван от желание и безсъние, слушаше равномерното ѝ здраво дишане и гледаше как утринната светлина очертаваше капациите на прозорците.

По време на закуската, ядосан от похотливите погледи на сервитьора — макар че бе възможно само така да му се струваха, той ѝ каза, че ще се срещнат следобед в бара. Заради нея обиди Констънс, излъга я или почти я излъга по телефона, рискува да компрометира това, което до снощи считаше истинска любов към зряла, опитна жена,

която не си играе на криеница с него, която му донесе щастие — красива, умна, необходима жена, равноправна партньорка, чиято любов (защо да не назовем това чувство с истинското му име?), чиято страст му бяха помогнали през последните две години да преживее най-мрачните мигове в живота си. Той винаги се бе гордял с уменията да контролира постъпките си, да бъде господар на съдбата си както в добри, така и в лоши времена. И изведнъж, пиян за няколко часа, показва, че е способен да направи необмислена крачка, поддавайки се на гибелно увлечение точно като някой изкуфял идиот.

Пиян! Той се самозалъгваше. Да, разбира се, бе пил, но не чак толкова. Знаеше, че даже и да не бе пил капка алкохол тази вечер, пак щеше да се държи по същия начин.

За всичко е виновен Кан, реши той за оправдание. Този град е създаден за отдаване на чувствата — целият е свобода, щедро слънце и възбуждаща плът. А в тъмните кинозалони му беше въздействувала гъсто наситената със секс възбуждаща атмосфера на филмите, възхитителните съвокупления, сладкият дъх на порока, безразсъдството и разгулт на младите, доста буйни за застаряващ, нехвърлил никъде котва мъж, странстващ без компас в тази тревожна година.

И сега, като връх на всичко — пристига дъщеря му. Кой дявол го накара да ѝ изпрати телеграма! Той изпъшка и опомняйки се, се огледа наоколо да види дали някой не е забелязал. За всеки случай сложи кърпичка на устата си: нека си помислят, че е пристъп на кашлица. След това си поръча още уиски.

Бе пристигнал в Кан да търси отговори. Но за тези кратки дни бяха възникнали и нови въпроси. А не е ли по-добре сега да отида на гишетото, помисли си той, и да взема билет за Париж, Ню Йорк, Лондон или Виена? Северняк, привикнал към по-суров климат, белите езически градове на Юга не бяха за него. Ако бе по-благоразумен, би избягал завинаги от тези пагубни съблазни на Средиземноморието, които само усложняват живота. Идеята беше разумна, но той не мръдна от мястото си. Знаеше, че няма да купи никакъв билет. Не още.

По време на закуската от фойето беше позвънил Бойд, помощникът на Клайн, и Крейг му изпрати ръкописа „Трите хоризонта“ долу по пиколото. Ако Клайн не хареса пиесата, реши Крейг, ще замина от Кан... Това решение го успокои. Сега имаше

ориентир, нещо, от което се ръководеше механически, независимо от собствената му воля. Стана му по-леко. Когато вдигна чашата, забеляза, че ръката му повече не трепери.

Самолетът спря на бетонната писта. От него заизлизаха пътниците — с ваканционни облекла, роклите на жените се вдигаха от морския вятър. Той откри с поглед Ан — светлорусите коси се разпиляваха по лицето ѝ. Тя вървеше с бърза, енергична крачка и поглеждаше нагоре към терасата, търсейки него. Махна ѝ с ръка. Тя помахна в отговор и ускори крачка. Носеше претъпкана брезентова чанта с цвят каки, подобна на тези, които продават в магазините „Арми анд Нейви“. Той обърна внимание на това, че тя както по-рано върви прегърбена, с недодялана походка, сякаш се бои да покаже женственост и грация. Помисли си дали да не я посъветва да се занимава с гимнастика? Беше с измачкан син шлифер и тъмнокафяв панталон. В тези тъмни дрехи видът ѝ беше невзрачен, сериозен и само косите ѝ не позволяваха да се изгуби сред ярките летни одежди, пъстрите ризи и леките раирани сака на останалите пътници. Какво искаше да покаже с това? Облеклото ѝ неволно предизвика у него чувство на досада. По-рано, когато изкарваше добри пари, той бе направил инвестиции на нейно име и на името на сестра ѝ. Доходите от тях не бяха кой знае какви, но безспорно бяха достатъчни да се обличат прилично. Той деликатно ще ѝ обясни това и ще я заведе в магазина да ѝ купи нещо по-подходящо. Добре поне, че не е мръсна и боса и не прилича на упоена от хашиш индианка от племето на команчите. Бе благодарен и на това.

Плати сметката и слезе да я посрещне.

Когато тя излезе от залата за митнически контрол и влезе в чакалнята след носача, който носеше двата ѝ куфара, Крейг придаде на лицето си подходящо за случая изражение. Тя го прегърна по детски и го целуна, но не съвсем удачно — някъде по шията.

— О, татенце! — възкликна тя, скрила лице на гърдите му. Той потупа рамото на измачкания шлифер. Когато тя се притисна до него, неволно си припомни другото младо тяло, което бе прегърнал тази сутрин, другата целувка.

— Я да те погледна — каза той.

Тя се отдръпна малко, за да може да получи по-пълна представа. Не носеше грим, но и нямаше нужда от него. Външността ѝ говореше,

че е от Калифорния: светли очи, загоряло лице, цъфтяща, косите изрусели от слънцето, по ръба на здравия прав нос бяха разсипани лунички. Тя се учеше добре, той знаеше това от оценките ѝ, но съдейки по вида ѝ, трудно можеше да се повярва, че изобщо някога хваща учебник в ръка или прави нещо друго, освен да прекарва времето си на плажа, на водни ски и тенискорта. Ако той беше двадесетгодишна девойка с външността на Ан, не би се прегърбвал.

Не бе я виждал половин година и забеляза, че през това време се е позакръглила, гърдите ѝ, свободни под тъмнозеления пуловер, бяха наедрили доста. Лицето ѝ бе отслабнало и се бе заострило, станало бе почти триъгълно, с едва забележими вдлъбнатини под изпъкналите скули. Тя винаги е била здраво дете и сега се превръщаше в здрава и силна жена.

— Харесва ли ти това, което виждаш? — с усмивка попита тя. Този въпрос си го бяха измислили двамата, тя първа го беше задала още когато беше мъничко момиченце.

— Донякъде — отговори той, заяждайки се. Не би могъл да изрази с думи изпълващата го радост и нежност, глупавото и толкова приятно чувство на задоволство, което му достави дъщеря му — плът от неговата плът, потвърждение на неговата жизнеспособност и родителска мъдрост. Той взе ръката ѝ и я стисна, учудвайки се как само преди няколко минути е могъл да бъде огорчен от това, че тя пристига.

Те излязоха за ръка след носача от аерогарата. Той помогна на носача да натовари багажа ѝ на задната седалка. Брезентовата чанта се оказа много тежка — беше натъпкана с книги. Когато Крейг я вдигна, една от книгите падна. Вдигна я. „Възпитание на чувствата“, на френски език. Пъхайки книгата в торбата, той неволно се усмихна. Съобразителна пътешественичка е неговата дъщеря: готви се да види тук деветнадесетия век.

Потеглиха към Кан. Поради интензивното движение караха бавно. От време на време Ан се навеждаше към него и го погалваше по бузата, сякаш искаше да се убеди с лекото докосване на пръстите, че действително е тук, до баща си.

— Синьото Средиземно море — каза тя. — Да ти кажа ли истината, това е най-прекрасната покана в моя живот. — Тя се засмя на някаква своя тайна мисъл. — Жена ти казва, че се стремиш да купиш моето разположение.

— А ти как мислиш?

— Ако това е истина, продължавай в същия дух.

— Как мина?

— Като цяло — ужасно.

— Тя какво прави в Женева?

— Консултира се с частни банки. С нея е приятелят ѝ помага ѝ да се консултира. — В гласа на Ан се появиха жестоки нотки. — Откакто ѝ даваш тези пари, тя е побъркана на тема капитал и къде по-добре да го влага. Счита, че американската икономика не е достатъчно устойчива и се кани да закупи акции от западногермански и японски компании. Каза ми да те посъветвам и ти да направиш същото. Глупаво е, казва, да получаваш от капитала само пет процента. Казва, че никога си нямал глава за бизнес, затова се била загрижила за твоите интереси. — Ан изкриви устни в насмешка. И пак в твой интерес казва, че трябва да скъсаш с парижката си приятелка.

— Тя ти говори за нея? — Крейг се постара за произнесе думите спокойно, за да не забележи Ан яда в гласа му.

— За още много неща ми говори.

— Какво знае за моята парижка приятелка?

— Не зная какво знае. Зная само какво ми каза. Каза, че тази жена е прекалено млада за теб, че прилича на маникюристка и че я интересуват само парите ти.

Крейг се разсмя:

— Прилича на маникюристка! Значи тя никога не я е виждала.

— Казва, че я е виждала. Даже ѝ направила скандал.

— Къде?

— В Париж.

— Значи тя и в Париж е била? — недоверчиво попита той.

— И още как. Само заради теб. Казала на тази дама какво мисли за авантюристките, които прелъстяват стари глупаци и разбиват щастливи семейства.

Крейг поклати глава в недоумение:

— Констънс не ми е казвала нито дума за това.

— Мисля, че жените не обичат да говорят много за такива неща. Ще ме запознаеш ли с Констънс?

— Разбира се — смутено отговори Крейг. Когато прегърна дъщеря си на летището, въобще не предполагаше, че разговорът им ще

вземе такъв обрат.

— Знаеш ли, в Женева беше много приятно всъщност. Дори вечерях в „Ришмонд“ с мама, нейния приятел и другите лицемери.

Крейг караше мълчаливо. Не искаше да говори с дъщеря си за любовника на жена си.

— Там той устрои цяло представление — продължи Ан. Уф! Разположили са се там, поръчват черен хайвер, крещят на сервитьора заради виното, след това любезничат пет минути с мама и пет минути с мен. Аз изведнъж разбрах защо ненавиждам мама от дванадесетгодишна.

— Това не е вярно — меко възрази Крейг. Той бе готов да поеме вината за много неща, но не искаше да отчуждава дъщерите си от майка им.

— Да, вярно е, ненавиждам я — повтори Ан. — Ненавиждам я, ненавиждам я! Как си могъл да търпиш до себе си в къщи този жалък, скучен човек, който се е преструвал на твой приятел? Защо толкова дълго си се примирявал с всичко това?

— Преди да виним другите, трябва да погледнем себе си отговори Крейг. — Аз самият не съм бил ангел. Ти си вече голямо момиче, Ан, и предполагам, че отдавна си разбрала, че ние с майка ти от много години живеем всеки своя живот.

— Свой живот! — нетърпеливо възкликна Ан. — Добре, нека бъде така. Разбирам това. Не разбирам друго: защо се ожени за тази пачав...

— Ан! — остро я прекъсна Крейг. — Не бива да говориш така.

— И най-вече не разбирам защо ѝ позволяваш да те заплашва със съд за прелюбодеяние и да ти измъква парите по този начин. И къщата! Защо не наемеш детектив да я проследи два дена и да видиш как се държи?

— Това не мога да направя.

— Защо не можеш? Тя е наела детектив да те следи.

Крейг сви рамене.

— Ти разсъждаваш като юрист — каза той. — Просто не мога.

— Прекалено си старомоден. Там ти е бедата.

— Да не говорим за това, моля те, Само помни: ако не бях се оженил за майка ти, сега теб нямаше да те има, нито сестра ти, а щом веднъж ви имам вас, всичко останало не е толкова важно. И каквото и

да прави и говори майка ви, аз, както и преди, съм й благодарен за вас. Ще запомниш ли?

— Ще се постарая. — Гласът ѝ затрепери и Крейг се изплаши да не се разплаче сега, макар че никога не беше плакала, даже като дете. — Ще ти кажа само едно — с горчивина добави тя, — не искам повече да виждам тази жена. Нито в Швейцария, нито в Ню Йорк, нито в Калифорния. Никъде. Никога.

— Ще промениш решението си — тихо каза той.

— Искаш ли да се обзаложим?

Дявол да ги вземе тези семейни проблеми, помисли си той.

— Искам и ти, и Маршиа да знаете абсолютно точно едно: Констънс няма никаква връзка с разрива с майка ви. Оставих я, защото всичко ми беше омръзнало и вече бях на прага на самоубийство. Заради това че бракът ни бе загубил всякакъв смисъл. Не исках да продължавам да водя безсмислен живот повече. Виня майка ви не повече, отколкото себе си. У когото и да бе вината, да се продължава нямаше смисъл. Констънс просто случайно се оказа тогава на пътя ми.

— Добре — каза Ан. — Вярвам, че е така.

Тя мълча няколко минути и Крейг ѝ бе благодарен за това, карайки покрай хиподрума на Кан. Конете на Юга... Нищо незначещи победи, безусловни поражения. Пръскачките бяха пуснати, мириада дъги на фонтаните по зелената трева.

— Е, а ти как си? — попита най-сетне Ан оживено. — Развличаш ли се?

— Може да се каже, че да.

— Безпокоях се за теб.

— Безпокоеше се за мен? — Той не можа да скрие удивлението си. — Но, струва ми се, съвременната теория твърди, че в наши дни нито едно дете не се безпокои за своите родители.

— Аз не съм толкова съвременна.

— Защо се безпокоеше за мен?

— Заради твоите писма.

— Какво съм писал в тях?

— Нищо, за което мога да се хвана. Нищо явно. Но между редовете... не зная... струваше ми се, че си недоволен от себе си, че не си уверен в себе си и в своите работи. Даже почеркът ти...

— Почеркът?

— Даже и той се е изменил. Станал е някак си несигурен. Сякаш не знаеш как да изписваш отделните букви.

— Явно трябва да започна да пиша писмата си на машина — опита се да се пошегува Крейг.

— Не е толкова просто — сериозно продължи тя. — В катедрата по психология има един професор, специалист по почерци. Аз му показах две твои писма. Едното бях получила преди четири години, а другото...

— Ти пазиш моите писма? — Необикновено дете. Сам той не бе пазил никога писма от родителите си.

— Пазя ги, разбира се. И така, веднъж този професор каза, че дълго преди нещо да се случи, когато няма никакви симптоми и въобще нищо и сам човек още нищо не предусеща, почеркът му... някак си предсказва промени... болест, даже смърт.

Той бе потресен от това, което чу, но се стараше да не го показва. Ан още от дете се отличаваше с прямота и откровеност и изтърсваше всичко, което ѝ минаваше през главата. Той се гордеше и същевременно се забавляваше малко с нейната безпощадна прямота, която считаше за признак за възхитителна сила на характера. Но сега не бе чак толкова забавно, защото истината се отнасяше за него. Той се опита да обърне всичко на шега.

— Е, и какво каза този мъдрец за писмата на баща ти? — иронично попита той.

— Може да ти е смешно, но той каза, че си се променил. И ще се променяш още.

— Надявам се, към по-добро?

— Не — отговори тя.

— О, господи, изпращаш си децата в прочути модерни колежи, за да получат там научно образование, а им тъпчат главите с всякакви средновековни суеверия. Твоят професор може би се занимава и с хиромантия?

— Суеверия или не, зарекох се да ти кажа и ето — казах ти. Междувпрочем днес, когато те видях, бях поразена.

— От какво?

— Изглеждаш зле. Много зле.

— Не говори глупости, Ан — смъмри я Крейг, макар че бе уверен, че е права. — Две-три бурни нощи — това е всичко.

— Работата не е в това — настояваше Ан. — Не е в това, че си прекарал две-три бурни ноци. Тук има нещо по-сериозно. Не зная забелязал ли си, но аз те изучавам, откакто бях дете. Независимо от твоята прикритост, аз винаги знаех кога си сърдит, кога си развълнуван, кога си болен или от какво се боиш...

— А сега? — предизвикваше я той.

— Сега... — Тя прекара нервно ръка по косите си. Имаш странен вид. Изглеждаш... изоставен... да, по-точно не мога да го изразя. Имаш вид на човек, който прекарва живота си в местене от един хотел в друг.

— Да, аз през цялото време живея в хотели. В най-хубавите хотели на света.

— Разбираш какво имам предвид.

Той разбираше какво има предвид, но не го призна на глас. Само в себе си.

— Когато получих телеграмата ти, реших да подготвя реч — рече Ан. — И ето, сега ще я произнеса.

— По-добре погледни гледката оттук, Ан — предложи той. Има време за речите ти.

Тя не обърна внимание на думите му.

— Това, което искам, е да живея с теб — започна тя. Да се грижа за теб. В Париж, ако искаш да живееш там. Или в Ню Йорк. Или на което и да е място. Не искам да се превърнеш в самотен старец, който всяка вечер се храни все сам, като... като стар салец, прогонен от стадото.

Той неволно се разсмя, като чу сравнението.

— Не искам да звучи като самохвалство — каза той, но нямам недостиг от компания, Ан. При това имаш още една година в колежа и...

— Свърших с образованието — заяви тя. — И образованието ме свърши. Във всеки случай такова образование не ми е нужно. Там повече няма да се върна, каквото и да стане.

— Ще обсъдим това после — предложи той. Всъщност след толкова години скитания мисълта за порядъчен живот с Ан неочаквано му се видя привлекателна. Освен това се оказа, че той все още държи на остарелия, недостоен, позорен и несъвременен възглед, че образованието не е толкова важно за жените.

— И още нещо — ти трябва да работиш — каза Ан. Глупаво е човек като теб да не прави нищо пет години.

— Това не е толкова просто — възрази той. — Не мисли, че хората се надпреварват да ми предлагат работа.

— На теб! — недоверчиво възкликна тя. — Не вярвам.

— Така е. Мърфи е също тук. Поговори с него за положението в киното.

— Но другите нали продължават да правят филми.

— Другите. Баща ти — не.

— Това е просто непоносимо. Ти говориш като неудачник. Само да можеше да се решиш да опиташ, вместо да бъдеш горд и самотен! Говорих с Маршиа, и тя е съгласна с мен: това е напълно празно, безсмислено, позорно губене на сили! Стори му се, че ще изпадне в истерия и я поглади успокояващо по ръката.

— Всъщност аз вече съм мислил за това. Даже работих последната година.

— Аха! — тържествуващо възкликна тя. — Виждаш ли? С кого?

— С никого. Сам със себе си. Написах сценарий. Току-що го завърших. Един човек точно сега го чете.

— Какво каза Мърфи?

— Казва, че е лош. Мърфи ме съветва да го зарежа.

— Глупав старец — заяви Ан. — Не бих го слушала.

— Той съвсем не е глупав.

— Но ти все пак не го послуша, нали?

— Не съм зарязал сценария засега.

— Мога ли да го прочета?

— Ако искаш.

— Разбира се, че искам. Мога ли след това откровено да ти кажа мнението си?

— Естествено.

— Дори и ако господин Мърфи е прав — добави Ан — и сценарият действително не е много добър или не е удачен по комерчески съображения, или просто не е това, което сега се търси, ти би могъл да се заемеш с нещо друго. Киното не е единственото нещо на този свят, не е ли така? Ако искаш да знаеш истината, според мен ти ще бъдеш много по-щастлив, ако изобщо забравиш киното. Имаш работа с такива ужасни хора. И всичкото това е толкова жестоко и

непостоянно: в един миг те превъзнасят като Герой на културата, а в следващия вече си забравен. А публиката, на която трябва да угаждаш, Великата американска публика? Боже мой, влез в събота вечер в киносалона, в който и да е киносалон, и погледай на какво се смеят, на какво плачат... Аз помня колко усилено работеше ти, как се изтощаваше до смърт, докато завършиш един филм... И за кого? За сто милиона глупаци.

Тирадата на Ан му прозвуча като отзвук на негови собствени мисли, но това не го зарадва. Особено го шокира думата „угаждаш“. Едно беше, когато така говори мъж на неговата възраст, който е работил, побеждавал и претърпявал неудачи в това трудно поприще и следователно има право в минути на депресия да се съмнява в стойността на труда си. Съвсем друго нещо — да изслушваш необосновани обвинения от устата на неопитно, разглезено момиче.

— Ан — прекъсна я той, — не бъди толкова строга към твоите съотечественици.

— С охота отстъпвам моите съотечественици на всеки, който желае.

Още един въпрос в дневния ред, реши той. Да открие какво се е случило с дъщеря ми на родна земя през последните шест месеца. Но това ще отложим за следващата среща.

Насочи разговора към предишната тема.

— Тъй като си размишлявала много върху моята кариера — каза той с лека ирония, — може би ще ме посъветваш с какво да се заема?

— С милион други неща. Можеш да преподаваш, можеш да станеш редактор в някое издателство. Всъщност ти с това си се занимавал цял живот — редактиране на чужди ръкописи. Можеш даже сам да станеш издател. Или да се заселиш в някой малък тих град и да откриеш малък театър. Или да пишеш мемоари.

— Ан — укорително я прекъсна той, — зная, че съм стар, но не чак *толкова*.

— С милион други неща — упорито повтори тя. — Ти си най-умният от всички, които познавам, и би било престъпление, ако се оставиш да те изхвърлят като изиграна карта само защото хората, които се занимават с кино или театър, са толкова глупави. Ти нали не си женен за киното. Боже господи, Мойсей е слязъл от Синай не за да каже: „Ти ще развличаш.“

Той се засмя:

— Мила Ан, ти направи мешана салата от две големи религии.

— Зная какво говоря.

— Може и да знаеш — съгласи се той. — Може би в думите ти има някаква истина. А може би грешиш. Една от причините да дойда в Кан тази година е да взема някакво решение, да разбера струва ли си да остана в киното.

— Е, и? — предизвикателно попита тя. — Какво видя, какво разбра?

Какво е видял, какво е разбрал? Видя много, различни филми — и добри, и лоши, предимно лоши. Бе потопен в този карнавал, в това кинобезумие. В залите, на терасите, на плажа, на официалните вечери киноизкуството или киноиндустрията — назовете го както заслужава да бъде наречено — се представяше за тези няколко дни в цялата си същност. Тук бяха и артистите, и псевдоартистите, бизнесмените, мошениците, купувачите и продавачите, сплетниците, проститутките, порнографите, критиците, блюдолизците, героите и неудачниците на годината. И като квинтесенция на всичкото това — един филм на Бергман и един на Бунюел, чисти и опустошаващи.

— Е, какво разбра? — повтори въпроса си Ан.

— Боя се, че съм свързан с киното за цял живот — това разбрах. Когато бях малък, баща ми ме вземаше със себе си в театъра — бродуейския театър. Аз седях на стола, без да мърдам, и чаках залата да потъне в мрак и да включат светлините на рампата. Винаги се страхувах да не би нещо да се случи и да попречи на залата да потъне в мрак, а светлините на рампата никога да не блеснат. Но този голям момент настъпваше. С радостно вълнение стисках здраво палци, предварително безпокоейки се за тези, които ще гледам на сцената. Един-единствен път съм бил груб с баща си, и то се случи в такъв момент. Баща ми започна да ми говори нещо — не зная какво, — заставяйки ме по този начин да изляза от състоянието на блаженство, и аз казах: „Моля те, тате, пази тишина.“ Изглежда че бе разбрал, защото оттогава не ме заговаряше, когато светлините в залата започваха да угасват. Сега, когато седя в бродуейския театър, не изпитвам вече такова чувство. Но то се появява винаги когато си купя билет и вляза в полутъмния киносалон. Не е толкова лошо, ако от време на време нещо кара четиридесет и осем годишния човек да преживява същите

чувства, които е изпитвал като момче. Може би и затова измислям всякакви извинения за филми, затова се опитвам да не придавам значение на непривлекателните страни и долнопробната продукция. Хиляди пъти, след като съм гледал някой лош филм, съм се утешавал с мисълта, че за един хубав филм можеш да простиш на стотина лоши. Струва си труда.

Той не каза, макар че сега знаеше — а и винаги всъщност е знаел, — че хубавите филми се правят не за тази публика, която изпълва киносалоните в събота вечер. Правят ги, защото не могат да не ги правят, както въобще всяко произведение на изкуството. Той знаеше, че и агонията, и това, което Ан наричаше „жестокостта и непостоянството на света на киното“, и необходимостта да се лавира и угажда, и парите, и раняващата критика, и несправедливостта, и нервното изтощение — всичко това е неотделимо от безкрайната радост, която носи творческия процес. И дори и да внасяш скромна лепта, дори да играеш малка, второстепенна роля, ти споделяш тази радост. Сега разбра, че сам се бе наказал, лишавайки се в течение на пет години от тази радост.

Преди да стигнат до Антиб, той зави по крайбрежното шосе.

— За цял живот съм свързан с киното — повтори той. Това е диагнозата. Но стига толкова за мен. Признавам, че се радвам, че в нашето семейство се появи още един зрял човек. — Той погледна дъщеря си и видя как тя поруменя от този комплимент. — Какво друго ще кажеш за себе си, освен че си достатъчно образована вече и че би искала да се грижиш за мен? Какви са плановете ти?

Тя сви рамене.

— Старая се да разбере как да оцелея като зрял човек. Това впрочем е твое определение. Едно ми е ясно: че няма да се омъжа.

— Струва ми се — отбеляза той, — че началото е многообещаващо за кариера.

— Не ми се присмивай — рязко каза тя. — Ти много обичаш да ме дразниш.

— Хората дразнят само тези, които обичат, но ако ти е неприятно, няма повече.

— Да, неприятно ми е — призна тя. — Не съм толкова самоуверена, че да се отнасям към шегите спокойно.

Той разбра, че това е упрек. Ако двадесетгодишна девойка не се чувства самоуверена, кого можем да виним за това, ако не бащата? По пътя от Ница до Антиб той научи много неща за дъщеря си, но това ни най-малко не го успокояваше.

Те приближаваха към къщата, която той бе наел през лятото на 1949 година — къщата, където бе зачената Ан. Тя никога не бе идвала тук. Интересно, помисли си той, дали съществуват спомени от утробния живот, и ако съществуват, ще я накарат ли да се огледа и обърне внимание на бялата сграда в градината на хълма?

Тя не се огледа.

Да се надявам, помисли си той, минавайки покрай къщата, че поне веднъж в живота си тя ще има три такива месеца, каквито бяха месеците през онова лято за мен и майка ѝ.

11.

Те стигнаха до хотела в момента, в който Гейл МакКинън излизаше от него, така че нищо друго не му оставаше, освен да я запознае с дъщеря си.

— Добре дошла в Кан! — Гейл отстъпи крачка назад и нагло огледа Ан. Дръзко, помисли си Крейг. — Вашето семейство все повече се разхубавява — обърна се тя към него.

Не желаейки да се задълбочава в разговор за това как семейство Крейг се приближава към съвършенството, той попита:

— Как е Рейнълдс? Наред ли е всичко?

— Предполагам, че е жив — небрежно отговори Гейл.

— Нима не сте ходили да го видите?

Тя сви рамене.

— Защо? Ако се нуждае от помощ, ще се намери кой да се обади. До скоро виждане — каза тя, обръщайки се към Ан. — Не излизайте сама вечер. Опитайте се да убедите баща си да ни покани някога на вечеря. — И едва удостоявайки Крейг с поглед, се отдалечи, полюшвайки висящата на рамото ѝ чанта.

— Какво странно красиво момиче — отбеляза Ан, когато влязоха в хотела. — Ти познаваш ли я добре?

— Познавам я от няколко дни — отговори Крейг. Това бе самата истина.

— Актриса ли е?

— Нещо като журналистка. Дай ми паспорта си. Трябва да се остави на администратора.

Той регистрира Ан и отиде до портиера за ключа си. Там го очакваше телеграма. От Констънс.

ПРИСТИГАМ В МАРСИЛИЯ УТРЕ СУТРИНТА.
ЩЕ ОТСЕДНА В ХОТЕЛ „СПЛЕНДИД“. ИЗМИСЛИ
НЕЩО НЕОБИКНОВЕНО. ЦЕЛУВАМ ТЕ. К.

— Случило ли се е нещо? — попита Ан.

— Не. — Той пхна телеграмата в джоба си и тръгна след служителя, който трябваше да заведе Ан до нейната стая. Управителят не бе успял да освободи стаята, свързваща се с апартамента на Крейг, и затова Ан се настани на горния етаж. Добре че стана така, помисли си той, влизайки с нея в асансьора.

Заедно с тях влязоха шишкото, когото Крейг бе срещал вече в асансьора, и хубавичкото младо момиче. Днес шишкото беше с яркозелена риза. Когато асансьорът тръгна, той каза, явно продължавайки разговора:

— В Испания това никога няма да мине. — Той огледа преценяващо и се усмихна заговорнически на Крейг с угълчетата на устните си. Така му се стори. Ако не бяха в „Карлтън“, а някъде другаде, Крейг би му ударил един по носа. Вместо това, каза на служителя:

— Ще слеза на моя етаж. А вие изпатете, моля, дъщеря ми до стаята й. Ан, слез долу, когато се настаниш.

Мъжът със зелената риза сведе поглед и отдръпна ръката от лакътя на момичето си. Крейг се усмихна злорадо и излезе от асансьора.

В хола погледна програмата за филмите, които показваха този ден. В три часа щяха да въртят италианския филм, който го интересуваше. Той вдигна слушалката и помоли да го свържат със стаята на Ан.

— Ан! Днес следобед има интересен филм. Искаш ли да дойдеш с мен?

— О-о, татко! Току-що си обличам бански костюм. Морето е толкова примамливо...

— Добре. Приятно къпане. Ще се върна малко след пет.

След като остави слушалката, препрочете телеграмата на Констънс и поклати глава. Не можеше да не отиде да я види в Марсилия. Но не можеше да вземе и Ан със себе си. Имаше граници и за обществото на неограничената свобода. Но как да остави дъщеря си сама в Кан, след като току-що е прелетяла пет хиляди мили, за да бъде с него? Едва ли ще се почувствува по-уверена в себе си след това. Трябва да измисли някакво обяснение за Констънс, така че да се върне не по късно от ден-два. Страшна тактика!

Недоволен от себе си, той се приближи до камината, над която висеше огледало, и внимателно се огледа. Ан каза, че изглежда зле. Наистина, под очите имаше необичайно дълбоки бръчки, челото изглеждаше застинало и намръщено. Лицето му бе бледо, даже пепеляво, над устата му бяха избили капчици пот. Днес е горещ ден, каза си той. Идва лятото, това е всичко.

Психологът от Калифорния казал, че по това как изписваш една дума на хартия може да се предскаже бъдещето ти. Промяна, каза Ан, болест, даже смърт...

Гърлото му пресъхваше: спомни си, че напоследък, когато се изправя от стола му се завива свят, че няма апетит...

— По дяволите! — високо изруга той. Никога досега не бе си говорил сам. Какво ли означава това?

Той отвърна лицето си от огледалото. *У него има някаква суховата елгантност* — пишеше Гейл за него. Тя не се бе консултирала с калифорнийския професор.

Той отиде в спалнята и втренчи поглед в леглото, сега акуратно оправено, което предишната вечер бе споделил, ако може така да се изрази, с това момиче. Ще легне ли при него и днес? Ще бъде ли толкова глупав, че пак да ѝ отвори вратата? Той си припомни копринената ѝ кожа, благоуханните коси, добре закръгленото бедро. Да, ако тя почука, ще ѝ отвори.

— Идиот — укори се той гласно. Възможно бе това да бе симптом за скрито психическо умопомрачение, признак за настъпваща старост, но звукът на собствения му глас в празната стая му донесе някакво облекчение. — Проклет идиот повтори той, гледайки леглото.

Изми се със студена вода, смени мократа от пот риза и отиде да гледа италианския филм.

Филмът — сериозен, разтеглен, скучен, — го разочарова. В него се разказваше за група анархисти, дошли в началото на столетието в Лондон, оглавявани от сицилиански революционер. Съдейки по всичко, сценаристът и режисьорът се бяха постарали да придадат на филма максимална достоверност. Беше ясно също, че хората, които бяха направили филма, изпитват похвална ненавист към нищетата и несправедливостта, обаче сцените на насилие, стрелба, смърт — всичко това му се виждаше мелодраматично и безвкусно. За времето от пребиваването си в Кан бе видял вече немалко филми, посветени на

революции от един или друг род — банкери, убедени републиканци, харчат милиони долари за пропаганда на насилие и сваляне на съществуващия строй. Какво подтикваше тези елегантни, процъфтяващи хора в бели ризи и вталени костюми, седящи зад големи голи бюра, към тия действия? И понеже можеше да се изкарват долари от бунтове, от хвърлянето на бомби в съдебните зали, от подпалването на гетата, те, тези благородни спестители, считаха, че са длъжни заради своите акционери да предоставят парите от сейфовете, без да мислят за последствията! А може би цинизмът им ще стигне още по далеч? Знаят ли тези мъдреци, държащи в ръцете си лоста на властта, че още нито един филм не е предизвикал обществен преврат и че каквото и да се говори в залата, колкото и да са дълги опашките за билети за най-подстрекаващите филми, всичко ще си остане както по-рано и никъде няма да се раздаде нито един изстрел? Присмиват ли се в своите клубове на възрастните деца, които играят в неясни целулоидни игри и които те даряват с още една играчка — пари? Лично той, Крейг, нито веднъж не бе буйствувал, излизайки от кино на улицата. А няма той е различен от другите?

Не е ли признак на старост убеждението му, че тези безразсъдни призиви за действие могат само да станат причина за още по-голямо зло от това, което се опитват с тяхна помощ да изкоренят?

Ако беше двадесетгодишен като Ан или двадесет и две годишен като Гейл, би ли станал бунтар, би ли тържествувал, обричайки цели градове на гибел?

Той си спомни думите на Слоун за колата с осъдените на смърт, за Версай в нощта преди падането на Бастилията. На чия страна ще бъде той в деня, когато тя затрополи по неговата улица? С кого ще потегли Ан? А Констънс? А Гейл МакКинън? А жена му?

Не, този италиански филм не бива да се гледа от човек, който току-що е заявил на дъщеря си, че за цял живот е свързан с киното. Филмът бе мъртвороден, не представляваше нищо особено в художествено отношение, по-скоро бе просто лош и при това скучен. В него нямаше даже истински трагизъм, на фона на който собствените му затруднения биха придобили съответни мащаби, а неговите дребни лични грижи, обърканите му отношения с жените, творческите лутания да изглеждат нищожни и успокоително противоречиви.

Той напусна залата преди края на филма и за да възстанови душевното си равновесие, се опита да си припомни кадър по кадър филмите на Бунюел и Бергман, които бе гледал тази седмица.

Слънцето препичаше и Крейг, предполагайки, че Ан още се къпе, тръгна по стълбите надолу към плажа пред хотел „Карлтън“ да я потърси. Широкоплещеста, с прекрасно развити форми, в тесни бикини, тя седеше на една маса близо до бара. Като баща той би предпочел да я види в по-скромен костюм. До нея седеше Йън Уодли по плувки. Отсреща се бе разположила Гейл — със същите розови бикини, с които Крейг я бе видял на плажа у Мърфи. Крейг се почувствува виновен за това, че остави Ан да излезе сама, че не ѝ предостави друга компания.

Йън Уодли явно не си губеше много времето с гледане на филми: тенът му бе почти като на двете момичета. В прекалено широките си дрехи той изглеждаше пълен, почти подпухнал, но сега, без дрехи, тялото му се оказа набито, силно и внушително. Той се смееше на нещо и размахваше ръка, в която държеше чаша. Никой от тримата не го забелязваше и той почти бе решил да се обърне и да си отиде. Тази тройка много му напомняше за вечно усмихващия се италиански актьор на плажа и двете му приятелки, зяпнали го в устата.

Но се отказа — това би било детинско, проява на лошо възпитание — и се отправи към масата. Гейл се занимаваше с магнетофона си и Крейг с безпокойство си помисли дали не е взела интервю от дъщеря му. Пропусна да каже на Ан да не дава никакви интервюта. Но когато приближи масата, чу:

— Благодаря, Йън. Уверена съм, че радиослушателите в Съединените щати ще харесат това. Само не зная ще ви пуснат ли в Кан пак.

— Защо да се лицемери — възрази Йън. — Да ви таквам вашата *politesse*^[1]. Назовавай нещата с истинските им имена — това е моят девиз.

О, господи, помисли си Крейг. Тоя пак говори на любимата си тема.

— Добър ден, приятели.

— Привет, Джес! — изгърмя Йън. Гласът му бе внушителен като бронзовото му тяло. В присъствието на две хубави момичета той беше станал съвсем друг. — Току-що разяснявах на тези очарователни млади дами задкулисната страна на кинофестивалите. Кой какво продава, кой кого продава, по какви тайни и нечисти пътища се раздава „Златната палма“. Седни, татко. Какво ще пиеш? Келнер! Garson!

— Нищо, благодаря — отговори Крейг. В думата „татко“ звучеше ирония. Той седна до Гейл, срещу Ан. — Ти какво пиеш? — попита дъщеря си.

— Джин с тоник.

Никога не беше я виждал да пие алкохол. По-рано, когато ѝ бе предлагал вино на обяд, Ан отказваше, защото не харесваше вкуса му. Вероятно джинът е по-подходящ за младите.

— Много мило от твоя страна, татко, да внесеш поклонници през морета и океани, без да жалиш средства — каза Уодли.

— За какво говориш? — попита Крейг.

— Чела съм негови романи — обясни Ан. — Те са включени в курса по съвременна литература.

— Чу ли? — възкликна Уодли. — Аз съм в задължителния списък по съвременна литература. Учените девизи от целия континент по цели нощи изучават Йън Уодли. Представяш ли си? На унилия морски бряг в Кан аз срещнах моя читателка.

— Аз също съм чела две ваши книги — прибави Гейл.

— Похвалете ги, скъпа, похвалете ги — настоя Уодли.

— Не са нищо особено.

— Горкото момиче! — весело каза Уодли. — Сигурно са ви скъсали на изпита.

Уодли бе отвратителен и въпреки това Крейг неволно се засегна от такова пренебрежение на Гейл към творчеството, на което този човек бе посветил целия си живот.

— Мисля, че трябва да прочетете неговите книги, Гейл посъветва я той. — Когато пораснете. — Този път можа да се възползува от разликата в годините. — Предполагам, че тогава ще се отнесете към тях по-благосклонно.

— Благодаря — каза Уодли. — Човек се нуждае от покровителственото отношение на младежта.

Гейл се усмихна.

— Не знаех, че сте толкова близки приятели. Извинете, Джес, ще задам на маестрото още два-три въпроса, а след това ви го оставям напълно на ваше разположение...

— Извинете — каза Крейг, ставайки. — Не желая да ви преча. Търсех Ан. Време е да се връщаш в хотела, Ан. Става студено.

— Искам да чуя до края — отговори Ан. — Не ми е студено.

— Остани и ти, Джес — предложи Уодли. — В присъствието на равни на себе си аз съм по-красноречив от всякога.

Необяснимо по каква причина, но не му се искаше да остави Ан с Гейл МакКинън.

— Благодаря за поканата — той седна отново. — Щом вече съм тук, ще си поръчам уиски.

— Още две — поръча Уодли на минаващия сервитьор, подавайки му чашата си. След това се обърна към Гейл и добави: — Хайде!

Гейл включи магнетофона:

— Господин Уодли, в началото на интервюто вие казахте, че положението на писателя, работещ в киното, става все по-лошо и по-лошо. Бихте ли се спрели на това по-подробно?

Крейг забеляза с какво внимание и възхищение Ан следи как работи Гейл. Сам той бе принуден да признае, че тя задава въпросите като професионалистка, а гласът ѝ звучи приятно и естествено.

— Видите ли — започна Уодли, — сега писателят, работещ в киното е донякъде по-силен от всякога. Говоря за сценариста, който сам и поставя и следователно контролира крайния резултат. Той се ползува с вниманието на критиците, получава и финансово възнаграждение. Но, от друга страна, ако сценаристът си остане само сценарист, него никога няма да го забележат. — Сега Уодли говореше сериозно, не се правеше на глупак и не се представяше пред момичетата за велик човек. — Ето например: на този фестивал се присъждат награди на актьори, режисьори, композитори, оператори и т.н., но няма нито една за сценарист. Тази нова тенденция е възникнала предимно в резултат на разбирането от критиците на теорията за авторството на кинематографа.

Крейг беше сигурен, че той е писал всичкото това по-рано. Очевидно това е статия, която безуспешно е предлагал на десетки списания.

Гейл изключи магнетофона.

— Не забравяйте, Йън, че предаването е предназначено за американски радиослушатели. Вероятно трябва да им дадете някакво обяснение, как мислите?

— Да, права сте — съгласи се Уодли и отпи жадно от уискито, което сервитьорът бе поставил пред него.

— А сега ще ви задам и въпроса — Гейл отново включи магнетофона, — бихте ли ни обяснили каква е тази теория, господин Уодли?

— Теорията за авторството на кинематографа е много проста — продължи Уодли. — Тя е основана на убеждението, че един филм се прави от един човек — режисьора. Че истинският автор на произведението е, в крайна сметка, човекът, стоящ зад камерата, че филмът всъщност се създава с помощта на кинокамерата.

— Вие съгласен ли сте с тази теория?

Прилича ми на игра, помисли си Крейг. Малко момиченце в мамината роля или в случая — в мамините бикини — дошло в татковия кабинет, седнало на неговото бюро и говори по диктофона.

— Не — отговори Уодли. — Разбира се, има такива режисьори, които са автори на своите филми в пълния смисъл на думата, но това значи, че те са едновременно и режисьори, и сценаристи. Ако тяхната работа заслужава награда, наградите трябва да са две: едната за сценария, другата за режисурата. Но в Америка, ако трябва да кажа истината, има пет шест души, не повече, които са наистина и двете. Разбира се, тъй като режисьорите са животни, склонни към самоизмама, много от тях се считат и за писатели и натрапват на публиката писателските си опити. Но на всеки истински режисьор писател се падат по десет, които зависят от сценария, написан от друг или други хора, дори и ако си губят времето с него или го променят значително, в повечето случаи към по-лошо. Но най-обезсърчаващото нещо в цялата работа е това, че даже когато сценаристът даде на режисьора сценарий, в който е отбелязал всеки ъгъл на камерата, всяко действие, всяка дума и режисьорът ги използва точно, режисьорът получава славата и големите награди, а сценаристът е щастлив, ако склучи нов договор.

— Провървя ни — спокойно каза Гейл в микрофона. Заедно с нас на плажа в Кан се намира известният продуцент Джеси Крейг.

Разрешете да ви попитам, господин Крейг, вие съгласен ли сте с господин Уодли? А ако не сте съгласен, защо?

Крейг стискаше здраво чашата.

— Престанете с вашите шеги, Гейл.

— О, татенце — замоли Ан. — Кажете нещо. В колата говори цял половин час с мен за киното. Не бъди нелюбезен.

— Изключете тази дяволска машина, Гейл — отсече Крейг. Гейл не мръдна.

— Няма нищо страшно. След това залепвам това, което ми е нужно, а останалото изхвърлям. А може би — добави тя с мила усмивка, — ще пусна в ефира Ан, щом не мога да запиша вас. Признанията на дъщерята на абдикиралния крал. Животът и любовните приключения на *след* последния магнат^[2], видени ясно през очите на най-близкото му същество.

— Когато кажете — съгласи се Ан.

— Уверен съм, че вашите слушатели в Пиория — Крейг се стараеше да сдържа раздражението си и в същото време да говори с небрежен тон — очакват със затаен дъх точно тази програма. — Ще изтрия от устните ти тази усмивчица, госпожице, закани се мислено той. Сега разбра — за първи път в живота си — тези писатели, които гледат на мъжкия полов член, като на оръдие за отмъщение.

— Ще имаме това предвид, Ан — каза Гейл. — Нали? А сега, господин Уодли. — Тя отново заговори с професионален тон. — Преди няколко дни беседвахме на тази тема с господин Крейг и когато го попитах защо не е поставил нито един от филмите, а е бил само продуцент, той отговори, че не се счита достатъчно добър режисьор, че в Холивуд ще се намерят най-малко петдесет човека, които според него се справят с тази работа по-добре от него. Може ли да се каже — продължи Гейл, дръзко гледайки Крейг в очите, така че на него, ако не и на останалите, му бе свършено ясно, че тя издевателствува над него и защитена от присъствието им, разчита на безнаказаност, — може ли да се каже, че тази същата похвална скромност ви пречи и на вас да застанете зад камерата?

— Лайна! — избухна Крейг. — Лайна, лайна. Запишете това и го изпратете в Америка!

— Татко! — изумено възкликна Ан. — Какво ти става?

— Нищо. Просто не обичам да ме ловят в капан. Ще дам интервюто, когато аз искам, а не, когато другите желаят. Той си спомни какво заглавие Гейл се канеше да сложи на статията: „Човекът с неосъществения бъдеще“, но не можеше да каже това на Ан. Не можеше да ѝ каже и това, че бе спал с това невъзмутимо усмихващо се момиче в розов бански костюм предишната вечер и ще спи и тази вечер, ако му се предостави възможност.

— Надявам се, че не сте забравили въпроса ми, господин Уодли — продължи Гейл. — Обяснява ли се със скромност както е било в случая с господин Крейг — това, че вие не сте поставили нито един филм по свой сценарий?

— По дяволите, не — отговори Уодли. — Ако не знаех, че съм по-способен от деветдесет и девет процента от тези тъпащи, щях да се застрелям. Просто тези мерзавци в дирекциите на киностудиите не искат да ме вземат.

— С това завършваме нашата програма — обяви Гейл в микрофона. — Благодаря ви, господин Уодли, за откровения и много съдържателен разказ за проблемите на писателя, работещ в киното. Съжалявам, че господин Крейг неочаквано бе извикан и не можа да сподели с нас своя богат опит в тази област. Надявам се в най-скоро бъдеще да имаме щастието да прекараме с господин Крейг — той е много зает човек повече време. Предаването от фестивала в Кан води Гейл МакКинън.

Тя изключи магнетофона и се усмихна с ясна, невинна усмивка.

— Ето на, и днес изкарахме още малко. — Тя се зае да поставя магнетофона в калъфа. — Странен е вашият татко, нали? — обърна се тя към Ан.

— Не те разбирам, татко — недоумяваше Ан. — Мислех, че сте приятели.

Има разни приятели, помисли си Крейг.

— Не разбирам какво ще навреди, ако кажеш няколко думи — настояваше Ан.

— Това, което не казваш, не може да ти навреди — отбеляза Крейг. — Някога ще разбереш това. Слушай, Йън, защо, дявол да те вземе, ти дотрябва да говориш всичкото това? Самият ти знаеш ли защо го направи?

— Разбира се — отговори Йън. — От суета. На тази черта трябва да се гледа сериозно. Ти, разбира се, стоиш над такива човешки слабости.

— Не стоя над нищо — отвърна Крейг. Той започна този разговор не заради себе си, а заради Ан, с възпитателна цел. Никак не искаше тя да бъде обхваната от американската страст към реклама, самохвалство, ласкателство, лекомислено, нагло бръщолевене по телевизията, чието истинско и неизменно предназначение е да рекламира автомобили, дезодоранти, миеси препарати, политически деятели, хапчета против лошо храносмилане и безсъние. — Знаеш ли защо Гейл се занимава с тази глупост, Йън?

— По-леко, по-леко — насмешливо подметна Гейл.

— Защото тя си изкарва с това пари да живее и може би нейният начин не е по-малко недостоен от нашия...

— Бог да ви благослови, татенце — каза Гейл.

Тази вечер ще заключи вратата, реши Крейг. И в ушите си ще сложа памук. Той се застави да отмести поглед от хубавото, дразнещо лице на момичето и се обърна към Уодли:

— Какво ти помага да дрънкаш цял следобед? Сериозно те питам. Искам да зная. Може би ще можеш да ме убедиш в нещо.

— Добре — отговори Йън. — Преди всичко, преди ти да дойдеш тук, добрата стара Гейл похвали пред слушателите моите книги. Тази любезна малка лъжкиня съумя да каже хубава дума за всяка от тях. Вероятно някой, който чуе предаването ще отиде в книжарницата да си купи една или две, или всичките. И тъй като са изчерпани, току-виж някой издател реши да издаде мои събрани съчинения в мека корица. Не се прави на светец, Джес! Когато пускаш филм, искаш хората да го гледат, нали?

— Да — призна Крейг.

— Тогава по какво се различаваме един от друг?

— Да включи ли магнетофона, Джес? — попита Гейл. — Ще го направя за секунда. Можем да започнем интервюто веднага.

— Сега нямам филми и реклама не ми е нужна — отговори Крейг. — Така че оставете машинката на спокойствие.

— Може ненадейно някой продуцент или режисьор да чуе предаването — продължи Уодли — и да си каже: „А аз мислех, че този човек е умрял. Щом не е умрял, може би точно той трябва да напише

сценарий за следващия ми филм.“ Ние всички сме в ръцете на случая — ти, аз, Гейл, даже тази прелестна девойка, която се оказва твоя дъщеря. Едно движение на стрелката по скалата на радиоприемника може да реши съдбата на човек като мен.

— Ти наистина ли вярваш в това? — попита Крейг.

— А в какво, според теб, вярвам? — с горчивина попита на свой ред Уодли. — В това, че някой ще ме оцени заради достойнствата? Не ме размивай, моля те.

— Запомням всичко, което казвате — предупреди Гейл. След това навярно ще ми послужи за нещо. Например за статията, която пиша за вас, Джес. Обществената личност, която отхвърля обществената дейност. Сериозно ли е, ще попитам своите читатели, или тук има хитра игра, желание да възбуди интерес към себе си, да заинтригува, отхвърляйки всички предложения? Воалът ли разкрива повече или лицето зад него?

— Господин Уодли е прав — намеси се Ан. — Той е написал забележителни книги, а го пренебрегват. Аз внимателно слушах неговото интервю. Той каза много неща, които хората трябва да знаят.

— Казах на Ан, че е трудно да се измъкне нещо от вас — отбеляза Гейл.

— Виждам, че вие, момичета, за тези два часа сте поговорили за много неща — недоволно измърмори Крейг.

— Ние веднага намерихме общ език — каза Гейл. — Разривът между поколението на двадесетгодишните и двадесет и две годишните беше ликвидиран веднага.

— Хората на твоята възраст, татко, вечно се оплакват, че младите не ги разбират — каза Ан. — А когато ти се предоставя прекрасната възможност да кажеш каквото пожелаеш на цели орди хора от всички възрасти, ти се отказваш.

— За мен средството за комуникация е филмът — заяви Крейг, — а не публичното саморазголване.

Лицето на Гейл стана сериозно.

— Понякога ми се струва, господин Крейг, че вие не одобрявате поведението ми.

Крейг стана.

— Прибирам се. — Той извади от джоба си няколко банкноти. — Колко изпи, Ан?

— Остави — небрежно махна с ръка Уодли. — Аз плащам.

— Благодаря — каза Крейг и си помисли: „От онези триста долара, които му дадох за пътуването до Испания.“ — Идваш ли, Ан?

— Ще се изкъпя за последен път.

— Аз също — каза Гейл. — Днес следобеда се разгорещих от работата.

— И аз идвам с вас, момичета — присъедини се Уодли. — Ако се случи нещо, вие ще ме спасявате. А, виж какво, Джес — той допи уискито си и стана, — предложих да вечеряме всички заедно. Да се съберем ли в осем часа в бара?

Крейг погледна Ан: тя го гледаше с умоляващи очи. Всичко друго, помисли си той, само да не вечеря сама с баща си.

— Няма ли да пишеш за филма тази вечер в статията си? — попита той Уодли.

— Прочетох резюме на съдържанието. За отглеждане на соколи в Унгария е. Мисля, че може и да не се гледа. Моите педали в Лондон не се интересуват много от унгарски соколи. Ако се окаже, че филмът е добър, ще цитирам „Монд“. Ще се видим в осем.

— Ще проверя дали нямам друг ангажимент — каза Крейг.

— Ще бъдем в бара — каза Ан. — А сега — хайде в морето!

Крейг проследи с поглед момичетата: едната висока, другата ниска, и двете подвижни, млади — два силуета на фона на вечерното небе, — те изтичаха по плажа и се гмурнаха във водата. Зад тях Уодли — Крейг се удиви, че той може да бяга така бързо — се гмурна с шумен плясък и разпени водата.

Крейг се заизкачва бавно от плажа към крайбрежната улица. Когато слезе на платното на „Кроазет“, излизаща от завоя кола за малко не го сгази. Изсвистяха спирачки, някакъв полицай му закрещя. Крейг се усмихна вежливо на полицая, сякаш се извиняваше за това, че едва не го убиха.

Взе ключа от фоайето и попита няма ли нещо за него. Нямаше. Клайн не бе звънил. Разбира се, още бе рано. Преди, когато Джес Крейг изпращаше на някого сценарий, му звъняха след три часа.

При асансьора срещна Рейнълдс. На главата си имаше чиста превръзка, над окото — огромна зеленикаво-жълта подутина, по бузата

— следи от засъхнала кръв, сякаш го бяха влачили по лице върху натрошено стъкло.

— Търся Гейл — каза Рейнълдс, без да поздрави. — Не сте ли я виждали?

— Плува по посока към Тунис — отговори Крейг. — Как се чувствувате?

— Приблизително така, както изглеждам — отвърна Рейнълдс.

— Човек трябва да внимава в света на киното — отбеляза Крейг и влезе в асансьора.

---

[1] Учтивост (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Авторът прави паралел с незавършения роман на Ф. Скот Фицджералд „Последният магнат“. — Б.пр. ↑

12.

Във всяка компания, даже когато е малка, винаги има човек, който е център на притегляне, основата на нейното съществуване като цяло — без него тя би била просто струпване на несвързани един с друг хора. Именно такъв център, според Крейг, беше Гейл МакКинън тази вечер. Ан, явно очарована от Гейл, реагираше живо на всяка нейна дума, обръщаше се към нея по-често, отколкото към останалите, и дори когато казваше нещо на Крейг или Уодли, поглеждаше към Гейл, сякаш търсеше нейното одобрение или неодобрение. Когато отиваха от хотела в ресторанта, Крейг бе поразвеселен и едновременно раздражен от това, че Ан, съзнателно или несъзнателно, доста умело подражаваше на безцеремонната походка на Гейл. Но така бе по-добре, за предпочитане пред нейната обичайна подчертано скромна, по детски непохватна походка.

За Уодли Гейл бе подходяща аудитория. Последните години не бяха го гледали често с внимание и сега се разприказва с пълна пара.

Що се отнасяше до Крейг, той бе дошъл тук само заради Гейл. Да, точно така. Наблюдавайки я през масата, чувствуваше, че е свързан здраво не само с киното. А съм тук, за да се освободя, помисли си Крейг.

Повечето време мълчеше, оставяйки останалите да говорят. Когато говореше Гейл, в думите ѝ той търсеше някакъв намек, сигнал, предпазливо обещание за нощта, безмълвен отказ. Но нищо не улови.

Утре ще я забравя в обятията на Констънс, реши той.

Уодли старателно изпълняваше ролята на домакин: поръчваше виното и съветваше момичетата какво ядене да си изберат. Те вечеряха в същия ресторант на старото пристанище, където Крейг бе видял Пикасо веднъж на вечеря. Ако Уодли се кани да плаща сметката от своя джоб, помисли си Крейг, след това едва ще му останат пари за пътуване до Тулон. За Мадрид не може и дума да става.

Уодли пиеше много, но засега не му личеше. Този път бе облякъл добре ушит сив костюм, тъмна риза, плътно закопчана под голямата

гуша, и нова вратовръзка на райета.

Гейл беше в розови, плътно прилепнали панталони от шантунг и блуза от тънка коприна. Косите си бе вчесала нагоре и това придаваше на лицето ѝ очарователно зрял вид, неотговарящ на стройната ѝ млада шия.

Ан, горката, беше дошла с ужасна, прекалено къса рокля от жълт муселин, която се издуваше около дългите ѝ крака. В нея тя приличаше на непохватна ученичка, нагиздена за първия си бал.

Крейг се огледа наоколо: в ресторанта нямаше още много посетители, но, съдейки от табелките по празните маси, залата щеше скоро да се запълни. Той се надяваше, заради Ан, една от масите да е запазена за Пикасо.

В ресторанта влязоха двама младежи, в ръцете си единият държеше лъвче, а другият — фотоапарат „Полароид“. Крейг ги бе виждал вече по крайбрежната „Кроазет“ и кафенетата около нея. Когато приближиха към масата, той им направи знак да се махнат.

— В ресторант с такива цени би трябвало да ни избавят от лъвовете — забеляза той.

Обаче Уодли взе лъвчето от младежа и го постави на масата между Ан и Гейл.

— Снимайте ги с краля на зверовете. Винаги съм имал слабост към укротителки на лъвове. Мечтая да се любя с жена в трико, обсипано с пайети — направо в клетката, но да има и трапец.

На Уодли можеш да разчиташ, ако трябва да те постави в неудобно положение пред собствената ти дъщеря, възмути се Крейг.

Светкавицата дразнеше лъвчето и то ръмжеше, а в това време фотографът правеше снимка след снимка. Яростта на лъвчето разсмя Гейл.

— Ела при нас, когато пораснеш голям, детето ми — каза тя, гледайки го.

— Чувал съм някъде, че много от тях умират още на втория месец — каза Крейг. — Не понасят грижите.

— Че кой ги понася? — попита Уодли.

— О, татко — укори го Ан. — Не ни разваляй настроението.

— Аз се занимавам с екология — пошегува се Крейг. Искам лъвовете във Франция да не измрат. И да изяждат определено количество французи.

Фотографът извади снимките бързо. Бяха цветни. До светлокафявото лъвче, озъбено сред винените чаши, русокосата Ан и тъмнокосата Гейл представляваха ефективна композиция. Ан поразително приличаше на майка си на лъскавата фотография, само косите ѝ бяха светли.

Помощникът на фотографа взе лъвчето от масата и Уодли плати щедро. Едната снимка подари на Гейл, а другата на Ан.

— Когато стана стар, белокос и слаб и когато ме налегне тъга, ще повикам някоя от вас до моя стол-люлка и ще ви помоля да ми покажете тази снимка. Да ми напомни за една щастлива вечер, когато съм бил млад. Татко, поръча ли виното?

Уодли наливаше виното, когато Крейг изведнъж зърна Натали Сорел на вратата заедно с висок, изискано облечен мъж със сребреещи коси. На петдесет и пет-шейсет, пресметна Крейг, колкото и да са се старали бръснарят, масажистът и най-добрият шивач да го направят по-млад. До него Натали, в рокля, подчертаваща тънката ѝ талия и изящните ѝ бедра, изглеждаше крехка и беззащитна.

Съдържателката на ресторанта ги поведе към дъното на залата и те щяха да минат покрай масата на Крейг. Той забеляза, че Натали го погледна бързо, отвърна погледа си, сякаш бе решила да не се спира, минавайки покрай тях, но в последния момент промени решението си.

— Джес! — възкликна тя и хващайки спътника си под ръка, го задържа. — Каква приятна среща!

Крейг се изправи, Уодли също.

— Това е моят годеник Филип Робинсън. — Крейг се надяваше, че само той улови предупреждащите нотки в начина, по който изговори думата „годеник“. — А това е Джеси Крейг.

Крейг се здрависа с мъжа и му представи останалите. Ан стана. Гейл продължаваше да седи. Крейг съжали, че дъщеря му е в такава рокля. Ръката на мъжа бе суха и гладка. Имаше лениво-добродушна тексаска усмивка, здрав цвят на лицето, като на човек, прекарващ дълго време на открито. Натали бе казала, че произвежда някакви стоки, но нямаше такъв вид.

— Изглежда, Натали познава всички в този град — отбеляза Робинсън, ласкаво докосвайки ръката на Натали. Трудно ми е да запомня кой как се казва. Но струва ми се, че съм гледал ваши филми, господин Крейг.

— Надявам се — отговори Крейг.

— „Две крачки от дома“ — бързо подсказа Натали. — Това е последният му филм. — Искаше й се да помага на всички.

— О, да, разбира се — рече Робинсън. Говореше с дълбок уверен глас. — Много ми хареса.

— Благодаря — каза Крейг.

— Правилно ли чух? — обърна се Робинсън към Уодли. — Вие сте писателят Уодли!

— Бях едно време — отговори Уодли.

— Много ми хареса вашата книга. Достави ми огромно удоволствие.

— Коя? — попита Уодли. Робинсън се смути малко.

— Ами тази за момчето, израснало в Средния запад и...

— Това е първата ми книга. — Уодли седна. — Написах я през 1953 година.

— Моля ви, седнете — бързо каза Натали. — Седнете. Ан седна, а Крейг продължи да стои прав.

— Харесва ли ви в Кан, господин Робинсън? — попита той, насочвайки разговора от опасната литературна тема към по спокойната и банална — туризма.

— Бил съм тук и по-рано, разбира се — отговори той. Но за първи път, така да се каже, го виждам иззад кулисите. Благодарение на Натали. Съвсем друго впечатление добивам. — Той я потупа бащински по рамото.

Ти не си представяш, братко, колко навътре зад кулисите си навлязъл, помисли си Крейг със светска усмивка.

— Трябва да седяме, скъпи — напомни Натали. — Госпожата ни чака.

— Надявам се, драги мои, скоро да се видим отново — каза Робинсън. — С вас, господин Крейг, и вашата красива дъщеря, и с вас, господин Уодли, и вашата...

— Аз не съм ничия дъщеря — уточни Гейл, дъвчейки парче целина.

— Тя не се поддава на определение — добави Уодли. Тонът му беше враждебен.

Робинсън явно не беше глупав: лицето му се стегна.

— Добър апетит — пожела той и като пусна Натали да върви напред, се отпавиха към масата, приготвена за тях от съдържателката.

Крейг погледна как Натали минава между масите със своята леко полюшваща се танцуваща походка, която никога нямаше да забрави. Крехка, изящна, създадена да радва очите на мъжете, да буди желание. Смела и хитра.

Когато се озовеш на такова място, не е чудно, че в съзнанието ти изплуват откъси от миналото, предизвикващи носталгия, и стават, макар и за кратко време, част от настоящето. Гледайки Натали Сорел — прелестна, незабравима, отдалечаваща се от него към дъното на залата, под ръка с друг мъж, той се запита по какъв каприз на съдбата днес му се явява миналото, въплътено в образа на Йън Уодли, вместо в образа на Натали Сорел?

Седна на мястото си, чувствувайки върху себе си насмешливия разбиращ поглед на Гейл.

— „Правилно ли чух? Вие сте писателят Уодли?“ — каза Уодли, подражавайки тексаския акцент на Робинсън, леко проточващ думите.

— По-тихо — предупреди Крейг. — Ресторантът е малък.

— „Много ми хареса вашата книга“ — не спираше Уодли. И като помълча, добави горчиво: — Аз пиша вече двадесет години, имам осем книги, а на него, видите ли, му харесала моята книга.

— Успокой се, Йън — каза Крейг.

Но виното започваше да действа вече.

— Хората си спомнят винаги само за първата ми книга. Тази същата, която написах, когато едва можех да си напиша името. Тази книга ми е толкова опротивяла, че ще я изгоря на площада на следващия си рожден ден. — Той напълни чашата си догоре, като разля малко на покривката.

— Ако това ще ви подобри настроението — каза Ан, — моят професор по английски език и литература каза, че втората ви книга е най-хубава.

— Да ви... професора! — изпсува Уодли. — Какво, по дяволите, разбира той?

— Разбира — предизвикателно отговори Ан. Крейг беше щастлив да види, че дъщеря му притежава това рядко качество — смело да защитава мнението си на чаша чай. — Ще ви кажа и какво друго каза...

— Да, какво, какво? Умирам от любопитство — прекъсна я Уодли.

— Каза, че книгите, които сте написали, след като сте заживели в чужбина, са доста неудачни. — Преди тези думи Ан вироглаво изпъчи брадичката си напред. Крейг си спомни, че правеше така още като дете, когато упорито настояваше на своето. — Че не сте използвали таланта си напълно и че би трябвало да се върнете в Америка.

— Така ли каза?

— Така каза.

— И вие сте съгласна с него? — попита Уодли със спокоен, леден тон.

— Да, съгласна съм.

— И двамата да ви... — изпсува Уодли.

— Ако говориш такива неща — възмути се Крейг, — ние с Ан ще си отидем. — Той разбираше, че от алкохола Уодли е станал дързък и безразсъден, че иска да се самоизмъчва, защото бяха докоснали болното му място. Но Крейг не искаше Ан да бъде обектът на сляпата ярост на Уодли.

— Стига, Йън — рязко рече Гейл. — Не можем всички да бъдем обичани от цял свят цял живот. Дръжте се като истински мъж, дявол да ви вземе! Дръжте се като писател, като професионален писател, или вървете да си изкарвате пари с нещо друго.

Крейг беше сигурен, че ако той бе казал това, щеше да последва избухване. Но Уодли само мигаше и клатеше глава, сякаш току-що се подаваше от водата. Гледаше Гейл и се хилеше.

— Бебешки бръцолевения — промърмори той. — Извинете ме. Надявам се, че ви харесва в Кан. Искам още риба. Келнер... — Той вежливо махна с ръка на сервитьора, минаващ покрай тях с димящ супник. — Да поръчаме ли суфле за десерт? — продължи Уодли с тона на гостоприемнен домакин. Доколкото зная, тук го правят много добре. „Гран Марние“ ли искате или шоколадово?

Вратата на ресторанта се отвори и в залата връхлетя Мърфи, както винаги с целеустремеността на човек, втурнал се да разтървава побойници. След него влязоха Соня Мърфи, Люсиен Дюлен и Уолтър Клайн. Клановете са се размърдали, помисли си Крейг. Среца на вождовете на високо равнище. Той бе живял в Холивуд твърде дълго, за да се учудва, когато вижда да вечерят като приятели хора, които през

другото време се нахвърлят един върху друг с най-обидни реплики. В този тесен свят на съперничество каналите за връзки трябва винаги да остават отворени. Крейг бе уверен, че Мърфи няма да каже на Клайн, че е чел „Трите хоризонта“, а Клайн няма да каже на Мърфи, че ръкописът е на бюрото му. Вождовете са дискретни и подготвят своите бойни действия под закрилата на нощта.

Въпреки това той въздъхна облекчено, когато видя, че съдържателката го настанява близо до входа, доста далеч от неговата маса.

Много отдавна, когато Уодли бе на мода, Мърфи бе негов агент-посредник. Но след това, с настъпването на лошите времена, Мърфи се отказа от своя клиент и Уодли, както трябваше и да се очаква, оттогава не хранеше към него топли чувства. Ако масите им се окажеха наблизко, атмосферата в ресторанта щеше да стане съвсем недружелюбна, особено като се има предвид, че Уодли до това време си бе пийнал порядъчно.

Но Мърфи, свикнал при влизане във всяко помещение да го обшарва с очи като корабни радари, съзря Крейг и докато неговата компания се настаняваше на масата, стремително се промъкна към него по централната пътека.

— Добър вечер на всички! — поздрави той, като се усмихна на момичетата и даде да се разбере, че поздравът не се отнася и за Уодли. — Днес ти звъних пет пъти, Джес. Искях да те поканя на вечеря.

В превод на нормален език това означаваше, че Мърфи е звънил веднъж, чул е в слушалката сигнала два пъти и веднага я е оставил, тъй като е нямал нищо важно да му казва. Домързяло го е дори да набере отново номера и да помоли телефонистката да предаде на Крейг кой го е търсил. А може и въобще да не е звънил.

— Трябваше да отида до Ница — обясни Крейг. — Посрещнах Ан.

— Господи, та това е Ан! — възкликна Мърфи. — А аз се чудех откъде си намерил тази красавица. Ами че тя кога беше слабичко луничаво момиченце, а сега виж каква е станала.

— Здравейте, господин Мърфи — поздрави Ан, без да се усмихне.

— Соня много ще се радва да те види, Ан. Знаеш ли какво? Защо не дойдеш с госпожица МакКинън и баща си при нас утре в Антиб на

вечеря?

— Утре няма да бъда в Кан — каза Крейг. — Заминавам. — И чувствуйки въпросителния поглед на Ан, добави: — За ден-два, не повече. Ще се видим, когато се върна.

— Затова пък аз никъде не заминавам, Мърф — намеси се Уодли. — Можеш да разполагаш с мен за вечеря утре.

— О, това е чудесно! — сухо промърмори Мърфи. — Довиждане засега, Джес. — Обърна се и тръгна към масата си.

— Милостивият благодетел на богатите Брайън Мърфи подвижният биографически справочник! Отлично, Джес. Радвам се, че все още се числиш там — подхвърли Уодли с престорено простодушен тон. Той се канеше да продължи, но спря, защото видя, че Мърфи се връща...

— Джес — каза Мърфи, — забравих да ти кажа нещо. Чете ли днешния „Трибюн“?

— Не — отговори Крейг. — Защо?

— Едуард Бренър е починал вчера. Пишат, че от сърдечен удар. Съобщението е кратко, но напълно прилично. Както обикновено „След първия успех той изчезна от театралния хоризонт“ и т.н. Споменават и теб.

— А за мен какво казват?

— Само че си бил продуцент на първата му пиеса. Купи си вестник и прочети. Имаш ли адреса му? Искам да изпратя телеграма на семейството.

— Имам стария му адрес. Утре ще ти го дам.

— Добре — каза Мърфи и си отиде.

— Приятел ли ти беше, татко? — попита Ан. — Едуард Бренър?

— В последно време — не. — Крейг чувствуваше върху себе си изпитателния поглед на Гейл.

— Да изтрием сълзите си — каза Уодли. — Отиде си още един писател. Келнер, *encore une bouteille*^[1]. Да прием за нещастника.

Стар приятел или стар враг — сега само име в остарял бележник с адреси — бе умрял някъде отвъд океана и сега трябваше да се съблюдава ритуалът, да се отбележи скръбното произшествие, но Крейг само поднесе чашата към устните си, когато Уодли вдигна лекомислен тост: „За мъртвите писатели, където и да ги е настигнала смъртта.“

Наблюдавайки се отстрани, Крейг забеляза, че не загуби апетит и с удоволствие изяде суфлето, което им поднесоха. Ако във вестниците се бе появило съобщение за неговата смърт, Бренър вероятно не би реагирал толкова сдържано.

Интересно, помисли си Крейг — дали се е изменил почеркът на Бренър няколко месеца преди смъртта?

До края на вечерята Уодли окончателно се напи. Разкопча яката си, оплаквайки се от горещината в ресторанта, и бавно провери сметката три пъти: когато плащаше, дълго оправяше измъкнатите от джоба измачкани стофранкови банкноти. Ставайки от масата, прекатури стола.

— Изведете го по-бързо на чист въздух, Гейл — прошепна Крейг. — А ние с Ан трябва да отидем да поздравим Соня Мърфи.

Но когато приближиха масата им, Уодли се закова зад стола на Мърфи, макар че Гейл усилено го дърпаше за ръкава. Соня поздрави Крейг и Ан, а Клайн ги представи на госпожица Дюлен, която каза с мелодичен френски акцент, че отдавна е искала да се запознае с мосю Крейг. Докато Соня уверяваше Ан, че много се радва да я види след толкова години и настойчиво предлагаше да идва в тяхната кабана^[2] в „Отел дю Кап“ по всяко време, Уодли, плавно люлеейки се на токове зад стола на Мърфи, високо затананика:

— Приветствия на шефа!

Клайн дипломатично даваше вид, че това го забавлява.

— Не знаех, че сте толкова музикален, Йън.

— Един от многото ми таланти — отвърна Уодли. — Господин Мърфи ще ме ангажира за следващия сезон в „Ла Скала“, нали, господин Мърфи?

Мърфи не обърна внимание на думите му.

— Позвъни ми сутринта, Джес — каза Мърфи и отново се зае с яденето си.

— Да вървим, Йън — настоя Крейг. Но Уодли не мръдна от мястото си.

— Господин Мърфи е велик стар счетоводител, нали, господин Мърфи? Всичко, което е необходимо на човек, е да е написал най-добрия бестселър за годината или филм, събрал четиридесет милиона долара, и господин Мърфи почти със сигурност ще му уреди договор за любовен филм или за реклама на аспириин по телевизията. А на вас,

господин Клайн, не ви ли се иска да преуспявате в търговията с живата стока като господин Мърфи?

— Разбира се, бих искал, Йън — примирително отговори Клайн.
— Наричайте ме Уолтър.

— Престани, Йън — остро го сръза Крейг.

Уодли говореше високо и хората от съседните маси бяха престанали да се хранят и го гледаха.

— Ще ви кажа как става това, господин Клайн — продължи Уодли, все още полюшвайки се плавно и застрашително зад стола на Мърфи. — Ще ви разкрия тайната на големия успех на господин Мърфи. Вие също можете да забогатеете и да се прославите и да каните в кабината си момичета, когато желаете. Работата не е в това кого представлявате като посредник, а в това, кого изхвърляте. Трябва да умеете навреме да изхвърляте ненужния човек, господин, Клайн. Трябва да правите това бързо, докато никой още не подозира за неговата ненужност. Появи ли се лоша рецензия — захвърляйте го. Само че едва ли ще смогнете да постигнете такова майсторство, господин Клайн, каквото е достигнал господин Мърфи, защото при него това е в кръвта му. Той е просто гений на изхвърляне на хора и нищо не го спира — нито дружба, нито лоялност, нито талант. Той е като библейски боен кон — надушва неудачника от разстояние. Звънят му по телефона, а него го няма вкъщи. Това е тайната, разбирате ли? Когато звъни телефонът и вие знаете, че аз звъня, вас ви няма вкъщи. Няма значение, че сте изкарали от мен хиляди, хиляди долара. Не сте си вкъщи — това е всичко. Запомнете този прост трик, господин Клайн, и ще стигнете далече, много далече. Нали ще стигне далече, господин Мърфи?

— Отведи го, Джес — помоли Мърфи.

— Тръгвай, Йън! — Крейг се опита да го отведе. — Всички разбраха какво искаш да кажеш.

Но Уодли отблъсна ръката му.

— След като не мога да говоря с господин Мърфи по телефона, ще говоря в ресторанта. Искам да говоря с господин Мърфи за неговата професия — за това за колко работи можеше да ме препоръча, но не ме препоръча...

Най-после Мърфи се обърна към него.

— Не ме разсмивай, Уодли — спокойно каза той. — През последните десет години стигна дотам, че не бих могъл даже и за храна на кучетата да те продам.

Уодли престана да се люлее. Устните му се изкривиха. Целият ресторант беше замрял. Соня Мърфи седеше с наведена глава и гледаше в чинията. Люсиен Дюлен се усмихваше леко, сякаш тази сцена я забавляваше. Тя очевидно не разбираше пияната английска реч на Уодли и мислеше, че се води обичаен приятелски, макар и доста шумен разговор. Клайн си играеше с чашата и не гледаше никого. Единствено Ан направи някакво движение. Задъхана, тя хукна навън. Уодли направи крачка, сякаш да я последва, но изведнъж се обърна и удари Мърфи. Ударът бе насочен към главата, но юмрукът му се извъртя и се стовари в рамото на Мърфи. Мърфи не помръдна, а Крейг обгърна Уодли и затисна ръцете му.

— Изведете отгук този негодник, Джес — извика Мърфи, — преди да съм го убил.

— Отивам си вкъщи — заяви Уодли с прегракнал глас. Крейг бавно освободи ръцете му. Уодли се отпрати към изхода с пиянска походка.

— Ще намеря такси и ще го заведа в хотела му — каза Гейл и забърза след Уодли.

— Много ми харесват твоите приятели — каза Мърфи.

— Пиян е — глупаво обясни Крейг.

— Разбрах — добави Мърфи.

— Моля извинение за случилото се — обърна се Крейг към останалите.

— Ти не си виновен — успокои го Соня. — Колко лошо се получи. А някога той беше хубав човек.

Когато излезе от ресторанта, Крейг чу как шумът в залата се връщаше към нормалната си височина.

---

[1] Още една бутилка (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Плажна кабина. — Б.пр. ↑

13.

Уодли повръщаше на кея в пристанището. До него стоеше Гейл, готова да го подхване, ако започне да се смъква към черната вода. Ан бе на няколко метра зад Гейл и се стараеше да не гледа Уодли. Крейг бе сигурен, че макар и много пиян, Уодли не повръща от изпитото вино.

Гледайки Уодли надвесен над водата, с конвулсивно потрепващи рамене, Крейг усети, че ядът му се изпарява. Прегърна треперещата Ан, за да я успокои.

— Извинявай, Ан. Не трябваше да те вземам в такава компания. Мисля, че това ще бъде последната вечеря с господин Уодли за известно време.

— Горкият, горкият отчаян човек — рече съчувствено Ан. — Всички са толкова жестоки с него.

— Той сам си го търси.

— Зная. И въпреки това.

Уодли се изправи и се обърна, притиснал към устата си носна кърпичка. Опита се да се усмихне.

— Отиде стофранковата ми вечеря — каза той. — Все пак беше приятна вечер. Струваше си изхарчените пари. А сега, Джес, казвай за какво си загрижен?

— За нищо не съм загрижен — отговори Крейг.

Гейл махна на едно такси, което обръщаше пред ресторанта.

— Ще те заведе в хотела, Йън — ласкаво се обърна тя към него.

Уодли покорно тръгна след нея в колата. Вратата хлопна и таксито с него и Гейл рязко тръгна. Ни намек, ни таен знак.

— Това е то — каза Крейг.

Ан заплака, захлипа отчаяно, горчиво.

— Хайде, хайде, забрави всичко — безпомощно я заувещава той. — Той самият ще забрави всичко до утре сутринта.

— Няма да го забрави — каза тя през риданията си. — Ще го помни цял живот. Как могат хората да се отнасят така отвратително един към друг?

— Могат — сухо отговори Крейг. Не искаше да проявява чувствата си, за да не предизвика нови сълзи. — Не го вземай толкова присърце, скъпа. Уодли е преживял и много по-лоши неща.

— Никога не съм си представяла, че човек може да се държи така ужасно — чудеше се Ан, вече престанала да хлипа. — Човек, който пише така хубаво и съдейки по книгите му, е така уверен в себе си...

— Книгата е едно нещо, а човекът, който я пише — друго. — Най-често книгата е маска, а не портрет на автора.

— „Когато телефонът звъни и вие знаете, че аз звъня, вас ви няма вкъщи“ — повтори Ан думите на Йън. Тя вече не плачеше, а само изтриваше сълзите с опакото на ръката си като малко изгубено момиченце. — Колко е ужасно — да знаеш за себе си такова нещо! Ненавиждам света на киното, татко — заяви тя яростно. — Да, да, ненавиждам го.

Крейг отдръпна ръце от раменете ѝ.

— То по нищо не се различава от другите неща в живота. Само е по-централизирано.

— Никой ли не може да му помогне? Господин Мърфи? Ти?

Крейг я погледна удивен и се разсмя.

— След тази вечер... — започна той.

— Именно заради тази вечер — упорито настоя Ан. Днес на плажа той ми разказа какви добри приятели сте били, колко интересно сте прекарвали времето, какъв забележителен човек си в неговите очи...

— Беше много отдавна — каза Крейг, — когато прекарвахме заедно времето приятно. Хората отвикват един от друг. А колкото до това, че ме счита за забележителен човек, това наистина е нещо ново за мен. Ако трябва да кажа истината, боя се, че това определение характеризира баща ти не съвсем точно.

— Не започвай да се самоунищожаваш — противопостави се Ан. — Защо само Мърфи и подобните му са уверени в себе си.

— Добре. — Той я хвана за лакътя и те закрачиха бавно по кея. — Ако мога, ще се опитам да направя нещо за него.

— Знаеш ли, ти също пишеш много, татко — укори го Ан.

— Да, така е.

— Защо хората над тридесет години така старателно се погубват?

- Защото са над тридесет години.
- Остави шегите! — рязко го прекъсна тя.
- Когато не знаеш как да отговориш, трябва да се пошегуваш,

Ан.

- Поне пред мен не се шегувай.

Известно време вървяха мълчаливо. Разделяше ги нейният укор.

— Господи — въздъхна тя, — а аз мислех, че тук ще прекарам фантастично. Средиземно море, този голям и забележителен град, всичките тези знаменитости, таланти... И още повече с теб. — Тя поклати печално глава. — Вероятно не бива да очакваш нищо предварително.

- Това е само първата вечер, Ан. Ще има и приятни дни.

- Заминаваш утре — продължаваше тя. — И не ми каза.

- Стана неочаквано.

- Мога ли да дойда с теб?

- Боя се, че не.

- Няма да питам защо.

- Ще отида за ден-два, не повече — смутено каза той.

Те отново замълчаха и се заслушаха в плисъка на водата по лодките, завързани покрай кея.

— Хубаво би било да седнем сега в една от тези лодки и да отплуваме където ни видят очите — каза Ан.

- Ти от какво искаш да избягаш?

- От много неща — тихо отговори тя.

- Не искаш ли да ми кажеш?

- Когато се върнеш.

Всички жени, помисли си той, независимо от възрастта, умеят да накарат човек да се чувства така, сякаш ги изоставя, даже ако излиза за десет минути до ъгъла да си купи цигари.

— Ан! Имам една идея. Защо не се преместиш в Кап д'Антиб, докато ме няма? Там е и по-приятно за къпане, ще можеш да ползуваш кабаната на Мърфи и...

- Настояници не са ми необходими — прекъсна го грубо тя.

— Нямах предвид настояници — възрази той, макар да разбра сега, че подсъзнателно имаше предвид точно това. Просто мислех, че ще ти бъде по-приятно, ще има с кого да разговаряш...

— Аз и тук ще си намеря с кого да разговарям. Освен това искам да гледам много филми. Странно, но обичам да гледам филми. Ненавиждам само това, което филмите правят с хората, които ги създават.

По улицата край кея мина кола и забави ход. В нея седяха две жени. Тази, която беше по-близо до тротоара, се усмихна канещо. Крейг не ѝ обърна внимание и колата се отдалечи.

— Това са проститутки, нали? — попита Ан.

— Да.

— В храмовете на древна Гърция жените са се отдавали на непознати мъже направо пред олтара.

— Оттогава олтарите са станали други — отбеляза Крейг. „Не излизайте сама нощем“ — я предупреди Гейл, когато се запознаха на входа на хотела. „Не излизайте и с баща си!“, трябваше да добави. Дори проститутките, ядосано си помисли той, трябва да съблюдают някои правила.

— Ти бил ли си някога с проститутка?

— Не — излъга той.

— Ако бях мъж, може би щях да се изкуша да опитам.

— Защо?

— Само веднъж. Да видя какво е.

Крейг си спомни една книга, която бе чел на младини „Юрген“ от Джеймс Бранч Кабъл. Беше я прочел, защото се считаше за мръсна. Героят непрекъснато говореше: „Казвам се Юрген и опитвам всяка напитка само веднъж.“ Горкичкият Кабъл, опиянен от слава („Кажете на тази сган, че името ми е Кабъл“ — бе изрекъл той от висотата на своето високомерно и надменно величие, което му се струваше непреходно), горкичкият Кабъл, мъртъв, изхвърлен от списъка, забравен още приживе, той би могъл сега да намери утеха в това, че след толкова години цяло поколение хора се ръководят от гибелния девиз на неговия герой, опитвайки всяка напитка само веднъж, всеки наркотик, всяко политическо убеждение, всеки мъж и всяка жена — само веднъж.

Ан кимна към отдалечаващите се фарове на колата.

— Може би това би помогнало да се обяснят някои неща.

— Кои по-точно?

— Какво е любовта например.

— Нима любовта се нуждае от определение?

— Разбира се. Не мислиш ли така?

— Не.

— Ти си щастливец, ако действително вярваш в това. Според теб те любовници ли са?

— Кои? — попита Крейг, макар че се досещаше кого има пред вид.

— Гейл и Йън Уодли.

— Защо питаш?

— Не знам. Те така се държат един към друг... сякаш между тях има нещо.

— Не — каза той. — Не мисля.

Всъщност аз просто не искам да мисля така, рече на себе си.

— Гейл е студено момиче, нали? — попита Ан.

— Вече не зная какво днес хората разбират под студенина.

— Тя е самостоятелна. От никого не зависи. Красива е, но не се възползува от красотата си. Разбира се, познавам я едва от днес и може и да греша, но ми се струва, че умее да заставя другите да постъпят така, както тя иска.

— Според теб тя е искала Уодли да се държи като глупак и после да си повръща червата?

— Възможно е. По косвен начин. Тя се безпокои за него и затова е искала той сам да види до каква задънена улица е стигнал.

— Мисля, че преценката ти за нея е по-висока, отколкото тя заслужава.

— Може би — съгласи се Ан. — И въпреки това бих искала да съм като нея — хладнокръвна, горда, да зная какво искам. И да го постигам. Да го постигам по нейния начин. Ан помълча малко, после попита: — Ти любовник ли си й?

— Не — отговори той. — Защо мислиш така?

— Просто питам — небрежно подхвърли тя и потрепери. — Стана студено. Искам да се върнем в хотела и да си легна. Денят беше дълъг.

Но когато се върнаха в хотела, тя реши, че е още рано за сън и се качи в стаята му да си пийнат преди лягане. Освен това си спомни, че искаше да вземе ръкописа.

Ако сега Гейл почука на вратата в присъствието на Ан, иронично си помисли Крейг, наливайки уиски и сода, ще се получи малка хубава семейна сбирка. Би могъл да започне със следните думи към нея: „Гейл, Ан иска да ви зададе няколко интересни въпроса.“ И Гейл вероятно би отговорила на въпросите. С пълни подробности.

Когато подаде на Ан чашата с уиски, тя все още разглеждаше титулната страница на ръкописа.

— Кой е този Малкълм Харт? — попита тя.

— Един познат от армията. Той загина.

— А на мен ми се струва, че каза, че ти си написал сценария.

— Вярно е. — Той съжали, че по пътя от летището толкова лекомислено ѝ бе казал, че той е написал сценарий. Сега трябваше да обяснява.

— Тогава защо стои тук името на друг човек?

— Считай, че това е *nom de plume*^[1].

— Защо ти е необходим *nom de plume*?

— От делови съображения — отговори той.

Тя направи гримаса, потупа ръкописа и попита:

— Срамуваш се от работата си ли?

— Не зная. Още не зная.

— Това не ми харесва. Тук нещо не е в ред.

— Според мен, ти си много проницателна. — Беше му неприятно, че разговорът взе такъв обрат — Това е стара и почтена традиция. В края на краищата един добър писател на име Самюъл Клемънс също е подписвал книгите си като „Марк Твен“. — Крейг видя по лицето ѝ, че не я убеди. — Ще ти кажа откровенно: това е от неувереност. Или още по-просто — от страх. Никога по-рано не съм писал и нямам никаква представа добро ли е или лошо. Докато не получа мнението на други, аз се чувствавам в по-голяма безопасност, скривайки се под чуждо име. Нали можеш да разбереш това?

— Мога — отговори тя. — И въпреки това го считам за неправилно.

— Предостави на мен самия да преценя кое е правилно и кое — неправилно, Ан — каза той с преднамерено решителен тон. Не беше на такава възраст, че да живее по законите на неопорочената съвест на собствената си двадесетгодишна дъщеря.

— Добре — обидено отстъпи Ан. — Щом не желаеш да казвам мнението си — ще мълча. — Тя сложи ръкописа на масата.

— Мила Ан — ласкаво каза той. — Разбира се, че искам да казваш мнението си. Но аз искам да казвам и своето. Справедливо ли е?

Тя се усмихна.

— Ти мислиш, че съм дете, нали?

— Понякога.

— Да, навярно съм. — Тя го целуна по бузата. — Понякога. — После вдигна чашата. — Наздраве.

— Наздраве.

Отпи голяма глътка уиски.

— Мм! — измуча тя от удоволствие. Крейг си спомни как Ан си пиеше като дете млякото пред него, преди да си легне. Тя огледа огромната стая. — Сигурно този апартамент е ужасно скъп, а?

— Ужасно — призна той.

— Мама казва, че ще стигнеш до просешка тояга.

— Мисля, че мама е права.

— Казва, че си необуздало разточителен.

— Кой ще знае, ако не тя — отбеляза той.

— Тя непрекъснато ме пита вземам ли наркотици. — Ан явно чакаше и той да зададе същия въпрос.

— След всичко, което съм видял и чул — каза той, — смятам, че се разбира от само себе си, че в Америка няма студент, който да не е опитвал марихуана. Предполагам, че и ти си в това число.

— Да — призна Ан.

— Предполагам също, че си достатъчно умна, за да не се занимаваш с нещо по-лошо. А едното води със себе си и другото. А сега да наложим възбрана на разговорите за мама, бива ли?

— Знаеш ли какво си мислех, като те гледах по време на вечерята? — попита Ан. — Мислех си колко красив мъж си. С твоите коси, и не си пълен, и тези бръчки по умореното лице. Като оттеглил се гладиатор, станал по-крехък, защото се обаждат старите рани.

Той се засмя.

— Но ти имаш благородни бръчки — побърза да добави Ан. — Такива са бръчките на човек, видял много в живота. Ти си най-привлекателният от мъжете, които видях тук...

— Та ти си тук от няколко часа — възкликна Крейг. Но не можеше да скрие удоволствието. Глупаво удоволствие, каза си той. — Почакай поне два дни.

— И не само аз мисля така — продължаваше тя. — Всички жени в ресторанта те заглеждаха — и тази малка лоена топка, госпожица Сорел, и тази приказно красива френска актриса, даже Соня Мърфи, даже Гейл МакКинън.

— А аз не съм забелязал — призна той. Това беше истина. Както на вечерята, така и после главата му бе заета с други мисли.

— Това е едно от прекрасните ти качества — убедено каза Ан. — Ти не забелязваш. Много обичам да влизам с теб в зала, когато всички те гледат ей така, а ти и не забелязваш. Искам да ти направя едно признание — заяви тя, потъвайки удобно в мекото кресло. — Никога не съм си мислила, че когато порасна, ще мога да разговарям с теб така, както днес и тази вечер. Радваш ли се, че дойдох?

Вместо отговор той отиде при нея, наведе се и я целуна по косата.

Тя се усмихна и изведнъж лицето ѝ придоби момчешки израз.

— Някой ден от теб ще стане добър баща на някое момиче.

Извън телефонът. Той погледна часовника си. Бе почти полунощ. Не мръдна. Телефонът извън отново.

— Няма ли да се обадиш? — попита Ан.

— Едва ли ще стана по-щастлив, ако се обадя. — Но стана и вдигна слушалката. Беше портиерът. Той попита дали госпожица Крейг е при него: търсят я по телефона от Съединените щати.

— За тебе е, Ан. От Съединените щати. — Крейг забеляза, че лицето ѝ помръкна. — Оттук ли искаш да говориш или от спалнята?

Ан не отговори нищо, после стана и внимателно постави чашата на масата до креслото.

— От спалнята, ако може.

Отиде в спалнята и затвори вратата след себе си. След малко там звънна телефонът и Крейг чу приглушения ѝ глас.

Той отиде с чаша в ръка към вратата на балкона, отвори я и излезе отвън, за да не чува разговора на дъщеря си. По „Кроазет“ имаше още много хора и коли, но по терасите нямаше никого — беше доста студено. Морето идваше на огромни вълни, които се разбиваха със страшна сила на брега. Бялата пяна изглеждаше прозрачна на фона

на светлините на града. „Едно време Софокъл чул шума на вълните на Егейско море — издекламира си той — и си спомнил мътните приливи и отливи на човешкото страдание.“ За какви мътни приливи и отливи би си спомнил Софокъл сега, слушайки морето в Кан? Кой се оттегля, кой идва? Софокъл — това истинското му име ли е? — Или и той е използвал *nom de plume*? „Едип в Колан“ от Малкълм Харт, сега мъртъв.

Интересно, дали Пинелъпи е прочела днешния „Трибюн“ и какво чувство е изпитала, ако въобще е изпитала нещо, когато е срещнала името на Едуард Бренър — още един умрял писател?

Чу вратата на хола да се отваря и се върна вътре. Ан бе все още намръщена. Тя мълчаливо взе чашата си и я пресуши на един дъх. Явно, помисли си той, в нашето семейство не съм единственият, който пие много.

— Нещо сериозно? — попита той.

— Не, нищо особено. — Но изразът на лицето ѝ не отговаряше на думите ѝ. — Един познат от училище. — Ан си наля още уиски. Крейг забеляза, че прибави много малко сода. О, господи, не можеш да се избавиш от тях!

— Искаш ли да споделиш с мен?

— Той мисли, че е влюбен в мен. Иска да се оженим. — Тя се отпусна мрачно в креслото и протегна напред дългите си загорели крака, държейки чашата в ръка. Пригответи се за гости. Каза, че ще дойде тук. Самолетните билети станаха абсурдно евтини, там е бедата. Всеки може да преследва когото си иска. Това е една от причините, заради които поисках разрешението ти да дойда тук: исках да се махна от него. Нали не се обиждаш?

— Това също е причина — уклончиво отговори той.

— Аз също мислех, че го обичам — продължи тя. — Първия месец. Харесваше ми да спя с него и вероятно и сега би ми харесвало. Но да се омъжа — опазил ме бог!

— Аз, разбира се, съм старомоден — каза Крейг, — но какво ужасно има в това, че един младеж иска да се ожени за девойката, която обича?

— Много. Кажете ми, нима можеш да си представиш Гейл МакКинън да бърза да се жени за първия срещнат колежки атлет? Можеш ли да си я представиш да стои вкъщи пред телевизора и да

подгрява вечерята във фурната, чакайки милото й мъжленце да се върне от работа с влака в пет и тридесет?

— Не.

— Първо искам да стана господарка на своята съдба — заяви Ан. — Като нея. А после, ако искам да се омъжа, мъжът ще е длъжен да приеме моите условия.

— Няма ли да можеш да бъдеш господарка на своята съдба и омъжена?

— С този хлапак — не. Даже и в спорта го не бива. Дали му стипендия да играе футбол: в училище беше в сборния на Щатите или в някакъв идиотски сборен отбор. А когато започнал да играе в студентския отбор, още първата седмица си разбил коляното на тренировка и сега дори и футбол не може да играе. Това е той. Може би бих се омъжила за него, ако беше умен и амбициозен — тогава поне щях да зная, че от него ще излезе нещо. Баща му се занимава с търговия на зърно и фураж в Сан Бърнардино и той иска да се занимава със същото. И това е всичко. Сан Бърнардино — като си представя само! Не, няма да се погребвам някъде в голите прерии. Той казва, че няма нищо против жената да работи. Докато, разбира се, се появят деца. И това в нашия век, в наше време! В света, в който има войни, революции, смахнати с водородни бомби, убийства на негри. И когато жените най-после са решили да вдигнат глави и да поискат да се отнасят към тях като към човешки същества. Зная, че разсъждавам като наивно момиченце и не зная какво ще предприема, но едно ми е ясно: не искам да ходя в Сан Бърнардино и да уча там децата на таблицата за умножение само защото някой си пън от Калифорния е спрял избора си на мен. Татко, сексът е най коварният капан, който някога е изобретяван, но аз няма да падна в него. И най-лошото е, че когато го чух по телефона да ми казва: „Ан, няма да понеса това“, имах чувството, че всичките ми вътрешности се разтопяват и се превръщат в една голяма, глупава, сладка буца. Лайно! Нека да беше без грош, да ходеше бос, само да се стремеше към нещо — да се включи в комуна и да пече там хляб, или да се кандидатира за Конгреса, или да стане ядрен физик, или изследовател, или нещо друго. Самата аз не съм чак толкова необикновена, но не съм и еснафка. — Тя млъкна и втренчено погледна Крейг. Или може би съм еснафка? Не мислиш ли?

— Не, не мисля — отговори той.

— Просто не искам да живея в деветнадесетия век. Ах, какъв ден! — горчиво възкликна тя. — Той седна до мен тогава в библиотеката. Понакуцваше заради това проклето коляно. Дълги коси, руса брада. В наше време не можеш да съдиш за човек по външността. И ето, сега идва тук — ще се пули в мен със своите сини като на дете огромни очи, ще си играе със своите дяволски мускули и ще се разкарва по плажа с вид на човек, чието място е на мраморен пиедестал някъде в Тракия. Какво според теб трябва да направя? Да избягам?

— Това зависи от теб — отговори Крейг. Ето какво ѝ се бе случило за тези шест месеца.

Тя остави чашата на масата с рязко движение, разливайки част от уискито, и скочи на крака.

— Не се учудвай, ако ме няма тук, когато се върнеш от там, където отиваш — предупреди тя.

— Само остави бележка къде мога да те намеря.

— Нямах ли някакви хапчета? Цялата съм разнебитена. Изобщо няма да заспя тази нощ.

Съвременен баща — цяла нощ пои дъщеря си със силни напитки, после мълчаливо и безропотно изслушва разказа ѝ за това как живее с младия мъж, за когото счита, че е унижително да се омъжи, след това ѝ носи от банята две таблетки секонал за да може да заспи. Той си спомни, че когато бе на двадесет години, можеше да спи и без приспивателно — даже по време на бомбардировките и артилерийския огън. При това беше и девствен. Безсънието дойде заедно със свободата.

— Ето — подаде ѝ той таблетките. — Лека нощ.

— Благодаря, татко — Ан ги пусна в чантата си и взе ръкописа. — Събуди ме утре, преди да заминеш. Ще слеза да закусим заедно.

— Чудесно. — Той не спомена, че на закуска с тях е възможно да има още някой. Не я и предупреди, че сервитьорът може да я изгледа особено. Изпрати я до вратата, целуна я за лека нощ и я съпроводи с поглед, докато вървеше по коридора към асансьора, носейки със себе си таблетките и своите проблеми. Даже и сега подражаваше малко на походката на Гейл МакКинън.

Не му се спеше. Наля си още уиски със сода и преди да отпие, замислено погледна чашата. Наистина ли пиеше твърде много, както

каза Ан? Младежта е станала придирчива.

Той взе копие от „Трите хоризонта“ и започна да чете. Прочете тридесет страници. Нищо не разбираше. Много често го препрочитам, реши Крейг, и съм вече безчувствен към него. Не знаеше да се срамува ли от творението си или не. Възможно е в този момент Уолтър Клайн, в замъка си, и Ан, в своя едностаен апартамент горе, да четат тези същите тридесет страници.

Готвят му присъдата. От тази мисъл му стана неловко. Забеляза, че докато бе чел, беше изпил чашата си. Погледна часовника. Беше около един часът. Все още не му се спеше.

Излезе на балкона. Морето беше по-развъълнувано, шумът от вълните бе станал по-силен. Отдолу се носеха американски гласове, женски смях. Трябва да се забрани на жените да се смеят под прозорците след полунощ, когато човек е сам, помисли си той.

И тогава видя Ан да излиза изпод козирката на хотела. Беше с шлифер над жълтата рокля от муселин. Ето, пресече улицата. Двама или трима минувачи я изгледаха, но тя продължи да върви. Спусна се по стъпалата към плажа. Видя край водата силуета ѝ, неясно очертан на фона на фосфоресциращите разбиващи се вълни. Тя се отдалечаваше бавно и накрая изчезна в тъмнината.

Той потисна в себе си инстинктивното желание да я догони: ако е искала да бъде с него, щеше да му каже. Настъпва момент, в който е безсмислено да се опитваш да опазиш детето си.

Младите говорят за себе си искрено, безконечно, потресаващо откровено, но в крайна сметка знаеш за тях не повече, отколкото твоят баща навремето е знаел за теб самия.

Той се върна в хола, протегна ръка към бутилката с уиски и в този момент на вратата се почука.

Сутринта, когато се събуди, в разхвърляното легло, освен него, нямаше никого. На масата в хола имаше бележка, написана от Гейл: „Е, аз по-добре ли се свалям от майка ми?“

Той позвъни в хотела ѝ, но телефонистката каза, че госпожица МакКинън е излязла.

Всички тия големи мъжествени писатели се лъжат, рече си Крейг, оръдието за отмъщение е влагалището.

Той отново вдигна слушалката, позвъни на Ан и я повика да закусят. Когато тя слезе при него по халат, не ѝ каза, че я беше видял да

излиза от хотела снощи.

Когато дойде сервитьорът с двете закуски, той огледа Ан така, както очакваше Крейг. Не му даде бакшиш.

---

[1] Псевдоним (фр). — Б.пр. ↑

14.

На завоя едно пежо, натъпкано с деца и движещо се срещу Крейг с деветдесет мили в час, за малко не връхлетя върху него. Той сви рязко встрани и успя да мине край канавката. След това продължи бавно и внимателно, предпазвайки се от всеки французин, седящ зад волана, без да може да се любува на лозята и маслинените горички, през които минаваше шосето, нито даже на морето, синеещо се вляво от него.

Не бързаше да стигне Марсилия. Не бе решил още какво да каже на Констънс. Ако изобщо нещо щеше да казва. Не е толкова добър артист да се преструва, че нищо не се е случило. А и трябва ли да се преструва?

Предишната нощ го бе потресла. Този път нямаше никакви кокетства, никакъв отказ. Безмълвно в нощната тишина, нарушавана само от шума на морето зад прозореца, Гейл му се бе отдала, нежна и съдържана. Ръцете ѝ бяха меки, устните ѝ — сладки, галеше го нежно и бавно. Той беше забравил каква е кожата на младите момичета. Очакваше, че ще се нахвърли върху него жадно или ще бъде груба, или ще играе на оскърбена. А вместо това... Не, не може да се намери най-точната дума: тя го прие радостно. Някъде дълбоко в съзнанието му се мержелееше една мисъл: „През целия си живот не съм преживявал толкова нещо.“ Веднага бе разбрал грозящата го опасност. И въпреки това по някое време през нощта бе казал „Обичам те“. Беше усетил сълзи на бузите ѝ.

И изведнъж сутринта — тази груба шега, тази бележка на масата. Коя, по дяволите, може да е била майка ѝ?

Приближавайки Марсилия, той продължи да кара още по-бавно.

В хотела го очакваше бележка от Констънс. Ще се върне след пет часа следобед, резервирала е стая за него до нейната, целува го. А

портиерът му предаде, че е звънил господин Клайн и ще очаква Крейг да му се обади.

Той се качи след служителя в своята стая. Вратата, водеща в стаята на Констънс, бе оставена отворена. Когато служителят си отиде и носачът внесе куфара му, той отиде там. Познатият му гребен и четката за коса бяха на бюрото, на вратата на гардероба висеше познатата рокля от ленен плат — да се изправят гънките. В стаите, отрупани с мебели, беше тъмно и задушно. Въпреки затворените прозорци, от улицата идваше голям шум.

Върна се в стаята си и присядайки на леглото, посегна към телефона. Вдигна слушалката и започна да диктува номера на хотела на Гейл, но веднага се извини и даде номера на Клайн.

На телефона бе самият Клайн. Той никога не се отдалечаваше от телефона на разстояние повече от пет крачки.

— Е, как е нашият велик човек? — попита Клайн. — И какво прави в Марсилия?

— Тук е световният център на хероина — отговори Крейг. — Вие не знаете ли?

— Слушайте, Джес, задръжете за минутка. Трябва да отида на друг телефон. Тук при мен е пълно с народ и...

— Добре — каза Крейг. При Клайн е винаги пълно с народ.

След малко чу щракване — Клайн бе вдигнал другата слушалка.

— Е, сега можем да разговаряме. Вие нали ще се връщате в Кан?

— Да.

— Кога?

— След два дни.

— Надявам се, преди всички да вдигнат котва?

— Ако е необходимо — отговори Крейг.

— Мисля, че ще бъде полезно. Вижте, прочетох ръкописа на този Харт, който ми изпратихте. Харесва ми. Струва ми се, че мога да предприема нещо. Още тук. Тази седмица. Заинтересован ли сте?

— Зависи.

— От какво зависи?

— Още не разбирам какво имате предвид под думата „предприема“.

— Възможно е да успея с един режисьор — обясни Клайн. — Име няма да назовавам, защото той не е дал още окончателен отговор.

Но е прочел сценария. За пари засега никакви разговори не са водени. Има и още много неяснотии и прочие... Разбирате ли?

— Да — отговори Крейг. — Разбирам.

— Искам да кажа, че си струва да побързате със завръщането. Но — никакви обещания. Това също разбирате, нали?

— Да.

— И още нещо — продължи Клайн. — Според мен ръкописът се нуждае от дообработване.

— Не съм виждал ръкопис, който да не се нуждае от дообработване — отбеляза Крейг. — Даже Шекспир да дойде с ръкописа на „Хамлет“, първият човек, на когото го даде да го прочете, ще каже: „Според мен ръкописът се нуждае от дообработване.“

— Не зная кой е този Харт, но не е Шекспир — каза Клайн. — И имам чувството, че е вложил всичко тук. Искам да кажа, че всеки режисьор, който се заеме да направи филм, сигурно ще пожелае да привлече друг сценарист за изготвяне на втори вариант. Преди да говоря за това с режисьора, трябва да зная какво мислите вие.

Крейг не отговори веднага. Може би, помисли си той, сега е моментът да обяви, че не съществува никакъв Малкълм Харт. Вместо това каза:

— Самият аз трябва да поговоря с човека, който ще се съгласи да прави филм. Да изслушам неговите съображения.

— Законно желание — съгласи се Клайн. — И още един въпрос: искате ли да кажа на Мърфи, че се заемам с тази работа или вие сам ще му кажете? Той все едно ще разбере. И то скоро.

— Аз сам ще му кажа.

— Добре — прие Клайн. — Няма да бъде лек разговор.

— Това е моя грижа.

— Добре. Погрижете се. Ще мога ли да се свържа с вас по телефона в Марсилия, ако тук има нещо ново?

— Ако отида някъде, ще ви уведомя — обеща Крейг.

— Какво намирате в Марсилия, по дяволите? Тук при нас е страшно напрегнато.

— Сигурен съм.

— Стискайте палци, приятелю — каза Клайн и остави слушалката.

Крейг погледна замислено телефона. Който живее от телефон, от телефон ще умре, ни в клин, ни в ръкав си помисли той. Може би трябва да се радвам на отзива на Клайн за ръкописа, но не буйно, а спокойно, внимателно. Даже ако нищо не излезе, с това щеше да докаже, че не е губил времето си напразно.

Отново вдигна слушалката и помоли да го свържат с хотел „Карлтън“. Ан трябва да е прочела вече ръкописа, така че щеше да е полезно да чуе и нейното мнение. Освен това я бе оставил там сама — добър баща, няма що — с проблемите ѝ около този младеж, който щеше да дойде от Калифорния, и може би щеше да може да ѝ даде полезен съвет. Ако, разбира се, потърсеше съвет.

Докато чакаше телефонистката да го свърже с „Карлтън“, отиде да се избърсне и вземе душ. Трябва да се представи на Констънс в най-добър вид и да ухае на хубаво. Поне това.

Когато телефонът извънтя, трябваше да изскача изпод душа. Чакайки да го свържат със стаята на Ан, той се загледа в мокрите стъпки по изтрития килим и си помисли: поне не съм дюстабанлия. На човек е присъщо да бъде суетен. Даже и по най-идиотски повод.

Телефонът в стаята на Ан не отговаряше. Ако се нуждаеше от съвет, тя го получаваше от някой друг. Най-вероятно от Гейл. Интересно какво ще разкаже Гейл на дъщеря му, и колко подробно? Ами ако разкаже всичко? Какво всъщност е това всичко? Впрочем сега му беше безразлично.

Той се върна в банята и постоя под студения душ, за да се изплакне от сапуна. След това бързо се изтри и се облече. Добре би било да си пийна малко, реши той. Не бе донесъл бутилка със себе си, така че трябваше да отиде до бара. Това в известна степен е и от малодушие, призна си той. Не искаше да дочака Констънс в стаята, защото тя вероятно ще си помисли, че той ще я поведе веднага към леглото. Не е способен на това днес.

В бара горяха матови кървавочервени светлини. Двама японци в еднакви тъмни костюми се бяха надвесили над дебела купчина листове с текстове, отпечатани на циклостил, и оживено полушепнешком разговаряха за нещо на японски. Канеха се да бомбардират пристанището в Марсилия ли? Чудно как е могъл на младини да ненавижда такива дребни, акуратни, вежливи хора.

Бандзай!^[1]

Пиеше второто уиски, когато в бара влезе Констънс. Червеният цвят явно не отиваше на лицето ѝ. Той стана и я целуна. Косите ѝ бяха малко влажни от жегата. Не биваше да забележи това.

— Изглеждаш чудесно — възхити ѝ се той. Всичко останало можеше да почака.

— Добре дошъл, добре дошъл! — поздрави тя.

В тези думи звучеше ехо, което предпочиташе да не бе чул.

— Искам „Том Колинс“ — помоли тя. — Той умее да го приготвя. — Тя кимна на бармана. Значи е идвала вече тук. С кого? Стори му се, че е плакала.

Той ѝ поръча коктейл и още едно уиски за себе си.

— Кое по ред? — с усмивка попита тя.

— Само трето. — Не само Ан е загрижена за това, че пие много. Другият месец ще се откаже. Ще пие само вино.

— Знаех, че ще те намеря в бара — каза тя. — Даже не си правих труда да питам портиера.

— Нямам никакви тайни от теб повече — засмя се той. — Това е лош признак.

— Имаш още много тайни — възрази тя. — Така че не се бой. — Тя взе чантата в ръцете си, постави я на колене и пръстите и нервно завъртяха закопчалката.

— Ти какво правиш в Марсилия все пак? — попита той. Клайн му бе задал същия въпрос. Градът имаше един милион жители. Нима те всяка сутрин се питат един друг какво правят в Марсилия?

— Един от моите мили Младежи има неприятности. — Тя винаги произнасяше думата младеж с главна буква. — Полицията го арестувала в Старото пристанище с два фунта хашиш в раницата. Пуснах в действие някои връзки и в Париж ми казаха, че ако дойда сама и очаровам местните власти, то вероятно до края на този век ще успея да измъкна идиота от френския затвор. Вече цял следобед сипя наляво и надясно чара си. Бащата на Младежа освен това обеща да преведе телеграфически от Сент Луис небезинтересна сума пари в полза на френското управление за борба с наркотиците. Ще видим какво ще излезе от това. Най-малко още два дни трябва да вися тук. Боже, ужасно ми се пие. И ужасно се радвам, че те виждам. — Тя протегна ръце и здраво стисна пръстите му. Какви силни ръце и какви гладки длани имаше! Толкова тъничка, а толкова силна и гладка.

Въпреки че косите ѝ бяха влажни от пот. Открито и умно лице, ясните весели зелени очи, сега като че ли потъмнели от червената светлина, гледат с изпитателен поглед. Много мъже се стремят да спечелят нейната благосклонност. Така са му казвали негови приятели. А и тя самата не криеше. Добра в службата си. Тежък характер, слънчева усмивка; лесно обидчива и готова всеки момент да обиди в отговор. С нея мъжете винаги имат над какво да се замислят. Не приема нищо без доказателства. Колко мъже е изоставила? Някой ден трябва да я пита за това. Но не в Марсилия.

Те се чукнаха за наздравица. След като отпи голяма глътка, тя каза:

— Имам нужда от това. Сега разказвай за всичко.

— Не мога — отказа той. — Обградени сме от японски шпиони.
— Отлагай с помощта на шеги.

Тя се усмихна.

— Доволен ли си, че дойде?

— Цял живот съм мечтал за среща с любимата в Марсилия. И тъй като тази мечта се сбъдна вече, хайде да се преместим на някое друго място. Ти така или иначе трябва да чакаш — така че няма никакъв смисъл да стоим тук. Ако дойдат парите от Сент Луис, ще те известят.

— Вероятно си прав — неуверено се съгласи тя.

— А в този хотел можеш да издъхнеш. Толкова е шумно, че няма да заспим.

— Не мислех, че си дошъл тук да спиш.

— Ти ме разбираш.

Тя отново се усмихна.

— Къде да отидем? Само не в Кан.

— Забрави за Кан. Има едно местенце, за което съм чувал. Едно село, наречено Мейраг. Някой ми е разказвал за него. Това е бивш замък на хълм. На по-малко от два часа път оттук.

— Бил ли си с някого вече там?

— Не — честно отговори той.

— Тогава да вървим към Мейраг.

Те събраха багажа бързо — за любов нямаше време. Докато стигнат до Мейраг, щеше да се стъмни. Той се боеше, че телефонът ще звънна, преди да са напуснали стаята. Но телефонът не звънна.

Касиерът на хотела бе недоволен, но не започна да роптае. Бе свикнал с внезапните заминавания на гостите на хотела.

— Разбирате, мосю — обясни той на френски, — че трябва да платите за цяло денонощие.

— Да — отговори Крейг и плати и двете сметки. Това бе най-малкото, което можеше да направи за американския младеж, попаднал в ръцете на френската полиция.

По улиците имаше голямо движение и Крейг трябваше да кара внимателно. Нямаха възможност да разговарят, докато не излязоха от града на шосе, водещо на север към Екс-ан-Прованс.

Крейг приведе мислите си в ред. Вярност, бащински задължения, кариера, жена му, дъщеря му, Клайн, Гейл МакКинън. Майката на Гейл МакКинън. Може и не в този ред.

Констънс седеше до него, късите ѝ коси се развяваха от вятъра, устните ѝ бяха полуотворени в лека усмивка, пръстите ѝ лежаха на коляното му.

— Обичам да пътешествувам с теб — призна тя. Бяха ходили заедно в долината на Лоара, в Нормандия и в Лондон. Кратки, прекрасни пътешествия. Даже по-скромни, отколкото бе това. Но не можеше да каже доволен ли е или не, че тя бе отказала да отиде с него в Кан.

— Разговаря ли с Дейвид Тейкмън?

— Да.

— Той е хубав човек, нали?

— Много. — Реши да не ѝ казва какво му бяха съобщили за стареца. На марсилското шосе е по-добре да не се говори за смърт. — Казах, че ще се видим. Неговите планове са неясни засега. — Той побърза да прекъсне разговора за Дейвид Тейкмън. — Всъщност има друг, който може да се интересува от сценария. Вероятно ще разбере всичко, когато се върна в Кан. — Крейг подготвяше Констънс за мисълта, че скоро ще замине. Констънс свали ръката си от коляното му.

— Разбирам — каза тя. — Други новини? Как е дъщеря ти?

— За нея мога да разказвам цяла нощ. Уговаря ме да нарежа киното. Съвсем. Казва, че е жестоко и непостоянно и че хората там са ужасни.

— Убеди ли те?

— Не съвсем. Макар че съм съгласен донякъде с нея. То е действително жестоко и непостоянно и повечето хора са действително ужасни. Но работата е там, че и другаде в живота не е по-добре, а може би е и по-зле. В армията например за един ден можеш да видиш повече подлизурство и лицемерие, отколкото във всичките студии на Холивуд за една година. И в политиката, и в търговията със замразено месо е същото — конкуренция и двуличие, даже киностудиите са къде по назад. А що се отнася до крайния продукт, той не носи повече вреда от генералите, сенаторите и вечерите по рецепта на телевизията.

— Доколкото те разбирам, казал си й, че оставаш в киното.

— Общо взето, да. Ако има такава възможност.

— Тя остана ли доволна от такъв отговор?

— Хората на нейна възраст, струва ми се, считат, че да си доволен, значи да предаваш поколението си.

Констънс се засмя печално.

— Господи, всичко това ми предстои с моите деца.

— Да, точно така е. След това дъщеря ми ми каза, че е била при майка си. — Той усети как Констънс леко се стегна. — И майка и й каза, че е била при теб.

— О, господи! — възкликна Констънс. — Нямах ли някоя скрита бутилка тук?

— Нямам.

— Да спрем ли някъде да пийнем?

— Бих предпочел да не пийвам — отговори той.

Констънс се отдръпна към вратата.

— Не исках да ти казвам.

— Защо?

— Боях се да не се разстроиш.

— Вярно е, разстроих се.

— Твоята жена е красива.

— Само че е постъпила много некрасиво.

— Изглежда, да. Моите Младежи в кантората се наслушаха на воля. — Констънс сви рамене. — Не зная как бих се държала аз, ако съм живяла с един мъж повече от двадесет години и той ме остави заради друга жена.

— Аз не я напуснах заради друга жена — възрази той, — а заради нея самата.

— Жените трудно вярват на това — каза Констънс. — Която и да е жена на нейната възраст, ако изпадне в същото положение, едва ли би се държала по-разумно. Тя иска да се върнеш и ще направи всичко, за да те върне.

— Няма да ме върне. Оскърби ли те?

— Естествено. Хайде да говорим за нещо друго. Сега сме на почивка.

— Моят адвокат казва, че заплашва да използва твоето име в бракоразводното дело — продължи Крейг. — Мисля, че тя в крайна сметка няма да направи това, защото ще ѝ платят да мълчи. Но все пак реших, че е по-добре да те предупредя.

— Не харчи пари заради мен — възрази Констънс. — Моята репутация ще издържи.

Той се засмя вяло.

— Срамно е, като си помислиш — някой беден френски детектив е преседял цяла нощ под прозореца ми, докато ние с теб, двамата немлади вече хора, сме се отдавали на буйна страст. — В тона ѝ се усещаше насмешка и горчивина. Крейг разбра, че жена му е постигнала поне частично целта си, устройвайки скандал на Констънс.

— Ти си още млада — каза той.

— Чувствам се млада. Днес. — Те минаха покрай пътеуказател — Екс-ан-Прованс. Певци пеят под звуците на лютни. Любовни турнири.

— Ако има нещо ново, ще ти съобщя — обеща той.

— Да. Дръж ме в течение.

Тя напразно вини мен за всичко, мислеше си той. Впрочем не. Не напразно. В края на краищата Пинелъпи е моя жена. За двадесет и повече години е трябвало да я приуча на вежливо отношение към моите любовници.

От страничния път изскочи кола и той трябваше да удари рязко спирачки. Констънс полетя напред и се опря с ръце на предното стъкло.

— Искаш ли аз да карам? — попита тя. — Цял ден си зад волана — сигурно си изморен.

— Не съм изморен — отговори кратко той и натисна газта, макар че знаеше, че и бездруго кара много бързо. В този момент, седнал в колата, не се чувствуваше на почивка.

Хотелът беше бивш замък на върха на гористия хълм. Беше топло и седнаха да вечерят на открито — на покрита с плоски камъни тераса с изглед към долината, под светлината на свещи. Храната беше превъзходна, изпиха две бутилки вино и завършиха вечерята с шампанско. На такова място и след такава вечеря започваш да разбираш защо трябва непременно да прекараш част от живота си във Франция.

След вечеря прекосиха малката горичка, осветена от лунната светлина, и отидоха в селото. Пиха кафе в едно малко кафене, където съдържателят беше написал резултатите от футболните мачове през седмицата на една малка дъска.

— Даже и кафето е отлично — забеляза Крейг.

— Даже всичко — добави Констънс. Беше в синя ленена рокля — знаеше, че той обича синия цвят. — Доволен ли си, че дойде тук? — попита го тя.

— Аха.

— С мен?

— Знаеш ли... — Той говореше бавно, давайки си вид, че внимателно обмисля въпроса ѝ. — Щом човек веднъж е решил да дойде на такова място, с жена, ти в никакъв случай не си по-лоша от коя да е друга.

— Чудесно. Това е най-приятното нещо, което съм чула през целия ден.

И двамата се разсмяха.

— Кажу „Мейраг“ по букви — помоли той.

— Д-ж-е-с-и-К-р-е-й-г.

Те отново се разсмяха. Тя погледна дъската с резултатите.

— Не е ли чудесно, че отборът на Монако е спечелил?

— Най-важното събитие в моя живот през седмицата — отговори той.

— Ние май много пихме. Не мислиш ли?

— Мисля. — Крейг направи знак на собственика зад бара. — Deux cognacs, s'il vous plait.^[2]

— Освен всичко друго — каза тя, — тук говорят френски.

— Наред с многото други достойнства.

— Днес изглеждаш на двадесет години.

— Следващата година ще гласувам.

— За кого?

— За Мохамед Али.

— Пия за това.

Те пиха за Мохамед Али.

— А ти за кого ще гласуваш?

— За Касиус Клей.

— Пия за това.

Те пиха за Касиус Клей. Тя се кикотеше.

— Колко сме глупави.

— Пия за това. — Той се обърна към бара. — *Encore deux cognacs, s'il vous plait.*

— Много изразително — каза тя. — На няколко романски езика.

Той я погледна втренчено през масата. Лицето ѝ стана сериозно. Тя протегна ръка и стисна неговата, сякаш да си вдъхне увереност. Беше готов да каже: „Да останем тук седмица, месец. А след тава ще странствуваме цяла година по слънчевите пътища на Франция.“ Но не каза нищо. Само стисна ръката ѝ по-силно.

— Правилно ли произнесох по букви „Мейраг“?

— Никога не си го произнасяла по-добре — отговори той.

Когато се изкачваха по хълма, той я помоли:

— Върви пред мен.

— Защо?

— Искам да се полюбувам на прелестните ти крака.

— Любувай се — съгласи се тя и тръгна напред.

Леглото беше огромно. През отворените прозорци проникваше лунна светлина и се носеше дъх на борове. Лежеше по гръб в сребристия здрач и слушаше как Констънс се движи из банята. Тя никога не се събличаше пред него. Колко е хубаво, помисли си той, че Гейл, за разлика от други жени, не драска мъжа по време на акта. Други го бяха драскали. Той се ядоса на себе си за тази мисъл. Коварната памет, разрушаваща удоволствието на плътта. Стараеше се да си внуши, че няма причини да се чувства виновен. Днешната

среща е едно, а вчерашната — друго. Всяка нощ е единствена по рода си. Той никога не се е клел във вярност на Констънс, нито тя на него.

Тя се плъзна като бледа сянка по стаята и се пхна до него в леглото. Тялото ѝ му бе скъпо, то беше щедро и познато.

— Отново у дома — прошепна той, прогонвайки от себе си спомените.

Но после, когато те лежаха един до друг спокойно, тя попита:

— Ти наистина ли не искаше да дойда в Кан?

Той забави отговора си.

— Не.

— И не само заради дъщеря ти?

— Не. — Значи някаква следа все пак бе останала.

— Имаш си някой друг там.

— Да.

Тя помълча малко.

— Нещо сериозно или случайно?

— Мисля, че е случайно. Но не съм сигурен. Случи се случайно. Тоест не дойдох в Кан заради нея. Допреди няколко дни не знаех дори за съществуването ѝ. — Сега, когато Констънс сама започна тази тема, той почувствува облекчение, че може да говори за това. Тя му беше много скъпа, за да я лъже. — Не зная как се случи — продължи той. — Просто се случи.

— Откакто ти си замина от Париж, аз не стоях сама вкъщи всяка вечер — каза Констънс.

— Няма да уточнявам какво имаш предвид.

— Имам предвид това, което имам предвид.

— Добре.

— Ние с нищо не сме свързани с теб — каза тя. — Освен с това, което чувствуваме един към друг в един или друг момент.

— Така е.

— Имаш ли нещо против, ако запаля цигара?

— Винаги съм против, когато някой пуши.

— Обещавам ти да не заболее от рак днес. — Тя стана от леглото, сложи си халат и отиде към тоалетката. Той видя пламъка на клечката. Тя се върна и седна на края на леглото. От време на време, когато вдишваше, огънят от цигарата осветяваше лицето ѝ. — Аз също

имам новина — каза тя. Искях да я отложа за друг път, но сега съм в бърливо настроение.

Той се засмя.

— На какво се смееш?

— Така просто, смешно ми е. Каква е твоята новина?

— Напускам Париж.

Колкото и да е странно, стори му се, че това беше удар, предназначен за него.

— Защо?

— Откриваме филиал в Сан Франциско. Много от тия деца започнаха да идват при нас от Източните щати и от нас обратно. Обмен на стипендии и така нататък. Вече няколко месеца водим преговори за създаване на филиал в Калифорния и ето най-после въпросът е решен. Аз съм избрана. Сега ще бъда нашият неофициален прозорец към Пробуждащия се Изток.

— Париж няма да бъде същият без теб.

— Без Париж и аз няма да бъда същата.

— Как гледаш на това?

— На преместването в Сан Франциско ли? С интерес. Красив град. Казват, че в него кипи културен живот. — В тона ѝ звучеше ирония. — Вероятно ще бъде добре за децата ми. Ще подобрят английския си. От време на време майката е длъжна да се загрижи за това децата ѝ да научат английски по-добре.

— Права си — съгласи се той. — Кога се каниш да се местиш?

— Това лято. След месец-два.

— Загубих още един дом — въздъхна той. — Ще изключа Париж от своите маршрути.

— Ето какво значи верен приятел. А ще включиш ли Сан Франциско? Казват, че там има добри ресторанти.

— Да, и аз съм чувал. Ще идвам. От време на време.

— От време на време. Жената не може да иска всичко да бъде така, както тя иска, нали?

Той не отговори веднага.

— Много неща се променят в живота.

Те мълчаха дълго. Най-накрая Констънс каза:

— Няма да се преструвам, че съм в див възторг от това, което ми каза сега. Но не съм дете, ти — също. Не очакваше, че ще ти направя

сцена или че ще се хвърля от прозореца, или нещо подобно, нали?

— Разбира се, че не.

— Както вече казах, не съм в див възторг. Но аз съм във възторг от много други неща в нашите отношения. Ще ми направиш ли една услуга?

— Разбира се.

— Кажй: „Обичам те.“

— Обичам те — каза той.

Тя загаси цигарата, свали халата си, пусна го на пода, легна до него и сложи глава на гърдите му.

— Стига разговори за тази вечер. Не съм вече в бърливо настроение.

— Обичам те — прошепна той, докосвайки с устни разрошените й коси.

Спаха до късно. Когато се събудиха, слънцето грееше и птичките пееха. Констънс позвъни в Марсилия: парите от Сент Луис не бяха пристигнали още, а служителят, завеждащ отдела за борба с наркотиците, щеше да бъде там едва утре. Те решиха да останат в Мейраг още един ден и Крейг не се обади в Кан да съобщи къде е. Нека денят принадлежи само на тях.

На следващия ден стана ясно, че парите не бяха пристигнали още. Не им се заминаваше и те останаха още двадесет и четири часа.

На другата сутрин, разделяйки се с нея в марсилския хотел, той й каза, че в понеделник ще я заведе на обяд в Париж. Тя разчиташе до вечерта да измъкне Младежа от затвора. Ако не успееше, така или иначе щеше да се върне в Париж, оставяйки го на собствената му съдба. Бе прекарала достатъчно време на юг. Тя все пак имаше и друга работа.

---

[1] Ура (японски). — Б.пр. ↑

[2] Два коняка, моля (фр.) — Б.пр. ↑

15.

— Дяволите да ви вземат, Джес! — крещеше Клайн по телефона.
— Десет пъти се опитвах да се свържа с вас по телефона. Къде сте сега?

— В Касис — отговори Крейг. Бе спрял да обядва там по пътя и позвъни от ресторанта на самото пристанище. Пристанището бе малко като играчка. Сезонът не бе започнал още и градчето имаше сънен, пуст вид с лодките, покрити със зимни брезенти. Беше по обед.

— В Касис — повтори Клайн. — Точно когато ти е нужен един човек, той се оказва в Касис. Къде е този дяволски Касис?

— Между Марсилия и Кан — отговори Крейг. — А защо искахте да говорите с мен?

— Изглежда, че ще имам договор за вас. Искан да поговорим. Кога ще пристигнете?

— След три-четири часа.

— Ще чакам — каза Клайн. — Никъде няма да излизам цял следобед.

— Можете ли да ми направите една услуга? — помоли Крейг.

— Каква?

— Може ли да позвъните на Мърфи и да го помолите да бъде при вас в пет часа? — Стори му се, че от другия край на линията Клайн се задави, даже се закашля от смущение.

— За какво ви е Мърфи? — попита той най-накрая.

— Искан да му пощадя честолубието, доколкото това е възможно.

— Това е ново нещо: клиент да иска да щадя честолубието на агент-посредник — удиви се Клайн. — Бих искал да имам няколко такива клиенти.

— Аз не щадя агент, а приятел — възрази Крейг.

— Мърфи, разбира се, е чел ръкописа — каза Клайн.

— Разбира се.

— И не поиска да се заеме с него.

— Не.

— Е, какво пък — неохотно се съгласи Клайн. — Щом настоявате.

— Мисля, че така ще бъде по-добре във всички отношения. Но ако не искате някой да ви наднича през рамото, когато работите...

— По дяволите — изруга Клайн. — Ако ще и самият папа да ме гледа през рамото. Добре, ще позвъня на Мърфи.

— Добър човек.

— Такъв съм. Макар че други говорят обратното.

— В пет часа ще бъда при вас — обеща Крейг и окачи слушалката. Всъщност той помоли да извика Мърфи не само от приятелско разположение към него. Искаше и Мърфи да присъствува на началните преговори за договора. Себе си считаше за лош защитник на собствените си интереси, не обичаше и не умееше да се пазари, и Мърфи бе винаги следял всичко да бъде в ред при сключване на договори. Още повече че сегашните преговори обещаваха да бъдат сложни. Истина е, че не е написал „Трите хоризонта“ заради парите, които би могъл да изкара от него, но от дългогодишен опит знаеше, че колкото повече ти платят, толкова по-лесно после ще отстояваш позицията си по други въпроси. Макар че старата формула „парите против изкуството“ продължаваше да действа в много случаи, той намираше, че в кинематографията, по отношение на него самия, поточна би била формулата „парите множат изкуството“.

Крейг излезе на улицата и седна на една маса, от която се виждаше пристанището. Той беше единственият посетител в ресторанта. Беше приятно така, сам, с лице към малкото, окъпано в слънце синьо пристанище, с мисълта за предстоящия обяд и Клайн, който щеше да го чака целия следобед всичко това му действуваше успокояващо. Поръча си пастис в чест на рибарите и винарите на Касис и се зае да изучава бавно менюто.

Поръча си dorade^[1] и бутилка сухо бяло вино, а междувременно си пиеше на бавни глътки пастиса. Сладникавият му вкус го караше да чувства близостта на Средиземно море, извика в паметта му дните, прекарани в безделие. Времето, прекарано с Констънс, му повлия благотворно. Помисли си за нея с нежност. Знаеше, че ако използва думата в нейно присъствие, тя щеше да изпадне в ярост. Няма значение. Хубава дума е. Хората не се отнасят един към друг

достатъчно нежно. Те си казват, че се обичат, а в действителност само се стремят да се използват един друг, да се покровителствуват, да властвуват един над друг, да се терзаят, да се унищожават, да плачат един за друг. А те с Констънс, ако не винаги, то в повечето случаи се наслаждаваха един на друг и думата „нежност“ бе подходяща за техните отношения, както и всяка друга. Прогонваше от себе си мисълта за Сан Франциско.

Каза на Констънс: „Обичам те“ — и на Гейл бе казал: „Обичам те“ — и в двата случая бе казал истината. Възможно е тези думи да се отнасяха и за едната, и за другата едновременно. Тук, под слънчевите лъчи, над чаша млечнобяла студена южна напитка, това му се стори напълно възможно.

Не можеше да отрече и това, че му доставяше голямо удоволствие да седи и гледа безлюдното пристанище, знаейки, че такъв зает човек като Уолтър Клайн му е звънил десет пъти вчера и сега с нетърпение го очаква да пристигне. Предполагаше, че бе загубил способността да се наслаждава на властта, но сега не без удоволствие разбра, че не е така.

Какво пък, помисли си той, след всичко, което се случи, е ясно, че в края на краищата идеята да дойде в Кан не е лоша. Надяваше се, че докато стигне там, Гейл МакКинън ще е напуснала града.

Когато стигна до къщата на Клайн малко след пет часа, видя на двора кола с шофьор: значи Мърфи е вече тук. Мърфи не обичаше да кара кола. Претърпял бе три злополуки и както той се изразяваше, „бе разбрал намека“.

Мърфи и Клайн седяха до плувния басейн със затоплена вода. Мърфи пиеше. Последния път — това беше по време на приема — Крейг бе срещнал тук Сидни Грийн, безработния режисьор, когото журналистът от „Кайе дю синема“ хвалеше. Грийн беше дошъл при него от храстите, след като бе пикал на скъпата полянка на Уолтър Клайн. Само за победените, припомни си Крейг мисълта, която му бе минала тогава. Днес той не се чувствуваше още като победител, но не се причисляваше и към победените.

— Здравейте, приятели! — поздрави Крейг, приближавайки басейна. — Надявам се, че не съм ви накарал да ме чакате дълго. — Той седна бързо, за да ги освободи от необходимостта да решават как да го поздравят — седнали или прави.

— Току-що пристигнах — успокои го Мърфи. — Успях да направя само една глътка скоч.

— Вече обясних на Мърфи някои неща по телефона започна Клайн.

— Е — грубовато каза Мърфи, — ако се намери глупак, който е готов да авансира един милион долара за този сценарий при сегашното състояние на борсата, желая му успех.

— Един милион? Откъде я взе тази цифра? — попита Крейг.

— Просто пресметнах, че толкова ще излезе — отговори Мърфи. — Най-малко милион.

— Не съм обсъждал финансовата страна още с никого каза Клайн. — Всичко зависи от това как ще го правиш и с кого.

— Вие казахте, че някакъв режисьор е чел вече сценария. Кой е този режисьор? — попита Крейг.

— Брус Томас — отговори Клайн. Той бързо погледна първо единия, после другия събеседник, наслаждавайки се на възпроизведеното впечатление.

— Е, щом Брус Томас иска да го прави, тогава ще съберете необходимите пари. — Мърфи поклати глава. — Никога не бих помислил, че Томас ще се съгласи. Как така изведнъж? Той никога не е правил подобно нещо досега.

— Именно затова. Така ми каза. — Клайн се обърна към Крейг. — Сега за сценария. Томас, както и аз, считаме, че се нуждае от преработване. Какво мислите вие, Мърфи?

— Да, доста.

— И Томас би искал да привлече друг сценарист — продължи Клайн. — За предпочитане е да работи сам, а ако възникнат възражения, тогава съвместно с Харт. Вие как сте се договорил с Харт, Джес?

— Не съм се договарял — отговори Крейг, след като помълча. Мърфи изсумтя слисано.

— Какво значи: „Не съм се договарял“? — попита Клайн. — Сценарият принадлежи ли ви или не?

— Да — отговори Крейг, — имам пълни права над него.

— В такъв случай? — попита Клайн.

— Аз сам го написах. Със собствената си стара писалка. Никакъв Малкълм Харт не съществува. Просто взех случайно име и го поставих

на титулната страница.

— Защо, за бога, направи това? — сърдито попита Мърфи.

— Трябва дълго да обяснявам — отговори Крейг. — Но фактът си остава факт и дайте да тръгнем от него.

— Това ще бъде изненада за Томас — отбеляза Клайн.

— Ако той харесва сценария, подписан от Малкълм Харт — каза Мърфи, — той ще му хареса и ако на него стои името на Крейг.

— И аз мисля така — неуверено се съгласи Клайн. — Но може да му повлияе на начина на мислене.

— В какъв смисъл? — попита Мърфи.

— Не зная точно как, но може да повлияе.

— Къде е Томас? — попита Крейг. — Защо не му позвъним и да го повикаме тук?

— Трябваше да отлети за Ню Йорк тази сутрин — каза Клайн. — Затова ви търсих така усилено. Не обичам, дявол да го вземе, когато хората изчезват от погледа ми.

— Провървяло ви е — забеляза Мърфи. — Вие сте го изгубили от погледа си само за един ден, а аз понякога по три месеца не мога да го открия.

— И тъй — въздъхна Клайн. — Щом съм започнал веднъж, поне да кажа всичко. Първо, той иска да привлече друг сценарист. А сега — дръжте се, приятели. Този сценарист се казва Йън Уодли.

— Лайно! — изруга Мърфи. Крейг се засмя.

— Смееш се — сърдито каза Мърфи. — Можеш ли да си представиш как ще работиш с Йън Уодли?

— Може би — отговори Крейг. — Впрочем не. Но защо Томас избра именно Уодли, а не някой друг?

— Аз самият му зададох същия въпрос — отговори Клайн. — Случайно го срещнал. Знаете как става тук. Срещнали се един-два пъти, поговорили и Уодли му дал последната си книга. Навярно някоя нощ Томас не е могъл да заспи, взел книгата в ръце, прелистил я и нещо го е заинтригувала.

— Последната книга на Уодли! — изсумтя Мърфи — Получи най-лошите отзиви след „Хайауата“.^[2]

— Вие познавате Томас — каза Клайн. — Той не чете рецензии. Дори и за своите филми.

— Идеалният читател — промърмори Крейг.

— Какво казахте? — попита Клайн.

— Нищо.

— Както и да е — продължи Клайн. — Томас счита, че именно Уодли е способен да изрази това, което не достига на сценария. Не зная какво точно. Само не ме обвинявайте мен, Джес. Аз нямам нищо общо с това. На мен самия никога не би ми минала мисълта да прочета книга на Йън Уодли. Разберете моето положение: моят клиент иска Уодли — из се старая да му го доставя. Откъде бих могъл да зная, по дяволите, че Малкълм Харт сте вие?

— Разбирам — съгласи се Крейг. — И не ви обвинявам.

— Въпросът е в това какво да кажа на Томас? Бихте ли поговорили с Уодли поне? Дайте му да прочете сценария и чуйте неговите съображения.

— Разбира се — прие Крейг. — Готов съм да поговоря с него. — Слушайте, Клайн — той обмисляше идеята за сътрудничество с Уодли, която бе започнала да му харесва. Макар че Томас бе одобрил сценария, чувството за неувереност, което го бе подбудило да прибегне към псевдоним, си оставаше. И мисълта да сподели с някого отговорността не му се виждаше вече толкова нежелателна. При това Уодли, независимо от всичките си неудачи, беше действително талантлив. И най-после Крейг знаеше от собствен опит, че почти не съществува сценарий, който да е изцяло работа на един човек. — Не обещавам нищо, но ще поговоря с него.

— Има и нещо друго — смутено продължи Клайн. — Най-добре е да изложа всичко още сега. Знаете, че Томас беше сам режисьор на последните си два филма. Не му е нужен втори режисьор и...

— Ако той иска да снима този филм — отсеке Крейг, — на него му е необходим още един режисьор. И този режисьор съм аз.

— Мърф... — Клайн отправи към Мърфи умолителен поглед.

— Вие чухте какво каза той — отговори Мърфи.

— Добре — склони Клайн. — Така или иначе аз сам не решавам нищо. Най-доброто според мен, което можем да направим, е да отлетим за Ню Йорк и да поговорим с Томас. Да вземем Йън Уодли с нас и да видим какво може да се получи.

Мърфи поклати глава.

— Следващата седмица трябва да бъде в Рим, а по-следващата — в Лондон. Кажете на Томас да почака.

— Вие познавате Томас — възрази Клайн. — Той няма да чака. През януари има друга работа, така че всички ще трябва да работят денонощно, за да се завърши филмът до това време. Едно от нещата, които му харесват във вашия сценарий, е че не е сложен за филмиране и това няма да попречи на по-нататъшните му планове.

— Джес? — обърна се към него Мърфи. — Тогава трябва ти сам да водиш преговорите. А аз може да дойда по-късно.

— Не зная какво да правя — отговори Крейг. — Трябва да помисля.

— Тази вечер ще позвъня на Томас. Какво да му предам? — каза Клайн.

— Предайте му, че мисля — отговори Крейг.

— Той много ще се зарадва — кисело отбеляза Клайн, ставайки. — Кой иска да пие?

— Благодаря, не искам. — Крейг също стана. — Трябва да се върна в Кан. Много съм ви признателен за всичко, което сте направили, Уолт.

— Няма защо. Аз само се старая честно да изкарам още някой долар за себе си и своите приятели. Все още не мога да разбера за какъв дявол не използвахте собственото си име.

— Някой ден ще ви обясня — отговори Крейг. — Мърф, защо не пътуваш с мен до Кан? Кажи на шофьора си да дойде да те вземе от „Карлтън“.

— Добре. — Мърфи беше някак си учудващо покорен.

Клайн отиде с тях до двора. Те си стиснаха ръце официално. В това време от къщата се раздаде телефонен звън и Клайн побърза да се върне. Крейг и Мърфи седнаха в колата и потеглиха, съпроводени от мерцедеса на Мърфи.

Мърфи мълча дълго време, гледайки полето отвъд пътя, потънало в зеленина. Свечеряваше се и от дърветата се спускаха дълги тъмни сенки. Крейг също мълчеше. Той разбираше, че Мърфи е разстроен и се подготвя за разговор.

— Джес — най-последно проговори Мърфи със задавен глас. — Искам да се извиня.

— Няма за какво да се извиняваш.

— Аз съм просто глупак. Един стар глупак.

— Остави.

— Загубил съм усета. Не ме бива за нищо вече.

— О, моля те, Мърф! Кой не греши? И аз съм грешил. Той си спомни за Едуард Бренър в празния театър след спектакъла. Това бе неговата последна и най-добра пиеса.

Мърфи поклати глава печално.

— Аз държах този сценарий в ръцете си и те съветвах да забравиш за него, а на този дребен шмекер Клайн му е бил достатъчен един телефонен разговор, за да заинтересова с него най-популярния режисьор. Каква полза имаш сега от мен, дявол да го вземе?

— Ти си ми необходим — отговори Крейг. — Нима това не ти е ясно? Аз трябваше да ти кажа, че съм написал сценария.

— Какво значение има това? Макар че, разбира се, ти не постъпи по най-добрия начин с мен. След толкова години съвместна работа.

— Аз си имам свои проблеми. Знаеш някои от тях.

— Това е вярно — съгласи се Мърфи. — И има един голям проблем, в който можех да ти помогна... трябваше да ти помогна... и отдавна... А аз не ти помогнах.

— За какво става дума?

— За твоята проклета жена.

— А ти какво можеше да направиш?

— Можех да те предупредя. Аз знаех какво става.

— Аз и сам знаех — каза Крейг. — В общи линии. Със закъснение. Но знаех всичко.

— Ти все пак разбра ли защо прави така? — попита Мърфи. — Нали не е нимфоманка? Не защото не може да се контролира. Не е от тези, които се хвърлят в леглото с първия разносвач на продукти по домовете, за бога!

— Не, не е.

— Не си ли се замислял върху това какви хора си избираше за партньори?

— Всъщност не.

— Ако това ти е неприятно, Джес, ще спра.

— Да, неприятно ми е. Но говори.

— Тя винаги избираше твои приятели. Тези, които се възхищаваха от теб, тези, с които ти работеше, тези, от които ти се

възхищаваше.

— Не мога да кажа, че съм безумно възхитен от последния й партньор.

— Той също не се появи случайно — настоя Мърфи. — Този човек преуспява, преуспява в нещо, което ти не умееш, и на теб ти е неприятно, че не умееш. Ти си се обръщал към него за съвет, доверявал си му финансовите си дела. Разбираш ли?

— Донякъде, да — отговори Крейг.

— И всички тези хора винаги искаха да те виждат, да те слушат, ти беше в центъра на вниманието. А тя винаги оставаше на заден план. За нея имаше само един начин да се изяви — и тя се възползува от него.

— И тя се възползува от него — кимна Крейг.

— Аз отдавна забелязах това — продължи Мърфи. — И Соня също. А когато все още можеше да се предприеме нещо, си мълчах, аз те оставих сам да решаваш този проблем. И с какво изкупих вината си? — Той поклати съкрушено глава. — Прибавих ти още един проблем. — Той имаше уморен вид, тялото на седалката на стария малък автомобил изглеждаше смалено и някак си отпуснато, гласът му звучеше изтощено, лицето му, по което пробягваха сенки от дърветата покрай шосето, бе печално.

— Не си ми прибавил никакви проблеми — рязко възрази Крейг. — Ти си мой приятел и партньор, в миналото направи чудеса за мен и, предполагам, ще правиш и занапред. Не зная какво би станало с мен, ако те нямаше.

— Агентът-посредник е мишена за присмех — въздъхна Мърфи. — А аз съм шестдесетгодишна мишена за присмех.

— Никой не мисли така за теб — успокои го Крейг. — Аз не мисля така, а сигурно и хората, които имат работа с теб. Така че не хленчи. — Бе му неприятно да види Мърфи в такова настроение. Човека, който никога не губеше присъствие на духа, увереността в силите си, решителността в съжденията и който считаше това за свой стил, дори за свое жизнено кредо.

— Ако искаш, Джес, ще отложи пътуванията до Рим и Лондон и ще дойда с теб до Ню Йорк.

— Това не е необходимо — възрази Крейг. — Напротив, твоите позиции ще се засилят, когато там разберат, че трябва да те чакаме.

— Само не прави никакви отстъпки, докато не пристигна. — Гласът на Мърфи укрепна. — Дръж се твърдо. Нека да обмисля всичко до сутринта. — Утре ми кажи всичките си желания и ще обмислим кое и как може да се постигне.

— Така е по-добре — одобри Крейг. — Затова помолих Клайн да те повика на нашата среща.

— Господи! — високо възкликна Мърфи. — Само да знаеш колко ми е неприятно да делим с този шмекер комисионните.

Крейг се засмя. Засмя се и Мърфи, изправяйки се в седалката, и смехът му отекна в малката кола.

Но когато стигнаха „Карлтън“, той каза:

— Джес, нямаш ли излишен екземпляр от сценария? Искам да го прочета — просто за да разбере колко глупав съм понякога.

— Утре ще ти дам. Поздрави Соня.

Когато Мърфи излезе от симката и се отправи към своята кола, видът му беше величествен, властен и застрашителен — вид на човек, чийто път не всеки би се осмелил да пресече. Крейг се усмихна неволно, гледайки как неговият приятел хлътна в своя голям черен мерцедес.

Фоайето на хотела беше пълно с народ: мъже в смокинги и дами във вечерни тоалети се събираха за вечерната прожекция на фестивала. Промъквайки се към портиера, Крейг машинално се озърташе, търсейки с очи Гейл. Имаше много познати лица и сред тях — Джо Рейнълдс, но Гейл не се виждаше. Синините на Рейнълдс бяха започнали да избледняват, но външността му от това не бе станала по-привлекателна. Той разговаряше оживено с Елиът Стайнхарт. До асансьора бе застанал висок и едър младеж с руса брада и Крейг почувствува върху себе си втренчения му поглед. Докато си прибираше пощата и ключа от апартамента, младежът приближи до него.

— Господин Крейг?

— Да.

— Аз съм Бейард Пати.

— Да?

— Искам да кажа... аз съм приятелят на Ан. От Калифорния.

— А, здравейте. — Крейг протегна ръка и Пати я стисна. Имаше огромна и силна длан.

— Много ми е приятно да се запознаем — тъжно каза Пати.

— Къде е Ан? — попита Крейг. — Хайде да я вземем и да отидем да пием.

— Затова исках да поговоря с вас, господин Крейг. Ан не е тук. Заминала е.

— Как така заминала? — рязко попита Крейг.

— Просто е заминала. Днес сутринта. Оставила ми е бележка. Крейг се обърна към портиера.

— Напуснала ли е хотела моята дъщеря?

— Да, Monsieur! — отговори портиерът. — Тази сутрин.

— Остави ли новия си адрес?

— Не, Monsieur.

— Пати! Каза ли ви къде е заминала?

— Не, господине. Наричайте ме Бейард, моля. Просто е изчезнала.

— Почакайте ме тук, Бейард — каза Крейг. — Може би е оставила бележка в моята стая.

Но в стаята също нямаше нищо. Той отново слезе долу. Пати чакаше при портиера. Той приличаше на грамадно вярно рошаво куче, порода нюфаундлънд.

— Има ли нещо? — попита Пати.

Крейг поклати глава.

— Странно момиче! — възкликна Пати. — Аз съм тук едва от вчера. Летях над полюса.

— Изглежда, и за двама ни ще е добре да пийнем — предложи Крейг. Той се почувствува джудже до този огромен младеж, крачейки с него по коридора на бара. Пати бе в сини джинси, трикотажна блузка, а над нея — светлокафяво яке. Той понакуцваше леко и с това още повече се открояваше сред мъжете във вечерни костюми и дамите със скъпоценности.

— Виждам, че все още куцаш — забеляза Крейг.

— Значи вие знаете — с учудване забеляза Пати.

— Ан ми каза.

— Какво друго ви каза за мен? — попита Пати с тон на обидено дете, който не отиваше на масивната му фигура.

— Нищо особено — дипломатично отговори Крейг. Той, разбира се, нямаше намерение да повтаря това, което му бе казала Ан за този брадат младеж от Сан Бърнардино.

— Тя каза ли ви, че искам да се ожения за нея?

— Струва ми се, да.

— Вие, разбира се, не намирате нищо ужасно или порочно в това, че човек иска да се ожени за момичето, което обича, нали?

— Не.

— Полетът през полюса ми струва цяло състояние — каза Пати, — а я видях само за няколко часа, даже не ми позволи да отседна в този хотел, и изведнъж — тряс! — бележка: „Заминавам, сбогом.“ Как мислите, ще се върне ли тук?

— Нямам никаква представа.

Всички маси се оказаха заети, така че трябваше да стоят в тълпата пред бара. Тук имаше много познати лица. „Помнете ми думата — казваше някакъв младеж, — английската кинематография си е подписала смъртната присъда.“

— Може би трябваше да сложа костюм — съжали Пати, оглеждайки се неуверено наоколо. — Просто е необходимо. На такова разкошно място.

— Не е задължително — успокои го Крейг. — Сега никой не обръща внимание на това как са облечени хората. В продължение на две седмици тук има пълна свобода на нравите.

— Така се говори — мрачно отбеляза Пати. Поръча си мартини. — Едно е хубаво на моя крак: мога да пия мартини.

— Не разбирам.

— Искам да кажа, сега мога да не се грижа за спортната форма и прочие глупости. Да ви кажа истината, господин Крейг, когато ми изпраща коляното, се зарадвах, страшно се зарадвах. Да ви кажа ли защо?

— Да, кажи. — Крейг си пиеше бавно уискито и забеляза, че Пати изпи на една глътка половината от своето мартини.

— Разбрах, че няма да играя повече футбол. Това е игра за зверове. А да го изоставя — с моята сила — не ми стигаше кураж. И още нещо, когато чух как изпраща, си помислих също: „Сега, Виетнам ще мине без мене.“ Вие считате ли, че това не е патриотично?

— Не — отговори Крейг.

— Когато ме изписаха от болницата — продължи Пати, изтривайки мократа от мартинито брада с опакото на дланта си, — реших най-последно да направя предложение на Ан. Вече нищо не

пречеше на нашата женитба. Само че тя... В гласа му се усещаше горчивина. — Какво има против Сан Бърнардино, господин Крейг? Каза ли ви?

— Доколкото си спомням, не.

— Тя ми е представила доказателства за своята любов — заяви с войнствен тон Пати. — Най-убедителното доказателство, на което е способна една девойка. Вчера следобед също.

— Да, тя спомена нещо такова — каза Крейг, макар че съобщението на Пати относно вчера следобед го изненада. Неприятно го изненада. „Най-убедителното доказателство.“ А какво доказателство представи той вчера в Мейраг? Този момък все още ползува речника на викторианската епоха. Беше трогателно. А Ан не подбираше много щателно думите си, когато говореше на тази тема.

— Трябва да се върна в Сан Бърнардино — каза Пати. — Аз съм единствен син в семейството. Имам четири сестри. По млади от мен. Баща ми цял живот е създавал положението си, той е един от най-уважаваните хора в града. И сега трябва да му кажа: „Всичко, което си направил, е за нищо“, така ли?

— Считам, че разсъждаваш трезво — отбеляза Крейг.

— А Ан не счита — печално промълви Пати. Той бе допил своето мартини и Крейг поръча още. Как да се избави от този младеж? Ако е истина, че музиката е храна за любовта, то Пати бе училищен духов оркестър, свирещ училищния химн в почивката между първия и втория гейм^[3]. При тази мисъл Крейг неволно се усмихна. — Според вас аз съм глупак, така ли, господин Крейг? — попита Пати, забелязвайки леката иронична усмивка.

— Ни най-малко, Бейард. Работата е в това, че ти и Ан имате различни представи за ценностите.

— А как, според вас, тя ще се промени ли?

— Всеки се променя — отговори Крейг. — Само че не зная дали ще се промени в твоята посока.

— Аха! — Пати наведе глава и брадата опря на гърдите му. — На вас, като баща на момиче, не ми се иска да говоря тези неща, но знаете ли, аз съм срамежлив и по никого не се увличам. Вашата дъщеря сама ме увлече.

— Напълно е възможно — съгласи се Крейг. — Ти си красив младеж и както виждам, много добър...

— Да — неуверено се съгласи Пати.

За да го ободри, Крейг каза:

— Тя даже ми каза, че когато вървиш по плажа, видът ти е такъв, сякаш си свален от някой мраморен пиедестал в Тракия.

— Каква пък значи това? — подозрително попита Пати.

— Това е голям комплимент. — Крейг му подаде второто картини.

— На мене този голям комплимент не ми се струва много ласкателен, дявол да го вземе! — Пати отпи глътка. — Аз винаги съм мислил, че делата са по-красноречиви от думите. А делата на вашата дъщеря озадачават, да не кажа нещо повече. Впрочем какъв дявол... Аз зная как е възпитана.

— Как според теб е възпитана, Бейард? — с неподправен интерес попита Крейг.

— Модерен пансион в Лозана. Говори френски. Знаменит баща. Пари колкото иска. Цял живот сред хора, летящи нависоко. Аз за нея съм вероятно едно голямо нищожество. Изглежда, трябва да бъде по-благоразумен. Само че бедата е в това: помисля ли си за нея, загубвам всякакво благоразумие. Имате ли вие, господин Крейг, някаква представа за това ще се върне ли тя тук или няма?

— Наистина не зная — отговори Крейг.

— След една седмица трябва да се върна в Калифорния. Отново ще ми оперират коляното. Обещават, че след три месеца ще ходя нормално. Така че няма да се омъжи за сакат. Ако преди една година някой ми бе казал, че аз, Бейард Пати, ще прелетя шест хиляди мили през полюса до Франция, за да прекарам една неделя с някакво момиче, щях да го нарека луд. Знаете ли, господин Крейг, аз няма да мога да живея без нея. — В ясните му сини очи се появиха сълзи. — Говоря театрално, нали? — попита той, изтривайки сълзите с огромната си длан.

— Малко.

— Но всичко това е истина. Тя на вас трябва да ви се обади, нали?

— Рано или късно.

— Ще й кажете ли, че трябва да ми позвъни?

— Ще й предам.

— Какво мислите за мен, господин Крейг? Честно. Вие сте видели много през живота. Срещали сте разни хора. Нима съм толкова лош?

— Разбира се, не.

— Аз не съм най-умният на света. Но не съм и последният глупак. Не бих казал, че ще я дърпам надолу. Бих уважавал нейните вкусове. С радост бих уважавал нейните вкусове. Вие сте били женен, господин Крейг, така че разбирате. Бракът не е затвор, дявол да го вземе. А Ан казва, че е затвор.

— Боя се, че моят брак не се оказа пример, достоен за подражание за моите дъщери.

— Зная, че сте се разделили с жена си — каза Пати — и зная, че не сте в много добри отношения с нея.

— Меко казано — добави Крейг.

— Но това не значи, че всеки брак трябва обезателно да се разтрогне — упорито продължи Пати. — Моите родители, също понякога са се карали. И досега се карат. Да можете да чуете какви викове се носят понякога из къщата. Но това не ме плаши. Даже не ме плаши и това, че имам четири сестри.

— Ти си смел човек, Бейард.

— Сега не ми е до шеги — обиди се Пати.

— Аз съвсем не се шегувам — успокои го Крейг. Мина му през ума, че с Пати, ако се развилнее, е по-добре да не си играеш.

— Както и да е — вече дружелюбно каза Пати, — ще ви бъда много благодарен, ако кажете на Ан добра думичка за мен, когато се обади.

— Ще ѝ кажа — обеща Крейг. — Дали ще бъде добра, или не, не зная, времето ще покаже.

— Става ми по-леко, когато разговарям с вас, господин Крейг. Това е като някаква връзка между мен и Ан. Не бих искал да се натрапвам, но ще ми окажете чест, ако приемете да вечеряте с мен тази вечер.

— Благодаря, Бейард. — Крейг реши, че следва да заплати семейния дълг на вежливост. — С голямо удоволствие.

Отзад някой го потупа по рамото. Обърна се и видя Гейл — в същата рокля на цветя, с която бе на вечерята у Клайн. Известно време мълчаха, гледайки се един друг.

— Поръчайте ми нещо да пия — най-после проговори тя.

— Познавате ли Бейард Пати? — попита Крейг. — Гейл Мак...

— Да, познаваме се — прекъсна го Гейл. Мъжът, който седеше до Крейг, слезе от високото столче. Гейл седна на освободеното място и постави чантата си на бара.

— Добър вечер, госпожице МакКинън — поздрави Пати. — Запозна ни Ан — обясни той на Крейг.

— Ясно. — Присъствието на Пати бе съвсем нежелано за Крейг. — Какво ще пиете? — обърна се той към Гейл.

— Шампанско, моля. — Тя изглеждаше съвсем млада, скромна, сякаш никога в живота си не бе пила шампанско и бе неспособна да попита един мъж дали по-добре се сваля от майка си.

Крейг поръча шампанско.

— Бейард казва, че Ан е заминала тази сутрин. Вие знаете ли нещо?

Гейл го погледна странно и нищо не отговори, само си премести чантата.

— Не — отговори тя най-накрая. — Нищо. Хубаво ли прекарахте в Марсилия?

— Откъде знаете, че съм бил в Марсилия?

— Всички ваши ходове се нанасят на карта. Клайн не беше на себе си, защото не можеше да ви открие.

— Марсилия е очарователен град. Препоръчвам ви и вие да отидете там — каза Крейг. — Да, прекарах много добре.

Гейл бавно отпиваше от шампанското.

— Имате ли намерение да останете в Кан, господин Пати?

— Наричайте ме Бейард, моля. Не съм сигурен. Не съм сигурен в нищо.

— Ние с Бейард ще вечеряме заедно. Искате ли да се присъедините към нас? — предложи Крейг.

— Съжалявам, няма да мога. Чакам Лари Хенеси. Тази вечер показват филма му, той много се вълнува и едва ли ще седи до края. Обещах му да вечерям с него и да му съчувствувам. Така че може би ще отложим за някой друг път? — Тя говореше с безразличен, нарочно предизвикателен тон.

— Може би — отговори Крейг.

— След прожекцията в неговия апартамент се събира народ — съобщи Гейл. — Сигурна съм, че ще му бъде приятно да ви види там вас двамата.

— Ще видим какво ще ни бъде настроението — отговори уклончиво Крейг.

— Готвя статия за него. От другата статия, изглежда, нищо няма да се получи. Той е прелестен човек. И удивително лесно се общува с него... — Тя отпи от чашата. — А работата с някои е като водене на каруца по нанаторнище. А, ето го и него! — Тя помахна с ръка. — Боже, там го е обсадила тълпа досадници. Ще отида да го отърва. Благодаря за шампанското. — Тя се смъкна от стола и тръгна към вратата, където стоеше Хенеси, оживено разговаряйки с две жени, и, изглежда, никак не скучаеше.

— Неприятно ми е да ви кажа това, господин Крейг — започна Пати, — при това познавам момичето едва от вчера, но имам чувството, че тя оказва лошо влияние на Ан.

— Те почти не се познават — възрази Крейг. — Виж какво, трябва да се кача в стаята да взема един душ и да се преоблека. След половин час ще се срещнем във фойето.

— Как мислите, трябва ли да сложа костюм? — попита Пати.

— Да — отговори Крейг. Нека и той да се поизмъчи тази вечер, като върже на бичия си врат вратовръзка. Крейг плати на бармана за тримата и излезе през вратата, водеща към терасата, а не през тази, до която седеше Хенеси, който разговаряше весело, прегърнал Гейл МакКинън през раменете.

Той слезе долу във фойето почти след час. Преди да започне да се облича, взе един екземпляр от „Трите хоризонта“ и го прелисти. Съзнанието, че други хора са го прочели, че им е харесал и сега може да започне сложният и изнурителен процес на неговото превъплъщение на екрана, накара Крейг да погледне на труда си с други очи. Четейки, той неволно изпита познатото вълнение. Сценарият не му се струваше скучен. В главата му валяха идеи: кои актьори да покани, какви промени в текста да се направят, какви операторски прийоми да се използват, какъв музикален съпровод да се даде на тази или онази сцена. Той с усилие се откъсна от ръкописа, избърсна се, взе душ и се облече. Не можеше да остави бедния Бейард

Пати — изоставен от всички и жалък в своя костюм — да го чака цяла нощ във фоайето.

Поведението на Ан предизвика у него чувство на досада, но нищо повече. Всъщност той не се безпокоеше за нея. Тя е вече голямо момиче и може да се грижи за себе си. С Пати е постъпила жестоко, а той самият не беше жесток и не одобряваше това. Така и ще ѝ каже, когато я види. Разбира се, това е чудовищно — да спиш с момчето, а на следващата сутрин да изчезнеш, но тя не бе първото момиче, което се е поддало на влечението, а после бяга от усложнения. Това се случва и с мъжете. В това число и с членовете на семейството, ако е за въпрос.

Той позвъни на Клайн и взе адреса на Брус Томас в Ню Йорк. Доволен от собственото си нетърпение, каза на Клайн, че ще излети на следващия ден.

— Радвам се да чуя това — възкликна Клайн. — Започвайте да действувате. А и фестивалът, все едно, вече издъхва. Така че нищо няма да загубите. — В слушалката се чуваха много гласове. Клайн даваше поредния коктейл. Оправдава петте хиляди долара, похарчени за наем на къщата.

Крейг изпита доброжелателно, непривично приятелско чувство към този човек. Светът е пълен с полезни хора и Клайн е един от тях. Трябва да кажа на Мърфи да престане да го нарича „този дребен шмекер“.

Написа телеграма до Томас, в която му съобщаваше, че пристига в Ню Йорк и ще му позвъни веднага щом кацне на летището. Искаше също да телеграфира на Констънс и да отмени обещания за понеделник обяд, но се отказа. По-добре да ѝ позвъни сутринта и да ѝ обясни всичко. Той бе уверен, че тя ще разбере. И ще одобри. При това Ню Йорк беше по близо до Сан Франциско.

Когато слезе долу, където го чакаше Бейард Пати в тъмносин костюм и вратовръзка, той даде на портиера телеграмата до Брус Томас и помоли да му резервира за следващия ден билет за самолета Ница — Ню Йорк.

Слушайки разговора на Крейг с портиера, Пати увеси тъжно глава.

— Вие вече заминавате? Ами ако Ан дойде?

— Ще трябва ти да се погрижиш за нея.

— А, да. — В тона на Пати нямаше увереност.

Те се качиха в колата и Крейг потегли към Голф Жуан. Вечеряха в рибен ресторант на самия плаж. Морето беше развълнувано, вълните се разбиваха с рев в колоните, на които стоеше ресторантът. Пати пи повече, отколкото трябваше, и се разбъбри. До края на вечерята Крейг вече знаеше всичко за неговото семейство, за политическите му възгледи, за възгледите му за любовта и за студентските вълнения.

— Аз не съм типичен селяндур, господин Крейг. Можете да ми вярвате. Аз съм съгласен с другите: те до голяма степен са прави, като се оплакват. Но аз съм против, когато завземат сгради, хвърлят бомби в банките и вършат всякакви глупости. Тук поне с Ан сме на еднакво мнение. Баща ми счита, че съм червен екстремист, но аз не съм. Затова пък у него има едно нещо: уважава те като човек, винаги те изслушва и се стареа да разбере твоето становище. Когато дойдете в Калифорния, обезателно трябва да се запознаете с него. Знаете ли, господин Крейг, аз съм щастливец, че имам такъв баща. — За това, че Ан също е щастливка с баща си, той нищо не каза. Беше гледал два филма на Крейг и се отзова вежливо за тях. Въобще той беше вежлив младеж. До края на вечерята Крейг се убеди, че политиката си е политика, а женитбата на Бейард Пати с Ан би била гибелна за младежа, но не мислеше, че трябва да му казва това.

Те пиха и кафе, да идат у Хенеси бе още рано — там щяха да започнат не по-рано от полунощ. При това на Крейг много не му се ходеше, а що се отнася до Пати — той едва ли щеше да се чувствава удобно.

— На колко години си? — попита го, когато излязоха от ресторанта и се отправиха към колата. (Пати бе настоял да плати сметката.) — Пълнолетен ли си?

— Точно на двадесет и една — отговори Пати. — Защо?

— Носиш ли паспорт със себе си?

— Защо? — избухна Пати. — Искате да проверите ли?

Крейг се разсмя.

— Не, разбира се. Помислих си дали да не отидем в казиното. Щом си дошъл тук, трябва да се запознаеш с някои от местните забележителности. А там на входа искат паспорт. — На игралните маси щеше да бъде избавен за час-два от изливанията на потиснатия младеж.

— О, извинете — рече Пати. — Разбира се. В джоба ми е.

- Искаш ли да отидем?
- Какво мога да загубя?
- Пари — отговори Крейг, — нищо друго.

В казиното Крейг накратко обясни какво е рулетка и остави Пати до едно крупие да подсказва на новака какво да прави. Самият той седна на масата, където играеха *chemin-de-fer*. Досега само веднъж бе играл в Кан — вечерта, когато даде на Уодли триста долара назаем и когато Мърфи му препоръча да се откаже от мисълта да поставя „Трите хоризонта“. Той се усмихна на себе си, припомняйки си тогавашния разговор с Мърфи по телефона. Сядайки на игралната маса, с удоволствие си помисли: „Сега съм тридесет хиляди франка в аванс, мога да се позабавлявам.“

От време на време, преди ново раздаване, Крейг отиваше до Пати. Очите му блестяха възбудено — пред него лежеше солидна купчина жетони. Аз го заразах с нов порок, помисли си Крейг. Но поне ще престане да хленчи за Ан.

На масата срещу него се освободи едно място и една пълна дама го зае. Тя беше в бяла копринена рокля, разкриваща раменете и голяма част от пищния ѝ бюст. Разкошна прическа, голямо количество грим край очите. Несъразмерно тънки устни на кръглото, сякаш лакирано лице, драматично надебелени с блестящо яркочервено червило. Солидно почернялата кожа по раменете и гърдите блестеше като намазана с масло. Пръстите, с дълги извити малинови нокти, бяха отрупани с брилянти, които Крейг — той не беше експерт в тази област — прие за истински. Дамата пренесе от друга маса купчина големи жетони и разстилайки ги в геометричен ред пред себе си, ги потупваше с дългите си лакирани нокти. Тя погледна Крейг и се усмихна — лукаво и без всякаква топлота.

Сега я позна. Това беше дебеланата, която се печеше на слънце, когато те с Мърфи отиваха към бара на „Отел дю Кап“. Той си спомни обляното в пот изрисувано и размазано лице, спомни си израза на неприкрита развратеност, чертите, свидетелстващи за раздразнителен характер, егоизъм, грубост и жадна похотливост. Обратната страна на монетата, която се нарича чувственост. Беше му неприятно, че седна на неговата маса.

Беше уверен, че тя ще спечели. Така и стана. След няколко партии той стана от масата, вземайки със себе си спечеленото. Купчината жетони пред Пати се бе увеличила малко, той се бе надвесил над масата и съсредоточен следеше въртящия се кръг.

— Омръзна ми, Бейард — каза Крейг. — Ще отида да си получа парите. А ти?

Пати с учудване се обърна при гласа на Крейг — сякаш изведнъж се пренесе отнякъде отдалече.

— Да, да. И аз ще спра, докато все още печеля.

На масата Крейг видя, че Пати бе спечелил повече от хиляда франка.

— Колко прави това в долари? — попита Пати.

— Около двеста и петдесет.

— Леле! — удиви се Пати. — Толкова лесно. Както се казва, на когото не му върви в любовта...

— О, стига, Бейард.

— Във всички случаи това ще компенсира част от разходите. — Той сгъна банкнотите акуратно и ги пхна в портфейл от щраусова кожа със златни ъгълчета. След това, гледайки печално портфейла, каза: — Ан ми го подари. По-рано. На него има моите инициали.

Тръгнаха обратно към хотела. По пътя на няколко пъти ги закачаха проститутки.

— Възмутително! — възкликна Пати. — И толкова открито!

Той каза, че не му се иска да ходи у Хенеси.

— Вие, както и аз, разбирате, господин Крейг, че подобни събирания не са за мене. — Той влезе заедно с Крейг в хотела, за да разбере дали има вест от Ан. Нямаше никаква вест.

— Ако узная нещо до заминаването ми, ще ти съобщя. — обеща Крейг. Стана му съвестно пред момчето, сякаш се канеше да бяга от него.

— Вие сте ми приятел, господин Крейг. Считам ви за истински приятел.

Крейг погледна след омърлушената огромна фигура на любовника на дъщеря си, който, накуцвайки, излезе на тъмната улица

и когато младежът изчезна от погледа му, си помисли: „Изпълних бащинския си дълг. Или част от него.“

Вратата на луксозния апартамент на Хенеси бе широко отворена и шумът от гласовете се чуваше из целия коридор. Несъмнен признак за успех. Сигурно филмът на Хенеси е бил посрещнат много добре. През отворената врата се носеше също несъмнено мирисът на марихуана.

По мое време, помисли си Крейг, ние просто се напивахме. Имаше ли там това, което професорите по социология наричат нови морални критерии?

Холът беше пълен с гости. До голямата маса, отрупана с бутилки, стоеше Мъри Слоун, критик от кинописанието. Не пушеше марихуана. Верен на старата традиция, той се наливаше с безплатно уиски. На отсрещната стена на един голям диван редом до героя на вечерта седеше Гейл. Хенеси — сияещ, зачервен и потен — беше по риза с тиранти. Те деляха цигара с Гейл, която изглеждаше далечна, студена и безразлична към шума и веселието.

— Как приеха филма, Мъри? — заинтересува се Крейг.

— Както виждате. — Слоун посочи с чашата си към бъбреците гости. — Олигавиха се от възторг.

— В такъв дух ли се каните да пишете за него?

— Не. Ще напиша, че е пълен с весел, солен американски хумор и че реакцията на публиката напълно оправда надеждите на режисьорите. Кандидат е за най-голямата награда. Слоун се стараяше да се държи изправен, но леко се олюляваше, от което Крейг заключи, че бе пил прилежно. — Ще премълча и за това, че с парите, похарчени тази вечер за хашиш, можеше да се финансира нескъп порнографски филм. И за още едно нещо няма да пиша: ако не даваха даром алкохол, не бих отишъл на нито един фестивал в живота си. А вие как сте, приятелю? Мога ли да предам нещо за вас по телекса?

— Не — отговори Крейг. — Не сте ли виждали Йън Уодли тук?

— Не. Стар събутилник. Веднага се вижда, когато го няма. Чух за голямата му вечер с Мърфи в ресторанта. Сега сигурно е пропъзлял в някоя дупка в сутерена и е затворил входа зад себе си.

— Кой ви каза? — остро попита Крейг.

— Вятърът го донесе — усмихна се Слоун, олюлявайки се. — Мистралът.

— Писали ли сте нещо за това? — попита Крейг.

— Аз не пиша за клюкарските хроники — с достойнство отговори Слоун. — Макар че има и такива, които пишат.

— А в клюкарските хроники появявало ли се е нещо?

— Доколкото зная, не. Само че аз не ги чета.

— Благодаря, Мъри.

Крейг се отдалечи от критика. Не беше дошъл тук да си губи времето с Мъри Слоун. Той започна да си пробива път към мястото, където седяха Гейл и Хенеси, и се натъкна на Корели, италианския актьор, който бе седнал по момчешки направо на пода със своите неизменни две спътнички и показваше зъбите си. Крейг не можеше да си спомни тези ли бяха двете момичета, с които го бе виждал, или други. Корели също пушеше марихуана с момичетата. Едната от тях пое дим и възкликна:

— Истински марокански рай!

Крейг се спъна в протегнатия крак на Корели, а той, мило усмихвайки се, се обърна към Крейг:

— Елате при нас, господин Крейг. Моля ви, елате. Вие имате simpatico^[4] лице. Нали е истина, че господи и Крейг има simpatico лице, момичета?

— Molto simpatico^[5] — потвърди едно от момичетата.

— Извинете — каза Крейг, стараейки се да не настъпи някого по пътя си към Хенеси и Гейл. — Моите поздравления, Хенеси. Чух, че сте сразили всички днес.

Хенеси се усмихна приветливо, опита се да се изправи, но падна на дивана.

— Аз обезсмъртих себе си днес. Ставам новия Сесил Б. Де Мил^[6]. Хубава вечер, нали? Пиене, хашиш, слава и поздравления от дирекцията.

— Здравей, Гейл! — поздрави Крейг.

— А, самият Малкълм Харт — отвърна Гейл.

Крейг не можеше да разбере пияна ли е или упоена.

— Какво, какво казваш? — недоволно изломоти Хенеси. — Нима съм поканил още някого?

— Това е наша шега с Гейл.

— Голямо момиче е това дете — заяви Хенеси, потупвайки Гейл по ръката. — Пои ме през цялата вечер, докато на Лазурния бряг се решаваше моята съдба. Непрекъснато ме питаше за предишния ми живот. От времето на робството. Любител-боксьор, шофьор на камион, дубльор-акробат, тласкач в билиардна, барман, рекламен агент... Какъв съм бил още, скъпа?

— Автомеханик, работник във ферма...

— Точно така — Той я погледна сияещ — Знае всичко точно. Завършена американска посредственост. Аз съм знаменит и тя се кани да ме прави още по-знаменит, нали, скъпа? — Той ѝ подаде цигарата си и тя, затваряйки очи, пое дълбоко дим.

Това събиране не е за мен, каза си Крейг.

— Лека нощ — рече той. Гейл отвори очи и бавно издиша сладникавия дим. — Искях само да ви кажа, че утре излитам за Ню Йорк.

— Пътешественик! — възкликна Гейл, връщайки цигарата на Хенеси. — Лека нощ, пътешественико.

Събуди го звъненето на телефона. Имаше усещането, че въобще не е спал, а е сънувал един от онези сънища, когато човек мисли, че бодърствува, а всъщност спи. Той напипа с ръка слушалката и я вдигна.

— Аз чуках, чуках. — Това беше гласът на Гейл. — И никакъв резултат. — Гласът ѝ също звучеше така, сякаш го чуваше в съня си.

— Колко е часът?

— Три часът сутринта. Всичко е наред. Качвам се горе.

— В никакъв случай.

— Аз плувам, плувам. Жестока съм. Изпитвам красива жестокост да докосна устните на моята вярна любов.

— Ти си в транс — каза той.

Тя се изкикоти.

— Да, в транс! Красив транс. Красива жестокост. Остави вратата отворена.

— Иди си вкъщи и легни да спиш.

— Имам една цигара. Чудесен марокански хашиш. Остави вратата отворена. Ще поплуваме заедно в най-красивия марокански

рай.

Той не знаеше какво да прави. Сега беше окончателно разсънен. Познатият галещ нежен глас го вълнуваше. Незабелязано се промъкваше по електрическите вериги на нервите му.

Гейл отново се изкикоти.

— Ти се разпадаш. Моята истинска любов се разпада. Идвам горе. — Чу се щракане от затварянето на телефона.

Той се позамисли малко, спомняйки си ласките ѝ. Млада момичешка кожа. Меки безсрамни ръце. За първи и последен път ще разбере това, което целият останал свят знаеше за наркотиците. Както и да се чувствуваше Гейл сега, тя беше безусловно щастлива. Какво ще загуби, ако узнае тази тайна и за час-два изпадне в блажено състояние? След двадесет и четири часа ще бъде вече на друг континент. Той никога повече няма да я види. Утре започва нов, порядъчен живот. Оставаше му само една нощ да вкуси насладата на хаоса. Той знаеше, че даже ако не отвори вратата, нощта за него все едно е загубена. Стана от леглото и отключи. След това легна върху завивките и зачака.

Чу как вратата се отвори и се затвори, чу как тя влезе в спалнята.

— Шт... моя истинска любов — прошепна тя.

Той лежеше неподвижно, слушайки как тя се съблича в тъмнината, видя за секунда лицето ѝ, когато запали клечка кибрит. Приблужи се до леглото и без да го докосва, сложи възглавницата зад гърба си и седна до него по турски. Светещата точка в ръцете ѝ ставаше по-голяма, когато тя теглеше от красивия марокански тютюн. Тя му подаде цигарата.

— Задръж дима по-дълго в себе си — посъветва го със сънен, далечен глас.

Още преди повече от десет години за един ден бе престанал да пуши, но не бе забравил как се вдишва.

— Красиво — прошепна тя. — Красиво момче.

— Как се казва майка ти? — попита той. Трябваше да зададе този въпрос веднага, докато хашишът не му е подействувал. Но първото вдъхване бе започнало да действа вече.

Тя се изкикоти и издекламира.

— На пет сажена майка ми лежи. — Протегна ръка за цигарата и докосна неговата. Стори му се, че тялото му сякаш е подхванато от мек топъл ветреца. Твърде късно бе да задава въпроси.

Те изпушиха цигарата бавно, подавайки си я един на друг. Стаята се изпълни с дим, зад прозорците шумеше морето, ритмично, успокояващо, като катедрален орган. Тя легна до него, докосна го с ръка. Отдадоха се на любовта, забравяйки за времето, за всичко наоколо. Тя олицетворяваше всички момичета, всички жени на това южно крайбрежие — и похотливата дебелана с разкрачените крака, легнала по корем на слънцето, и младата русокоса майка до плувния басейн, и всички момичета на Корели, златисти и топли като току-що изпечен хляб, и белогърдата Натали Сорел с нейната танцуваща походка, и Констънс, произнасяща по букви „Мейраг“.

След това те не спаха. Нито говориха. Лежаха в някакъв безконечен прекрасен транс. Но щом през капациите проникнаха първите лъчи на разсъмването, Гейл се раздвижи.

— Трябва да си вървя вече. — Гласът ѝ звучеше почти нормално. Ако сега той трябваше да проговори, гласът му би дошъл някъде отдалече. На него му беше все едно дали тя си отива или остава. През мъгла видя роклята ѝ. Вечерната ѝ рокля.

Тя се наведе над него и го целуна.

— Спи. Спи, моя истинска любов.

И си отиде. Той знаеше, че трябваше да и зададе някакъв въпрос, но не помнеше какъв.

---

[1] Вид средиземноморска риба (фр.) — Б.пр. ↑

[2] Поема от Х. Лонгфелоу (1807 — 1882). — Б.ред. ↑

[3] Парафраза на Шекспир, „Дванайста нощ“. — Б.пр. ↑

[4] Симпатично (итал.). — Б.пр. ↑

[5] Много симпатично (итал.). — Б.пр. ↑

[6] Прочут американски кинорежисьор. — Б.ред. ↑

16.

Той почти беше свършил със събирането на багажа. Пътуваше с минимум багаж, така че закъдето и да тръгнеше, можеше да се приготви за четвърт час. Бе поръчал разговор с Париж, но телефонистката каза, че всички линии са заети. Той я бе помолил да продължава да опитва да се свърже.

Когато телефонът иззвъня, вдигна слушалката с неохота. Не е много приятно да обясни на Констънс, че няма да обядва с нея в понеделник. Но на телефона не беше Констънс. Беше Бейард Пати, говореше с глас, сякаш някой го държи за гърлото:

— Аз съм във фоайето, господин Крейг. Трябва да ви видя.

— Събирам си багажа, и при това...

— Казвам ви, трябва да ви видя — задушаваше се Пати. — Имам вест от Ан.

— Качи се горе! — Крейг му каза номера на апартамента си.

Когато Пати влезе в стаята, видът му беше див — косата и брадата му бяха разчорлени, очите — подпухнали, сякаш не бе спал няколко ноци.

— Вашата дъщеря — започна той с тон на обвинител, — знаете ли какво е направила? Избягала е с този дебел стар пияница — писателя Йън Уодли.

— Почакай — прекъсна го Крейг и седна. Реагира механично в опита си да си събере мислите, да запази поне привидно приличие. — Не може да бъде. Това е невъзможно.

— Вие казвате „невъзможно“ — Пати стоеше точно пред него и трескаво размахваше ръце. — Не сте разговаряли с нея.

— Откъде ти позвъни?

— Аз я попитах. Тя не ми каза. Само ми каза, че скъсва с мен, че трябва да я забравя, че сега е с друг мъж, с онзи дебел стар пияница...

— Спри за миг! — Крейг стана и отиде до телефона.

— На кого ще звъните?

Крейг помоли телефонистката да го свърже с хотела на Уодли.

— Успокойте се, Бейард — каза той, чакайки да го свържат.

— „Успокойте се“ казвате. Вие сте неин баща. Самият вие спокоен ли сте? — Пати се приближи и застана до Крейг, сякаш му нямаше доверие и искаше със собствените си уши да чуе всичко, което ще му кажат по телефона.

Когато телефонистката от хотела на Уодли се обади, той помоли:

— Monsieur Wadleigh, s'il vous plait. (Мосю Уодли, моля.)

— Monsieur Wadleigh, n'es pas la. (Мосю Уодли не е тук) — отговори телефонистката.

— Какво казва? — високо попита Пати. Крейг му махна да мълчи.

— Vous etes sure, Madame? (Сигурна ли сте, мадам?)

— Oui, oui — нетърпеливо отговори телефонистката, — Il est parti. (Той напусна.)

— Parti ou sorti, Madame? (Напусна или излезе, мадам?)

— Parti, parti. (Напусна, напусна.) — Телефонистката повиши тон. — Il est parti hier matin. (Напусна вчера сутринта.)

— A-t-il laisse une adresse? (Остави ли адрес?)

— Non, Monsieur, non. Rien! Rien! (Не, мосю. Нищо! Нищо!) — Жената крещеше вече. Фестивалът бе започнал да се отразява на телефонистките на хотелите. Линията прекъсна.

— Е, какво разбрахте? — любопитствуваше Пати.

Крейг въздъхна тежко.

— Уодли е напуснал хотела вчера сутринта. Нов адрес не е оставил. Ето ти един урок по френски за днеска.

— Какво смятате да правите сега? — попита Пати. Имаше вид на човек, който ей-сега ще удари нещо.

Сигурно мен, помисли си Крейг.

— Смятам да си събера багажа — отговори той. — Ще платя сметката, ще отида до летището и ще отлетя за Ню Йорк.

— Няма ли да я потърсите? — изумено попита Пати.

— Не.

— Що за баща сте вие?

— Баща като баща. Такъв, какъвто смятам трябва да бъде бащата в нашето време.

— Ако ѝ бях баща, щях да открия този мерзавец и да го удуша със собствените си ръце.

— Значи ние с теб имаме различни представи за бащински дълг, Бейард.

— Вината е ваша, господин Крейг — горчиво каза Пати. — Вие сте я покварили. Със своя начин на живот. Пилеете пари наляво и надясно, сякаш растат по дърветата. Бягате по момичета, мислите, че не зная за това младо пиленце — Гейл МакКинън...

— Стига, Бейард. Разбира се, аз сам не мога да те изхвърля оттук, но това може да направи полицията. Дори един дребен френски полицай може да причини много неприятности на големия млад американец.

— Не е необходимо да ме заплашвате, господин Крейг, ще си отида. За това не се безпокойте, вие сте ми противен. И вие, и вашата дъщеря. — Той понечи да тръгне, но се спря. — Само един въпрос: приятно ли ви е, че е избягала с тоя стар пръдлю?

— Не — призна Крейг. — Неприятно ми е. Много неприятно. — Счете за излишно да напомня на Пати, че Йън Уодли е значително помлад от Джес Крейг. — И ми е мъчно за теб, Бейард. Честна дума. Мисля, че за теб е най-добре да последваш съвета на Ан и да я забравиш.

— Да я забравя! — Пати тъжно поклати глава. — Лесно е да се каже. Да я забравя. Не, господин Крейг, няма да мога. Познавам себе си. Няма да мога — и това е. Не зная ще мога ли да живея без нея. — Лицето му се изкриви и от гърдите му се изтръгна гръмко ридание. — Как ви харесва това — засрамено и тихо рече той. — Аз плача. — Обърна се рязко и избяга от стаята, тръшвайки вратата.

Крейг уморено прокара ръка по очите си. Беше погледнал лицето си в огледалото, докато се бръснеше, и знаеше, че видът му днес е подобър от този на Пати.

— Копеле! — високо изруга той. — Долно копеле! — Тези думи не се отнасяха за Бейард Пати.

Върна се в спалнята и продължи да събира багажа си.

На летището служителят му каза, че неговият самолет ще излети с един час закъснение. Съобщи му това с любезен тон, сякаш му поднасяше подарък. Подаряваше последните шейсет минути от френската цивилизация. Крейг отиде до съседното гише и изпрати на

Констънс телеграма с извинения. Започна да пише телеграма до секретарката си в Ню Йорк да го посрещне на летище „Кенеди“ и да му резервира хотел, когато чу гласа на Гейл:

— Добро утро.

Той се обърна. Тя бе застанала до него. Беше със синята тениска с къси ръкави и белите опънати по краката ѝ джинси. Лицето ѝ бе скрито зад големи тъмозелени слънчеви очила точно като онези, които носеше първата сутрин и които бе хвърлила след това от колата, когато се връщаха от Антиб. Вероятно ги купуваше на дузина.

— Какво правиш тук? — попита той.

— Изпращам един приятел. — Тя се усмихна, свали очилата и започна да ги върти небрежно в ръка. Лицето ѝ беше свежо, погледът — ясен. Сякаш току-що се бе къпала в морето. Отлична реклама за благотворното въздействие на марихуаната. — Портиерът ми каза кога излита самолетът. Не ти остава много време.

— Портиерът греша. Самолетът има един час закъснение — каза Крейг.

— Един скъпоценен час. — В тона ѝ звучеше ирония. — Добрата стара „Ер-Франс“. Винаги остава време за прощаване. Ще пийнем ли?

— Ако искаш — отговори той. Заминаването щеше да се окаже не толкова леко, колкото предполагаше. Той се пребори с желанието си да отиде до гишетото за регистриране на пасажерите, да помоли да му върнат багажа и да каже на служителя, че се отказва да пътува. Даде телеграмата за Ню Йорк и плати. Държейки кожената папка с „Трите хоризонта“ и праметнал шлифера през ръка, той се отправи към стълбата, която водеше към бара. Появяването на Гейл не го зарадва. След сцената с Пати срещата с нея само разваляше впечатлението от нощта, прекарана заедно. Той крачеше бързо, но Гейл не изоставаше.

— Изглеждаш странно — каза тя.

— Прекарах необичайна нощ.

— Нямам предвид това. Нито веднъж не съм те виждала с шапка.

— Слагам шапка само когато пътувам — обясни той. — Винаги така се получава, че навсякъде, където слизам от самолет, вали дъжд.

— Не ми харесва. Добавя към портрета ти други щрихи. Обезпокояващи. Прави те да изглеждаш като всички останали.

Той се спря.

— Мисля, че вече си казахме довиждане снощи. Днешното прощаване едва ли ще бъде по-приятно.

— Съгласна съм — спокойно отвърна тя. — Аз обикновено не обичам да се блъскам със заминаващите в чакални и перони. Все едно че разтягам и без това разтеглен стар ластик. Но сега случаят е особен. Не намираш ли?

— Намирам. — Те продължиха нататък.

Качиха се на терасата с изглед към пистата и седнаха на една малка масичка. Той поръча бутилка шампанско. Само преди няколко дни на тази същата тераса той чакаше да пристигне дъщеря му. И беше я дочакал. Спомни си книгата „Възпитание на чувствата“, която падна от брезентовата ѝ торба. Спомни си как се бе раздразил от непривлекателните ѝ дрехи. Въздъхна. Гейл, седнала срещу него, не го попита защо въздиша.

Когато сервитьорът донесе шампанско, тя каза:

— Това ще ни стигне за един час.

— Аз мислех, че не пиеш през деня — отбеляза той.

— А на мен ми се струва, че сега е съвсем тъмно.

Те пиеха мълчаливо, гледаха синьото море, простиращо се зад бетонните писти. Двумачтова яхта, накланяйки се от вятъра, разбиваше с носа си насрещните вълни и се носеше с опънати платна към Италия.

— Страна за курорт и развлечения — каза Гейл. — Ще отплуваме ли някъде заедно?

— Може би някой друг път — отговори уклончиво той.

Тя кимна.

— Друг път.

— Преди да съм отлетял... — Той си наля още шампанско. — Ти трябва да ми отговориш на един въпрос. Каква е тази история с твоята майка?

— А, с моята майка? Мисля, че имаш право да питаш. Майка ми е жена с разностранни интереси. — Гейл въртеше разсеяно чашата в ръката си и гледаше, без да мига, белите платна зад пистата за кацане. — Учила е малко в художествено училище, увличала се е по керамика, била е режисьор на една малка труппа, една година учила руски, половин година била любовинца на един югославски танцьор. Друго нещо, към което нямала никакъв интерес, бил баща ми. Тя му казала,

че има търгашка душа. И още, както по-късно се изясни, тя не се е интересувала и от мене.

— Срещал съм стотици такива жени — каза Крейг. — Но какво общо е имала с мен? В югославски балет никога не съм танцувал.

— Може ли още малко шампанско? — Гейл му подаде чашата си. Той я напълни. Гладките мускули на шията ѝ незабележимо потръпнаха, като вдигна брадичката си. Спомни си как я целуваше по шията. — Някога е работила при теб. Отдавна. Доколкото познавам майка си, ти си спал с нея.

— Даже и да съм спал — сърдито каза той, — няма защо да намекваш за кръвосмешение.

— О, за нищо такова не съм и мислила — спокойно възрази Гейл. — За мен това беше само шега. Пошегувах се със себе си. Не се бой, скъпи, аз не съм твоя дъщеря.

— Никога не ми е минавало през главата подобно нещо каза той. Долу група механици злокобно се занимаваха с шасито на самолета, с който трябваше да полети за Ню Йорк. Вероятно никога няма да напусне френска земя. Ще умре на нея. Гейл седеше срещу него в ленива, дразнещо непринудена поза. — Добре. Как се казва и кога е работила при мен?

— Казваше се Глория. Глория Талбът. Това говори ли ти нещо?

Той напрегна паметта си и поклати глава.

— Не.

— Не е чудно. Тя е работила при теб не повече от два месеца. Когато е излязла първата ти пиеса. По това време тя току-що била завършила колеж, въртяла се е в театъра и постъпила на работа в твоята кантора. Лепяла в албуми изрезки от вестници, подбирала рецензии и рекламни материали за теб и за участниците в спектакъла.

— Господи, Гейл! Оттогава съм назначавал и уволнявал не по-малко от петстотин жени.

— Да, сигурна съм — спокойно се съгласи тя. — Но ти очевидно си правел на милите мамички особено силно впечатление. Тя продължила да се занимава с това добро и полезно дело и след като напуснала. Не мисля, че сред тези петстотин жени е имало поне още една, която и след като се е омъжила, да е продължила да събира всяка дума, написана за теб, и всяка твоя снимка, отпечатана за периода от 1946 до 1964 година. *Джеси Крейг пуска този сезон нова пиеса на*

Едуард Бренър... Джеси Крейг е подписал договор с „Метро Голдуин Майер“ за снимането на филм... Джеси Крейг се жени утре... На снимката: Джеси Крейг с жена си преди заминаването за Европа... Джеси Крейг...

— Стига — прекъсна я Крейг. — Всичко е ясно. — Той с удивление поклати глава. — Защо е правила всичко това?

— Така и не можах да я попитам. Възможно е и тя сама да не е могла да разбере своите чувства. А изрезките ми попаднаха едва след като беше избягала. Тогава бях на шестнадесет години. Избяга с един археолог. Получих картички от Турция, Мексико и други страни. Двадесет и два албума в кожена подвързия. На тавана. Тя толкова е бързала, че е успяла да събере само един малък куфар багаж. Баща ми отсъствуваше само за два дни, така че тя е трябвало да действа бързо. Аз прибрах вещите от тавана — местехме се, защото баща ми не искаше да живее повече в тази къща — и попаднах на тези албуми. Прекарах много щастливи часове, изучавайки историята на Джеси Крейг. — Гейл изкриви устни в усмивка.

— Ето откъде имаш толкова сведения за мен.

— Да. Искаш ли да знаеш къде си прекарал лятото на 1951 година? Искаш ли да знаеш какво е писал за теб „Ню Йорк Таймс“ на единадесети декември 1959 година? Питай мен. Аз ще ти кажа.

— Предпочитам да не зная — прекъсна я Крейг. — Значи всичко това те накара да бъдеш уверена, че съм бил любовник на майка ти.

— Ако познаваше майка ми, не би се учудил, че мислех така. Особено ако се има предвид, че тогава бях романтично шестнадесетгодишно момиче и седях на тавана, а майка ми току-що бе избягала с археолога в пустинята. Ако искаш да си спомниш как е изглеждала, ще ти изпратя снимка. Казват, че много приличам на нея — тя е изглеждала така на моята възраст.

— Не ми трябва никакви снимки — рече Крейг. — Не зная как си представяш моя живот на млади години...

— Завиден начин на живот. На снимките виждах изражението на лицето ти.

— Възможно е. Но ако е имало на какво да се завижда тогава, това е било на любовта ми към жената, за която впоследствие се ожених, вярвайки, че и тя ме обича. Никоя друга не съм поглеждал през това време. И каквото и мнение да си си съставила за мен през

тази седмица, аз никога не съм бил склонен към промискуитет и, разбира се, помня имената на всички жени, с които някога...

— Ще помниш ли моето име след двадесет години? — с усмивка попита Гейл.

— Обещавам.

— Отлично. Сега знаеш защо толкова много исках да се запозная с теб, когато разбрах, че си в Кан. Аз съм израснала с теб. В известен смисъл.

— В известен смисъл.

— Така че за мен това беше вълнуваща среща. Ти бе станал част от моето семейство. Също в известен смисъл. — Тя взе бутилката и си наля шампанско. — Даже и да не си докосвал майка ми и да не си знаел името ѝ, все едно, ти си ѝ оказвал някакво странно влияние. Тя явно се е възхищавала на твоя живот. И е била също явно неудовлетворена от собствения си живот. И по някакъв глупав начин едното е свързано с другото. Всъщност ти не можеш да ме виниш за това, че започнах да мисля за теб с неприязън. И с любопитство. В края на краищата разбрах, че трябва да се срещна с теб. Да намеря начин. Не забравяй, тогава бях на шестнадесет години.

— Сега не си на шестнадесет години.

— Сега не съм на шестнадесет. Ще ти кажа истината: чувствавах се оскърбена. Ти прекалено много преуспяваше. Всичко се нареждаше прекалено щастливо при тебе. Ти винаги се оказваше там, където бе необходимо. Теб винаги те обграждаха необходимите хора. Ти се къпеше в слава. Ти никога не казваше нещо неподходящо. Ако се съди по снимките ти, с възрастта даже не напълняваше...

— Та това е вестникарска реклама, дявол да го вземе! — Крейг махна нетърпеливо с ръка. — Какво отношение има това към реалността?

— Нищо друго не знаех за теб, преди да дойда в стаята ти. Всичко, което е свързано с теб, беше в такъв поразителен контраст с глупавата ми майка, нейната керамика, нейния югославянин, баща ми и неговата мръсна филаделфийска кантора, където с много труд работеше, за да си осигури жалко съществуване. Първо, исках да видя как изглеждаш, второ, да ти причиня колкото се може повече зло. Донякъде съм успяла, нали?

— Да, успя. А сега?

В тази минута се раздаде ясен сребрист звън, призоваващ за внимание, и женски глас обяви по микрофона, че пасажерите, летящи по линията Ница — Ню Йорк се умоляват незабавно да се качат в самолета. Механиците, работещи около самолета, бяха изчезнали тайнствено. Гейл протегна ръка и лекичко докосна неговата.

— А сега според мен трябва да отидеш в залата и да се качиш на самолета.

Той плати и те, минавайки покрай бара, заслизаха по стълбата към главната зала. Преди да стигне до паспортния контрол, той се спря и попита:

— Ще се видим ли пак някога?

— Ако дойдеш в Лондон. Разбира се, това няма да е просто.

Той кимна.

— Разбира се. — Той се опита да се усмихне. — Когато пишеш на майка си, поздрави я от мен.

— Добре. — Тя порови в чантата и извади дебел плик. Това е за теб. Портиерът го предаде, когато казах, че ще дойда да те изпратя. Пристигнало е, след като си напуснал.

Той взе плика и позна почерка на Ан. С пощенски печат от Ница. Пъхайки плика в джоба, погледна Гейл.

— Ти знаеше ли за Ан?

— Да. Ние беседвахме дълго с нея.

— Опита ли се да я разубедиш?

— Не.

— Защо не, за бога?

— Едва ли бих била в състояние да я разубедя.

— Вероятно си права. — Той я хвана за раменете, притегли я към себе си и бързо я целуна. — Довиждане.

— Довиждане, моя истинска любов — промълви тя.

Погледна след нея. Тя крачеше към изхода със смела, широка крачка, чантата ѝ се поклащаше на рамото, дългите коси блестяха — всички мъже, покрай които минаваше, се обръщаха да я изпращат с поглед. Тя извади от чантата очилата и приближавайки вратата, ги сложи. Той се почувствува разбит и остарял. Когато минаваше през паспортния контрол, по радиоуредбата обявяваха, че самолетът е готов за излитане. Напипа дебелия плик с писмото на Ан в джоба на сакото. Ще има какво да четете над Атлантическия океан.

В първа класа освен него летяха само един колоритно облечен висок африканец с племенни белези по лицето и неговата миловидна пълногърда жена, увита в пъстри, ярки коприни. На Крейг винаги му бе съвестно да плаща толкова пари за първа класа, но винаги ги плащаше. Африканецът и жена му разговаряха на непонятен език. Той се надяваше, че те не говорят нито английски, нито френски. До пристигането в Ню Йорк не му се искаше да разговаря с никого. Африканецът му се усмихна вежливо. Крейг също изкриви устни, изобразяващи подобие на усмивка, и се обърна към прозореца. Не е чак толкова невероятно, помисли си той, след двадесет години отново да се срещнат — вероятно в решителен расов сблъсък — и този човек (или неговият син или дъщеря) да каже: „Аз те помня. Ти си белият пасажер, който не отговори на приятелската усмивка в самолета, летящ от Ница. Ти си расист и колонизатор и аз те осъждам на смърт.“

Ти си безпомощна песъчинка в случайните, непредвидени обрати на своята история. Без сам да забелязваш това, ти в миналото си се оказвал на пътя на много хора. Необмислено си се пошегувал с човек, когото даже не си познавал: без да вземеш под внимание това, че той съществува, ти си поканил в ресторанта неговата възлюбена и сега този човек прави всичко възможно, за да ти навреди. Глупава, луда по театъра девойка се вмъкнала веднъж в твоята кантора, твоята секретарка ѝ дала работа — в това време ти си бил още млад и тя месец-два се трудила скромно, никому неизвестна, от никого незабелязана. И след двадесет и повече години ти си наказан (или възнаграден) за постъпки, извършени (или неизвършени) на младини. Нищо не идва даром, нищо не се забравя. Човекът, който е създал първия компютър с неговата неумолима памет, е организиран преди всичко система от проводници и електрически импулси. Хора, незабелязани от теб, наблюдават твоята дейност и я фиксират на своите собствени вечни перфокарти. За добро или за лошо, но информацията за теб вече е събрана и се пази за по-нататъшно евентуално използване. И от това няма къде да избягаш. Процесът е безконечен. Какво би казал за него Сидни Грийн в своята квартира с неплатената *boiserie* в XVI парижки район? Какво би помолил Дейвид Тейкмън преди смъртта си да предадат на Джеси Крейг? Как ще си

спомня за него Натали Сорел в тексаския си дом? Как ще реагира на неговото име дъщерята на Гейл МакКинън, когато стане на двадесет години?

Той погледна с надежда към високия африканец, седнал от другата страна на пътечката, но той гледаше на другата страна. Двигателите забучаха, демоничният им рев — приглушен от звуконепроницаемата обшивка. Той глътна две таблетки приспивателно. Ако катастрофира, ще бъде съвсем спокоен.

Дочака обяда и едва след това се зае с писмото на Ан. Знаеше, че писмото няма да му увеличи апетита.

Писмото беше без дата и без обратен адрес. Започваше: „Скъпи татко...“

Скъпият татко си сложи очилата. Почеркът на Ан и без друго е нечетлив, а тук бе просто невъзможен. Можеше да си помисли, че го е писала в движение, бягайки надолу по стръмен хълм.

„Скъпи татко! Аз съм страхливка. Знаех, че ти няма да одобриш, ще започнеш да спориш, да ме разубеждаваш, и се боях, че в края на краищата ще ме разубедиш, затова тръгнах по пътя на страхливеца. Прости ми. Обичай ме и ми прости. Аз съм с Йън. Дълго мислих за това...“ Колко дълго? — усмихна се Крейг. — Три дни? Пет? Впрочем, когато си на двадесет години, петдневен срок, изглежда, е достатъчен да решиш как да си съсипеш живота. Не помня как беше с мен.

„Няма да се впускам в подробности — продължаваше тя. Ще кажа само, че онази вечер в ресторанта, когато Мърфи постъпи така ужасно с Йън, аз изпитах такова чувство, каквото не съм изпитвала нито веднъж в живота си към никого. Назови го любов. Все ми е едно как се нарича то, но аз го почувствувах. Не мисли, че това е прекланяне пред писателя, на чиито книги се възхищавам. Това не е и детско увлечение. Каквото и да мислиш за мен, тази възраст съм я минала. Не си търся и

друг баща, макар че съм уверена, че така щеше да ми кажеш, ако бях останала да поговоря с тебе. Аз си имам отличен баща. При това Йън е само на четиридесет години погледни себе си и Гейл МакКинън.“

Пада ми се — помисли си Крейг. — И заслужено. Той помоли стюардесата за уиски със сода. Такива писма не бива да се четат без алкохол. Погледна през прозореца. Долината на Рона беше скрита в облаци. Облаците изглеждаха толкова плътни, че му се струваше, че може да скочи от самолета и да поплува сред тях. Стюардесата донесе уискито, той отпи глътка и продължи да чете.

„Не мисли нито за миг, че се възмуствам от това, което си правил с Гейл. Аз съм изцяло за. След всичко, което си преживял с мама, не бих те упрекувала, даже ако се захванеш с някоя брадата от цирка. А Гейл — господи! — тя е най-прекрасният човек, когото съм срещала. И нещо повече, тя ми каза, че е влюбена в теб. Аз, разбира се, отговорих, че всички са влюбени в теб. И това е почти истина. Как ще постъпиш с тази дама от Париж — твоя работа, така както Йън си е моя работа.

Зная какво ще кажеш, зная какво ще кажеш. Той е прекалено стар за мен, той е пияница, той е беден, той е излязъл от мода, не е най-красивият мъж на света, бил е женен три пъти.“

Крейг се усмихна тъжно. Точен портрет на човека, в когото е влюбена неговата дъщеря.

„Взела съм всичко това под внимание — продължаваше Ан. — Проведох с него дълъг сериозен разговор.“

Кога? — с учудване се запита Крейг. Онази нощ, когато я видя да върви към плажа? След като бе станала от леглото, предоставила „убедително доказателство“ на Бейард Пати? Почувствува болка в тила. Трябва да взема аспирин.

„Преди да се съглася да замина с него — прочете той по-нататък — така и не взе аспирин, — аз поставих условия. Аз съм млада, но не съм идиотка. Получих от него обещание, че ще спре да пие. Накарах го да обещае, че ще се върне в Америка. И той ще изпълни двете обещания. На него му е нужен някой като мен. Аз съм му нужна. На него му е необходимо да го уважават. Той е горд човек, а да се лута из живота така, както досега, когато всички му се присмиват и той сам над себе си се присмива, не бива. Колко сцени като тази в ресторанта може човек да издържи през живота си?“

Горката ми дъщеричка — помисли си Крейг. — Колко жени е имало преди теб, които са се погубвали, въобразявайки си по същия начин, че те и само те могат да спасят някой писател, музикант, художник. Ето това е страшното въздействие на изкуството върху въображението на жените.

„Ти си съвсем различен — пишеше Ан. — Ти не се нуждаеш от ничие уважение. Ти си двадесет пъти по-силен от Йън и те моля да бъдеш снизходителен към него. Познавам те и съм уверена, че в края на краищата ще проявиш към него снизхождение. Всъщност сексът е голямо заплетено кълбо, ти знаеш това по-добре от когото и да било.“

Като прочете тези думи, Крейг кимна. Но да се изрекат подобни истини на четиридесет и осем години е едно, и друго — на двадесет.

„Зная, че постъпих подло с бедния Бейард. Сигурно вече те е намерил и ридае на гърдите ти. Но с него отношенията бяха само плътски...“

Крейг замижа при тези думи. Плътски отношения. Странно, че Ан се беше изразила така. Не ѝ ли е помагал Уодли да напише писмото?

„А само плът е малко — разчиташе той драскулките. Ако си разговарял с Бейард, навярно си се убедил, че е невъзможен човек. Аз не съм го канила в Кан. Ако бях се омъжила за него, както настоятелно ме молеше (той така настояваше, че бях готова да пицця), щях в края на краищата да се превърна в негова жертва. А аз не искам да бъда ничия жертва.“

Някой ден — реши Крейг — ще ѝ съставя списък. Хиляда леки начина за ставане на жертва.

„Не се сърди на бедния Йън за това, че така се измъкнахме. Той искаше да те дочака и да ти съобщи за нашето решение и на мен ми струваше много труд да го убедя да не прави това. Не заради него, а заради себе си. Сега е като замаян. Казва, че е от щастие. Той смята, че съм свръхспециална и казва, че се е влюбил в мен още първия ден на плажа. Казва, че съм съвсем различна от другите жени, които е познавал. И казва, че даже не е и мечтал, че някога ще го погледна. Вече два дни не е докосвал алкохол. Даже когато бяхме още в Кан. Казва, че това е световен рекорд за него. Прочетох част от книгата, която пише. Тя е забележителна и ако не започне да пие, това ще бъде най-хубавото нещо, което е написал. Убедена съм. Не се безпокой за пари. Ще постъпя на работа, освен това имам

парите, които ти ми вложи, така че ще преживеем, докато той завърши книгата.“

Крейг изпъшка. Африканецът с племенните белези го погледна вежливо. Крейг се усмихна, давайки да се разбере, че няма причини за безпокойство.

„Извини ме, ако те огорчавам — продължаваше Ан, — но съм уверена, че после и ти самият ще се радваш за мен. Аз за себе си се радвам. А ти си имаш Гейл. Макар че с Гейл се по-сложно, отколкото ти мислиш.“ Не аз, а ти мислиш така. Крейг едва се въздържа да не отговори на глас.

„Тя ми разказа дългата история на майка си, но нямам време да ти я предам сега. Още повече че тя сама се кани да ти обясни всичко. Каквото и да е имало, уверена съм, че нищо компрометиращо за теб няма, независимо от това как изглежда на повърхността. Аз действително съм уверена, татко.

Макар че Йън е до мен, аз и сега малко се страхувам и не се решавам да ти кажа къде ще отидем. Страхувам се даже да си помисля за среща с теб и за това, че ще започнеш да ме осъждаш със своя разсъдъчен и суров маниер. Но веднага щом се устроим в Щатите, ще те осведомя и тогава ще можеш да ни навестиш и видиш с очите си, че всичко е наред при нас.

Моля те, татко, обичай ме така, както аз те обичам.

Ан.

P.S. Йън ти изпраща сърдечни поздрави.“

Сърдечни поздрави. Крейг потисна стона, за да не тревожи африканската двойка. Той внимателно сгъна писмото и го пъхна в джоба си. Може би си струва да се препрочете.

Представи си Йън Уодли в леглото с Ан.

— Госпожице — обърна се той към минаващата покрай него стюардеса, — имате ли аспирин?

17.

Белинда Юън, неговата секретарка, го чакаше на изхода от митницата. Той забеляза, че за времето, докато не бяха се виждали, тя не бе изгубила ужасния си вкус към пъстри, крещящи дрехи. Тя беше прослужила при него двадесет и три години, но му се струваше, че ни най-малко не се променяше с времето. Целуна я по бузата. Тя явно се радваше, че го вижда. Почувствува се виновен, защото не беше отговорил на последните ѝ две писма. А и можеше ли да не се чувствуваш виновен, срещайки се с жената, отдала на работа за теб двадесет и три години от живота си?

— Извиках кола, чака ни там — каза Белинда. Тя знаеше по-добре от всеки друг, че вече отдавна не получава онези доходи, които получаваше някога, но щеше да бъде шокирана, ако той кажеше, че могат да вземат и такси. Когато се касаеше за техния престиж, тя ставаше болезнено чувствителна. Вдигаше скандали по телефона, ако узнаеше, че ръкописите, изпратени до кантората от агенти-посредници, са били вече предлагани на друго място.

Денят беше влажен и задушен. Докато чакаха колата, започна да ръми. Крейг се намръщи и оправи шапката на главата си. Гласовете на пасажерите, запълващи частните коли и такситата, му се виждаха груби и дразнещи. Някакво дете плачеше и това му действуваше на нервите. Чувствуваше се уморен, аспириинът не бе му помогнал много.

Белинда го наблюдаваше тревожно и внимателно.

— Имате нездрав вид, Джес. — Когато тя постъпи на работа при него, той беше още млад и не се реши да поиска да го нарича „господин Крейг“. — Мислех, че поне ще се попечете на слънцето там.

— Аз не отидох в Кан да лежа по плажа — обясни той. Колата пристигна и Крейг с облекчение се изтегна на задната седалка. С мъка беше стоял на крака. Беше облян в пот и изтри лицето си с носна кърпа. — Тук отдавна ли е така горещо? — попита той.

— Не е чак толкова горещо — забеляза Белинда. — Кажете, за бога, защо искате да ви резервирам стая в „Манхатън“? Той е на Осмо

авеню. — Той обикновено отсядаше в тих скъп хотел в източната част на града и разбра, че за Белинда промяната на адреса означава унизителен стремеж да икономиса пари.

— Смятах, че там ще бъде по-удобно — отговори той. — По-близо до кантората.

— Само внимавайте да не ви нападнат още на входа — предупреди го Белинда. — Не можете да си представите какво става сега на Осмо авеню.

Тя говореше рязко, енергично. Винаги говореше така и едно време той искаше да ѝ намекне, че би могла да стане преподавател по дикция, но така и не се реши. А сега, разбира се, бе късно. Той не ѝ каза, че мисълта да отседне в „Манхатън“ му бе хрумнала в последната минута, когато пишеше телеграмата до нея на летището в Ница. „Манхатън“ беше шумен, многолюден хотел и не би предпочел да отседне в него при никакви обстоятелства. Но си бе спомнил, че беше живял там, когато готвеха за поставяне първата пиеса на Едуард Бренър. С Едуард Бренър. Сега Бренър вече не пишеше пиеси. Тогава този хотел се наричаше „Линкълн“ навсякъде президентите не ги ценят вече много високо. Но му бе вървяло в хотел „Линкълн“. Жалко, че е забравил в коя стая живееше тогава. Но нищо от това не можеше да каже на Белинда — тя беше прекалено трезва жена, за да може да поощрява предрасъдъците на своя шеф.

— Много късно ме предупредихте — обидено го укори тя. — Едва преди три часа получих телеграмата ви.

— Случи се нещо непредвидено — оправда се той. — Извинете ме.

— Както и да е... — Тя се усмихна великодушно. Имаше остри, малки като на кученце зъбки. — Както и да е, радвам се, че се върнахте. В кантората е като в морга... Просто полудях от скука. Даже се пристрастих към рома и непрекъснато държа в бюрото бутилка. Следобед, за да не се побъркам съвсем, си пийвам по малко. Нали няма да започнете да ме уверявате, че най-послед сте благоволили да се заемете отново за работа?

— Донякъде, да.

— Алилуя! Какво значи „донякъде“?

— Брус Томас иска да снима филм по сценарий, който имам.

— Брус Томас? — Тя явно беше удивена. — О-ла-ла! Крейг забеляза, че тази година всички произнасят името на Брус Томас с особена интонация. Не знаеше дали се радва, или завижда.

— Какъв е този сценарий? — подозрително попита Белинда. — Не съм ви изпращала нито един сценарий през последните три месеца.

— Открих го в Европа. Всъщност аз го написах.

— Отдавна беше време. Така е по-добре, отколкото да се занимаваме с глупостите, които ни изпращат. И нищо не сте ми писали за това. — Белинда беше засегната. — Бихте могли да ми изпратите екземпляр.

— Простете ми. — Крейг я поглади по ръката.

— Ръката ви е ледена — забеляза тя. — Здрав ли сте?

— Разбира се — кратко отговори той.

— Кога започваме?

— Ще изясня това, когато се срещна с Томас. Договорът не е подписан още. — Той погледна през прозореца на колата надвисналите облаци. — Ах, да, исках да ви попитам нещо. Помните ли някаква жена на име Глория Талбът? Струва ми се, че е работила при нас.

— В самото начало, за месец-два! — отговори Белинда. Тя винаги помнеше всичко. — Абсолютно негодна за нищо.

— Беше ли хубава?

— Предполагам, че мъжете са я намирали за хубава. Господи, оттогава са минали двадесет и пет години! Защо се сетихте за нея?

— Изпратила ми е поздрав. По един общ познат.

— Вероятно живее с петия си съпруг вече. — Белинда сви устни. — Веднага я усетих що за човек е. — Какво иска от вас?

— Нямам представа. Може би просто е искала да напомни за себе си. — Кой знае защо говоренето му струваше усилия. — Ако нямате нищо против, Белинда, ще дремна малко. Съвсем съм изтощен.

— Много пътувате — укори го тя. — А не сте вече момче.

— Права сте. — Той затвори очи и облегна главата си на седалката.

Дадоха му стая на двадесет и шестия етаж. Отвън имаше мъгла, по стъклата барабанеха дъждовни капки. Зад прозореца се виждаха кулите на небостъргачите — проблясваха стъкла, редици от слаби

светлини в сивата предвечерна мъгла. Стаята бе чиста, хигиенична и безлична, обзаведена не по вкуса на бившата руска аристокрация. Откъм Хадзън се носеха сирени. Нищо в стаята не му напомняше за щастливите времена, когато поставяха пиесата на Бренър. Мина му през ума, че трябва да разбере къде е погребан Бренър и да постави цвете на гроба му.

Разопаковането на куфарите се оказа трудна работа. Летният костюм, с който пристигна от Кан, изглеждаше неподходящ тук, в дъждовния град. Трябваше да позвъни на много хора, но реши да отложи телефонните разговори за друг ден. Всички, с изключение на един. На Брус Томас трябва да позвъни още сега, той го очакваше.

Даде номера на телефонистката. След уморените пискливи гласове на standardistes^[1] в Кан живият бодър глас на американската телефонистка зарадва слуха му. Когато Томас вдигна слушалката, беше приветлив.

— Ами, знаете ли, че това беше изненада — възкликна той. Да напишете такъв сценарий! Приятна изненада. — Значи Клайн бе говорил с него. — Не зная какво точно ще излезе, но непременно ще излезе нещо. Зает ли сте сега? Искате ли да дойдете при мен?

Томас живееше на Седемдесета улица в Ист Сайд. Мисълта за това, че за да се добере дотам ще трябва да мине през целия град, бе мъчителна.

— По-добре утре, ако нямате нищо против — предложи Крейг. — Този реактивен самолет ме изтощи.

— Разбира се — съгласи се Томас. — Устройва ли ви десет часът сутринта?

— В десет ще бъда при вас. Между другото случайно да знаете телефона на Уодли в Лондон?

Крейг почувствува, че Томас се поколеба.

— Вижте, когато предложих Уодли, още не знаех, че вие сте написали сценария.

— Зная — каза Крейг. — С него говорили ли сте вече?

— Не. Естествено исках да си изясня вашето мнение по въпроса. Но когато Клайн ми каза, че сте съгласен това предложение да се обсъди, аз се опитах да се свържа с него. В Кан го няма, също и на лондонския адрес. Изпратих му телеграма с молба да ми позвъни. За минутка, ей-сега ще ви дам телефона.

Когато се върна на телефона и съобщи на Крейг номера на Уодли, Томас каза:

— Ако го откриете, кажете му, че съм го търсил, може ли? Имате ли нещо против да му изпратя сценария? Изкарах няколко копия на ксерокс. Няма смисъл да идва тук, ако по една или друга причина не желае да работи над ръкописа.

— Струва ми се, че чух някъде, че той и бездруго има намерение да се върне за постоянно в Щатите — съобщи Крейг. Някъде. Когато летеше над Франция към Ламанша и прекрасния Нов свят. *Скъпи татко.*

— Това е интересно — одобри Томас. — Браво на него. Значи, ще се видим утре. Желая ви приятна вечер. — Симпатичен човек е този Томас. Вежлив, грижлив и възпитан.

Крейг поръча разговор с Лондон и полегна на леглото да чака позвъняването. Когато постави глава на възглавницата, му се зави свят, стаята заплува пред очите му. Много пътувате — бе казала Белинда. Разумна жена. Двадесет и три години на служба. Ужасно му се пиеше, но не можеше да се застави да стане и отиде до банята за чаша вода.

Телефонът иззвъня и той седна. Трябваше да се повдигне бавно, за да не се завърти стаята наново. Телефонистката каза, че номерът в Лондон не отговаря и попита не желае ли да пробва пак след един час.

— Не — отговори той. — Анулирайте поръчката.

Той поседна на края на леглото, докато стаята спря да се върти, после отиде в банята и изпи две чаши вода. Но не прогони жаждата. Стана му студено — хотелът беше с климатична инсталация. Опита се да отвори прозореца, но той се оказа здраво закован. Погледна часовника си. Беше шест и половина. В Кан бе един и половина — началото на идното денонощие. Дълго време беше във въздуха, бе покрил голямо разстояние. Не си спомняше да е изпитвал някога такава жажда. Да имаше сега чаша бира — студена, с лед. Веднага щеше да му стане леко. Или две. Той реши, че следващия път ще прекоси океана с параход. Към Америка трябва да се приближаваш внимателно, крачка по крачка.

Слезе в ресторанта, украсен с театрални афиши. На позната арена съм, помисли си той. Припомни си клаксоните, цвета на пясъка в Сан Себастиан. Седна на бара и си поръча бутилка бира. Изпи половината чаша на един дъх. Болката в тила намаля. Той знаеше, че

трябва да хапне нещо, но нищо друго освен бира не искаше. Поръча си втора бутилка и започна да я пие бавно, стараяйки се да удължи удоволствието. Допивайки втората бутилка, почувствува приятна лекота в главата. Ресторантът започна да се запълва с посетители и той започна да се опасява от вероятността да срещне някой познат, с когото трябва да разговаря, ще му развалят удоволствието точно сега, когато ще вземе още една бутилка. Но реши да рискува и поръча трета бутилка.

Беше около осем часът, когато се върна в стаята. Не му се наложи да разговаря с никого. В този хотел му върви. Съблече се, сложи пижамата, легна и изгаси светлината. Той лежеше, заслушан в носещия се отдолу приглушен шум на града. Отнякъде изпищя сирена, която му напомни, че е в родния си град. Ах, никой няма да почука на вратата ми тази вечер, със съжаление си помисли той, заспивайки.

Събуди се от болка. Стомахът му се свиваше от спазми. Леглото беше мокро от пот. Болката бе остра, режеща — ту се усилваше, ту утихваше. Господи, помисли си той, сигурно такава болка чувствуват жените, когато раждат. Ходеше му се до тоалетната. Светна лампата, внимателно свали краката си на пода, стигна бавно до банята и седна на чинията. Почувствува, че от него рукна поток гореща рядка течност. Болката стихна, но се боеше, че няма да има сили да се добере до леглото. Когато най-накрая стана, беше принуден да се хване с ръка за поставката над умивалника. Течността в клозета беше черна. Пусна водата. По вътрешната страна на краката му потече топла тъмночервена течност. Кръв. И няма възможност да я спре. Той се намръщи от отвращение. Знаеше, че трябва да се изплаши, но чувствуваше само отвращение. Организмът му бе изменил. Взе кърпата и я затисна между краката си. Остави окървавените панталони на пижамата на пода в банята, добра се някак си до леглото и се строполи на него. Чувствуваше се отпаднал, но нямаше болки. За миг му се стори, че всичко това е сън. Погледна часовника си. Беше четири и половина сутринта. Нюйоркско време, спомни си той. Зоната на кръвта. В такъв ранен час не върви да будиш никого. Ако до осем часа кръвотечението не спре, ще извика лекар. Сети се, че няма нито един познат лекар в Ню Йорк. Отмъщението на здравето. Добре, ще

измисли нещо утре. Изгаси лампата, затвори очи и се опита да заспи. *Сърцето ми във мрака ако спре, душата господ нека...* Молитви от детството.

Професорът по психология от колежа на Ан бе видял нещо в почерка му. Дали бе видял тази нощ в Ню Йорк?

После заспа. Спа, без да сънува.

Събуди се напълно безсилен. Но кръвта бе престанала да тече. Часовникът показваше девет без няколко минути. В прозореца светеше бледо, замъглено от мъгла и дим слънце. Градът блестеше в омарата.

Измъкна кърпата между краката си. Докато е спал, кръвта явно е текла още известно време — по кърпата имаше засъхнали парчета съсиреци. Стара, необяснима, пагубна болест. Той стана внимателно, влезе в банята и стоя под топлия душ дълго — не се реши да пусне студената вода. Обличайки се, се чувствуваше разбит, сякаш бе паднал от голяма височина.

Слезе долу и закуси в кафе-сладкарницата в компанията на туристи и търговски пътници. Пи леден портокалов сок с изкуствен вкус. Нямаше го зад прозореца Средиземно море, нямаше я дъщеря му, на масата срещу него не седеше любовница, нямаше ги циничните погледи на сервитьорката. Кафето в неговата родина му напомняше на помия. Той се застави да изяде две препечени филии, за да се подкрепи малко. Нямаше козуначени рогчета, нямаше кифлички. Не беше ли се върнал в неподходяща страна?

Прегледа „Ню Йорк Таймс“. Загубите във Виетнам бяха намалени. Вицепрезидентът бе произнесъл възмутителна двусмислена реч. Беше катастрофирал самолет. Той не бе единственият, който пътуваше толкова много. Критик, за когото никога не бе чувал, критикуваше романист, когото никога не беше чел. Победи и загуби на бейзболни отбори. Някога, когато ходеше да гледа бейзбол, тези отбори още не съществуваха. Един подаващ, който бе почти на годините на Крейг и досега си изкарваше прехраната, хвърляйки малката топка. Известия за смърт. Не познаваше никого от хората, починали вчера. Вече информирал се, той се приготви да започне деня.

Излезе от света на климатичната инсталация и вдъхна въздуха на Ню Йорк. Огледа с поглед тротоара. Помнейки какво беше казала Белинда, се огледа за крадците. Помисли си: „Ако сега извикам, че снощи съм имал кръвотечение, ще се намери ли някой бойскаут, който

да ми помогне да взема такси?“ Нямаше двадесет и пет цента, затова даде на портиера цял долар. А едно време портиерите бяха благодарни и за десетцентовата монета.

Качването в колата му напомняше на катерене по отвесна скала. Даде адреса на Седемдесета улица. Шофьорът на таксито беше стар, със зеленикаво, мъртвешки бледо лице. На удостоверението, прикрепено на гърба на предната седалка, Крейг прочете руска фамилия. Съжеляваше ли този човек, че той или баща му бе напуснал някога Одеса?

Прекосявайки града, таксито пълзеше като костенурка, ту правеше внезапни резки движения напред, ту рязко удряше спирачки, по чудо не се блъсваха в движещите се отпред коли. Шофьорът, който и бездруго скоро ще умре, нямаше какво да загуби. Четиридесет и четвърта улица в Ист Сайд бе неговата родна стихия. Имаше големи шансове за „Гранд-при“. Ако преживее този сезон, ще спечели цяло състояние.

Брус Томас живееше в богата, облицована с камък къща с прясно боядисани рамки на прозорците. До вратата висеше табелка с надпис, гласящ, че къщата е под специална охрана. Крейг беше идвал тук няколко пъти на официални вечери. Спомни си, че бе прекарал приятно. Веднъж се вмъкна в кабинета на Брус на втория етаж. Лавиците на кабинета бяха отрупани със статуетки, почетни знакове, грамоти, с които бяха награждавали Томас за негови филми. Крейг също го бяха награждавали със статуетки и грамоти, само че не знаеше къде са се дянали сега.

Той натисна звънеца. Самият Томас отвори вратата. Беше в кадифени панталони и тенисфланелка. Той бе спретнат, елегантен слаб мъж с приветлива усмивка.

— Брус — едва изрече Крейг, влизайки в антрето, — струва ми се, че ми е необходим доктор.

И се отпусна на един стол — нямаше сили да продължи.

---

[1] Телефонистките (фр). — Б.пр. ↑

18.

След три дни той беше още жив. Лежеше в светла стая в първокласна болница. Брус Томас бе намерил тих възрастен лекар — спокоен и неразговорлив. Главният хирург на болницата, весел пълен мъж, идваше често да го вижда. Идваше уж да си побъбрят за кино и театър, но Крейг знаеше, че той го наблюдава внимателно, търсейки симптоми, които биха означавали необходимост от незабавна операция. Когато Крейг го попита какви са шансовете за оздравяване след такава операция, хирургът отговори прямо, без колебание: „Петдесет процента.“ Ако Крейг имаше някакви роднини, с които докторът би могъл да поговори, той вероятно щеше да им каже на тях, а не на болния. Но досега само Томас и Белинда бяха идвали при него.

Даваха му малки дози опиум и не чувствуваше силна болка. Боляха го само ръцете, на местата, където бяха вкарвали иглите за пет преливания на кръв и венозно инжектиране на глюкоза и солени разтвори. Кой знае защо, тръбичките се задръстваха и иглите падаха от ръцете. Вените на ръцете му бяха станали все по-трудни за откриване, така че най-накрая трябваше да извикат на помощ болничната специалистка, прелестна млада скандинавка. Тя поиска стаята да се опразни, дори остави отвън дневната му болногледачка — груба възрастна жена — бивш капитан от корпуса медицински сестри, ветеранка от корейската война. „Не мога да понасям зрители“ — бе казала специалистката. Ето какво значи талант, помисли си Крейг. И в болницата, както навсякъде другаде. Момичето, клатейки малката си русокоса главица, дълго му опипваше ръката, след това с един замах ловко и безболезнено пъкна иглата във вената и нагласи бутилката с разтвора. Не я видя повече. За съжаление. Тя му напомняше за младата майка-датчанка, която бе срещнал до плувния басейн в Антиб. Петдесет процента, чудеше се той, а виж какви мисли минават през главата на човек.

Най-много му дотягаше главоболието след кръвопреливане. Казаха му, че е нормално. Разбира се, за тези, които работят в болница,

болните трябва да изглеждат нормални.

Томас беше безупречен. Той навестяваше Крейг по два пъти на ден, без да подчертава прекалено много своята загриженост. „Напълно е вероятно — каза той на третия ден — да ви изпишат след по-малко от две седмици и тогава ще пристъпим към работа.“ Не беше си губил времето напразно. Бе получил съгласието на „Юнайтид артистс“ и водеше преговори с тях за милион и половина за филма. За снимките в натура бе открил голяма стара къща в Сандс Пойнт. Беше уверен, че Крейг ще бъде ко-продуцент. Дори да знаеше нещо за съмненията на хирурга за възможния изход от операцията, с никакъв намек не показва това.

Той беше при Крейг на третия ден от болестта му, когато вратата се разтвори широко и в стаята влезе Мърфи.

— Какво, дявол да те вземе, се излежаваш тук, Джеси? — викна той.

— А ти, дявол да те вземе, какво правиш тук? — на свой ред го попита Крейг. — Мислех, че си в Рим.

— Не съм в Рим. Здравейте, Брус. Вие вече да не сте се счепкали?

— Да — с усмивка отговори Томас, — изкуството е вечно, язвите преходни.

Крейг се чувствуваше толкова уморен, че не попита Мърфи как е разбрал, че е в болницата. Но се радваше, че е пристигнал. Мърфи ще уреди всичко. А той ще може да се отпусне в приятните си наркотични видения, в които денят се слива с нощта, а болката и насладата се превръщат в безлични абстракции. Като знаеше, че всичко сега е в надеждни ръце, той можеше да се съсредоточи изцяло да потисне бунта на кръвта си.

— Пуснаха ме само за пет минути — недоволствуваше Мърфи. — Искях само да се убедя, че още си жив. Искаш ли да доведе моя лекар от Бевърли Хилс? Считат го за най-добрия в страната.

Всичко, до което Мърфи се докосваше, беше най-доброто в страната.

— Няма нужда, Мърфи — рече Крейг. — Тук специалистите са добри.

— Сега за нищо друго не мисли, освен за оздравяване. Докато си готов за изписване, ще ти подготвя такъв договор, че в „Юнайтид

артистс“ ще закрепят от ужас. Да вървим, Брус. Разговорът с вас не е за ушите на болен. — Мърфи потупа грубовато Крейг по рамото и добави ласкаво: — Не бива да плашиш така старите си приятели, Джес. Соня те целува. Излизам, излизам, сестра. — Бившият капитан от корпуса на медицинските сестри красноречиво поглеждаше часовника си със заплашителен поглед.

Томас и Мърфи излязоха. Болногледачката оправи възглавницата и промърмори:

— От работа умират повече хора, отколкото от куршуми.

За човек, който е започнал трудовия си живот в театъра, е най-добре да го завърши в болнична стая, мислеше си Крейг. Тук е като на сцена. Героят е в центъра, всички прожектори са насочени към него. Лекарят е режисьорът, но освен това той изпълнява също и една от ролите. Обикновено наблюдава иззад кулисите, готов да се намеси, когато е необходимо; пошепва на актьорите, че е време да излизат, че трябва да се появят с усмивка и че не бива да забавят монолозите и диалозите си прекалено дълго. Сестрите, също като сценични работници, пренасят реквизита от място, на място термометри, легенчета, нощни гърнета, спринцовки, инструменти за вземане и преливане на кръв.

Ролята на героя е дълга — всичко се върти около него, той не напуска сцената, там е единственият изпълнител. Такова е условието на договора. Той понякога неблагоприятно роптае срещу своето господстващо положение, бърза да критикува играта на другите актьори и на драго сърце би ги заменил или би съкратил ролите им.

Преди всичко би елиминирал, ако можеше, Белинда Юън. На четвъртия ден от неговото пребиваване в болницата тя реши, че той непременно ще се възстанови и че процесът на неговото възстановяване ще се ускори, ако забрави мрачните си мисли, както тя се изразяваше, и се заеме с ежедневните си работи. Тя му съобщи, че е платила сметката в хотела и е опаковала багажа. Куфарите му сега грижливо бяха прибрани в кантората. Тя щеше да донесе пощата и всички съобщения. Всички бяха известени. Беше звънила в „Таймс“. Той се опита да протестира, но тя, твърда привърженичка на реда и светското приличие, каза, че приятелите, роднините и обществеността трябва да знаят. Той не я попита кои приятели и роднини е счела за необходимо да уведоми. Телефонът в кантората звънял по цял ден. Той

се удиви, като разбра колко много хора проявяват внимание към него. Трябва да се предполага, че при нейната деловитост скоро към стаята му ще се устремят стотици доброжелатели. Той умоляваше лекарите да го пуснат и замисляше бягство.

Всъщност се чувствуваше достатъчно укрепнал, за да приема посетители. Бяха извадили иглите от избодените му вени, не правеха повече преливане на кръв, можеше да сяда и да приема течна храна. Даже се избърсна. Лицето, което видя в огледалото го потресе. То имаше същия зеленикаво-мъртвешки цвят като на онзи руски шофьор на таксито. Реши, докато е в болницата да позволи на госпожица Балисано, неговата военна болногледачка, да го бърсне.

Сред писмата, които му донесе Белинда, имаше сметка от адвокатата на жена му за пет хиляди долара. За изплащане. Когато навремето Крейг най-после реши да се разведе, той въздъхна с облекчение и необмислено, в изблик на щедрост, се съгласи да плати на адвокатата ѝ, разбирайки, че с помощта на парите ще му бъде лесно да получи развод.

Беше пристигнало също и писмо от неговия счетоводител, който му напомняше, че трябва да реши въпроса със седемдесетте хиляди долара, искани от данъчната служба. Делото приемало застрашителен обрат, предупреждаваше счетоводителят.

Белинда бе намерила екземпляр от „Трите хоризонта“ в хотела и го беше прочела. Сценарият ѝ направил благоприятно впечатление. Тя донесе големи албуми със снимки на нийоркски и холивудски актьори и актриси и му препоръчваше да ги поразгледа и помисли за разпределение на ролите. Той лениво прелисти албумите, за да ѝ достави удоволствие.

Беше донесла и чековата книжка. Бяха постъпили сметки, които трябваше да се платят. Той не беше член на организацията Синият кръст и не беше се застраховал в случай на загубване на трудоспособност, затова от болницата тактично я бяха помолили да внесе аванс. Тя беше написала чек за хиляда долара. Той послушно го подписа. Подписа чекове за наем на кантората, телефонни и телеграфни сметки, плати таксата за „Дайнърс Клъб“ и „Еър Травъл Кард“. Жив или мъртъв, той трябваше да доказва своята платежоспособност. Надяваше се, че професорът по психология от колежа на Ан никога няма да види подписа му.

Тъй като отново се бил заел с работа, каза Белинда, донесла му ръкописите на две пиеси от известни автори, които бяха пристигнали в кантората през изтеклата седмица. Тя ги беше прочела, не й бяха харесали много, но известните автори желаят да чуят неговото лично мнение. Утре ще донесе бележника си, за да записва това, което той ще продиктува. Обеща да прочете пиесите на тези известни писатели. Тя беше във възторг от цветята, които му бяха изпратили съпрузите Мърфи, съпрузите Томас и Уолт Клайн — великолепни букети от най-скъпия цветарски магазин на Пето авеню, — и изпадна в ужас, когато той каза:

— Имам чувството, че присъствам на собственото си погребение. Изпратете ги в детското отделение.

Изказа се злъчно за госпожица Балисано. Според нея болногледачката била безсърдечна и в същото време — маниакално свръхбдителна. Всеки път трябвало да прибягва едва ли не до физическа сила, за да се промъкне в стаята му. Фантастичната свръхбдителност е опасна, тя е проява на nihilизъм. Крейг обеща да не се поддава на nihilизъм и да помисли за замяната на госпожица Балисано.

В този момент влезе госпожица Балисано и Белинда стана.

— Както виждам, моето време изтече. — Каза това с тон, сякаш я бяха ударили по лицето. Тя излезе и Крейг — за първи път през цялото време — се зарадва на идването на госпожица Балисано.

Като видя ръкописите и купа албуми със снимки, госпожица Балисано ги взе от нощната масичка и ги постави на пода, далеч от погледа му. Тя се бе научила на едно-друго в Корея.

Той лежеше с термометър в устата, когато влезе Ан. Денят беше мрачен, свечеряваше се и в стаята беше тъмно. Ан отвори, вратата колебливо, сякаш готова да побегне при първата му дума. Той махна с ръка за поздрав и мълчаливо посочи термометъра. Тя се усмихна плахо, дойде до леглото, наведе се и боязливо го докосна с устни по челото. Той взе ръката ѝ.

— О, татко — продума тя и тихо заплака.

Влезе госпожица Балисано, светна лампата, взе термометъра и отбеляза температурата в неговия картон. Тя никога не му казваше

каква температура има.

— Това е моята дъщеря, госпожице Балисано — представи я Крейг.

— Вече се познаваме — неприветливо каза госпожица Балисано. Впрочем тя винаги беше неприветлива. Сълзите на Ан не ѝ направиха никакво впечатление. Като пооправи малко възглавниците, тя добави: — Лека нощ. Спете добре. Не се бавете много, госпожице — обърна се и излезе със същия суров и неприветлив вид. Скоро щеше да дойде нощният болногледач — млад порториканец, студент в Сити колидж. Той седеше по цели нощи в ъгъла на стаята и четеше учебници на светлината на грижливо засенчена лампа. Имаше само едно задължение: да извика от коридора дежурния лекар, ако сметне, че Крейг умира. Досега не беше му се налагало да го вика.

— О, татко — започна Ан с треперещ глас. — Аз не мога да те гледам в такова състояние.

Егоизмът на младите, прозвучал в първите ѝ думи, предизвика у него лека усмивка. Аз, аз, аз.

— Нали не е по моя вина, татко?

— Разбира се, не е по твоя.

— Ако ти е трудно да говориш — не говори.

— Мога да говоря — раздразнено отвърна той. Беше го раздразнила болестта му, а не Ан, но той виждаше по очите ѝ, че ѝ се струва, че ядът му е насочен към нея.

— Пристигнахме веднага щом Йън получи телеграмата от господин Томас — каза Ан. — Ние бяхме в Лондон.

Интересно, помисли си Крейг, от кого ли Уодли е взел пари за пътя. Но не попита.

— Хубаво, че дойде — само каза той.

— Ти нали ще оздравееш? — с вълнение попита Ан. Лицето ѝ беше бледо. Не понасяше добре пътуването. Крейг си спомни, че когато беше момиченце, той винаги трябваше да спира колата, защото ѝ прилошаваше.

— Разбира се, че ще оздравея — успокои я той.

— Вчера разговарях с доктор Гибсън — дойдох в болницата веднага щом пристигнахме и те ми казаха, че ще могат да ме пуснат при теб след един ден, но доктор Гибсън не ми каза нито „да“, нито

„не“, когато го попитах за теб. Той каза: „Само времето ще покаже.“
Ненавиждам лекарите.

— Той е много добър лекар — възрази Крейг. Изпитваше дълбока симпатия към доктор Гибсън — спокоен, делови, скромни, надежден човек. — Той просто не обича да се представя за пророк.

— Но не може ли поне да бъде малко по-обнадеждаващ! — по детски възкликна тя.

— Явно смята, че това не влиза в неговите задължения.

— Ти не трябва да се правиш на стоик — укори го Ан. — Йън казва, че си стоик. — Ето, вече цитира любовника си, помисли си Крейг. — Той казва, че в наше време такова отношение към живота не допринася никаква полза.

— Налей ми чаша вода, скъпа — помоли Крейг. Не искаше да слуша повече събраните мъдрости на Йън Уодли. Всъщност не му се пиеше, но Ан беше смутена и обърквана и Крейг се надяваше, че като я помоли за такава малка услуга, ще съумее да пробие проход в стената на отчуждението, която ги разделяше. Той забеляза, че думата „скъпа“ я зарадва. Той отпи малко.

— Ще имаш още посетители — съобщи тя. — Утре пристига мама и...

— О, господи! Как е узнала?

— Аз й позвъних — призна Ан с виновен вид. — Тя ужасно се разстрои. Ти нали не се сърдиш, че й казах, нали?

— Не — излъга той.

— Човешко е.

— Съгласен съм — нетърпеливо рече Крейг. — Съгласен съм. Човешко е.

— И Гейл идва също — продължи Ан.

— И на нея ли позвъни?

— Да. Направих само това, което считах, че е правилно, татко. Нали не ми се сърдиш?

— Не. — Крейг остави чашата на нощното шкафче, примирено се отпусна на възглавниците и затвори очи, показвайки с това на Ан, че е уморен и иска да остане сам.

— Длъжна съм да ти се извиня. Когато ти писах писмото, така бързах, че нищо не казах за сценария ти. Не зная дали това има

някакво значение за теб, но аз съм във възторг от него и трябваше да ти кажа...

— Имала си други неща в главата си.

— Разбира се, ти имаш право да иронизираш — смирено каза тя. — Във всеки случай, аз съм във възторг. Също и Йън. Той искаше да ти го каже.

— Чудесно.

— Той е разговарял вече с господин Томас. Техните мнения за сценария са сходни по много въпроси. Те и двамата са уверени в успеха.

— Чудесно — повтори Крейг.

— Разбира се, господин Томас не знае нищо за мен още. — Тя се поколеба. — Йън се страхува, че ще бъдеш против него заради мен. Имам предвид, против това той да работи над ръкописа. — Тя искаше да чуе какво ще каже Крейг, но той мълчеше. — Аз казах на Йън, че ти си много благороден и няма да се изправиш на пътя му само заради това, че... Тя не се доизказа.

— Аз вече не съм толкова благороден човек, колкото бях миналата седмица — отбеляза Крейг.

— Йън страшно много се нуждае от работата — продължи Ан. — Той казва, че без нея няма да чувствава почвата под краката си. Той е в ужасно положение... Ти няма да му откажеш, нали, татко? — Тя вече го умоляваше.

— Не, няма да откажа — обеща той.

— Така си и знаех. — Тя каза това с тон на малко момиченце, на което татко му е обещал весела извънградска разходка и за което не съществуват ни болници, ни болки, ни кръв. — Йън е долу сега. Той много би искал да дойде тук и да те поздрави. Ужасно се тревожи за теб. Може ли да го извикам? Само за минутка.

— Кажи на Йън да се... — изпсува Крейг.

Ан ахна от изненада. Това беше първият път, доколкото си спомняше, когато беше казал пред нея тази мръсна дума. — О, татко! Как можеш да бъдеш толкова несправедлив? — Тя се обърна рязко и избяга от стаята.

Нищо, тя е вече голяма — успокояваше се Крейг, потъвайки по дълбоко във възглавниците. — Знае всички думи. Ще се премести в обща стая. Там не пускат посетители.

Още същата вечер го оперираха. Анализите показваха, че се е възобновил вътрешният кръвоизлив, макар че не беше толкова обилен, както онази нощ в хотела. Бавно, опасно, изтощаващо кръвотечение, чийто източник бе невъзможно да се определи.

Докато му бръснеха гърдите и корема и преди да му направят предоперационната инжекция с морфин, той ясно съзнаваше, че не се страхува. „Петдесет процента“ — бе казал лекарят. Човек не можеше да иска по-благоприятни шансове.

Появиха се и изчезваха лица, мимолетни, мълчаливи, едва различими, като забулени в мъгла — Мърфи, Томас, доктор Гибсън, уклончиви, непредупреждаващи и некуражаващи; жена му, дъщеря му Маршиа, неестествено пълна и плачеща; Гейл МакКинън, свежа като след морска баня, Констънс, сурова до неузнаваемост; Едуард Бренър... Но Едуард Бренър е умрял. Нима ги вижда всички насън! Проговори само веднъж. „Маршиа — каза той. — Много си напълняла.“

Той чувствуваше остра болка, но съдържаше стоновете си. За африканеца с племенните белези от първа класа това би било непонятно. Бремето на Белия Човек. Той се държеше стоически, чакаше поредната — веднъж на четири часа — порция морфин и не искаше повече. Кой беше казал, че стоицизмът е безполезен? Във всеки случай не някой негов приятел.

Сценичните работници, всички в бяло, изнасяха реквизита — спринцовки, кръв. Осветителната апаратура е преместена на друго място. В ушите му бучеше шумът на морски прибой. Събуждаше се. Заспиваше. Лицата се появяваха и изчезваха, всяко със своите претенции. Къде е Йън Уодли, този безпътен измамник? Къде е Белинда Юън в рокля с цвят електрик? Още какви чекове му е приготвила да подписва?

Още доктори. Най-добрият специалист в страната. Тихи гласове на медици, шепот зад сцената. А русокосата скандинавка с опитните ръце така и не се появи повече. Уви!

Преди колко дни беше напуснал Мейраг? Каква напитка бе поръчал на терасата в малкия ресторант с изглед към пристанището на Касис? Какво каза онова момиче за майка си?

Той можеше да сяде в леглото и дори да яде по малко, но температурата не спадеше. Сутрин беше около сто и един, вечер се вдигаше до сто и три и половина.^[1] Над главата му висеше пластмасова торба, която денонощно снабдяваше организма с антибиотици. Съзнанието му бе непрекъснато замъглено или от треската, или от антибиотиците, или и от едното и другото едновременно. Той започна да губи представа за времето и вече не помнеше откога е в болницата. Лекарите мълчаха. Но той виждаше, че са обезпокоени да не би да е заразен от новите видове бактерии, възникнали в болниците, против които медицината беше безсилна засега.

Доктор Гибсън забрани всякакви посещения и Крейг му беше благодарен. Доктор Гибсън му бе казал, че ако има нормална температура в продължение на три денонощия, ще го изпишат. Междувременно гледеше със сънени очи телевизора, който бяха докарали в стаята му до леглото. Гледеше предимно бейзболни мачове. Доставяше му удоволствие да гледа как младежите тичат бързо по заляната със слънце зелена трева. Ясно се виждаше къде печелят и къде губят точки. Крейг си спомни, че бе чел някъде за един убиец, осъден в щата Масачусетс — той също гледал бейзболни мачове по телевизията в своята килия и съжалявал само за това, че така и не успял да разбере дали любимият му отбор „Доджърс“ е спечелил флагчето тази година.

Интересно, помисли си той, ще разбере ли кой ще спечели флагчето тази година.

Най-накрая Мърфи успя да убеди доктор Гибсън, че трябва непременно да види Крейг. Вече два дни Крейг имаше нормално самочувствие. Температурата беше спаднала до деветдесет и девет градуса сутрин и сто и два — вечер^[2]. Както по-рано, госпожица Балисано отказваше да му съобщи температурата, но доктор Гибсън не беше чак толкова строг.

Лицето на Мърфи, когато влезе, показва на Крейг не по лошо от огледалото, че изглежда ужасно. След операцията не беше се поглеждал в огледалото изобщо.

— Трябваше да те видя, Джес — каза Мърфи. — Налага ми се да излети за Западното крайбрежие утре. Нещата се натрупват, така че трябва да бъда там.

— Разбира се, Мърф. — Гласът му звучеше слаб, старчески в собствените му уши.

— Три седмици — това е всичко. Повече не мога да си позволя в Ню Йорк — каза Мърфи.

— Толкова ли съм лежал тук? — удиви се Крейг.

Мърфи го погледна странно.

— Да.

— Дълго.

— Да. А лекарите не искат да кажат кога ще излезеш оттук.

— Те не знаят.

— Гибсън казва, че ти няма да си в състояние да работиш най-малко половин година. Даже ако те пуснат още утре.

— Зная — каза Крейг. — Той и на мен ми каза същото.

— Томас не може да чака — продължи Мърфи. — След един месец той трябва да започне да снима — иначе няма да го завърши тази година. Заради времето.

— Заради времето. — Крейг кимна.

— Те с Уодли работят по осемнадесет часа на денонощие. Томас казва, че Уодли наистина умее да работи. Казва, че просто ще ахнеш, когато видиш окончателния вариант.

— Убеден съм в това.

— Искаш ли да ти кажа кои актьори са подбрали?

— Не, Мърф.

Мърф отново го погледна с учудване.

— За парите не се безпокой — продължаваше той. — По голямата част ще получиш веднага, а след това — пет процента от приходите.

— Добре — каза Крейг.

— Томас се оказа истински джентълмен.

— Разбира се. — Крейг затвори очи. Мърфи сякаш беше далече-далече, в далечния край на дългата зала, и това го безпокоеше.

— Ти си уморен — забеляза Мърфи. — Няма повече да ти дотягам. Позвъни ми, ако е необходимо нещо.

— Обезателно ще позвъня. — Крейг продължаваше да лежи със затворени очи.

— Соня те целува.

— Благодаря, Мърф.

— Не се тревожи, момче. — Мърфи излезе тихо. На вратата се появи госпожица Балисано.

— Включете, моля ви, телевизора — помоли я той.

Когато чу шума на тълпата, Крейг отвори очи. В Сент Луис грееше слънце.

В деня, в който температурата му беше нормална за първи път, доктор Гибсън позволи на жена му да дойде. Доколкото бе известно на Крейг, не бяха казали на доктор Гибсън, че са в развод, така че беше напълно естествено да я пусне да го види. Доктор Гибсън не го предупреди, че идва жена му. Той очевидно предполагаше, че ще поднесе на болния целебен сюрприз.

Когато влезе в стаята, Пинелъпи се усмихваше нервно. Косите ѝ по момичешки се спускаха до раменете. Беше със синя рокля. Някога ѝ бе казал, че най-много я харесва в синьо. Много отдавна.

— Здравей, Джес. — Тя говореше тихо, гласът ѝ трепереше, лицето ѝ беше изкривено. За последен път се бяха срещнали в адвокатската кантора. Беше забравил колко месеца бяха минали оттогава. Тя се наведе и го целуна по бузата. Десетхилядната целувка.

— Здравсти, Пени — поздрави той. — Е, какво става с твоите паяжини? — Това беше тяхна стара шега.

— Какво? — Пинелъпи се намръщи. — Какви паяжини?

— Няма значение — отговори Крейг. Значи е забравила.

— Как се чувствуваш?

— Отлично. Нима не виждаш? — За да не мисли за нея, той започна да си мисли за нейните адвокати. Видя как тя сви устни, след това ги отпусна, стараейки се да потисне раздражението си.

— Доктор Гибсън казва, че симптомите са обнадеждаващи. Много обнадеждаващи.

— Аз съм много обнадежден.

— Не си се променил, нали? — за миг гневът ѝ я надви.

— Да, аз съм верен мъж. — Той се бореше срещу нейното състрадание, което тя навярно считаше за любов. Възможно е това да е нейната любов.

— Доктор Гибсън казва, че ще трябва дълго време да почиваш, след като излезеш оттук. Някой трябва да се грижи за теб. Искаш ли да

се върнеш вкъщи?

Той си представи просторната тухлена къща на тихата раззеленила се улица в Ню Йорк, малката градина, застлана с листа от дърветата сега, писалището в кабинета, книгите на лавиците. Бяха се договорили да разделят мебелите, но още не бяха направили това. Нямаше къде да остави своята част. Не можеше да мъкне писалището със себе си от хотел в хотел. Тя чакаше неговия отговор, но той мълчеше.

— Искаш ли да спреш делото по развода? Аз искам.

— Ще помисля. — Сега нямаше сили да спори с нея.

— Какво те накара да направиш тази крачка? — попита тя. — Като гръм от ясно небе. Да напишеш това ужасно писмо! В края на краищата ние се разбирахме. Ти можеше да си отиваш и да идваш, когато пожелаеш. Даже по цели месеци не знаех тук ли си или зад граница. Никога не те разпитвах за твоите... каквито и да са те. Вярно, че не беше като в сладките любовни видения на младостта, но все пак се разбирахме.

— Разбирахме се — усмихна се той. — Та ние пет години не сме спали с теб.

— А по чия вина? — Гласът ѝ ставаше все по-рязък.

— По твоя — отговори той. Тя имаше услужлива памет. Очакваше, че ще доказва обратното, при това със съзнанието за собствената си правота и много се изненада, когато тя заяви:

— А ти какво очакваше? Колко години ми даваше да разбера, че съм ти омръзнала. Беше готов да поканиш вкъщи когото ти е угодно, само и само да не обядваш сам с мен.

— В това число Бърти Фолсъм.

Тя пламна.

— В това число Бърти Фолсъм. Предполагам, че тази повлекана, твоята дъщеря, ти е докладвала за това, което е видяла в Женева.

— Докладва ми.

— Но той поне ми обръщаше внимание.

— Браво на него! Браво и на теб!

— В списъка можеш да включиш още една жертва — каза тя. Никакви задръжки повече — вече не я задържаха нито болничната стая, нито видът на пластмасовия съд, вливащ безполезна течност във

вените му. Всичко беше забравено. Ти я тласна в ръцете на този пияница.

— Той е престанал да пие. — Крейг веднага разбра, че говори глупости, но вече беше късно.

— Затова пък не е престанал да прави всичко друго. Три пъти е женен и му е малко. С това момиче няма и да разговарям повече. А втората ти дъщеря? Бедната Маршиа. Долетяла чак от Аризона да зарадва баща си, а ти какво си й казал? Първото нещо, което ти е дошло в главата: „Маршиа, много си напълняла.“ След това плакала няколко дни. Знаеш ли какво казва? Тя казва: „Той ми се присмива даже когато му изтича кръвта. Той ме мрази.“ Карах я да дойде с мен, но не искаше.

— Аз ще се помиря с нея — каза той уморено. — Друг път, не сега. Не е вярно, че я мразя.

— Но мразиш мен.

— Никого не мразя.

— Даже сега трябва да ме унижаваш. — Той отбеляза хладнокръвно, че когато тя се заемаше да излага своите обиди, в гласа ѝ зазвучаваха добре познатите му фалшиви мелодраматични нотки. — Там долу сега се разхожда безсрамно онази жена и се кани да се качи тук веднага щом ме изхвърлиш навън.

— Не зная за каква „жена“ говориш.

— За парижката курва. Знаеш за кого говоря. Аз също. — Пинелъпи закрочи напред-назад из стаята, нарочно показвайки, че се опитва да овладее нервите си. Крейг лежеше със затворени очи, главата му почиваше на възглавницата. — Не съм дошла тук да споря, Джес — продължаваше тя, преминавайки към спокоен, разсъдителен тон. — Дойдох да ти кажа, че си добре дошъл вкъщи. Повече от добре дошъл.

— Казах ти, че ще помисля.

— Бъди любезен, кажи ми веднъж завинаги защо реши да се разведем с мен?

Какво пък, помисли си той, тя сама си го проси. Отвори очи, за да следи реакцията ѝ.

— Срегнах Алис Пейн веднъж в Ню Йорк — започна той.

— Какво общо има тук Алис Пейн?

— Тя ми разказа любопитна история. Всяка година на пети октомври получава дузина рози. Без визитна картичка. Анонимно. — По това как се ожесточи изведнъж лицето ѝ и как се напрегнаха раменете ѝ той разбра, че знае за какво става дума. — Жената — продължи Крейг, — която има отношение към дузина рози, изпращани всяка година на пети октомври, няма да ме върне при себе си — нито жив, нито мъртъв. — Той отново затвори очи и се облегна назад. Сама си го търсеше и си го получи. Почувствува огромно облекчение от това, че разговорът най-после се бе състоял.

— Довиждане, Джес — прошепна тя.

— Довиждане.

Чу как затвори тихо вратата след себе си. И тогава, за първи път през всичкото време, заплака. Не от гняв или чувство за загуба, а от това, че бе живял с една жена повече от двадесет години, бе отгледал две деца с нея и при раздялата не изпита никакво чувство, даже ярост.

След малко си спомни, че Пинелъпи бе казала, че Констънс чака долу.

— Долу чака една дама. Иска да ме види — каза той на госпожица Балисано. — Ще я помолите ли да се качи? И, моля ви, дайте ми гребен, четка и огледало.

Той вчеса косите си назад. Бяха пораснали много за три седмици. Твърди, гъсти, те не приемаха болестта. Белите косми не бяха се увеличили. Очите изглеждаха огромни, блестящи на слабото лице. Беше отслабнал и изглеждаше по-млад. Само че едва ли Констънс щеше да оцени тази имитация на младост.

Но когато вратата се отвори, той видя Белинда. Постара се да скрие разочарованието си.

— Белинда — сърдечно възкликна той. — Колко се радвам да ви видя!

Тя го целуна по бузата. Стори му се, че преди да дойде горе, тя беше плакала. Скръбта придаваше на малкото ѝ остро лице повече женственост. Беше със същата рокля с цвят електрик — тя явно считаше за най-уместно да се появи в такова облекло при смъртния одър.

— В тази болница служителите не са хора, а чудовища оплака се тя. Гласът ѝ бе станал по-мек. Моята болест ѝ е повлияла благотворно,

помисли си той. — Всеки ден идвам тук тази седмица и през цялото време не ме пускат.

— Много съжалявам — излъга той.

— Обаче не се откъсвах от събитията. И с господин Мърфи разговарях. Вие няма да участвате в работата над филма.

— Боя се, че е така.

Тя сложи ръце на коленете си. Бяха малки и задебели от работа. Двадесет и три години на пишещата машина. Ноктите ѝ бяха лакирани с кървавочервен лак. Безпогрешно избираше най-неподходящите цветове. Отиде до прозореца и спусна малко щорите.

— Джес — каза тя. — Искам да напусна.

— Не вярвам — продума той.

— Повярвайте.

— Намерили ли сте си друга работа?

— Разбира се, не. — Тя се обърна с гръб към прозореца, лицето ѝ изглеждаше обидено.

— Тогава защо напускате?

— Вие няма да можете да работите, когато излезете оттук.

— За известно време — да.

— За дълго време. Нека не се лъжем, Джес. Нито аз съм ви необходима, нито вашата кантора. Вие още преди пет години трябваше да я закриете. Държахте я само заради мен.

— Говорите, глупости — каза той с нарочно рязък тон. Тя знаеше, че той не казва истината, но лъжата беше необходима в този случай.

— Освен това се натърпях и на неприятности — тихо продължи тя. — Стига ми толкова. Трябва да се махна от Ню Йорк. Не мога да издържам повече тук. Тук е лудница. Този месец са ограбили двама мои приятели. Посред бял ден. Наръгаха с нож в гърдите племенника ми за една кутия цигари. Едва не умря. Страхувам се да изляза от квартирата през нощта. Цяла година не съм била нито на кино, нито на театър. На вратата съм си поставила четири различни ключалки. Всеки път, когато вратата на асансьора на моя етаж се отваря, цялата треперя. Джес, ако толкова им е нужен този град, нека го превземат.

— Къде ще отидете? — меко попита той.

— Майка ми има къща в Нютаун. Тя не е здрава и ще мога да ѝ помагам. Това е красиво малко градче, по неговите улици може да се

ходи спокойно.

— Може би и аз ще се преселя там — каза той полу на шега, полусериозно.

— Не е лошо като идея.

— А с какво ще си изкарвате прехраната? — Вечният проблем, от него не можеш да избягаш.

— Не ми трябва много — отговори тя. — А и успех да спестя доста. Благодарение на вас, Джес. Вие сте изключително щедър човек и аз искам да знаете моето мнение за вас.

— Вие работехте.

— Аз работех за вас с удоволствие. На мен ми провървя. Това беше по-добре от който и да е брак. Достатъчно се нагледах на тях.

Крейг се засмя.

— Това не е много.

— За мен е много — каза тя. — Договорът за наема на кантората изтича този месец. Да им кажа ли, че не продължавате срока? — Тя гледаше кървавочервените си нокти в очакване на отговора.

— Ние с вас изминахме дълъг и славен път, нали, Белинда — ласкаво отбеляза Крейг.

— Да. Дълъг и славен път.

— Кажете им, че няма да подновяваме договора.

— Те няма да се изненадат.

— Белинда. Елате по-близо и ме целунете.

Тя го целуна благоприлично по бузата. Не можеше да я прегърне заради тръбичката, вкарана в ръката му. Когато тя се изправи, той попита:

— Белинда, а сега кой ще ми подготвя чекове за подпис?

— Сам ще си ги подготвят. Вие сте голям, възрастен мъж. Само не изписвайте прекалено много.

— Ще се постарая.

— Ако остана тук още една минута, ще се разрева — каза тя и избяга от стаята.

Той се отпусна на възглавницата и отправи поглед в тавана. Двадесет и три години си отиват, помисли си той. Прибави към тях и двадесет и една години, преживени с жена си. Две присъди, излежани едновременно.

Добре поработи днес.

Когато Констънс влезе в стаята, той спеше. Присънваше му се, че го целува жена, която не можеше да познае. Когато отвори очи, видя, че до него стои Констънс и го наблюдава отгоре със сериозен израз.

— Здравей — каза той.

— Ако искаш да спиш, спи. Аз просто ще седна тук и ще те погледам.

— Не искам да спя. — Тя стоеше от другата страна на леглото, там нямаше тръбичка за преливане, така че можеше да вземе ръката ѝ. Беше хладна и твърда. Тя му се усмихна.

— Не се подстригвай. Много ти отиват дълги коси.

— Още една седмица — пошегува се той — и ще мога да участвувам на фестивала в Удсток. — Той реши да поддържа разговора с нея с шеговит тон. Констънс не е жена му и не е Белинда Юън. Те не трябваше да се обиждат и не трябваше да си припомнят един на друг за добрите времена, когато са били заедно.

Тя притегли стола до леглото и седна. Беше в черна рокля, която не ѝ придаваше траурен вид. Лицето ѝ беше красиво, ведро. Косите ѝ, вчесани назад, откриваха широкото красиво чело.

— Кажу „Мейраг“ по букви. — Тези думи изскочиха от само себе си и той веднага съжали за това.

Но тя се засмя и всичко мина благополучно.

— Ти явно оздравяваш.

— Бързо — каза той.

— Бързо. А аз се боях, че така и няма да мога да те видя. Утре се връщам в Париж.

— О-о.

Настъпи мълчание. След малко тя каза:

— Какво възнамеряваш да правиш, когато те изпишат?

— Ще се наложи известно време да не се занимавам с нищо.

— Зная. Жалко, че така се получи с филма.

— Не е чак толкова лошо. Той изигра своята роля. Или почти я изигра.

— Няма ли да се върнеш в Париж?

— Кога напусках Париж?

— Мисля след една-две седмици.

— Съмнявам се дали ще се върна в Париж.

Тя помълча малко.

— Наели са ми къща в Сан Франциско. Казват, че е с изглед към залива. Най-отгоре има голяма стая, където човек може спокойно да работи. И не се чуват крясъците на децата. Или почти не се чуват.

Той се усмихна.

— Прилича на подкуп, а? — попита тя и сама си отговори. — Навярно, да. — Тя се засмя, след това лицето ѝ стана сериозно. — Мислил ли си за това с какво ще се занимаваш, когато се измъкнеш оттук? Къде ще живееш?

— Не още.

— Не в Сан Франциско?

— Стар съм за Сан Франциско — меко каза той. Той разбира се, нямаше предвид града и тя го разбра отлично. — Но ще се отбивам там.

— Ще чакам — каза тя — за известно време, във всеки случай. — Тези думи прозвучаха като недвусмислено предупреждение, но какво можеше да се направи?

— Превземи града с щурм — посъветва я той.

— Ще се опитам да се възползувам от съвета ти. — Лицето ѝ отново стана сериозно. — Колко жалко, че нашето време всъщност не съвпада. Както и да е, когато ти омръзне да скиташ по хотели, спомни си, че има Констънс на света. Тя протегна ръка и го погали по челото. Нейното докосване му беше приятно, но не възбуди желание. Болното тяло се отдаваше без остатък на болестта си. Болестта е висша проява на егоизъм.

— През последните дни се занимавам с отвратителни неща — каза тя, отдръпвайки ръката си. — Непрекъснато пресмятах кой кого обича повече. Получи се зашеметяващ резултат: аз те обичам повече, отколкото ти мен. Това е за първи път в живота ми. Разбира се, поне веднъж в живота трябва да се случи.

— Не зная... — започна той.

— Аз зная — рязко го прекъсна тя. — Аз зная.

— Аз още не съм пресмятал.

— И не е необходимо. Между другото, сетих се: срещнах твоята хубавичка млада приятелка от Кан. Доктор Гибсън ни запозна една вечер. Ние се сприятелихме и няколко пъти обядвахме заедно. Много е умна. И много упорита. Завидно упорита.

— Не я познавам чак толкова добре — каза той. Чудно е, но това е истина. Той действително не знаеше Гейл упорита ли е или не.

— Тя, разбира се, знаеше всичко за мен.

— Не от мен — каза той.

— Не. Убедена съм, че не от теб. — Констънс се усмихна. — Тя се връща в Лондон. Знаеше ли това?

— Не. Не съм я виждал.

— Горкичкият Джес! — насмешливо възкликна Констънс. — Всички трудещи се дами го изоставят. Препоръчвам ти за в бъдеще да се занимаваш с жени за развлечение.

— Не обичам жените за развлечение.

— Аз също. Да! — Тя зарови в чантичката и извади лист хартия. Той позна почерка на Гейл. — Обещах да ти предам телефонния ѝ номер, ако те видя по-рано от нея. Тя е във Филадельфия при баща си. Да спести пари. Казва, че напълно се е разорила.

Той взе листа хартия. На него имаше адрес и телефонен номер. И нищо повече. Остави листчето на масичката.

Констънс стана.

— Болногледачката каза да не те уморявам.

— Ще се видим ли пак?

— Не в Ню Йорк — отговори тя, слагайки ръкавиците си. — Ръкавиците се задържат чисти само един час в този град. — Тя раздражено махна една сажда от ръкавицата си. — Не мога да кажа, че това пътуване до Ню Йорк ми достави голямо удоволствие. Една прощална целувка. — Тя се наведе, целуна го по устните и прошепна: — Няма да умреш, мили, нали?

— Няма — обеща той. — Не мисля.

— Не бих понесла смъртта ти. — Тя се изправи и се усмихна. — Ще ти изпратя картичка с изглед от Златните врата^[3] — каза тя и излезе.

Най-добрата жена, която някога е познавал. И тя си отиде.

Той позвъни на филадельфийския номер едва на другата сутрин. Мъжът, който отговори и каза, че е бащата на госпожица МакКинън, попита кой звъни. Когато Крейг каза името си, господин МакКинън заговори с леден тон. Той, изглежда, се радваше на възможността да

предаде на Крейг, че госпожица МакКинън е заминала за Лондон предния ден.

Справедливо е, помисли си Крейг. Ако сега Йън Уодли му позвънеше, едва ли щеше да бъде по-любезен с него.

След една седмица го изписаха. Температурата му бе нормална три дни подред. Вечерта преди да го изпишат доктор Гибсън проведе дълъг разговор с него. Дълъг — в представите на обикновено неразговорчивия доктор Гибсън.

— Вие сте щастливец, господин Крейг — започна доктор Гибсън. Слаб старец с аскетичен характер, занимаващ се с гимнастика по половин час всяка сутрин и приемащ ежедневно по десет таблетки мая, той говореше с тон, който не търпи възражения. — Много хора не биха оживели на ваше място. Сега трябва да бъдете много внимателен. Много, много внимателен. Пазете строга диета. И нито капка алкохол. В продължение на една година — нито глътка вино. А най добре съвсем да се откажете от алкохола. — Доктор Гибсън беше убеден въздържател и на Крейг му се стори, че в гласа му прозвуча злорадство. — За половин година забравете за работа. Останах с впечатление, че сте си усложнили живота, даже бих казал, доста сте го усложнили. — За първи път доктор Гибсън даде да се разбере, че списъкът на лицата, посещаващи неговия пациент, го е навел на някакви изводи. Ако ми предложат да установя основната причина за вашето заболяване, господин Крейг, бих се осмелил да предположа, че тя не е функционално разстройство, не е деформация и не е наследствена слабост. Вие несъмнено разбирате какво имам предвид, господин Крейг.

— Разбирам.

— Опростете вашия живот, господин Крейг, опростете го. И яжте мая.

Яжте мая, повтори на себе си Крейг, гледайки след отдалечаващия се доктор Гибсън. Би било лесно да се яде мая.

На изхода на болницата стисна ръката на госпожица Балисано и излезе на улицата. Беше й казал, че ще изпрати някого за вещите. Вървеше бавно, примижвайки на слънцето, дрехите висяха на него като на закачалка. Денят беше ясен, топъл. Не бе предупредил никого,

даже и Белинда, че го изписват днес. От суеверие. Даже след като излезе от болницата, се страхуваше да не би госпожица Балисано да го догони и да каже, че е направена голяма грешка и трябва да го върнат незабавно в стаята и отново да вкарат тръбичката в ръката му.

Но никой не го догони. Той крачеше безцелно по слънчевата страна на улицата. Минувачите му се виждаха красиви. Момичетата, стройни, гъвкави, вървяха с високо вдигнати глави, леко усмихвайки се, сякаш си припомняха невинни, но бурни радости от предишната нощ. Младежите, с бради и без бради, крачеха уверено. Смело гледайки насрещните в очите, децата, чисти и весели, в костюмчета с анемични цветове, се носеха стремително покрай него. Старците бяха облечени спретнато, крачеха бодро и на слънцето изглеждаха философски настроени към смъртта.

Не беше резервирал стая в хотел. Сега беше сам, жив, вървеше. С всяка следваща крачка стъпваше все по-твърдо: сам, без адрес, вървеше по една улица в родния си град и никой на света не знаеше къде е сега; ни приятел, ни враг, ни любима, ни дъщеря, ни колега, ни адвокат, ни банкер, ни счетоводител-ревизор, никой не знаеше къде върви, никой не искаше нищо от него, никой не можеше да го настигне. В тази минута поне беше свободен.

Минавайки покрай магазин за пишешци машини, той се спря пред витрината. Машините имаха чист, привлекателен вид, изглеждаха необходими. Влезе вътре. Вежлив продавач му показа разни модели. Спомни си за приятеля си матадор: той навярно така си избира шпаги в мадридските магазини. Каза на продавача, че ще се върне по-късно и ще остави поръчка.

Излезе от магазина. В ушите му звучеше успокояващото тракане на машината, която в края на краищата ще купи.

Озова се на Трето авеню. Ето и кръчмата, в която беше идвал често. Погледна часовника си: единадесет и половина. Точно време за пийване. Влезе. Кръчмата беше почти празна. В дъното на салона разговаряха двама. Мъжки гласове.

Барманът приближи — червендалест, едро сложен човек с престилка. Бивш боксьор: счупен нос, с белези по веждите. Барманът беше красавец.

— Уиски със сода — поръча Крейг и започна да наблюдава с голям интерес как му отмерва уиски, как го прелива в чаша с лед и

отваря бутилка сода. Крейг взе бутилката и чувствайки как приятно се охлажда ръката му, внимателно наля сода в чашата. Цяла минута стоя в размисъл, гледайки приготвената напитка, и с наслаждението на ученик, избягал от час, направи първата глътка.

От другия край на бара мъжки глас каза високо:

— Тогава й казах... знаеш ли какво й казах... Казах й: я се...

Крейг се усмихна. Все още жив, той отново отпи от чашата. Никога досега уискито не беше му се струвало толкова вкусно.

---

[1] По Фаренхайт ($101^{\circ}\text{F}=38.3^{\circ}\text{C}$, $103.5^{\circ}\text{F}=39.7^{\circ}\text{C}$). — Б.пр. ↑

[2] $99^{\circ}\text{F}=37.2^{\circ}\text{C}$, $102^{\circ}\text{F}=38.9^{\circ}\text{C}$. Б.ред. ↑

[3] Известен мост, свързващ Сан Франциско с Оклънд. — Б.ред.

↑

Издание:

Ъруин Шоу. Вечер във Византия
Американска. Трето издание
Редактор: Йордан Костурков
Художник: Борис Стоилов
Художник-редактор: Веселин Христов
Технически редактор: Ирина Йовчева
Коректор: Жанета Желязкова

ЕКП 07/9531226331/5637-339-90

Издателски № 2927

Формат 60×100/16

Печатни коли 15,00

Издателски коли 16.67

Условни издателски коли 16,73

Дадена за набор на 1.VI. 1990 г.

Излязла от печат на 30. XI. 1990 г.

Издателство „Христо Г. Данов“ — Пловдив

Печатница „Димитър Найденов“ — В. Търново

Цена 9,00 лв

Irwin Shaw

Evening in Byzantium

First published in Great Britain by Weidenfeld & Nicolson, 1973

Copyright © Irwin Shaw 1973

Nel Open Market Edition June, 1974

This edition October 1975

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.